

2012-ci il

MÜNDƏRİCAT

- İSVEÇRƏNİN DAVOS ŞƏHƏRİNDƏ AZƏRBAYCANA HƏSR OLUNAN İNTERAKTİV SESSİYADA ÇIXIŞ (*Davos şəhəri, 28 yanvar 2012-ci il*).....4
- MÜNXYEN TƏHLÜKƏSİZLİK KONFRANSININ “ENERJİ, EHTİYATLAR VƏ ƏTRAF MÜHİT: YENİ TƏHLÜKƏSİZLİK PARAMETRLƏRİ” MÖVZUSUNDA MÜZAKİRƏLƏRİNDƏ ÇIXIŞ (*Münxən şəhəri, 3 fevral 2012-ci il*).....7
- NATO-NUN BAŞ KATİBİ ANDERS FOQ RASMUSSENLƏ MƏTBUATA BİRGƏ BƏYANAT (*Brüssel şəhəri, 15 fevral 2012-ci il*).....9
- TÜRKİYƏNİN TRT TELEVİZİYA KANALINA MÜSAHİBƏ (*Bakı şəhəri, 29 fevral 2012-ci il*) ...11
- SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA GÜRCÜSTAN PREZİDENTİ MİXEİL SAAKAŞVİLİ İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 6 mart 2012-ci il*)15
- SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA XORVATIYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İVO YOSİPOVIÇLƏ BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 12 mart 2012-ci il*).....17
- XORVATIYA PREZİDENTİ İVO YOSİPOVIÇİN İŞTİRAKI İLƏ AZƏRBAYCAN-XORVATIYA BİZNES FORUMUDA ÇIXIŞ (*Bakı şəhəri, 12 mart 2012-ci il*)19
- SEUL NÜVƏ TƏHLÜKƏSİZLİYİ SAMMİTİNDƏ NİTQ (*Seul şəhəri, 27 mart 2012-ci il*).....21
- KOREYA RESPUBLİKASININ NÜFUZLU “DİPLOMACY” JURNALINA MÜSAHİBƏSİ (*Seul şəhəri, 27 mart 2012-ci il*).....22
- QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALMAZBEK ATAMBAYEVLƏ BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 30 mart 2012-ci il*)24
- BAKIDA AVRONEST PARLAMENT ASSAMBLEYASININ İKİNCİ SESSİYASININ RƏSMİ AÇILIŞ MƏRASİMDƏ NİTQ (*Bakı şəhəri, 3 aprel 2012-ci il*)27
- PRAQADA AZƏRBAYCAN-ÇEXİYA SƏNƏDLƏRİNİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA ÇEXİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ VATSLAV KLAUSLA BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA ÇIXIŞ (*Praqa şəhəri, 5 aprel 2012-ci il*).....32
- “HİLTON BAKU” OTELİNDƏ BMT-NİN ƏRZAQ VƏ KƏND TƏSƏRRÜFATI TƏŞKİLATININ AVROPA ÜZRƏ 28-Cİ REGIONAL KONFRANSINDA ÇIXIŞ (*Bakı şəhəri, 19 aprel 2012-ci il*)....34
- NYU-YORKDA AZƏRBAYCANIN BMT-YƏ ÜZV QƏBUL OLUNMASININ 20-Cİ İLDÖNÜMÜ VƏ 2012-2013-CÜ İLLƏR ÜÇÜN BMT-NİN TƏHLÜKƏSİZLİK ŞURASINA QEYRİ-DAİMİ ÜZV SEÇİLMƏSİ MÜNASİBƏTİLƏ RƏSMİ QƏBULDA ÇIXIŞ (*Nyu-York şəhəri, 3 may 2012-ci il*)37
- DÖVLƏTİMİZİN BAŞÇISININ SƏDRLİYİ İLƏ NYU-YORKDA BMT TƏHLÜKƏSİZLİK ŞURASININ YÜKSƏK SƏVİYYƏLİ İCLASINDA ÇIXIŞ (*Nyu-York şəhəri, 4 may 2012-ci il*).....39
- BAKIDA XIX BEYNƏLXALQ XƏZƏR NEFT, QAZ, NEFTAYIRMA, NEFT KİMYASI SƏRGİ VƏ KONFRANSINDA NİTQ (*Bakı şəhəri, 5 iyun 2012-ci il*).....42
- İSTANBULDA QARA DƏNİZ İQTİSADI ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATININ 20 İLLİK YUBİLEY SAMMİTİNDƏ ÇIXIŞI (*İstanbul şəhəri, 26 iyun 2012-ci il*).....46
- AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ SƏNƏDLƏRİNİN İMZALANMASINDAN SONRA BAŞ NAZİR RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANLA BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*İstanbul şəhəri, 26 iyun 2012-ci il*)48
- BAKIDA KRANS MONTANA FORUMUNUN RƏSMİ AÇILIŞ MƏRASİMDƏ NİTQ (*Bakı şəhəri, 29 iyun 2012-ci il*)51

- AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİDENTİ HERMAN VAN ROMPUYLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 5 iyul 2012-ci il*).....57
- AZƏRBAYCAN-TACİKİSTAN SƏNƏDLƏRİNİN İMZALANMASINDAN SONRA PREZİDENTLƏRİN ALİ ORDENLƏRLƏ TƏLTİF OLUNMA MƏRASİMİNDƏ ÇIXIŞ (*Bakı şəhəri, 12 iyul 2012-ci il*)59
- ALİ ORDENLƏRİN TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ BAŞA ÇATDIQDAN SONRA TACİKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ EMOMƏLİ RƏHMONLA BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 12 iyul 2012-ci il*)60
- LONDONDA XXX YAY OLİMPİYA OYUNLARI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ “AZƏRBAYCAN GÜNÜ” MƏRASİMİNDƏ ÇIXIŞI (*Bakı şəhəri, 28 iyul 2012-ci il*)61
- SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALEKSANDR LUKAŞENKO İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*Minsk şəhəri, 28 avqust 2012-ci il*).....63
- NATO-NUN BAŞ KATİBİ ANDERS FOQ RASMUSSENLƏ BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 7 sentyabr 2012-ci il*)64
- QƏBƏLƏDƏ ATƏT-İN ÜZVÜ OLAN ÖLKƏLƏRİN SƏFİRLƏRİNİ QƏBULDA ÇIXIŞ (*Qəbələ şəhəri, 10 sentyabr 2012-ci il*).....66
- QƏBƏLƏDƏ AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ YÜKSƏK SƏVİYYƏLİ STRATEJİ ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASININ İKİNCİ İCLASINDAN SONRA TÜRKİYƏNİN BAŞ NAZİRİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANLA BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA BƏYANAT (*Qəbələ şəhəri, 11 sentyabr 2012-ci il*)70
- PARİSDƏ FRANSA SAHİBKARLAR TƏŞKİLATINA – MEDEF-Ə ÜZV OLAN İŞ ADAMLARI İLƏ GÖRÜŞDƏ ÇIXIŞ (*Paris şəhəri, 19 sentyabr 2012-ci il*).....73
- PARİSDƏ HEYDƏR ƏLİYEV FONDUNUN VƏ AZƏRBAYCANIN FRANSADAKI SƏFİRLİYİNİN DƏSTƏYİ İLƏ YARADILAN MƏDƏNİYYƏT MƏRKƏZİNİN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ ÇIXIŞ (*Paris şəhəri, 19 sentyabr 2012-ci il*)81
- DİPLOMATİK XİDMƏT ORQANLARI RƏHBƏRLƏRİNİN DÖRDÜNCÜ MÜŞAVİRƏSİNDƏ NİTQ (*Bakı şəhəri, 21 sentyabr 2012-ci il*).....82
- M.V.LOMONOSOV ADINA MOSKVA DÖVLƏT UNİVERSİTETİNİN BAKI FİLİALININ YENİ TƏDRİS KOMPLEKSİNİN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ ÇIXIŞ (*Bakı şəhəri, 26 sentyabr 2012-ci il*)89
- BAKIDA İKİNCİ BEYNƏLXALQ HUMANİTAR FORUMUN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ NİTQ (*Bakı şəhəri, 4 oktyabr 2012-ci il*).....92
- SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İSLAM KƏRİMOVLA BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2012-ci il*)97
- ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İSLAM KƏRİMOVUN ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ ÇIXIŞ (*Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2012-ci il*).....99
- HEYDƏR ƏLİYEV MƏRKƏZİNDƏ İQTİSADI ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATININ (İƏT) XII ZİRVƏ TOPLANTISINDA NİTQ (*Bakı şəhəri, 16 oktyabr 2012-ci il*).....100
- SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT HEYƏTİNİN SƏDRİ BAKİR İZETBEQOVİÇLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANAT (*Bakı şəhəri, 18 oktyabr 2012-ci il*).....103
- BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT HEYƏTİNİN SƏDRİ BAKİR İZETBEQOVİÇİN ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ ÇIXIŞ (*Bakı şəhəri, 18 oktyabr 2012-ci il*).....104
- BAKIDA “BAKUTEL-2012” XVIII AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ TELEKOMMUNİKASIYA VƏ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI SƏRGİSİNDƏ BEYNƏLXALQ JURNALİST BENCAMİN RAHRA MÜSAHİBƏ (*Bakı şəhəri, 6 noyabr 2012-ci il*)105

- SİNQAPUR RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ TONİ TANIN ADINDAN BU ÖLKƏDƏ DÖVLƏT SƏFƏRİNDƏ OLAN AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİNİN ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ NAHARDA NİTQ (*Sinqapur şəhəri, 21 noyabr 2012-ci il*).....107
- “ROSSİYA-24” TELEKANALININ APARICISI EVELİNA ZAKAMSKAYAYA MÜSAHİBƏ (*Bakı şəhəri, 22 dekabr 2012-ci il*).....109

**İSVEÇRƏNİN DAVOS ŞƏHƏRİNDƏ
AZƏRBAYCANA HƏSR OLUNAN İNTERAKTİV SESSİYADA
ÇIXIŞ**

*Davos şəhəri,
28 yanvar 2012-ci il*

- Çox sağ olun. Əvvəlcə bu cür görüşü təşkil etdiyiniz üçün sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Yenidən Davosa gəlməyimə şadam. Bu dəfə Azərbaycana həsr olunmuş xüsusi tədbirdə iştirak edirik. Bu gün Azərbaycanın Davosda daha da geniş şəkildə təqdim olunduğuna şadam. Burada bizim ənənəvi xalçalarımız və milli mətbəximiz sərgilənir. Əlbəttə ki, biz Bakıdan gəlmişik. Burada da özümüzü Bakıdakı kimi hiss etdik. Ölkə uğurla inkişaf edir. Son bir neçə ildə iqtisadi inkişaf göstəriciləri, doğrudan da heyranedicidir: 2004-cü ildən etibarən bu, 300 faiz təşkil edib. Əlbəttə, biz anlayırıq ki, bu artımın ən böyük hissəsi neft və qaz sektorunun payına düşür. Bu da 20 ildir müstəqil yaşayan bir ölkə üçün təbii haldır.

Hər bir ölkə, xüsusən də keçid dövrünü yaşayan ölkə bütün resurslarından, təbii sərvətlərindən istifadə etməlidir ki, güclü iqtisadiyyat qursun. Bu, bizim məqsədimiz və siyasətimiz idi. Çoxmilyardlı iri sərmayələrin neft və qaz sektoruna cəlb edilməsi bizə iqtisadiyyatımızı şaxələndirməyə kömək edir. İndi biz qarşımızda yeni məqsəd qoymuşuq. Məqsəd artıq üç dəfə artmış ümumi daxili məhsulu yenidən ikiqat artırmaqdır. Lakin iqtisadiyyatı əsasən qeyri-enerji sektorunun inkişaf etdirilməsi hesabına ikiqat artırmaq istəyirik.

Neft və qazı hasil edən ölkə kimi biz həmişə ümumi daxili məhsula qeyri-enerji və enerji ümumi daxili məhsulu nöqtəyi-nəzərindən baxırıq. Beləliklə, keçən il qeyri-neft sənayesi 11 faiz, qeyri-neft sektoru isə 9 faiz artıb. Bu gün qarşıda duran məqsədimiz ölkənin müasirləşdirilməsi, şaxələndirilməsi və növbəti 10-12 il ərzində sürətli inkişafıdır. Çünki ölkənin regionlarının inkişafı ilə bağlı ilk proqram 2004-cü ildə qəbul olunmuşdur. Bununla da, 2014-cü ildə biz 10 illik inkişafın yeni mərhələsinə başlayacağıq. Biz çox sayda xarici sərmayələrdən bəhrələnilirik. Son 15 il ərzində qoyulan sərmayələrin ümumi həcmi təqribən 110 milyard dollar təşkil edib. Təkcə keçən il ölkəyə 20 milyard dollar məbləğində sərmayə yatırılıb ki, bunun da 7 milyardı xarici sərmayələrin payına düşür. Bu da onu göstərir ki, Azərbaycan hələ də xarici şirkətlər üçün cəlbəedici ölkədir və bu, təkcə neft və qaz ilə bağlı deyildir.

İndi neft və qaz sahəsində sərmayələrin həcmi düşməkdədir, çünki bütün əsas layihələrin icrası başa çatıb. Sənaye, turizm və xidmət sahələrinə qoyulan sərmayələr artmaqdadır. Neft və qaz satışından əldə etdiyimiz maliyyə resurslarını iqtisadiyyatın real sektorlarına – informasiya texnologiyaları, təhsil sahələrinə yönəlmişik.

Bir neçə il əvvəl mən bəyan etdim ki, biz “qara qızıl”ı insan kapitalına çevirməliyik. Çünki inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, yalnız yüksək səviyyəli texnoloji tərəqqiyə, yüksək səviyyəli təhsilə nail olmaqla inkişaf etmiş ölkəyə çevrilmək mümkündür. Buna görə də, biz gənclərimizi dünyanın aparıcı universitetlərində təhsil almağa göndəririk və yaxşı nəticələr görürük.

Biz artıq özümüzü çox gözəl sərmayə mühiti olan ölkə kimi tanıtmışıq. Azərbaycana birbaşa xarici sərmayə axını hər hansı MDB ölkəsindən daha yüksəkdir. İqtisadiyyatın rəqabətədavamlılığı da artmaqdadır. Davos İqtisadi Forumunun reytinginə əsasən, Azərbaycan iqtisadiyyatın rəqabətədavamlılığına görə 55-ci, MDB-də isə birinci yerdə qərarlaşır. Bu, bizim üçün çox mühüm nailiyyətdir. Belə ki, bu, bizim apardığımız şaxələndirmə siyasətinin artıq bəhrə verdiyini sübut edir.

Əlbəttə ki, enerji sektoru iqtisadiyyatımızda üstünlük təşkil etməkdə davam edəcəkdir. Bu, təbiidir, çünki neft istehsalı təqribən 50 milyon ton təşkil edir. Qaz istehsalı isə bu il 30 milyard kubmetrə yaxın olacaqdır. Yeni layihələr və sərmayələrlə bu rəqəm 50 milyarda da çata bilər. Beləliklə, qeyri-enerji iqtisadiyyatımızda nə qədər artım əldə etməyə çalışmağımıza baxmayaraq, enerji həmişə ümumi daxili məhsulda üstünlük təşkil edəcəkdir. Lakin bu, təbii haldır və yeni üfəqlər açır. Çünki indi Azərbaycanın iqtisadi və enerji siyasəti, həmçinin ölkənin siyasi çəkisinə transformasiya olunur.

Avropa İttifaqı bizi Azərbaycan qazını Avropaya çatdıracaq “Cənub” qaz dəhlizinə töhfə verən və bunu mümkün edən ölkə kimi qiymətləndirir. Ötən bir neçə ay ərzində biz çox mühüm nailiyyətlər əldə etmişik, tranzitə dair sazişlər və böyük həcmdə Azərbaycan qazını Avropa ölkələrinə çatdıracaq qaz boru kəmərinin tikintisinə dair sazişlər imzalamışıq. Bu, öz növbəsində bizə hələ 1994-cü ildə başladığımız ilk enerji layihələrindən daha çox fayda gətirəcəkdir. Çünki o zaman bu qədər genişmiqyaslı fəaliyyəti yerinə yetirə biləcək şirkətlər yox idi. İndi isə bizim iri tikinti şirkətləri - xidmət, enerji, qeyri-enerji sahələrində fəaliyyət göstərən şirkətlərimiz vardır ki, onlar da qaz yataqlarına qoyulan bu 20 milyard dollarlıq sərmayənin bir hissəsi olacaqdır. Belə ki, bu sərvət çoxşaxələnmiş bir üsulla yayılacaqdır.

Ümumiyyətlə, iqtisadiyyatda hazırda rol oynayan nailiyyətlərimizdən biri də şəffaflıqdır. Azərbaycan Beynəlxalq Şəffaflıq Təşəbbüsünə səkkiz il əvvəl qoşulub və indi həmin təşəbbüsün tam hüquqlu üzvüdür. Biz enerji sektorumuzda tam şəffaflığa nail olmuşuq. İndi biz sistemi dəyişirik. Bu yanaşmanı bütövlükdə maliyyə sistemində tətbiq edirik. Beləliklə, gələcək üçün perspektivlər müsbətdir, iqtisadiyyat sabit, davamlı, özünü təmin edəndir, enerji sektorundan güclü dəstək alır və ölkənin strateji gələcəyinin tam aydın mənzərəsini yaradır. Ən ali məqsədimiz Azərbaycanı inkişaf etmiş ölkəyə çevirməkdir. Bizim bütün qurumlarımız və nazirliklərimiz bunun üzərində çalışırlar. Bu gün rabitə və texnologiya, maliyyə, ekologiya və təbii sərvətlər nazirləri də buradadırlar. Onlar da təmsil etdikləri sektorlar haqqında daha geniş məlumat verəcəklər.

X X X

Sonra aparıcı regional və beynəlxalq məsələlərin hazırkı vəziyyəti ilə bağlı dövlətimizin başçısından fikirlərini bölüşməsinə xahiş etdi.

Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

- Azərbaycan 20 ildir ki, müstəqil dövlətdir. Hamıya məlumdur ki, Azərbaycan müstəqil siyasətə və strategiyaya malikdir. Bizim bütün siyasi təşəbbüslərimiz, xüsusilə regional əməkdaşlıqla bağlı təşəbbüslərimiz çox müsbət zəmin əsasında qurulub. Bizim məqsədimiz xeyli sayda regional dövlətlərin iştirak etdiyi layihələr və əməkdaşlıq vasitəsilə tərəfdaşlıq qurmaqdır. Coğrafi mövqə baxımından Azərbaycan İpək yolunun üstündə Avropa ilə Asiyanın kəsişməsində çox əlverişli məkanda yerləşir. Qeyd etdiyim kimi, bizim təşəbbüslərimiz regional dövlətləri əhatə edir və onlar da Azərbaycanın inkişafından və fəaliyyətindən bəhrələnilirlər. Beynəlxalq səviyyədə bizə çox böyük dəstək göstərilir. Biz bunu daim hiss edirik. Belə ki, təşəbbüslərimizin çoxu beynəlxalq birlik tərəfindən dəstəklənir. Lakin bu dəstəyin ən yaxşı göstəricisi Azərbaycanın Birləşmiş Millətlər

Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilərkən özünü göstərdi. Bu, asan məsələ deyildi. Mühüm məsələ ondan ibarət idi ki, bu seçkilərdə 155 dövlət Azərbaycana səs verdi.

X X X

Daha sonra Prezident İlham ƏLİYEV neftdən gələn gəlirlərin insan kapitalına yönəldilməsi, gənclərin xarici ölkələrdə təhsili, onların peşə hazırlığı ilə bağlı sualları cavablandıraraq dedi:

- Bəli, bu, qarşımızda duran mühüm məsələlərdən biridir. Biz bu məsələyə böyük əhəmiyyət veririk. Ölkəmizdə neft sektoruna nisbətən qeyri-neft sektorunda daha çox ixtisaslı kadrlara ehtiyacımız vardır. Enerji sektorunda çox yaxşı kadrlarımız, geoloqlarımız çalışır və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti təhsil sahəsinə böyük investisiyalar qoyur. Şirkətin bununla bağlı proqramı da vardır.

Bizim indiki şəraitdə menecerlərə ehtiyacımız vardır. Özəl və ya dövlət şirkətlərinin iqtisadiyyatın hansı sahəsinə aid olub-olmamasından asılı olmayaraq, inkişaf etmiş ölkələrdəki kimi idarəçiliyi bacaran menecerlərə, xidmət sahəsində ixtisaslı kadrlara ehtiyac vardır. Təkcə ötən il Bakıda beşulduzlu 3 mehmanxana istifadəyə verilib. Bu il isə daha beşulduzlu 3 mehmanxana açılacaqdır. Burada işləyəcək kadrlar hazırlanmalıdır. Sözsüz ki, biz buna investisiya qoyuluşu ilə nail ola bilərik. Lakin bu, məsələnin bir tərəfidir. Əsas məsələ isə bununla bağlı beynəlxalq təcrübə və əməkdaşlıqdan yararlanmaqdır. Bizim maliyyələşdirmə məsələləri ilə bağlı problemimiz yoxdur. İnformasiya texnologiyalarının və təhsilin inkişafı bizdə prioritet sahələrdir. Bu sahələrdə bütün söylərimizi birləşdirməli və maksimum səmərəliliyə nail olmalıyıq.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə bağlı suallara da cavab verdi:

- İş ilə təmin olunma, innovasiya, texnologiyalar, təhsil və biznes - gələcək bu sahələrlə bağlıdır. Bu baxımdan informasiya texnologiyaları sahəsi bizim üçün ən prioritet sahələrdən biridir. Biz yalnız 2004-cü ildə Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyini yaratmışıq. Həmin vaxtdan keçən dövr ərzində biz bu sahədə böyük irəliləyişə nail olmuşuq. Biz Azərbaycanda, necə deyirlər, regional informasiya texnologiyaları mərkəzi yaratmışıq, neftlə bağlı olduğu kimi. Bakıda hər il “BakuTel” adlı beynəlxalq informasiya texnologiyaları konfrans və sərəgisi keçirilir. Kosmik sənaye, ilk telekommunikasiya peyki – bu, birinci, lakin sonuncu olmayacaqdır. 3G texnologiyası, artıq 4G lisenziyası üzərində işləyirik. Hazırda biz “Elektron hökumət” və “Elektron imza” layihələrini təqdim etməyi planlaşdırırıq. Bir neçə ay bundan əvvəl mən bununla bağlı Sərəncam imzalamışam. Bu Sərəncama əsasən, bütün nazirliklər və dövlət agentliklərinə elektron xidmətlərin siyahısını hazırlamaq və təqdim etmək tapşırılmışdır.

X X X

Yaponiyanın mühəndislik və inşaat, neft kimyası, neftayırma sahələri və bütün növ karbohidrogen layihələri ilə məşğul olan GGC şirkətinin prezidenti və icraçı direktoru digər ölkələrdə fəaliyyətlərini genişləndirdiklərinə baxmayaraq, Azərbaycanda hələ buna nail ola bilmədiklərini və bu arzuda olduqlarını bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham ƏLİYEV dedi:

- Hazırda Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) Bakıda yeni neftayırma və neft-kimya zavodlarının inşasına bir neçə milyard dollarlıq investisiya qoymağı planlaşdırır. Bu zavodlarda ən son texnologiyalar tətbiq ediləcəkdir. Biz bütün növ investisiyaları alqışlayırıq. Lakin biz, əlbəttə, şirkətlərə deyə bilmərik ki, hansı sahəyə investisiya qoy, ya qoyma. Şirkətlər hansı sahəyə investisiya qoymaqda sərbəstdirlər. Lakin bir Prezident kimi mənim üçün sənaye sahəsinin inkişafına qoyulan investisiya daha önəmlidir. Hazırda ölkəmizdə sənayenin inkişaf proqramı vardır. Biz strateji layihələr üçün maliyyələşməni və investisiya qoyuluşunu öz hesabımıza həyata keçirə bilirik. ARDNŞ hazırda milyardlarla dollar həcmində investisiyalar qoyur. Siz bizim neft şirkəti ilə əməkdaşlıq həyata keçirə bilərsiniz.

**MÜNXXEN TƏHLÜKƏSİZLİK KONFRANSININ “ENERJİ, EHTİYATLAR VƏ ƏTRAF MÜHİT:
YENİ TƏHLÜKƏSİZLİK PARAMETRLƏRİ” MÖVZUSUNDA MÜZAKİRƏLƏRİNDƏ
ÇIXIŞ**

*Münxen şəhəri,
3 fevral 2012-ci il*

- Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Hər şeydən əvvəl Münxen Təhlükəsizlik Konfransının təşkilatçılarna dəvətə görə minnətdarlıq etmək istərdim. Mən yenidən buraya gəldiyimə və bu cür əhəmiyyətli məsələ ilə bağlı çıxış etdiyimə görə çox şadam.

Mən demək istərdim ki, Azərbaycan neft istehsal edən ən qədim ölkələrdəndir. Faktiki olaraq, Azərbaycanda sənaye üsulu ilə ilk neft XIX əsrin ortalarında istehsal edilib. Amma, o vaxtdan bəri çox şeylər dəyişib. Müstəqillik bərpa edildəndən sonra Azərbaycan xalqı öz sərvətlərinin sahibi oldu. Bu 20 il ərzində Azərbaycan əsasən enerji ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi sayəsində iqtisadiyyatı şaxələndirilmiş ölkəyə çevrildi. 1990-cı illərin ortalarında ölkəmizin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən layihələr faktiki olaraq Qafqaz və Xəzər regionlarının enerji xəritəsini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdi və Avropanın da enerji xəritəsini dəyişməkdədir.

Xəzər dənizindən Aralıq dənizinə neft nəql edən böyük boru kəməri kimi tərəfimizdən inşa edilən enerji dəhlizi indi təkcə Azərbaycan xalqı və tərəfdaşlarımız üçün faydalı olmaqla yanaşı, gələcək layihələrimiz üçün də çox səmərəlidir. Azərbaycan indi həm də, nəhəng qaz ehtiyatlarına malik ölkə kimi də tanınır. Bizim 1 trilyon kubmetrdən çox qaz ehtiyatı olan “Şahdəniz” yatağı dünyada ən böyük yataqlardan biridir. 2010-cu ildə və ötən il kəşf edilən yeni qaz yataqları Azərbaycanın qaz ehtiyatlarının 2,5 trilyon kubmetrdən çox olduğunu sübut edib. Aydın ki, bu ehtiyatlar həm bizim, həm də tərəfdaşlarımız və istehlakçılarımız üçün yetərinə olacaqdır.

Biz hazırda daha geniş enerji dəhlizinin yaradılması üzərində işləyirik. Bu, təkcə neft sahəsini deyil, qaz sahəsini də əhatə edəcəkdir. Biz indi regionumuzun enerji təhlükəsizliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edəcək mühüm qərarların qəbul edildiyi enerji layihələrimizin çox vacib və çətin mərhələsindəyik. Azərbaycan, əlbəttə ki, öz enerji təhlükəsizliyini təmin edib. Ancaq bazarlar olmadan biz, əlbəttə ki, layihələrimizi tam şəkildə həyata keçirə bilməyəcəyik. Bu gün biz şaxələndirilmiş boru kəmərləri şəbəkəsinə maliklik. Azərbaycanın açıq dənizə birbaşa çıxışı yoxdur. Şaxələndirilmiş boru kəməri şəbəkəsi bizə neft və qazımızı müxtəlif istiqamətlərə nəql etməyə imkan verir. Buna görə də, şaxələndirmə istehsalçı ölkə kimi bizim üçün çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Biz başa düşürük ki, bu, istehlakçılar üçün də əhəmiyyət kəsb edir. Biz istehsalçı ölkə olan Azərbaycan ilə istehlakçılar arasında enerji təhlükəsizliyi məsələsində düzgün balans tapmalıyıq və düşünürəm ki, tapırıq. Tranzit ölkələrin də maraqlarını unutmamaq olmaz. Buna görə də, bu maraqların balansını və tərəfdaşlarımızın maraqlarına adekvat yanaşma layihələrimizin uğurla reallaşması üçün əsas səbəbdir. Bu gün - 2012-ci ilin əvvəlində bu konfransda çıxış edərək mən “Cənub qaz dəhlizi”nin gələcəyi ilə bağlı daha nikbinəm. Nikbinliyi artıran bir neçə səbəb vardır. Hər şeydən öncə, əvvəl dediyim kimi, yeni qaz yataqlarının kəşfi, artıq mövcud olan nəqliyyat infrastrukturunu, baxmayaraq ki, bunun sayı elə də çox deyildir. İkincisi, Avropada bizim enerji ehtiyatlarımıza artan tələbat, o cümlədən Avropa institutları və Azərbaycan arasındakı olduqca məhsuldar əməkdaşlıq son bir neçə ildə əsl tərəfdaşlıq münasibətlərinə çevrilib. Avropa Komissiyası prezidentinin 2011-ci ildə Azərbaycana səfəri və “Cənub qaz dəhlizi” ilə bağlı Bəyannamənin imzalanması və hörmətli Ottingerin həmsədrlik etdiyi işçi qrupunun yaradılması. Bütün bu amillər gələcək planlarımızla bağlı çox müsbət mənzərə yaradır.

Keçən il baş verən əhəmiyyətli hadisələrdən biri də, faktiki olaraq, Azərbaycanın qaz ehtiyatlarının Avropa bazarına çıxması üçün böyük qapı olacaq Azərbaycan və Türkiyə arasında qaz tranzitinə dair Anlaşma Sazişinin imzalanması idi. Biz indi çox nadir bir vəziyyətdəyik. Belə ki, bizim Avropa bazarına ehtiyacımız vardır. Çünki birincisi, bu, böyük bazardır. İkincisi, bu bazar qanunvericilik və qanun normaları ilə tənzimlənir. Əlbəttə ki, bu, artan bazardır və bizim tərəfdaşlarımızın bazarıdır. Avropa bazarının da təchizatla bağlı alternativ mənbələrə ehtiyacı vardır.

Biz şaxələndirmə və enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı çox danışırıq. Bu iki məsələ bir-biri ilə birbaşa bağlıdır. Amma biz avropalı istehlakçılar üçün şaxələndirmə və enerji təhlükəsizliyindən bəhs edəndə, mən belə düşünürəm ki, ilk növbədə, eyni mənbəli marşrutların şaxələndirilməsindən daha çox mənbələrin şaxələndirilməsindən danışmalıyıq. Baxmayaraq ki, marşrutların şaxələndirilməsi də əhəmiyyətlidir. Belə ki, Azərbaycan avropalı istehlakçılar üçün yeni mənbədir, böyük mənbədir, yaxındır, dostdur. Əgər biz, güclü “Cənub” dəhlizinin inşasında planlarımızın həyata keçirilməsinə müvəffəq olsa, gələcək onilliklərdə enerji sahəsində çox məhsuldar və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq mərhələsinə daxil olacağıq. Buna görə də, enerji

təhlükəsizliyi artıq milli təhlükəsizliyin önəmli bir məsələsinə çevrilib. Biz istehsalçı kimi bunu başa düşürük və istəyirik ki, bütün tərəfdaşlarımız da məsələyə bu cür yanaşsınlar.

Enerji təhlükəsizliyi və proqnozlaşdırma olmadan heç bir ölkə gələcək inkişafı ilə bağlı planlar qura bilməz. Biz, xüsusilə də, Fukusimadakı elektrik stansiyasında baş verən faciədən sonra müxtəlif enerji mənbələrinə münasibətdə dəyişikliklər və yanaşmalar haqqında bilirik. Beləliklə, tam aydındır ki, təbii qaza tələbat artacaqdır.

Azərbaycan ehtiyatları olan, sadıq, açıq siyasətə və Avropanın institutları ilə möhkəm əlaqələrə malik bir ölkədir.

Mən, həmçinin təkcə ehtiyatlara malik, istehsalçı, nəql edən və potensial tranzit bir ölkə kimi deyil, həm də öz təbii resursları və təbiətinə qayğı ilə yanaşan bir ölkə kimi öhdəliyimizlə bağlı da bir neçə kəlmə demək istərdim. Bir çox illərdir, onilliklərdir, bir əsrdən artıqdır ki, Azərbaycanın neft ehtiyatları ətraf mühitin mühafizəsinə heç bir hörmət qoyulmadan işlənilib. Bizim keçmişimizdə “ətraf mühit” anlayışı faktiki olaraq bir o qədər də lazımınca qiymətləndirilməyib. Bu gün bizim öhdəliyimiz onilliklər boyunca suda və quruda neft istehsalından qalan bütün o “miras”ı təmizləmək və həmçinin global ətraf mühitin mühafizəsi işinə öz töhfəmizi verməkdir. Buna görə də, baxmayaraq ki, neftimiz, qazımız və bazarlarımız var, biz indi bərpa olunan enerji sahələrinə sərmayə yatırırıq. Biz düşünürük ki, bu bizim öhdəliyimizin bir hissəsidir. Biz su enerjisində sərmayə yatırırıq. Biz keçən ildən başlayaraq, günəş və külək enerjisində sərmayə qoymağa başlamışıq. Ona görə yox ki, bizim bu alternativ mənbələrə kəskin şəkildə ehtiyacımız vardır. Xeyr. Ona görə yox ki, bu, bizim enerji balansımızın əhəmiyyətli hissəsidir. Ona görə ki, biz buna keçmiş və gələcək nəsillərimiz qarşısında öhdəlik kimi yanaşdıq. Buna görə də, mən çox şadam ki, bu gün biz ekoloji mühafizə ilə bağlı məsələlərlə yanaşı, enerji təhlükəsizliyi, enerji ehtiyatlarını birlikdə müzakirə edirik. Azərbaycan öz rolunu oynamağa, enerji təhlükəsizliyini təmin etməyə, şaxələndirməyə və təbiətimizi mühafizə etməyə hazırdır. Çox sağ olun.

Sonra Avropa İttifaqının enerji məsələləri üzrə komissarı Günter Ottinger, Ukrayna Prezidenti Viktor Yanukoviç və digər qonaqlar çıxış etdilər.

X X X

Daha sonra mövzu ilə bağlı fikir mübadiləsi davam etdirildi və suallar verildi.

Sual: Mən hiss edirəm ki, bizim sərmayə yatıra biləcəyimiz ölkələrdə siyasi vəziyyət və coğrafi dəhlizlə bağlı bir az çox danışırıq. Buna görə də, mən sualımı birbaşa cənab Dikmana ünvanlamaq istəyirəm. Çünki gələcək biznes risklərini müəyyən etmək və onun üzərində işləmək sizin səlahiyyətiniz çərçivəsindədir. Mən sizdən soruşmaq istərdim ki, bir il əvvəl Misir və Tunisdə baş verən iğtişaların şahidi olduq. Sizin bu bir il ərzində enerji ilə zəngin ölkələrdə siyasi vəziyyətlə bağlı risklərin qiymətləndirilməsindəki fəaliyyətinizdə dəyişiklik varmı? Misir kimi ölkələrin təcrübəsindən misal gətirərək, - burada Azərbaycan Prezidenti də iştirak edir, - öz siyasi strukturuna görə Mübarəkin devrilməsindən əvvəlki Misirə çox bənzəyən Azərbaycan kimi ölkəyə sərmayə yatıracaqsınız mı?

Prezident İlham ƏLİYEV: Mən faktiki olaraq, Azərbaycandakı vəziyyəti Misirdəki vəziyyət kimi təqdim etməyə cəhd olunan suala şərh vermək istərdim. Düşünürəm ki, bu qərribə suala ən yaxşı cavab iştirakçıların reaksiyası oldu. Mən bayaqkı şəxsin savadından irəli gələrək bilmədiyini bir neçə göstəricini diqqətə çatdırmaq istəyirəm. Mənim 8 illik prezidentlik dövrümdə Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 3 dəfə - 300 faiz artıb. Yoxsulluğun səviyyəsi 50 faizdən 7,6 faizə enib. İnflyasiyanın səviyyəsi 5,4 faiz təşkil edir. Son 8 il ərzində 1 milyondan artıq iş yeri yaradılıb. Xarici bəzi bizim ümumi daxili məhsulumuzun 6 faizini təşkil edir. İqtisadiyyatın şaxələnməsi sabitdir. Siyasi vəziyyət sabitdir. Bizim çoxpartiyalı sistemimiz vardır. Bizim parlamentdə təmsil olunan 10-dan çox partiyamız vardır. Bizim azad mətbuatımız vardır. Bizdə söz azadlığı vardır. Bizdə din azadlığı vardır. Nəhayət, bizdə azad internet vardır. Qeyd etmək istərdim ki, bizim regionda heç də bütün ölkələrdə azad internet yoxdur. Azərbaycanda internet istifadəçilərinin sayı 50 faizdən artıqdır və bu rəqəm artmaqdadır.

Azərbaycanda müasir, sabit cəmiyyət vardır. Kimsə Azərbaycanda Misirdə baş verən hadisələr kimi nə isə görmək istəyirsə, sizi əmin edirəm ki, nəyisə arzu edib-etməməyinizdən asılı olmayaraq bunu görməyəcəksiniz.

**NATO-NUN BAŞ KATİBİ ANDERS FOQ RASMUSSEN LƏ MƏTBUATA BİRGƏ
BƏYANAT**

*Brüssel şəhəri,
15 fevral 2012-ci il*

- Cənab baş katib, çox sağ olun. Ölkəmiz haqqında söylədiyiniz xoş sözlərə və dəvətə görə minnətdaram. NATO-nun mənzil-qərarğahında yenidən olmağıma və ikitərəfli münasibətlərimizə aid olan bir çox mühüm məsələləri müzakirə etməkdən çox şadam. NATO ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin çox yaxşı tarixi vardır. Bu, uğurlardan ibarət tarixdir. 1990-cı illərin əvvəllərindən Azərbaycan Avratlantik strukturlara inteqrasiya olmaqda çox fəal idi. Bu baxımdan biz nəzərəçarpan irəliləyişi əldə etmişik. Biz Silahlı Qüvvələrimiz daxilində islahatlar aparırıq və mən çalışıram onları NATO standartlarına uyğunlaşdırım. Buna görə də əməkdaşlığımızın bu hissəsinin Silahlı Qüvvələrimizə çox böyük təsiri vardır. Eyni zamanda, NATO-nun dünyanın müxtəlif yerlərində aparılan əməliyyatlarındakı iştirak hərbi qulluqçularımıza öz bacarıqlarını artırmaqda yardımçı olmuş və onlar NATO-dakı həmkarlarından bir çox məsələləri öyrənmişlər. Biz Əfqanıstanda ilk vaxtlardan olmuşuq. Cənab baş katibin qeyd etdiyi kimi, biz hava məkanından və ərazimizdən keçmək imkanını yaradırıq. Çox şadam ki, Əfqanıstana daşınan yüklər baxımından Azərbaycanın tranzit ölkə kimi əhəmiyyəti artır. Bu gün biz bu sahədə gələcək əməkdaşlığımızı müzakirə etdik.

Əməkdaşlığımızı bu sahədə genişləndirmək məqsədilə yeni təklifləri müzakirə etməyə hazırıq. Eyni zamanda, biz Əfqanıstanda qulluq etmək məqsədi ilə hərbiçilərimizi oraya ezam edirik. Bu, Əfqanıstanda beynəlxalq sülh qüvvələrinin apardıqları əməliyyatlar baxımından üzərimizə götürdüyümüz öhdəliyin bir hissəsidir. Bu gün, həmçinin mən cənab baş katibə məlumat verdim ki, Əfqanıstanın milli ordusunun qəyyumlar fonduna töhfə vermək məsələsini ciddi şəkildə nəzərdən keçiririk. Gələcəkdə bu cür maliyyə töhfəsinin davam etdirilməsini də nəzərdən keçirə bilərik. Eyni zamanda, biz Diplomatik Akademiyamızda və Sərhəd Qoşunları Akademiyamızda əfqan diplomatları üçün təlim kursları təşkil edirik. Biz, həmçinin istehkamçı və digər humanitar məsələlər üzərində işləyirik və əməkdaşlığımızı genişləndirməyə hazırıq.

Bu gün biz, həmçinin regional təhlükəsizlik məsələləri, xüsusən də Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması ilə bağlı aparılan danışıqları müzakirə etdik. Mən cənab baş katibi bu danışıqların hazırkı durumu ilə tanış etdim və bir daha ümidvar olduğumuzu bəyan etdik ki, bu münaqişə mümkün qədər tez həll olunacaq və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa ediləcəkdir. Bunun üçün yaxşı hüquqi əsas vardır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası erməni qoşunlarının Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul edib. Biz gözləyirik ki, erməni tərəfi bu qətnamələrə əməl edəcəkdir.

Bu gün apardığımız müzakirələrin müəyyən hissəsi enerji təhlükəsizliyinə həsr olunmuşdu. Bu, bütün ölkələrin – həm hasilatçı, həm istehlakçı ölkələrin milli təhlükəsizliyinin olduqca mühüm elementidir. Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfə verən ölkəyə çevrilir və əminəm ki, çevriləcəkdir. Avropadakı istehlakçılarımız, həmçinin NATO-nun üzvü olan dövlətlərdir. Bu mövzu müzakirələrimizin və məsləhətləşmələrimizin bir hissəsidir.

Baş katibə etdiyi dəvətə görə bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Münasibətlərimizin inkişaf etməsindən və dəyişməsindən məmnunluğumu bildirirəm. Ümidvaram ki, əlaqələrimiz uğurla inkişaf edəcəkdir və qarşılıqlı maraqlara və ortaq dəyərlərə əsaslanacaqdır. Çox sağ olun.

X X X

Sonra jurnalistlərin sualları cavablandırılmışdır.

X X X

Şaiq Məmmədov, Azərbaycan Televiziyası: Sualım baş katibədir. Azərbaycan NATO-nun Əfqanıstandakı əməliyyatlarına hərbiçilər, təlimlər və xüsusən də tranzit baxımından mühüm töhfə verir. Cənab baş katib, Sizin fikrinizcə, əməliyyatların uğurlu olmasında Azərbaycanın iştirakı nə dərəcə vacib və əhəmiyyətlidir?

Baş katib Anders Foq RASMUSSEN: Bəli, əlbəttə ki, Azərbaycanın Əfqanıstanda apardığımız əməliyyatlara verdiyi töhfə çox vacibdir. Bu, həm hərbiçilər, həm təlim və qeyd etdiyiniz kimi, tranzit baxımından vacibdir. Biz Əfqanıstanda Azərbaycan hərbiçiləri tərəfindən görülən işi çox yüksək dəyərləndiririk.

Bu gün Prezident və mən tranzit məsələləri ilə bağlı gələcəkdə əməkdaşlığımızın hansı mümkün şəkildə genişləndirilməsi yollarını araşdırdıq. Biz Əfqanıstandakı əməliyyatlarımızın perspektivlərini müzakirə etdik. Bildiyiniz kimi, biz təhlükəsizlik üzrə əsas məsuliyyəti bu gündən etibarən 2014-cü ilin sonunadək tədricən Əfqanıstanın təhlükəsizlik qüvvələrinə həvalə edəcəyik. Mən bu gün çox məmnun oldum ki, Azərbaycan Prezidenti ölkəsinin Əfqanıstanın təhlükəsizlik qüvvələrinin formalaşmasına maliyyə töhfəsini verəcəyini elan etdi. Bu, həmin qüvvələr üçün çox əhəmiyyətlidir. Çünki biz Əfqanıstanı tərk etdikdən sonra əmin olmalıyıq ki, bu ölkənin təhlükəsizlik qüvvələri tam məsuliyyəti öz üzərinə götürə bilər. Bu məqsədlə onlara pul vəsaitləri lazımdır. Biz onları maliyyələşdirməliyik. Mən bu gün verilən bəyanatı səmimi qəlbədən alqışlayıram. Mən Azərbaycan tərəfinin humanitar əməliyyatlara verdiyi töhfəni də yüksək dəyərləndirirəm. Bir sözlə, Azərbaycan öz hüduqlarından kənarında, Əfqanıstanda çox mühüm rol oynayır.

**TÜRKİYƏNİN TRT TELEVİZYONA KANALINA
MÜSAHİBƏ**

*Bakı şəhəri,
29 fevral 2012-ci il*

- Hörmətli tamaşaçılar, hazırda Azərbaycanın paytaxtı Bakıdayıq. Prezident İlham Əliyev “TRT Xəbər”in qonağıdır.

Cənab Prezident, əvvəlcə qapılarınızı bizə - TRT ailəsinə açdığınız üçün Sizə çox təşəkkür edirəm. Müsahibəmizə Fransa mövzusu ilə başlamaq istəyirəm. Son dövəmdə Fransa mövzusu həddindən artıq gündəmdə idi. Xüsusilə Fransa parlamentinin ardından Senatın da qəbul etdiyi uydurma “erməni soyqırımı” iddialarının inkarını cinayət sayan qanun layihəsi Konstitusiyaya Şurasına getdi və Konstitusiyaya Şurası bu layihəyə “Dur!” dedi, onu rədd etdi. Bu işdə Azərbaycanın və Türkiyənin böyük xidmətləri vardır. Konstitusiyaya Şurasının bu qərarını necə dəyərləndirirsiniz? Bu, Sizdə hansı duyğular oyatdı?

- İlk növbədə, mən bütün türk xalqını və bütün Azərbaycan xalqını, dünyada bütün ədalətsevər insanları bu qanunun ləğv edilməsi ilə əlaqədar ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Hesab edirəm ki, Fransanın Konstitusiyaya Məhkəməsi ədaləti bərpa etdi. Çünki bildiyiniz kimi, bu qanun heç bir tarixi reallığa əsaslanmayan, tarixi həqiqəti təhrif edən yalan üzərində qəbul edilmişdi. Türkiyə ictimaiyyəti, Azərbaycan ictimaiyyəti və dövlət qurumları dərhal öz səylərini göstərməyə başlamışdır. Mən çox şadam ki, bu səylər uğurla nəticələndi və Fransa Konstitusiyaya Məhkəməsi bir daha onu göstərdi ki, yalan üzərində qurulmuş iddialar heç vaxt qüvvəyə minməyəcəkdir. Eyni zamanda, bu qanunun ləğv edilməsi söz azadlığına verilən böyük töhfədir. Təsəvvür edin, əgər bu qanun qüvvəyə minsəydi, onda söz azadlığı, fikir azadlığı haqqında ümumiyyətlə söhbət açmaq mümkün olmazdı. Mən çox şadam ki, bizim birgə səylərimiz və beynəlxalq dəstəyin nəticəsində bu qanun qüvvəyə minmədi və beləliklə, ədalət bərpa edildi.

- Türkiyə və Azərbaycan qardaşlığı son dövrdə, xüsusilə Xocalı faciəsinin dünyaya çatdırılması istiqamətində görülən işlərdə bir daha özünü göstərdi. Xüsusilə Bakı və Taksimdə çox böyük yürüşlər və mitinqlər keçirildi. Türkiyənin dörd bir tərəfində Xocalı qətlində şəhid olanların xatirəsi anıldı və dünyanın 70 ölkəsində çox böyük tədbirlər keçirildi. Xüsusilə Taksim və Bakıdakı böyük yürüşləri, mitinqləri necə dəyərləndirirsiniz? Bu, birlikdən doğan gücün göstəricisidirmi?

- Əlbəttə ki, elədir. İlk növbədə demək istəyirəm ki, Xocalı faciəsi bizim böyük dərdimizdir, böyük faciədir. Erməni faşistləri tərəfindən XX əsrin sonlarında törədilmiş çox böyük cinayətdir. Xocalı faciəsi erməni vəhşiliyinin, erməni faşizminin eybəcər sifətini bütün dünyaya göstərmişdir. Dinc əhaliyə qarşı bu qədər qəddarlıq, dünya miqyasında bəlkə də görünməmiş qəddarlıq bizim hamımızı dərinləndirir, hiddətləndirir. 613 günahsız insan, - onlardan 106-sı qadın, 63-ü uşaqdır, - ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmişdir.

Bu il Xocalı faciəsinin 20-ci ildönümünü həm Türkiyədə, həm Azərbaycanda qeyd etdik. Bu nümayişlər, yürüşlər, Türkiyə və Azərbaycan xalqlarının birgə mövqeyi, ilk növbədə qardaşlığımızın nə qədər güclü olduğunu göstərir. Bizim ürəklərimiz bir döyünür. Həm Taksim meydanında, həm Bakıda on minlərlə insan öz etirazını və həlak olan şəhidlərin xatirəsinə ehtiramını ifadə etmək üçün küçələrə çıxmışdılar. Bu, böyük birliyin, ədalətin təzahürüdür. Mən tam əminəm ki, Xocalı qurbanlarının qanı yerdə qalmayacaqdır. Türkiyədə və Azərbaycanda göstərilən həmrəylik və dayanışma təbiidir. Çünki xalqlarımız qardaşdılar. Biz daim bir yerdəyik. Bütün məsələlərdə Türkiyə və Azərbaycan bir yumruq kimi fəaliyyət göstərir. Mən əminəm ki, bu birlik gələcək illərdə daha da gücləndiriləcəkdir.

Siz birinci sualda Fransadakı qanuna toxundunuz. Deyə bilərəm ki, Azərbaycan ictimaiyyəti, Azərbaycan dövləti, Azərbaycan parlamenti ədalətsiz qanun qəbul olunduğu gündən dərhal hərəkətə başlamışdır. Prezident Administrasiyası bəyanatlar vermişdir. Xarici İşlər Nazirliyi çox ciddi bəyanat vermişdir. Fransanın Azərbaycandakı səfiri Xarici İşlər Nazirliyinə dəvət edilmişdir və ona etiraz bildirilmişdir. Azərbaycan parlamenti iki dəfə bu məsələ ilə bağlı öz mövqeyini bildirmişdir. Həm bəyanat qəbul edilmişdir, həm Fransa parlamentinə müraciət qəbul olunmuşdur. Biz Fransadakı dostlarımızla çox sıx təmaslarda olduq. Fransa senatorlarının Azərbaycana gəlməsi və səfər zamanı bu müzakirənin geniş şəkildə aparılması bizim qardaşlıq borcumuzdur.

Bizim Fransa ilə əlaqələrimiz artıq 20 illik tarixə malikdir. Fransada bizim dostlarımız vardır. Biz bütün imkanlardan istifadə etməyə çalışdıq ki, ədalət pozulmasın, ədalət bərpa edilsin. Siz yaxşı bilirsiniz ki, Fransada qanunlara görə Konstitusiyaya Məhkəməsinə qanunun çıxarılması üçün senatorlar səs verməli idilər. Əgər onlar bu səsləri yığmasaydılar, Konstitusiyaya Məhkəməsi bu məsələyə heç baxmazdı və avtomatik olaraq bu ədalətsiz

qanun qüvvəyə minərdi. Ancaq senatorlar da çox böyük müdriklik göstərmişlər və bizim birgə söylərimiz nəticəsində bu qanun qüvvəyə minmədi. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, bizim Fransadakı səfirliyimiz Türkiyə səfirliyi ilə bərabər böyük işlər aparmışlar və öz imkanları çərçivəsində sübut etməyə çalışmışlar ki, bu qanun ədalətsizdir, bu, söz azadlığına vurulan zərbədir, eyni zamanda, əgər bu qanun qüvvəyə minərsə ikitərəfli münasibətlərə çox mənfi təsir göstərə bilər. Mən çox şadam və bir daha demək istəyirəm ki, həm ədalət bərpa edildi, eyni zamanda, Türkiyə-Azərbaycan birliyi artıq dünya müstəvisində öz gücünü göstərmişdir. Mən dəfələrlə demişəm, bu gün də demək istəyirəm ki, uğurlarımızın əsas mənbəyi bizim birliyimizdir. Bu gün Türkiyə və Azərbaycan iki qardaş ölkə kimi bölgədə güclü nüfuz malikdir və bu nüfuz artıq bölgənin kənarına öz təsirini göstərməkdədir. Biz nə qədər bir yerdə olsaq, gücümüz də o qədər artacaqdır. Bizim aramıza girmək istəyənlər vardır. Biz onları tanıyıraq, biz qınayıraq və onlara qalib gəlirik. Ancaq biz daim bu məsələni diqqətdə saxlamalıyıq. Bizim birliyimiz o qədər sıx olmalıdır ki, orada heç bir boşluq olmasın, bizi istəməyən bədxah, pisniyyətli qüvvələr öz arzularına çatmasınlar. Onlar arzularına heç vaxt çatmayıblar və çatmayacaqlar. Türkiyə-Azərbaycan birliyi Xocalı soyqırımını anım günlərində, Fransadakı olaylarda özünü göstərdi və bütün başqa məsələlərdə bu, özünü göstərir.

- Cənab Prezident, keçən il İzmirdə Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının birinci iclası keçirildi. Bu çərçivədə də çoxlu sayda qərarlar qəbul edildi, müqavilələr imzalandı. Enerji müqavilələrindən tutmuş bir çox sahədə bu müqavilələr yavaş-yavaş həyata keçirilməyə başlandı. Transanadolu qaz boru xətti müqaviləsi imzalandı. Bu çərçivədə Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin iqtisadi və enerji sahəsindəki hazırkı vəziyyətini və Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin gələcəkdəki vəziyyətini bizə dəyərləndirə bilərsinizmi?

- Mən çox şadam ki, bütün müstəqillik dövrü ərzində Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri yüksələn xətlə inkişaf etmişdir və düşünürəm ki, indiki zamanda bu əlaqələr ən yüksək zirvədədir. Bizim dünyadakı ən birinci dostumuz, müttəfiqimiz Türkiyədir. Əminəm ki, Türkiyə üçün də dünyada bir nömrəli dost, qardaş və müttəfiq Azərbaycandır. Bu, böyük dəyərdir, böyük nemətdir. Biz bu dəyəri qorumalıyıq və möhkəmləndirməliyik. Biz yaxın xalq. Bir-birimizə çox yaxın. Bizim dilimiz də bir-birinə çox oxşayır, tariximiz də, kökümüz də birdir. Ən önəmlisi ondan ibarətdir ki, bizim maraqlarımız da üst-üstə düşür.

Keçən il İzmirdə Strateji Əməkdaşlıq Şurasının iclasının keçirilməsi hesab edirəm ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin mahiyyətini açan bir vasitə idi. Bu Şura çox önəmli bir qurumdur və birinci toplantı çox uğurlu keçmişdir. Siz qeyd etdiyiniz kimi, çoxsaylı sənədlər, müqavilələr imzalanmışdır ki, onlar da Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrini irəliyə aparacaqdır. Bizim əməkdaşlığımızın ancaq 20 yaşı vardır. Bizim işbirliyimiz bundan sonra əbədiyyətə qədər davam edəcəkdir.

Bu gün biz siyasi əlaqələri möhkəmləndirməklə, eyni zamanda, iqtisadi sahədə gözəl imkanlar yaradıraq. Enerji məsələsinə gəldikdə, bu gün Türkiyə-Azərbaycan enerji işbirliyi nəinki bölgə üçün, dünya üçün əhəmiyyətlidir. Birgə təşəbbüslərimiz - Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərləri, Transanadolu qaz layihəsi, bütün bunlar bizim birliyimizi daha da sıx edəcək, eyni zamanda, bölgədə və dünyada təsir imkanlarımızı daha da artıracaqdır.

Azərbaycanın çox böyük neft-qaz ehtiyatları vardır. Türkiyə çox böyük iqtisadi gücə malik olan bir ölkədir. Türkiyə ərazisindən keçən Azərbaycan nefti və qazı həm Türkiyənin enerji təhlükəsizliyini təmin edəcək, eyni zamanda, başqa ölkələrə Türkiyə vasitəsilə bizim resurslarımız nəql ediləcəkdir. Biz bu qaynaqları, tranzit imkanlarını, iqtisadi gücü birləşdirərək istənilən məsələdə mövqeyimizi müdafiə edə biləcəyik. Çünki bu gün dünya və Avropa üçün enerji təhlükəsizliyi məsələləri ön plana çıxır. Biz yaxşı bilirik ki, gələcəkdə Xəzər hövzəsində yerləşən qaynaqlar böyük rol oynayacaqdır və bu məsələdə birinci sırada yenə Azərbaycandır. Bizim strateji enerji layihələrimiz digər sahələrə də təsir göstərir, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunu biz bərabər tikirik. Ümid edirəm ki, bir ildən sonra biz bu yolu açacağıq. Beləliklə, dünyanı birləşdirəcəyik. Türkiyə-Azərbaycan qitələri birləşdirəcəkdir. Coğrafiyamız belədir. Gücümüz də artır, enerji qaynaqlarımız da, siyasi iradə də vardır. Ancaq və ancaq biz gələcəkdə bu işbirliyini gücləndirməliyik.

Gələcəyə gəldikdə mən şübhə etmirəm ki, Türkiyə və Azərbaycan xalqlarının müdrikliyi imkan verməyəcəkdir ki, biz bu strateji işbirliyindən bir addım kənara ataq. Çünki bizim siyasətimizin təməlinə xalqlarımızın iradəsidir. Bizim xalqlar qardaş xalqlardır, bir-birinə bağlıdır və həm Fransadakı olaylar, həm Xocalı soyqırımının yad edilməsi bunu bir daha göstərdi, həm bizə, həm bütün dünyaya. İstər-istəməz hər kəs bu birliklə hesablaşmalıdır.

Mən ümid edirəm ki, gələcək illərdə biz ikitərəfli strateji işbirliyimizi daha da artıracığıq. Gələcəkdə işlər çoxdur. Biz daim təmasdayıq, daim əlaqə saxlarıq və çalışırıq ki, beynəlxalq müstəvidə də öz siyasətimizi koordinasiya edək. Əgər xatırlayırsınızsa, İzmirdəki gözəl mərasimlər və tarixi günlər Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməsinə təsadüf etmişdir.

Əgər xatırlayırsınızsa, İzmirdəki gözəl mərasimlər və tarixi günlər Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməsinə təsadüf etmişdir.

- Bəli, tamamilə doğrudur...

- O vaxt İzmirdə çıxış edərkən söylədim ki, bu, bizim yerimizdir və bu, sizin yerinizdir, bizim müştərək yerimizdir. Biz bütün beynəlxalq təşkilatlarda Türkiyəni dəstəkləyirik və Türkiyə də bütün beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycanı dəstəkləyir.

Ona görə mən deyəndə ki, bu işbirliyi və müttəfiqlik nadir xarakter daşıyır, məhz bunları nəzərdə tuturam və bir daha demək istəyirəm ki, bu, böyük sərvətdir. Əsrlər boyu xalqlarımız bir yerdə yaşamışlar, belə yaşamağı bizə vəsiyyət etmişlər və biz də bu vəsiyyətə sadıq olmalıyıq.

- Cənab Prezident, söylədiyiniz kimi, həqiqətən biz “bir millət, iki dövlətlik” və bunun gələcəkdə də çox mühüm ölçüləri olacaqdır. İki ölkə hakimiyyəti bu əlaqələri çox, daha yaxşı səviyyəyə gətirəcəkdir.

Cənab Prezident, Azərbaycanın ən mühüm problemlərindən biri də Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Azərbaycanın qanayan yarası olduğu qədər də bu, eyni zamanda, Türkiyənin qanayan yarasıdır. Qarabağ probleminin həllində, cənab Prezident, son mərhələ, son durum necədir? Qısaca, “TRT Xəbər” vasitəsilə bütün dünyaya necə səslənəcəksiniz?

- Deyə bilərəm ki, bu məsələ ilə bağlı Türkiyə və Azərbaycan Xarici İşlər nazirlikləri mütəmadi qaydada əlaqə saxlayırlar və biz bu məsələləri müzakirə edirik. Ona görə, Qarabağ məsələsinin həlli ilə bağlı son duruma gəldikdə Türkiyə hökuməti bütün bu işlərdən xəbərdardır. İctimaiyyətə gəldikdə, bir daha demək istəyirəm ki, bu məsələnin həlli beynəlxalq hüquqdan keçir. Beynəlxalq hüququn kənarında heç bir razılaşma mümkün deyildir. Birincisi, Dağlıq Qarabağ tarixi və əzəli Azərbaycan torpağıdır. “Qarabağ” sözü bizim sözüümüzdür. Erməni dilində “Qarabağ” sözü heç bir məna daşmır. Biz bilirik ki, ermənilər oraya necə gəlirlər, kim erməniləri oraya yerləşdirib və nə vaxt yerləşdirib. 1923-cü ildə Dağlıq Qarabağa Azərbaycan daxilində muxtar vilayət statusu verilmişdir. Bu, məsələnin tarixi tərəfidir.

O ki qaldı hüquqi tərəfə, bütün dünya Dağlıq Qarabağı Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanıyır. Heç bir ölkə, - Ermənistan da daxil olmaqla, - Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanımır. Bu da təbiidir, çünki Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın içində, ortasında yerləşir. Heç sovet dövründə də Dağlıq Qarabağın inzibati hüduqları Ermənistan Respublikasının inzibati hüduqları ilə bir deyildi. Yəni, o, Azərbaycanın içində yerləşən kiçik bir vilayət idi.

Beynəlxalq hüquq tələb edir ki, torpaqlarımız işğaldan azad edilsin, bütün qaçqınlar öz doğma torpaqlarına qayıtsınlar. Ermənilər bizə qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparmışlar. Bir milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma torpağında qaçqına çevrilmişdir və torpaqlarımızın təxminən 20 faizi hələ də işğal altındadır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurası dörd qətnamə qəbul etmişdir. Bu qətnamələrdə tələb edilir ki, erməni qüvvələri Dağlıq Qarabağdan və ətraf bölgələrdən qeyd-şərtsiz çıxsın. Ancaq bu qətnamələr icra edilmir. Ən böyük ədalətsizlik məhz bundadır. Bəzi hallarda BMT Təhlükəsizlik Şurası qətnamə qəbul edir və bir neçə saatdan sonra bu qətnamə icra edilməyə başlayır. Ancaq bizə gəldikdə, bu ədalətsizlik 20 ildir ki, davam edir.

Ona görə beynəlxalq hüquq normaları bərpa edilməlidir. Bizim bütün qaçqınlarımız öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır. O ki qaldı Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərə, onlar orada necə yaşayıblar elə də yaşayacaqlar. Bizim buna etirazım yoxdur. Bu, dünyada qəbul edilmiş gözəl təcrübədir. Hər bir ölkədə, əlbəttə, Ermənistan istisna olmaqla, müxtəlif xalqlar yaşayır, Türkiyədə, Azərbaycanda, demək olar ki, dünyanın əksər ölkələrində. Ermənistan monodövlətdir, orada ermənilərdən başqa heç kim yaşamır, çünki yaşaya bilmir, onlar başqa milləti yaşatmırlar.

Ona görə Azərbaycan çoxmillətli dövlət kimi, əlbəttə ki, orada yaşayan ermənilərə də şərait yaradacaqdır, kömək edəcəkdir və onlar gələcəkdə Azərbaycan dövlətinin vətəndaşları kimi bütün hüquqlardan istifadə edəcəklər.

Əgər Ermənistan reallığı və Azərbaycanın xeyrinə dəyişən vəziyyəti nəzərə alsa, onda düzgün qərar qəbul edəcək, işğal edilmiş torpaqlardan çəkiləcək, ondan sonra sülh bərpa ediləcək, bütün yollar açılacaq, bütün ölkələr, xüsusilə Qafqazda və bizim coğrafiyamızda yerləşən ölkələr bir-biri ilə yaxın əlaqədə olacaqdır. Bizim istəyimiz bundan ibarətdir. Bizim Ermənistanın bir qarış torpağında gözümüz yoxdur. Baxmayaraq ki, oralar da tarixi Azərbaycan torpaqlarıdır. İrəvan xanlığı, Zəngəzur mahalı, Göyçə mahalı bizim torpaqlarımızdır və Ermənistan bu torpaqlarda dövlət qurub. Azərbaycan torpağında ikinci erməni dövlətinin qurulmasına biz heç vaxt imkan verməyəcəyik. Əgər, bir daha demək istəyirəm ki, Ermənistan indiki reallıqları və Azərbaycanın artan siyasi çəkisini, iqtisadi gücünü nəzərə alsa, düzgün addım atsa, işğal edilmiş torpaqlardan çıxsın, o zaman bu gün Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərə də xidmət etmiş olar. Əgər bunu anlamasa və işğalçı siyasətini davam etdirsə, o zaman Ermənistan üçün, Dağlıq Qarabağ üçün nəticələr çox acı ola bilər.

- Necə düşünürsünüz? Münaqişə nə vaxta həll olunar? Hansı üsullarla, bir az əvvəl “biz bunu hüquqi yolla istəyirik” dediniz, amma fərqli yollara baş vurula bilərmiz?

-Yəni, biz burada beynəlxalq hüquqdan kənarında bir çözümlə görmürük. Azərbaycan dövləti və Azərbaycan xalqı heç vaxt Dağlıq Qarabağa müstəqillik verməyəcəkdir. Ermənistan bunu nə qədər tez anlasa, o qədər yaxşıdır. Ermənistan əslində mövqeyindən geri çəkilməlidir. Onların mövqeyi Dağlıq Qarabağı müstəqil ölkə kimi görməkdir. Ancaq bu, mümkün olmayacaqdır. Çünki Azərbaycanın razılığı olmadan bu, ola bilməz. Biz isə buna heç vaxt razılıq verə bilmərik. Ona görə, əgər Ermənistan bu mövqedən geri çəkilərsə, o zaman biz tezliklə məsələnin həllinə nail ola bilərik. O zaman ermənilərin Dağlıq Qarabağda yaşaması, yəni normal yaşaması, təhlükəsizlik şəraitində yaşaması mümkün olacaqdır. İndi onlar qorxu içində yaşayırlar. Biz bunu bilirik. İnsanlar daim qorxu içində yaşaya bilməz. Çünki onlar da gözəl bilirlər ki, bu gün Azərbaycan Ordusu Dağlıq Qarabağda öz suverenliyini asanlıqla bərpa edə bilər, asanlıqla! Sadəcə olaraq biz istəmirik ki, yenə qan tökülsün, istəmirik yenidən müharibə başlasın. Biz çalışırıq ki, bunu sülh yolu ilə, danışıqlar yolu ilə edək. Kim istəyər ki, yenidən müharibə başlasın?! Ancaq biz bu vəziyyətlə də barışa bilmərik. Ümumiyyətlə, bu vəziyyətlə çox davam edə bilməz.

Əgər fikir verməmişsə, Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin prezidentləri və xarici işlər nazirləri bəyanatlar verirlər ki, status-kvo qəbul edilməzdir, status-kvo dəyişilməlidir. Bu bəyanatları onlar yalnız keçən ildən verməyə başlamışlar. Nə üçün? Çünki hamı yaxşı anlayır ki, status-kvo belə qala bilməz. Gündən-günə güclənən Azərbaycan və gündən-günə zəifləyən, yoxsullaşan Ermənistan. Necə ola bilər ki, bizim torpaqlarımız işğal altında qalsın? Mümkün deyildir. Hər gün, hər ay, hər il Azərbaycan əhalisi artır, Ermənistan əhalisi azalır. Yəni, yenə də deyirəm, erməni rəhbərliyi bu məsələyə reallıq prizmasından yanaşmalıdır. Heç olmasa, bir beş il, on il qabağı proqnozlaşdırılmalıdır ki, görsün, burada beş ildən, on ildən sonra güclər nisbəti necə olacaqdır?! Azərbaycan dövləti heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayacaqdır. Azərbaycan gəncləri bu vəziyyətlə barışmayacaqlar.

Ermənistanda bəzi hallarda yanlış bir fikir var idi ki, nəsillər dəyişəcək, gənc nəsil yetişəcək, onlar heç Qarabağda olmayıblar, onlar Qarabağa qayıtmaq istəməyəcəklər. Bu, tamamilə yanlış bir yanaşmadır. Bəlkə bu, ermənilərə xas olan xüsusiyyətdir, amma Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşı vardır. Bakıda, çadır şəhərciyində doğulan, Qarabağdan olan hər bir gənc Qarabağa qayıtmaq arzusu ilə yaşayır. Qarabağ heç vaxt unudula bilməz, heç vaxt! Ona görə, gec-tez biz öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa edəcəyik. Mənim buna şübhəm yoxdur. Sadəcə olaraq, mən istəyirəm ki, bu, tezliklə olsun və əgər mümkündürsə, qan tökülmədən olsun.

Çox təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Hörmətli tamaşaçılar,

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “TRT Xəbər”in qonağı idi. Səmimi duyğularını “TRT Xəbər”lə bölüşdü. Sizə uğurlar, xoş günlər arzulayıram.

**SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA GÜRCÜSTAN PREZİDENTİ
MİXEİL SAAKAŞVİLİ İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
6 mart 2012-ci il*

- Hörmətli cənab Prezident, əziz dost!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar.

Mən Sizi, hörmətli cənab Prezident, Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram. Bu gün Siz Azərbaycanda rəsmi səfərdəsiniz. Deyə bilərəm ki, səfər çox uğurlu keçir. Bu gün apardığımız danışıqlar bir daha onu göstərir ki, Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələri yüksək səviyyədədir. Sizin səfəriniz bu əlaqələrin inkişafına güclü təkan verəcəkdir. Əlaqələrimizin tarixi də çox zəngindir. Əsrlər boyu gürcü və Azərbaycan xalqları mehriban qonşuluq, qardaşlıq şəraitində yaşamışlar və biz bu gözəl ənənələri bu gün də davam etdiririk.

Çox şadam ki, iki müstəqil dövlət kimi Gürcüstan və Azərbaycan uğurla əməkdaşlıq edir. Bizim tariximizdə çox oxşar məqamlar vardır. Müstəqilliyimizin tarixi də eynidir. İyirmi ildir ki, biz müstəqil dövlətlər kimi yaşayırıq və bu illər ərzində böyük uğurlara nail olmuşuq. Biz çox şadıq və sevinirik ki, Sizin rəhbərliyiniz altında Gürcüstan inamla inkişaf edir. Gürcüstanda aparılan islahatlar çox böyük qiymətə malikdir və Sizin rəhbərliyinizlə Gürcüstanın inkişafı artıq reallıqdır. Biz bir dost, qardaş kimi buna sevinirik və əminik ki, gələcəkdə də Gürcüstanın inkişafı çox uğurlu olacaq və ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr Sizin rəhbərliyiniz altında öz həllini tapacaqdır. O ki qaldı ikitərəfli əlaqələrə, bu əlaqələr çox genişdir. Bu gün biz Sizinlə ikitərəfli məsələlərin demək olar ki, bütün aspektlərini müzakirə etdik. Bir daha gördük ki, aramızda heç bir problem yoxdur. Əksinə birgə təşəbbüslərimiz həm ölkələrimizi zənginləşdirir, həm ölkələrimizin imkanlarını artırır, eyni zamanda, başqa regionlara da öz müsbət təsirini göstərir.

Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələri regional çərçivədən çıxıb və bu gün bizim birgə təşəbbüslərimiz artıq beynəlxalq əhəmiyyətə malikdir. Siyasi əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədədir. Qarşılıqlı səfərlər mütəmadi qaydada həyata keçirilir. Mən çox şadam ki, Azərbaycan şirkətləri Gürcüstana iqtisadi sahədə böyük həcmdə investisiyalar qoymağa başlamışlar. Bu investisiyaların böyük gələcəyi vardır və keçən ilin göstəriciləri də çox müsbətdir. Aramızda olan mal dövriyyəsi sürətlə artır və əminəm ki, bu il də artacaqdır.

Enerji məsələləri bu gün yenidən müzakirə edildi. Bu məsələlər artıq yoluna qoyulubdur. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və Bakı-Supsa neft-qaz kəmərləri bölgənin geosiyasi vəziyyətini köklü şəkildə dəyişmişdir. Bu gün bu layihələr həm ölkələrimizin inkişafına xidmət göstərir, eyni zamanda, enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə də öz töhfəsini verir.

Enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə gəldikdə, biz birgə səylərlə Avropanın enerji təhlükəsizliyini daha da böyük həcmdə təmin edəcəyik - istər neft, istərsə də qaz sahəsində. Mən çox şadam ki, Azərbaycan Gürcüstanın enerji təhlükəsizliyinə də öz töhfəsini vermişdir.

Bu gün müzakirə etdiyimiz məsələlər arasında nəqliyyat məsələləri də böyük yer tutdu. Bu gün bizim müvafiq qurumların rəhbərləri məruzə etmişlər. Transit məsələləri müzakirə edildi. Humanitar sahədə əməkdaşlıq çox yaxşı səviyyədədir. Bu əməkdaşlığın çox böyük tarixi vardır. Bu gün Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılar və Azərbaycanda yaşayan gürcülər humanitar sahədə və bütövlükdə bütün başqa sahələrdə gedən proseslərə müsbət təsir göstərirlər. Onların ölkələrimizdə rahat yaşaması əlbəttə ki, bizim vəzifəmizdir. Mən çox şadam ki, soydaşlarımızın istər Gürcüstanda, istərsə də Azərbaycanda problemləri uğurla həll edilir. Bu amil də, əlbəttə ki, daim ikitərəfli gündəliyin içindədir.

Bir sözlə, bizim aramızda dostluq, qardaşlıq münasibətləri reallıqdır. Bu, sadəcə olaraq sözlər deyil, bu, reallıqdır, bu, bugünkü günün tələbidir. Mən heç şübhə etmirəm ki, bundan sonra da uzun illər ərzində Gürcüstan və Azərbaycan iki dost və qardaş ölkələr kimi birlikdə olacaqlar. Bizim gələcəyimiz birlikdədir. Biz yalnız birlikdə istədiyimizə nail ola bilərik və ölkələr qarşısında duran vəzifələri yalnız birlikdə icra edə bilərik. Eyni zamanda, mən beynəlxalq arenadakı fəaliyyətimiz haqqında bir-iki kəlmə söz demək istəyirəm. Biz bütün beynəlxalq təşkilatlarda bir-birimizi dəstəkləyirik. Bu dəstək səmimidir, çox əhəmiyyətlidir. Bütün beynəlxalq təşkilatlarda bir-birimizin lehinə səslərimizin verilməsi Gürcüstan-Azərbaycan əlaqələrinin strateji əhəmiyyətini bir daha vurğulayır. Mən deyə bilərəm ki, bundan sonra da Azərbaycan bütün beynəlxalq təşkilatlarda Gürcüstanı dəstəkləyəcəkdir. Əminəm ki, eyni dəstəyi biz bundan sonra sizdən də görəyik. Bir daha Sizi ölkəmizdə səmimiyyətlə salamlayıram. Siz bizim yaxın dostumuzsunuz. Bizi şəxsi dostluq əlaqələri bağlayır ki, bu da ikitərəfli əlaqələrə müsbət təsir göstərir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

Bir daha Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Sizi ürəkdən salamlayıram. Sizə və bütün Gürcüstan xalqına xoşbəxtlik, yeni uğurlar arzulayıram.

**SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA XORVATIYA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İVO YOSİPOVIÇLƏ BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
12 mart 2012-ci il*

- Hörmətli cənab Prezident!
Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Əvvəlcə cənab Prezident, Sizi Azərbaycanda bir daha salamlamaq istərdim. Çox şadam ki, Siz ölkəmizə böyük nümayəndə heyəti ilə gəlmisiniz, həmçinin biznes dairələrinin də nümayəndələri vardır. Bu gün bizim onlarla görüşümüz olacaqdır. Əminəm ki, bu səfər münasibətlərimizin gələcək inkişafında və həmçinin ikitərəfli əlaqələrin genişlənməsində mühüm rol oynayacaqdır.

Ölkələrimiz arasında əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. Bildirmək istəyirəm ki, mən artıq bu haqda Sizə öncədən məlumat verdim ki, məhz Sizin regionunuzda Xorvatiya birinci ölkədir ki, Azərbaycan öz səfirliyini açdı. Bu da onu göstərir ki, ölkələrimiz arasında münasibətlər yaxşı inkişaf edir. Şadam ki, münasibətlərimizin çox yaxşı dinamikası və potensialı mövcuddur. Siyasi münasibətlərimiz əladır. Biz beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində əməkdaşlıq edirik. Azərbaycan NATO ilə həyata keçirilən proqramlarda fəal iştirak edir, Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq edir. Mən Sizi Avropa İttifaqına üzvlük məsələni münasibətilə təbrik etmək istərdim. Hesab edirəm ki, hətta Avropa İttifaqının üzvü olan Xorvatiya yenə də Azərbaycana, Azərbaycanın Avropa təsisatlarına inteqrasiyasında dəstəyini davam etdirəcəkdir.

Bu gün biz ikitərəfli münasibətlərimizə, siyasi və iqtisadi əlaqələrimizə aid olan məsələləri müzakirə etdik. İnanıram ki, bizim nümayəndə heyətləri bundan sonra da müzakirələri davam etdirəcəklər. Aramızda çox güclü münasibətlər mövcuddur. Qeyd edək ki, bu günə qədər iqtisadi əməkdaşlığımız kifayət dərəcədə olmamışdır. Həmçinin, bizim ticari dövriyyəimizin balansına gəldikdə də məhz bunu demək olar. Hesab edirəm ki, məhz enerji sektoru bizim qarşılıqlı ticari dövriyyəimizin də artmasına zəmin yaradır. Əminəm ki, biznes dairələri arasında bu məqsədlərə nail olmaqda bizə yardımçı olacaqdır. Biz, həmçinin bu baxımdan Azərbaycan şirkətlərini Xorvatiyada sərmayələr yatırmağa həvəsləndiririk. Hesab edirəm ki, nümayəndə heyətinin digər üzvləri ilə də bu məqsədlə məsləhətləşmələr aparılacaqdır.

Bizim çox geniş iqtisadi və siyasi əməkdaşlığımız mövcud olacaqdır. Bu, əsasən planlarımızın həyata keçirilməsindən sonra baş verə bilər. Bəzi ənənəvi fəaliyyət sahələrinə gəldikdə, biz müzakirə apardıq, Azərbaycanın Xəzər Dəniz Gəmiçilik Şirkəti Xorvatiyadan gəmilər almaq fikrindədir. Əslində öncədən bilirik ki, sizin belə imkanlarınız vardır. Bu da münasibətlərimizin yeni bir ölçüsüdür. Həmçinin, hesab edirəm, biz bundan sonra da düşünməliyik ki, söylərimizi hansı digər sahələrdə göstərə bilərik. Azərbaycan yeni sərmayə bazarlarını - istər dövlət sərmayəsi, istər özəl sərmayə bazarlarını axtarır. Biz, həmçinin Xorvatiya şirkətlərinin Azərbaycanda investorlar və podratçılar, bizim tərəfdaşlar qismində işləməsinə alqışlayarıq. Bu gün keçiriləcək tədbirdə Azərbaycanın biznes imkanları da təqdim olunacaqdır. Burada məhz dövlət investisiya proqramının həyata keçirilməsinə dair məlumat veriləcəkdir.

Bir sözlə, bütün bu komponentlər bizim ümumi ideyalarımıza və ölkələrimiz arasındakı tərəfdaşlığa dəstək verəcəkdir. Bu tərəfdaşlıq, əslində nəinki ölkələrimiz, həmçinin yerləşdiyimiz regionlar üçün vacibdir. Qafqaz və Xəzər regionu, Balkanlar regionu sıx iqtisadi-siyasi əməkdaşlıq və inteqrasiya üçün yaxşı imkanlara malikdir. Bu baxımdan Azərbaycan çox mühüm rol oynaya bilər.

Bu gün biz, həmçinin regional təhlükəsizlik məsələlərini müzakirə etdik. Mən cənab Prezidentə məhz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı aparılan danışıqlar haqqında məlumat verdim. Artıq 20 ildir ki, Azərbaycan torpaqları işğal altındadır. Baxmayaraq ki, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası erməni qoşunlarının Azərbaycan torpaqlarından dərhal çıxmasını tələb edən 4 qətnaməni qəbul etmişdir. Ermənistan tərəfindən azərbaycanlılara qarşı aparılmış etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bir milyondan artıq soydaşımız qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Biz, həmçinin ATƏT-in Minsk qrupunda həmsədrlik edən ölkələrə bildirdik ki, bu status-kvo qəbul edilməzdir. Biz ümidvarıq ki, torpaqlarımızın işğalına son qoyulacaq və təcavüzkar məcbur ediləcək ki, bu işğala son qoysun.

Biz enerji əməkdaşlığımızı da müzakirə etdik. Əslində bu, bizim ticari dövriyyəmizə böyük töhfə verir. Biz, həmçinin qaz sektorunda da gələcək əməkdaşlığımızı müzakirə etdik. Əminəm ki, nümayəndə heyətinin üzvləri bu müzakirələri davam etdirəcəklər. Çünki Azərbaycan özünün təbii qazını daşıma marşrutlarını saxləndirir və bu baxımdan Avropa bazarları bizim üçün çox cəlbedicidir.

Bir daha, cənab Prezident, Sizə və nümayəndə heyətinizə minnətdaram. Sizi salamlayıram və çox sağ olun ki, Azərbaycana səfərə dəvətimizi qəbul etdiniz. Əminəm ki, Sizin səfəriniz maraqlı və məhsuldar olacaqdır.

Sonra dövlət başçıları jurnalistlərin suallarını cavablandırıdılar.

X X X

- Draqan Nikoliç (Xorvatiya televiziyası): Zati-aliləri, mənim sualım Xorvatiya Prezidenti cənab Yosipoviçdir. Sualım belədir: Azərbaycanın enerji baxımından Avropa İttifaqı üçün və həmçinin Xorvatiyaya qaz təchizatı baxımından potensialını nəzərə alaraq bilmək istəyirəm ki, məhz Azərbaycan qazının alınması ilə bağlı hər hansı bir müzakirə olubmu?

Prezident İvo YOSİPOVIÇ: Bəli, biz nəinki bu məsələni, ümumiyyətlə, bütövlükdə enerji ilə bağlı olan vəziyyəti müzakirə etdik. Baş nazirin birinci müavini cənab Çaçiç də bu müzakirələrdə iştirak etdi. Biz istəyirik ki, əməkdaşlıq edəcəyimiz bu sahələri genişləndirək. Biz bilirik ki, məhz bu sahədə Avropaya təchizatlar artıq başlayır. Biz bu layihələrdə iştirakda çox maraqlıyıq. Nümayəndə heyətlərimiz, xüsusən də onun bəzi üzvləri bu gün hökumətin üzvləri ilə görüşəcəklər. Bildirmək istəyirəm ki, Baş nazirin birinci müavini cənab Çaçiç bu gün Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri ilə görüşəcəkdir. Bütün bunlar bizim üçün əhəmiyyətlidir.

- Şaiq Məmmədov (Azərbaycan televiziyası): Mənim sualım hər iki prezidentədir. Azərbaycan Xorvatiyada məhz hansı konkret sahələrdə sərmayələr qoya bilər?

Prezident İlham ƏLİYEV: Biz bu məsələni cənab Prezident ilə müzakirə etdik. Hesab edirəm ki, nümayəndə heyətimizin üzvləri bunu geniş şəkildə müzakirə edəcəklər. Mən cənab Prezidentə məlumat verdim ki, hazırda Azərbaycan öz maliyyə imkanlarını şaxələndirir. Biz artıq planlaşdırırıq və demək olar ki, ölkəmizin hüdudlarından kənar sərmayələri qoymağa başlamışıq. Bizim ölkələrimizin və müəssisələrin yaxşı reputasiyası vardır. Mən cənab Prezidentə bildirdim ki, biz hər zaman öz sərmayə planlarımızı məhz bu sərmayələr üçün planlaşdırdığımız ölkələrin hökumətləri ilə əlaqələndiririk. Mən, həmçinin cənab Prezidentə məlumat verdim ki, bizim sərmayələr adətən, mühüm sosial layihələrlə də bağlı olur. Çünki yaxşı biznes imkanlarına malik olmaq üçün bizim potensial investorlar - şirkətlərimiz ictimai rəy tərəfindən də dəstəklənməlidir. Bu, məhz o səbəbdən irəli gəlir ki, Azərbaycan şirkətləri yaxşı nüfuzla malikdirlər. Çünki onlar, həmçinin icmaların, əhalinin sosial tələbatlarını da nəzərə almalıdırlar. O yerlərdə ki, biz sərmayələrimizi qoyacağıq, təbii ki, planlarımızı da əlaqələndirəcəyik, eyni zamanda, sərmayə sektorları ilə bağlı məsləhətləşmələr aparacağıq.

Hesab edirik ki, enerji sektoru maraqlı ola bilər. Bu sahədə bizim təcrübəmiz vardır. Digər ölkələrin də enerji sektoruna qoyduğumuz sərmayələr onu göstərir ki, biz çox məsuliyyətli investorlarıq və sərmayələrimiz nəinki şirkətlərimizə öz sərmayələrini şaxələndirməyə kömək edir, o cümlədən ölkələrimizə də xidmət edir. Digər bir mühüm sahə kənd təsərrüfatı ilə bağlıdır. Birmənalı olaraq burada turizm sahəsi də vardır. Biz bunu müzakirə etdik və qarşımızda həyata keçirilmə prosesində olan planlarımız vardır. Balkanlar regionuna gəldikdə, qeyd etdim ki, Xorvatiya bu regionda ilk ölkədir ki, səfirliyimizi açmışıq. Biz məhz bu sahəyə də öz sərmayələrimizi yönəltmək istəyirik.

Əlbəttə ki, mən məhz ilk növbədə, həyata keçirilməli prioritetləri açıqladım. Lakin hesab edirəm ki, biznes forum çərçivəsində bu məsələlər müzakirə olunacaqdır. Bu tədbir bizə digər sahələr haqqında da - hansı sərmayə imkanlarının, hansı qanunvericilik imkanlarının mövcudluğu barədə məlumat əldə etməyə imkan verəcəkdir. Əminəm ki, bu biznes forum bir çox məsələlərə aydınlıq gətirəcək və bizim qarşılıqlı maraqlara əsaslanacaqdır.

Prezident İvo YOSİPOVIÇ: Mənim nə isə əlavə etməyim üçün bir məsələ yoxdur. Biz elə bu məsələləri müzakirə etdik. Mən artıq qeyd etdiyim kimi, Xorvatiya şirkətləri vardır ki, onlar Azərbaycan ilə əməkdaşlıq edir, xüsusən də gəmi tikintisi sahəsində. Hazırda bir Xorvatiya şirkəti ölkədə fəaliyyət göstərir. Zənnimcə, ümidvaram ki, ona daha çox imkanlar açılacaqdır. Hesab edirəm ki, həm Azərbaycan şirkətləri üçün Xorvatiyada, həm də xorvat şirkətləri üçün Azərbaycanda yaxşı şərait yaradılacaqdır. Hesab edirəm ki, hər iki tərəf məhz bunu etiraf edə bilər. Azərbaycan da biznes tərəfdaşları üçün bu cür imkanlar yaradır. Çox sağ olun.

**XORVATIYA PREZİDENTİ İVO YOSİPOVIÇİN İŞTİRAKI İLƏ
AZƏRBAYCAN-XORVATIYA BİZNES FORUMUDA
ÇIXIŞ**

*Bakı şəhəri,
12 mart 2012-ci il*

- Hörmətli cənab Prezident!
Hörmətli qonaqlar, dostlar!

Bu gün burada olmağımdan çox məmnunam. Böyük məmnunluq hissi ilə Xorvatiya Prezidentini Azərbaycanda salamlayıram. Prezidentin səfəri çox uğurla başlayıb. Bu gün səhər-səhər bizim çox yaxşı müzakirələrimiz baş tutdu. Çox məhsuldar danışıqlarımız oldu. Nümayəndə heyətləri fəal şəkildə işləyiblər. Ümumiyyətlə, əminəm ki, bu səfər ölkələrimiz arasındakı münasibətləri möhkəmləndirəcək və bir-birimizlə daha yaxşı tanış olmağa və daha fəal şəkildə əməkdaşlıq etməyə imkan yaradacaqdır.

Biz bir çox məsələləri geniş müzakirə etdik. Regional və beynəlxalq məsələləri nəzərdən keçirdik. Təbii ki, müzakirələrimizin müəyyən bir hissəsi iqtisadi əməkdaşlığa aid idi. Mən cənab Prezidentə bildirdim və mən çox məmnunam ki, onu bu səfərdə Xorvatiyanın çoxsaylı biznesmenləri müşayiət edir. Bu gün keçirilən biznes forumu əslində biznesi birgə aparmaq üçün bir çox imkanlar açır.

Əminəm ki, bu gün keçirilən sessiyada artıq iqtisadi inkişafımızla bağlı təqdimatlar edilə bilər. Mən iqtisadiyyatın cari təsviri ilə vaxtınızı almaq istəməzdim. Sadəcə onu qeyd etmək istəyirəm ki, müstəqilliyimizin 20 ili ərzində biz demək olar ki, ümumi daxili məhsulun özəl sektordakı payını sıfırdan təxminən 83 faizə çatdırmağa nail olmuşuq. Əslində biz iqtisadi sahədə fundamental xarakterli islahatlar aparmışıq. Bu islahatlar sayəsində iqtisadiyyatımızı şaxələndirmişik.

Əminəm ki, birgə iş aparmaq üçün qarşımızda bir çox imkanlar vardır. Bu sözlər hər iki ölkənin biznes dairələrinə aiddir. Bu gün biz cənab Prezident ilə Azərbaycanın Xorvatiyada sərmayələri haqqında danışdıq. Biz bütün bu məsələləri nəzərdən keçirdik və müəyyən etdik ki, sərmayələrimiz üçün hansı sahələr daha cəlbedici ola bilər. Təbii ki, bu, Xorvatiya hökuməti ilə əməkdaşlıq şəraitində aparılmalıdır və biz məqsədləri vaxtında müəyyən etməliyik. Biz, eyni zamanda, qeyd etdik ki, Xorvatiya şirkətləri də Azərbaycanda işləməkdə, sərmayə qoymağa maraqlıdırlar. Bizim çox yaxşı sərmayə mühitimiz vardır. Azərbaycan hələ Sovet İttifaqı vaxtlarında iqtisadiyyatını inkişaf etdirmiş, müstəqillikdən sonra məhz adambaşına düşən birbaşa xarici sərmayələrin həcminə görə birinci yeri tutmuşdur. Son bir il ərzində Azərbaycan 20 milyard ABŞ dolları həcmində sərmayə cəlb etmişdir. Onun 7 milyard dollarını xarici sərmayələr təşkil edir. Bu, onu göstərir ki, Azərbaycan sərmayə baxımından hələ də cəlbedici bir məkandır. Son illər ərzində əsas sərmayələr məhz neft və qaz sektoruna yatırılmışdır. Bütün bunlar maliyyə vəsaitlərini toplamaq imkanı yaratdı. İndi isə biz sərmayələri artıq qeyri-neft sektoruna qoymağı planlaşdırırıq. Bir sözlə, bizim bu şaxələndirmə işimiz Azərbaycanda davamlı inkişafın təmin edilməsinə yönəlibdir.

Təbii ki, bizim biznes imkanlarımız sosial problemlərin də həllinə imkan yaradır. Çünki bunun nəticəsində birincisi, maliyyə vəsaitləri formalaşır və ikincisi isə iş yerləri açılır. Təbii ki, işsizliyin və yoxsulluğun azaldılması iqtisadi siyasətimizin əsas hədəflərindən biridir. Biz yoxsulluğu 5 dəfə - 7,6 faizə qədər azaltmağa nail olmuşuq. Hazırda işsizlik səviyyəsi 5,6 faiz səviyyəsindədir. Təbii ki, özəl sektorumuza və biznes strukturumuza gəldikdə, biz onlara imtiyazlı kreditlər ayırırdıq. Bütün bunlar iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi məqsədini daşıyır.

Qeyd etdiyim kimi, müstəqilliyimizin ilk illərində əsas ümidlərimiz məhz enerji sektoru ilə, neft və qazla bağlı idi. Azərbaycan neft və qaz hasil edən ölkə kimi, bu sahədə bir çox səylər göstərdi və bu, bizə iqtisadiyyatımızı şaxələndirmək imkanı yaratdı. Bir neçə il bundan öncə biz iqtisadi siyasətimizdə yeni bir istiqaməti - "qara qızıl"ın insan kapitalına çevrilməsi"ni özümüz üçün strategiya kimi seçdik və hazırda bu sahədə artıq uğurlar müşahidə olunur. İndi biz informasiya texnologiyaları sahəsinin inkişafı üçün sərmayələr qoyuruq. Biz kosmos sənayesi yaradırdıq. Ümid edirik ki, biz cari ilin sonuna qədər ilk telekommunikasiya peykimizi buraxacağıq. Biz, eyni zamanda, kənd təsərrüfatı sahəsinə sərmayələrin qoyulmasında maraqlıyıq. Bizim bunun üçün bütün iqlim şəraitimiz və münbit sərmayə mühitimiz vardır. Xarici və yerli sərmayələr qorunur ki, bu da sərmayədarları cəlb edir.

Bütün bunlar bu dəyişikliklərin ilk vaxtlarında ona görə edilirdi ki, biz etimad yaratmalı idik. Biz bu məqsədlə çox çalışmalı idik. Bir səhv addım bütün səylərimizi heçə endirə bilərdi. Çünki etimad səviyyəsi çox əhəmiyyət kəsb edirdi. Mən sizə tam məmnunluq hissi ilə bildirmək istəyirəm: bizim xarici tərəfdaşlarımız və sərmayədarlarımız hiss edirlər ki, onların sərmayələri qorunur, hökumətimizin imzaladığı əsas beynəlxalq

müqavilələr parlament tərəfindən ratifikasiya edilir və qanun qüvvəsinə alır. Bu da çox vacibdir ki, proqnozlaşdırılan sərmayə mühiti mövcud olsun. Biz belə bir ölkəyik. Həmçinin Azərbaycan hüdudlarından kənar da sərmayə qoymağa başlayıb. Əslində bu, mühüm məsələlərdən biridir. Çünki əvvəllər elə bir mövqedə idik ki, biz sərmayələri qəbul edirdik. İndi isə biz özümüz sərmayə qoyuruq.

Bu gün biz cənab Prezident və nümayəndə heyəti ilə biznesi necə təşkil etmək və birgə necə səmərəli şəkildə iş aparmaq məsələlərini müzakirə etdik. Bizim iqtisadiyyatlarımız bir-biri ilə rəqabət aparmır. Hesab edirəm ki, onlar bir-birini əvəzləyə, tamamlaya bilər və beləliklə, bu tərəfdaşlıq xalqlarımız üçün faydalı ola bilər.

Biz bu gün, həmçinin regional vəziyyəti müzakirə etdik. Balkan regionu ilə bizim region arasında əməkdaşlıq məhz birgə söylərimiz sayəsində baş tuta bilər.

İqtisadiyyatımızın mühüm bir hissəsini hələ ki, neft və qaz təşkil edir və bu, gələcək illər ərzində də belə qalacaqdır. Lakin on il əvvəlki vəziyyətlə müqayisədə indi biz bu sektordan daha az asılıyıq. İndi biz neftin qiymətlərinə o qədər bağlı deyilik. İqtisadiyyatımız son 8 il ərzində sürətlə inkişaf edib, 3 dəfədən çox artıb. Biz artıq 3 dəfə artmış ümumi daxili məhsulumuzu 2023-cü ilə qədər - bundan sonrakı 10 il ərzində qeyri-neft sektoru hesabına daha 2 dəfə artırmaq fikrindəyik. Lakin təbii ki, enerji sektoru maliyyə vəsaitlərinin formalaşdırılmasında bizə yardımçı oldu və dünyada özümüzü təqdim etməyə imkan yaratdı. Çünki 20 il bundan öncə çox az sayda insan Azərbaycan haqqında bilirdi və onlar məlumatlı deyildilər ki, burada hansı imkanlar, hansı biznes imkanları və sərmayə mühiti vardır. Buna görə, böyük xarici şirkətlərlə apardığımız əməkdaşlıq bunu nümayiş etdirmək imkanı yaratdı və göstərdi ki, biz etibarlı tərəfdaşlıq. Hazırda bizim enerji siyasətimiz yeni mərhələyə qədəm qoyur. Əvvəlki illərdə biz bütün planlaşdırdığımız işlərin icrasına nail olduq. Biz müasir boru kəmərləri infrastrukturunu qurduq və tikdik. Əslində, biz öz enerji resurslarımızı dünyanın bütün istiqamətlərinə çıxarıyıq. Bu gün Xorvatiya tərəfi bizə məlumat verdi ki, onların qəbul etdiyi neftin əksər hissəsi məhz Azərbaycan neftidir. Təbii ki, bu məsələ bizim müzakirə mövzumuz olaraq qalacaqdır.

Biz qaz sahəsində də əməkdaşlıq qura bilərik. Hazırda biz yeni sərmayə proqramları ilə bağlı danışıqlar aparırıq. Burada milyardlarla dollar həcmində investisiyalar nəzərdə tutulur - 20 milyardan artıq. Burada qaz yataqlarının işlənilməsi və boru kəmərlərinin tikintisi nəzərdə tutulur. Belə olan halda biz tərəfdaşlarımızı qarşıdan gələcək beş-altı il ərzində böyük həcmdə qaz ilə təchiz edə biləcəyik. Bu gün qazın hasilatı və ixracı bizim üçün kifayət dərəcədə deyildir. Bizim böyük potensialımız vardır. Qeyd etmək istəyirəm ki, qarşıda yüz il ərzində, ən azı yüz il ərzində Azərbaycan Avropa bazarında mühüm qaz təchizatçısı olacaqdır. Qeyd etmək istəyirəm ki, bizdə qaz hasilatı həcmi artır. Biz bilirik ki, Avropanın da qaza ehtiyacı artır. Xorvatiyanın gələcəkdə Avropa İttifaqına üzv olacağını nəzərə alaraq, hesab edirik ki, o da bu təşəbbüsün bir hissəsi ola bilər. Bilirik ki, hazırda Avropa İttifaqı ümumi enerji strategiyası üzərində işləyir. Bu da bizim həyatımızı daha da asanlaşdırardır. Əslində bütün bunlar bizi tərəfdaşlarımızla daha sıx işləməyə ruhlandırır. Çox yaxşı olardı ki, ümumiləşdirilmiş bir strategiya olsun. Bunu nəzərə alaraq, Azərbaycan gələcək illər ərzində enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verəcəkdir. Enerji təhlükəsizliyi ölkələrin milli təhlükəsizliyinin mühüm amilidir. Bilirik ki, bundan sonra enerjiyə tələbat artacaqdır. Avropa İttifaqı ölkələrində atom elektrik stansiyalarının bağlanması ilə bağlı qərarların qəbul edilməsini nəzərə alaraq, adi enerji mənbələrinə ehtiyac artacaqdır. Təbii ki, Xəzər dənizi regionunda yerləşən ölkəmiz qazın Avropa istehlakçılarına etibarlı təchizatçısı ola bilər. Ötən il biz Avropa İttifaqı ilə "Cənub" qaz dəhlizi haqqında memorandum imzaladıq. Bu baxımdan Azərbaycan məhz "Cənub" qaz dəhlizinin mühüm təchizatçısı və başlanğıcı ola bilər.

Biz Qara dəniz, Aralıq dənizi regionları ölkələri ilə əməkdaşlıq edə və beləliklə, Avropa qaz bazarına çıxış əldə edə bilərik. Bu, bizim maraqlarımıza uyğundur. Biz bu yaxınlarda bu barədə artıq danışıqlara başlaya bilərik. Məhz bu sahədəki əməkdaşlığımız irəliləyən doğru aparıla bilər.

Hesab edirik ki, bütün bunlar ikitərəfli əməkdaşlığımıza aid olan məsələlərdir. Mən sadəcə bu biznes forumunda iştirak etdiyinə görə cənab Prezidentə təşəkkürümü bildirirəm. Biz çox şadiq ki, Xorvatiyadan bir çox qonaqlarımız buraya gəliblər.

Əminəm ki, bu görüşlərimizin nəticəsi uğurlu olacaqdır. Hesab edirəm ki, gələcəkdə bizim bütün planlarımızın praktiki surətdə həyata keçirilməsinin şahidi olacağıq. Çox sağ olun.

**SEUL NÜVƏ TƏHLÜKƏSİZLİYİ SAMMITİNDƏ
NİTQ**

*Seul şəhəri,
27 mart 2012-ci il*

- Hörmətli cənab Prezident.
Hörmətli həmkarlar.

Əvvəlcə bu mühüm tədbiri təşkil etdiyinə və Sammitdə iştirak üçün Azərbaycana göndərdiyi dəvətə görə Koreya Respublikasının Prezidentinə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Azərbaycan global nüvə təhlükəsizliyinə mühüm əhəmiyyət verir və Beynəlxalq Nüvə Terrorçuluğu Aktlarının Aradan Qaldırılması Konvensiyası və Nüvə Materiallarının Fiziki Qorunması kimi mühüm beynəlxalq sazişlərə qoşulmuşdur.

Azərbaycan nüvə təhlükəsizliyini təmin edən norma və standartların formalaşdırılması işində Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin oynadığı rolu vacib hesab edir. Ölkəmiz nüvə təhlükəsizliyinin müxtəlif aspektləri ilə bağlı Agentliklə uğurlu əməkdaşlıq qurmuşdur. Biz mövcud uğurlu əməkdaşlığı 2008-ci ildə təsis etdiyimiz Nüvə və Radioloji Fəaliyyətin Tənzimlənməsi üzrə Dövlət Agentliyi vasitəsilə daha da genişləndirmək əzmindəyik.

Nüvə silahının yayılma təhlükəsini və coğrafi mövqeyimizi nəzərə alaraq Azərbaycan, ərazisindən nüvə qaçaqmalçılığı üçün tranzit marşrutu kimi istifadəsi edilməsi hallarının qarşısının alınmasına xüsusi əhəmiyyət verir. Azərbaycan beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlıq edərək yüksək standartlara əsaslanan möhkəm qanunverici baza vasitəsilə ixraca nəzarət üçün güclü sistem yaratmışdır. Bu sistem nüvə qaçaqmalçılığının qarşısının alınmasında özünü etibarlı mexanizm kimi doğruldu.

Əfsuslar olsun ki, qonşu Ermənistan tərəfindən torpaqlarımızın 20 faizinin davamlı işğalı səbəbindən beynəlxalq səviyyədə tanınmış cənub sərhədimizin 130 kilometrinə və Ermənistan ilə olan sərhədimizin böyük hissəsinə heç bir nəzarət mövcud deyildir. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində həmin ərazilər artıq 20 ildir ki, Ermənistanın işğalı altındadır. Həmin torpaqlarda Ermənistan azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparmışdır. Ermənistan BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının bütün işğalçı qüvvələrin Azərbaycan ərazisindən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılmasını tələb edən dörd qətnaməsinə məhəl qoymur.

Azərbaycan coğrafi şəraitini və ətraf mühit üçün baş verə biləcək transsərhəd fəsadları nəzərə alaraq, mülki məqsədlər üçün nüvə qurğularının təhlükəsizliyini və etibarlılığını möhkəmləndirmək məqsədilə göstərilən səyləri tam dəstəkləyir. Bu yaxınlarda sunami nəticəsində Fukusima Atom Elektrik Stansiyasında baş vermiş dəhşətli qəzaya çox ciddi şəkildə yanaşılmalıdır. Azərbaycan Ermənistanın 1976-cı ildə fəaliyyətə başlamış və hazırda köhnəlmiş Metsamor Atom Elektrik Stansiyasından olduqca narahatdır. Metsamor stansiyası bütöv region və yaxınlıqda olan qonşular üçün potensial fəlakət mənbəyidir. O, son illərini yaşayan reaktorun soyudulması üçün zəruri olan su resurslarının çatışmadığı yüksək dərəcəli seysmik zonada yerləşir. Avropa İttifaqı Şərqi Avropa və keçmiş Sovet İttifaqında tikilmiş 66 sovet reaktoru arasında Metsamor reaktorunu “ən köhnəlmiş və ən etibarsız” hesab etmişdir. Hesabatda Metsamor “bütöv region üçün təhlükə” adlandırılır.

Bununla belə, biz nüvə enerjisi qurğusunu tikməyi arzulayan tərəfə səlahiyyətləri verəcək regional nüvə təhlükəsizliyini və etibarlılığını müəyyənləşdirən rejimlərin tətbiq edilməsini təklif edirik. Bu halda öz qonşularından razılığın alınması, həmin sahələrin etibarlılığı və təhlükəsizliyi barədə məlumatların şəffaf şəkildə mübadiləsi, yoxlamaların qəbulu və risklərə görə kompensasiyanın ödənilməsi kimi prosedurlar nəzərdə tutula bilər.

Azərbaycanın qoşulduğu Nüvə Terrorçuluğuna Qarşı Qlobal Mübarizə Təşəbbüsü və Prinsiplər Toplusu çərçivəsində beynəlxalq razılaşmanın və əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsinə çalışaraq, biz may ayında BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasında sədrliyimiz zamanı yüksək səviyyəli müzakirələrin keçirilməsini planlaşdırırıq. Bu, antiterrorçuluq, o cümlədən nüvə terrorçuluğuna qarşı mübarizə kimi geniş məsələlər ətrafında müzakirələr üçün münasib fürsət olacaqdır.

Sağ olun.

**KOREYA RESPUBLİKASININ NÜFUZLU “DİPLOMACY” JURNALINA
MÜSAHİBƏSİ**

*Seul şəhəri,
27 mart 2012-ci il*

- Zati-aliləri Prezident İlham Əliyev, əvvəlcə Koreyaya səfəriniz münasibətilə ən xoş salamlarımı Sizə çatdırmaq istərdim. Koreyaya səfərinizdən əsas məqsədiniz nədir?

- “2012 Seul Nüvə Təhlükəsizliyi Sammiti”nə dəvəti qəbul edərək böyük məmnuniyyətlə Seula səfərə gəlmişəm. Ümid edirəm ki, sammitin işi və burada aparılan müzakirələr səmərəli olacaq və Azərbaycan da nüvə təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlərin həllinə müəyyən dərəcədə öz töhfəsini verəcəkdir.

- “2012 Seul Nüvə Təhlükəsizliyi Sammiti”nin nəticələri ilə bağlı təəssüratınız necədir?

- Qədam qoyduğumuz XXI əsrdə beynəlxalq aləmdə baş verən qloballaşma prosesinin, geosiyasi dəyişikliklərin fonunda dünya yeni çağırışlarla üzləşmişdir. Ən ciddi çağırışlardan biri nüvə təhlükəsizliyi məsələləridir. Bu məsələ ayrı-ayrı ölkələr tərəfindən təklikdə həllini tapa bilməz. Bunun üçün bütün dünya birliyi öz səylərini ortaya qoymalıdır. Bu baxımdan müxtəlif ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının iştirak etdiyi “2012 Seul Nüvə Təhlükəsizliyi Sammiti” böyük əhəmiyyət daşıyır.

- Bü gün Sizin Azərbaycanda üzləşdiyiniz əsas problemlər hansılardır?

- Mən qətiyyətlə deyə bilərəm ki, Azərbaycan özünün inkişaf yolu ilə bağlı məqsədlərinə demək olar ki, çatmışdır. Əlbəttə ki, eyni zamanda, həlli vacib olan bəzi problemlər də mövcuddur. Lakin Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövləti üçün ən ağırlıq problem Ermənistanın Azərbaycana davam edən təcavüzü və bu təcavüz nəticəsində yaranmış Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münəqişəsinin indiyə qədər həll olunmamasıdır. Münəqişə bölgədə sülhə və sabitliyə ən böyük təhlükədir. İyirmi ildən çoxdur ki, Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan ərazisinin 20 faizi işğal edilib, ermənilərin həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bir milyondan çox soydaşımız qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. İşğal olunmuş ərazilərdə bütün sosial və infrastruktur obyektləri, qədim tarixi abidələr, məscidlər, qəbiristanlıqlar ermənilər tərəfindən tamamilə dağıdılmışdır.

Münəqişənin nizama salınması üçün güclü beynəlxalq hüquqi baza mövcuddur. Problemin həlli ilə əlaqədar BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi vardır. Həmin qətnamələr işğalçı qoşunların işğal olunmuş ərazilərdən qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edir. Bildiyimiz kimi, bu qətnamələr ən yüksək səviyyədə qəbul olunan beynəlxalq qərarlardır, lakin bunlar icra olunmur. ATƏT, Avropa Şurası, Avropa Parlamenti, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər beynəlxalq qurumlar da Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən mühüm qərar və qətnamələr qəbul edib. Təəssüflər olsun ki, Ermənistan bunların da heç birinə məhəl qoymur. Uzun illərdir ki, ATƏT-in Minsk qrupu bu münəqişənin həlli ilə məşğul olur. Həmsədr ölkələrin - Rusiyanın, ABŞ-ın və Fransanın vasitəçiliyi ilə Azərbaycan və Ermənistan prezidentləri arasında çoxlu sayda görüşlər keçirilib. Amma Ermənistan tərəfinin qeyri-konstruktiv mövqeyi nəticəsində münəqişə həllini tapa bilmir. Bu münəqişə yalnız sülh yolu ilə, beynəlxalq prinsiplər əsasında və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində nizama salına bilər.

- Azərbaycanın hazırkı iqtisadi vəziyyəti ilə bağlı nə deyərdiniz?

- Azərbaycan dünyanın ən sürətli inkişaf edən ölkələrindən biridir. Son vaxtlar həyata keçirilən uğurlu islahatlar nəticəsində Azərbaycan iqtisadi inkişaf templərinə görə dünyada liderdir. Ümumi daxili məhsulun artımı baxımından biz ən yüksək göstəricilərə nail olmuşuq. Son bir neçə ildə ölkə iqtisadiyyatı demək olar ki, 300 faiz artmışdır. İşsizliyin aradan qaldırılması ilə bağlı ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Son 8 il ərzində bir milyondan çox yeni iş yeri açılmışdır. İşsizliyin səviyyəsi 5,4 faizdir. Hər il əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı iki dəfədən çox üstələyir. Yoxsulluğun səviyyəsi 49 faizdən 7,6 faizə endirilmişdir. Biz qısa müddətdə iqtisadiyyatın kifayət qədər şaxələndirilməsinə nail ola bilmişik. Təsədüfi deyildir ki, aparıcı beynəlxalq maliyyə qurumları bu baxımdan Azərbaycanın uğurlarını çox yüksək qiymətləndirirlər. Əgər Dünya İqtisadi Forumunun rəyinə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycan rəqabətlik baxımından dünyada 55-ci, MDB məkanında isə birinci yerdə olan dövlətdir. “Standard & Poor’s” Beynəlxalq Reyting Xidməti də Azərbaycanın suveren kredit reytingini yüksəltmişdir. Bu, ölkədə həyata keçirilən uğurlu islahatların göstəricisidir. Biz iqtisadiyyatın liberallaşdırılmasına, özəl sektor üçün yaxşı şəraitin yaradılmasına nail olmuşuq. Həyata keçirilən liberal iqtisadi siyasət ölkədə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün münbit şərait yaratmışdır. İqtisadiyyatda özəl sektorun payı artıq 80 faizdən çoxdur. Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı ümumilikdə Cənubi Qafqaz iqtisadiyyatının 75-80 faizini təşkil edir.

- Azərbaycan ilə Koreya arasında iqtisadi münasibətlərin perspektivlərini necə görürsünüz?

- Azərbaycan ilə Koreya arasında ikitərəfli əlaqələr sürətlə inkişaf edir. Dövlət başçılarının yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərləri zamanı imzalanan sənədlər ölkələrimiz arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün möhkəm baza yaratmışdır. 2007-ci ildə mənim Koreya Respublikasına dövlət səfərim iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsinə böyük təkan vermişdir. Azərbaycan Respublikası ilə Koreya Respublikası arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə komissiya yaradılmışdır. Bu komissiya iqtisadi əməkdaşlıq məsələləri ilə bağlı demək olar ki, bütün sahələri əhatə etmişdir. Bütövlükdə Azərbaycan Respublikası ilə Koreya Respublikası arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığa dair 40-dan çox sənəd imzalanmışdır. Azərbaycanda mövcud olan münbit sərmayə mühiti Koreya şirkətlərinin ölkəmizə marağını artırmışdır. Bu şirkətlər Azərbaycanın enerji, informasiya texnologiyaları sahələrində və bir çox infrastruktur layihələrində uğurla fəaliyyət göstərirlər. 2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Koreya Respublikası ilə ticarət dövriyyəsinin həcmi təxminən 650 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Azərbaycan ilə Koreya arasında iqtisadi əməkdaşlığın çox böyük perspektivləri vardır, əməkdaşlıq imkanlarımız genişdir. Ölkələrimiz arasında elm və texnologiya, enerji, nəqliyyat, turizm, kənd təsərrüfatı və ümumi maraq doğuran digər sahələrdə uzunmüddətli əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanlar mövcuddur.

- XXI əsrdə Azərbaycanı necə görürsünüz?

- Azərbaycan əlverişli coğrafi mövqeyə və zəngin təbii sərvətlərə malik olan bir ölkədir. Azərbaycan XXI əsrə sürətli iqtisadi inkişaf templəri ilə qədəm qoymuşdur. Azərbaycan əməkdaşlıq üçün açıq olan bir ölkədir. Ölkəmizin güclü iqtisadiyyatı və neft-qaz sənayesinin inkişafı resurslarımızı insan kapitalına yönəltmək üçün bizə əlverişli imkan yaradır. Bütün sahələri əhatə edən uğurlu sosial infrastruktur layihələri həyata keçiririk və bu gələcəkdə də davam etdiriləcəkdir.

Elmi-texniki tərəqqinin inkişaf etdirilməsi, təhsilin, səhiyyənin ən müasir tələblər səviyyəsinə qaldırılması, cəmiyyətin bütünlüklə modernləşdirilməsi əsas prioritet məsələlərdəndir. Biz, eyni zamanda, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının daha da inkişaf etdirilməsinə böyük önəm veririk. Bu il Azərbaycan özünün ilk süni peykini orbitə buraxacaqdır. Bu, böyük uğurdur.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan tarixən müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu bir ərazi olmuşdur. Bu gün biz ölkəmizdə bütün dinlərin və mədəniyyətlərin birgə yaşayışı üçün tolerant cəmiyyət qurmuşuq. Əminəm ki, dünyaya nümunə ola biləcək bu tolerantlıq ölkəmizdə gələcəkdə də hökm sürəcəkdir. Digər sahələrə gəlincə, deyə bilərəm ki, biz Azərbaycanı turizm ölkəsinə çevirmək üçün mühüm layihələr həyata keçiririk. İdmanın inkişaf etdirilməsi də dövlətin daim diqqət mərkəzindədir və deyə bilərəm ki, artıq bu sahədə böyük uğurlar əldə etmişik. Bir sözlə, gələcəklə bağlı planlarımız çoxdur və əminəm ki, Azərbaycan xalqının iradəsi, xalqla iqtidar arasında olan birlik, həyata keçirdiyimiz məqsədyönlü daxili və xarici siyasət XXI əsrdə qarşıya qoyduğumuz məqsədlərə çatmağa kömək edəcəkdir.

- Koreya ilə bağlı ümumi təəssüratlarınız nədən ibarətdir?

- Bu mənim Koreyaya ikinci səfərimdir. Koreya ilə bağlı xoş təəssüratlarım vardır. Mən 2007-ci ildə Koreyaya dövlət səfərimi böyük məmnunluqla xatırlayıram. Səfər zamanı mənə və Azərbaycan nümayəndə heyətinə çox böyük qonaqpərvərlik göstərildi. Koreyada yüksək inkişafın şahidi oldum. Koreyanın yeni şəhərlərin salınması layihələri bizdə maraq doğurdu. Nəhəng tikinti layihələri, həmçinin Koreya memarlığının qədim nümunələri məndə dərin təəssürat yaratdı. Bir daha əmin oldum ki, Koreyada milli, mənəvi və tarixi dəyərlər necə böyük qayğı ilə qorunur.

Mən Kyunq He Universitetində koreyalı tələbələrle görüşümü də yaxşı xatırlayıram. Kyunq He Universitetinin fəxri doktoru adına layiq görülməyimdən çox məmnunam. Hər bir ölkənin gələcək tərəqqisi gənc nəslin təhsili, biliyi və elmin inkişafı ilə bağlıdır. Əminəm ki, koreyalı gənclərin elmə və təhsilə marağı ölkənizin gələcək inkişafına bundan sonra da öz töhfəsini verəcəkdir. Ümumiyyətlə, Koreya xalqının zəhmətsevərliyi, ölkənizin həyata keçirdiyi siyasət Koreyanı dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrindən birinə çevirmişdir. Azərbaycan xalqı Koreyaya dost münasibət bəsləyir. Ölkələrimiz arasında mədəni əlaqələr daim genişlənməkdədir. Mən Koreya xalqına sülh, əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALMAZBEK ATAMBAYEVLƏ
BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
30 mart 2012-ci il*

-Hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Cənab Prezident, Sizi Azərbaycan torpağında bir daha ürəkdən salamlayıram. Sizin Prezident kimi ilk rəsmi səfərlərinizdən birini Azərbaycana etməyinizi çox yüksək qiymətləndiririk. Bu, dostluq və qardaşlıq əlamətidir. Əminəm ki, Sizin səfəriniz ölkələrimiz arasında münasibətlərdə yeni səhifə açacaqdır. Bizim qardaş xalqlarımız əsrlər boyu həmişə sülh və dostluq şəraitində yaşamış, həmişə bir-birinə böyük sevgi və rəğbətlə yanaşmışlar.

Bu gün iki müstəqil dövlət kimi Qırğızıstan və Azərbaycan əcdadlarımızın ənənələrinə sadıqdırlar. Bu gün biz münasibətlərimizin inkişafının yeni mərhələsinə başlayırıq. Biz həmişə çalışmışıq ki, ölkələrimiz arasında münasibətlər dinamik və səmərəli inkişaf etsin. Lakin təəssüf ki, müəyyən vaxt itirilmişdir. Siz Qırğızıstana rəhbərlik edəndən sonra biz münasibətlərimizin inkişaf dinamikasını, bu münasibətləri inkişaf etdirmək üçün real, ciddi əzmkarlıq göstərildiyini görürük. Ən başlıcası, biz öz vədlərimizə və razılaşmalarımıza sadıq. Bir neçə ay bundan əvvəl olmuş ilk görüşümüz artıq münasibətlərimizin fəallaşmasına gətirib çıxarmışdır, bizim strukturlar və şirkətlər arasında artıq əlaqələr mövcuddur. Sizin Azərbaycana səfəriniz ikitərəfli əlaqələrin inkişafına bizim necə yanaşmağımızın sübutudur.

Bu gün biz həm siyasi baxımdan, həm iqtisadi sahədə, həm də investisiya siyasətində münasibətlərimizin qarşdakı onilliklər üçün inkişafının yollarını müəyyən edirik. Bu gün biz münasibətlərimizin inkişafının əsas istiqamətlərini müəyyən etdik. Biz qarşılıqlı siyasi əlaqələri möhkəmlətməkdə davam edəcək, beynəlxalq təşkilatlarda fəal işləyəcək, bütün beynəlxalq təşkilatlarda bir-birimizi dəstəkləyəcək və beləliklə, birliyimizi daha da möhkəmləndəcəyik.

Bu gün biz iqtisadi sahədə münasibətlərimizin əsas inkişaf yollarını müəyyən etdik, razılaşdıq ki, Qırğızıstan-Azərbaycan Hökumətlərarası Komissiyasının birinci iclası gələn ay keçiriləcəkdir. Bizim strukturlara fəaliyyət istiqamətləri barədə konkret tapşırıqlar verildi, iqtisadi, investisiya, energetika sahələrində potensial əməkdaşlığın konkret layihələri nəzərdən keçirildi.

Əlbəttə, humanitar əməkdaşlıq çox mühüm rol oynayır. Dillərimizin, mədəniyyətlərimizin, tarixi keçmişimizin ümumiliyi bizim əlaqələri möhkəmləndirir. Biz münasibətlərimizi geniş miqyasda, səmərəli və dinamik inkişaf etdirmək və tərəfdaşlıq münasibətlərinə transformasiya etmək əzmindəyik. Əminəm ki, bu gün barəsində razılığa gələcəyimiz məsələlər konkret nəticələr verəcəkdir. Ona görə ki, çox müsbət ikitərəfli əzmkarlıq və başlıcası, müəyyən etdiyimiz qərarları yerinə yetirməyə sadıqlıq vardır.

Bu gün imzalanmış sənədlər də niyyətlərimizə dəlalət edir. Yəqin ki, bu gün imzalanmış sənədlərin sayı ölkələrimizin müstəqilliyinin bütün 20 ili ərzində imzalanmış sənədlərin sayından çoxdur. Bu da, əvvələn, münasibətlərimizdə itirilmiş vaxtın göstəricisi, həmçinin ölkələrimiz arasında münasibətləri qurmaq əzmimizin göstəricisidir.

Əminəm ki, münasibətlərimizin böyük gələcəyi vardır. Biz bundan sonra da ikitərəfli planda, regional münasibətlərdə fəal işləyəcəyik. Biz, həmçinin türk dünyasının birliyini daha da möhkəmlətmək, inteqrasiya proseslərində fəal iştirak etmək, planetimizdə yaşayan türk xalqlarının yaxınlaşdırılmasına yönəldilmiş bütün təşəbbüsləri dəstəkləmək barədə razılığa gəldik. Burada bizim baxışlarımız tamamilə üst-üstə düşür və bizə çox xoşdur ki, türk dünyası Prezident Atambayevin şəxsində xalqlarımızın birliyinin, ümumi tarixlə, ümumi mədəniyyətlə birləşən müstəqil dövlətlərin yaxınlaşmasının çox fəal təbliğçisini və tərəfdarını qazanmışdır. Əminəm ki, Sizin səfəriniz çox uğurlu, səmərəli olacaq, yaxşı nəticələr verəcəkdir. Siz dediniz ki, Azərbaycanda 21 il əvvəl olmusunuz. Bu, həm də bizim ölkənin bugünkü reallıqları ilə tanış olmaq və mənim artıq dediyim kimi, münasibətlərimizin inkişafının gələcək istiqamətlərini müəyyən etmək üçün bir fürsətdir.

Sizə və nümayəndə heyətinizin üzvlərinə ən xoş arzularımı bildirir, Azərbaycanda vaxtınızın yaxşı keçməsinə diləyirəm.

X X X

Sonra dövlət başçıları jurnalistlərin suallarını cavablandırdılar.

X X X

Bermet Kurmanbekov (Qırğız Respublikası İctimai Teleradio Yayım Korporasiyası): Mənim sualım Almazbek Şarşenoviyədir. Bundan əvvəl Qırğızıstanda neft emalı zavodunun istifadəyə verilməsi haqda Sizinlə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti Rövnaq Abdullayev arasında razılıq əldə edilmişdi. Həmin məsələ bu gün müzakirə edilmişdirmi? Bu təşəbbüs nə dərəcədə reallaşdırıla biləndir?

Prezident Almazbek ATAMBAYEV: Əlbəttə, müzakirə edilmişdir. Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini hörmətli Yaqub Abdulla oğlu mənə vəd etmişdir ki, aprel ayında Bişkekdə biz Qırğızıstanda neft emalı zavodunun tikilməsi haqda qəti qərar qəbul etməyə çalışacağıq. Biz bu məsələdə də Azərbaycan Prezidentinin çox güclü dəstəyini hiss edirik. Bu iş məhz Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə başlanmışdır. Allah qoysa, 2-2,5 milyon ton gücündə neft emalı zavodu tikilməsi haqda qərar qəbul ediləcəkdir. Əlbəttə, Qırğızıstan üçün bu, real müstəqilliyə doğru çox böyük addım olacaqdır. Əgər Qırğızıstanda yanacaq-sürtkü materialları, benzin, dizel yanacağı, aviasiya ağ nefti istehsal edilərsə, bu, irəliyə doğru nəhəng addım olacaqdır. Biz bu işə Azərbaycan Prezidenti və Azərbaycanın digər rəhbərləri tərəfindən göstərilən dəstəyə görə çox minnətdarıq.

Albina Atlıxanova (Azərbaycan Dövlət Teleqraf Agentliyi – AzərTAc): Mənim sualım Qırğız Respublikasının Prezidentinədir. Cənab Prezident, Siz Azərbaycan ilə Qırğızıstan arasında konkret hansı sahələrdə iqtisadi əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsini perspektivli hesab edirsiniz?

Prezident Almazbek ATAMBAYEV: Bilirsinizmi, həqiqətən 20 il itirilmişdir. Görünür, qismət belə imiş, Allah belə istəmişdir. Lakin bu gün biz bütün istiqamətlər üzrə irəliləmək üçün neft emalı zavodundan başlamış bank, turizm sahələrinə, Azərbaycan-Qırğızıstan İnvestisiya Fondunun yaradılmasına qədər qarşılıqlı fəaliyyət məsələlərini müzakirə etdik. Bizim öyrənməli olduğumuz məsələlər, birlikdə sərmayə qoya biləcəyimiz sahələr vardır. Sırr deyildir ki, Azərbaycan Gürcüstandan başlamış Avropaya qədər çox ölkələrdə milyardlarla sərmayə qoymuşdur. Buna görə mən dedim ki, Qırğızıstana da bir milyard sərmayə qoyulsa yaxşı olardı. Düşünürəm ki, hörmətli İlham Heydər oğlu bu fikri dəstəkləyər.

Bizim aviasiya yolları da daxil olmaqla olduqca çoxlu tətbiq sahələri vardır. Ola bilsin ki, biz İssık-Kulda Tamçı aeroportunun tikilməsinin mümkünliyünü müzakirə edəcəyik.

Fikrimcə, qarşıda bizi çox fəal, səmərəli iş gözləyir və birgə işləməli olduğumuz məsələlər vardır.

Balbak Tulebayev (“Ayat-press” qəzeti): Mənim sualım Prezident İlham Heydər oğlunadır. 1992-ci ildən türkdilli ölkələrin sammitləri keçirilir. Türkdilli Ölkələrin Dövlət Başçıları Şurası yaradılmışdır. Bu ölkələr bəzi məsələlərdə - mədəniyyət, təhsil, parlamentlərarası əlaqələr məsələlərində çox fəaldırlar. Lakin siyasi məsələlərdə onlar zəiflik göstərirlər. Məsələn, Oş hadisələrində, Ermənistan-Azərbaycan məsələsində. Bu baxımdan dövlətimizin başçısının səfəri güclü birliyin yaradılması üçün başlanğıc ola bilərmə?

Prezident İlham ƏLİYEV: Mən hesab edirəm ki, Qırğızıstan Prezidentinin türk dünyasının səylərini birləşdirmək üzrə fəal mövqeyi birliyimizi möhkəmləndirəcəkdir. Biz öz tərəfimizdən həmişə çalışmışıq ki, türk dünyasının birliyini real təşəbbüslərlə möhkəmləndək. Bu istiqamətdə Bakıda müxtəlif tədbirlər, o cümlədən türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının həm Bakıda, həm də Naxçıvanda sammitləri keçirilmişdir. Biz həmişə çalışmışıq ki, birliyimizi konkret məzmunla zənginləşdirək. Məsələn, Azərbaycanı Türkiyə ilə bağlayan enerji xarakterli layihələr bu gün region çərçivəsindən kənara çıxır və dünya miqyaslı ən mühüm enerji layihələridir. Azərbaycan həm də Qazaxıstandan və Türkmənistandan olan dostlarımız üçün neft, neft məhsulları, digər yüklər üzrə tranzit xidmətlərini həyata keçirir. Biz Azərbaycanı Türkiyə ilə və beləliklə, Avropanı Asiya ilə birləşdirəcək Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yoluna yüz milyonlarla dollar sərmayə qoyuruq. Bu dəmir yolu bütün türkdilli dövlətlərə xidmət edəcəkdir. Yəni, bu, türk dünyasının birliyini möhkəmləndən investisiya siyasətimizin konkret istiqamətləridir.

Hesab edirəm ki, siyasi baxımdan da az iş görülməmişdir. Türkdilli dövlətlərin sammitlərində Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə həmişə birmənalı mövqe, bu münaqişənin tənzimlənməsində Azərbaycanın haqq işinə dəstək, bu münaqişənin tənzimlənməsi ilə əlaqədar beynəlxalq qərarlara, beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinə dəstək ifadə edilmişdir.

Beləliklə, biz qarşı dövlətlərin bizim üçün ən vacib məsələyə - artıq 20 ildən bəri davam edən erməni işğalına son qoyulması, münaqişənin tezliklə tənzimlənməsi məsələsi ilə bağlı mövqeyindən razıyıq. Bildiyiniz kimi, Ermənistan bizim ərazimizin 20 faizini işğal altında saxlamaqda davam edir, bir milyondan çox azərbaycanlı öz tarixi vətənlərindən qovmuş, etnik təmizləmə siyasəti aparmışdır və bu gün də beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən ən mühüm təşkilat olan BMT-nin qərarlarını yerinə yetirmək istəmir. BMT

Təhlükəsizlik Şurası Ermənistan qoşunlarının işğal edilmiş ərazilərdən dərhal çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmiş, lakin onlar yerinə yetirilməmişdir.

Buna görə, bir daha demək istəyirəm, biz türkdilli dövlətlərin türk dünyası ölkələrinin sammitlərinin qərarları çərçivəsində ifadə edilmiş mövqeyindən razıyıq.

Əlbəttə, türkdilli dövlətlərin qarşılıqlı dəstəyi bütün məsələlərdə əksini tapmalıdır. Bu, iqtisadi, siyasi dəstək, beynəlxalq qurumlarda qarşılıqlı fəaliyyət, beynəlxalq təşkilatlarda bir-birinin xeyrinə səsvermə deməkdir. Biz bu mövqeyə - türkdilli dövlətlərin həmrəyliyi mövqeyinə, həmçinin bütün islam dünyasının həmrəyliyi mövqeyinə həmişə sadıq olmuşuq. Biz bu istiqamətdə də iş aparır, təşəbbüslər göstəririk. Bizim təşəbbüsümüzlə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü olan ölkələrin çoxsaylı tədbirləri keçirilmişdir. 2009-cu ildə Bakı islam dünyasının mədəni paytaxtı seçilmişdi. 2018-ci il üçün bu fəxri ada Azərbaycanın digər qədim şəhəri – Naxçıvan layiq görülmüşdür.

Yəni, biz bu istiqamətdə fəal iş aparırıq və Qırğızıstan Prezidentinin şəxsində öz tarixi köklərinə sadıq olan bir insanı görmək mənə çox xoşdur. Mən bunu Almazbek Şarşenovičə şəxsi söhbətimizdə də demişəm. İndi də açıq demək istəyirəm ki, bu, ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafı, həmçinin türk dünyasının birliyini möhkəmlətmək işində əlavə nikbinlik yaradır. Türk dünyası çox böyük potensiala – insan resurslarına, yaxşı demoqrafik şəraitə malikdir. Bizim zəngin təbii ehtiyatlarımız – neft, qaz, metallar, su ehtiyatımız vardır. Biz Xəzər dənizi vasitəsilə bütün türk dünyasını birləşdirən çox geniş coğrafi əraziyə malikik. Buna görə də mövqelərimizin güclənməsi yalnız birliyimizin möhkəmlənməsi ilə bağlı ola bilər. Bugünkü səfər də birliyimizi möhkəmlətmək işinə töhfədir. Biz bu səfərə həm də bu baxımdan yanaşırıq və bu müsbət meyilləri gələcəkdə də davam etdirmək ümidindəyik.

Ceyhun Əliyev (ATV telekanalı): Mənim sualım Qırğız Respublikasının Prezidentinədir. Cənab Prezident, Siz bu gün ölkələrimiz arasında imzalanmış sənədlərin ikitərəfli əlaqələrin gələcək inkişafı baxımından rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

Prezident Almazbek ATAMBAYEV: Hesab edirəm ki, bunlar dönüş yaradan sənədlərdir. Bir daha demək istəyirəm ki, Qırğızıstan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tərəfdarıdır. Köklərimizə nəzər salmaq da təsadüfi deyildir, çünki son 20 ildə Qırğızıstanda iki dəfə - 1990-cı ildə və 2010-cu ildə separatçılıq cəhdləri olmuşdur. Özü də bu cəhdlər məhz onunla bağlı idi ki, insanlar öz köklərini unudurdular. Qırğızlar da, özbəklər də türkdürlər. Keçmişə xatırlamaq yalnız sülh işinə xidmət edir. Təbii ki, biz hər cür separatçılığın əleyhinəyik, ölkələrimizin ərazi bütövlüyünün tərəfdarıyıq. Hesab edirəm ki, bu sənədlər özləri həm iqtisadi, həm də siyasi baxımdan 20 il ərzində imzalanmamış həlledici sənədlərdir.

**BAKIDA AVRONEST PARLAMENT ASSAMBLEYASININ İKİNCİ SESSİYASININ
RƏSMİ AÇILIŞ MƏRASİMDƏ
NİTQ**

*Bakı şəhəri,
3 aprel 2012-ci il*

- Hörmətli xanımlar və cənablar!

Hörmətli dostlar!

Mən bütün qonaqları bu gün Azərbaycanda salamlamaq istəyirəm və Avronest Parlament Assambleyasının sessiyasına uğurlar arzulayıram. Çox məmnunam ki, Avropa İttifaqının hüduqlarından kənarda ilk bu cür toplantı Azərbaycanda keçirilir və mən bu qərara görə öz tərəfdaşlarımıza çox minnətdaram. Əminəm ki, burada qəbul ediləcək qərarlar, müzakirə ediləcək mövzular çox vacib olacaqdır.

Avronest təşkilatının bəzi üzvləri Azərbaycana ilk dəfədir ki, səfər edirlər. Onlar Azərbaycanı daha yaxşı tanımaq, ölkəmizin reallıqları ilə tanış olmaq fürsətini əldə edəcəklər. Əlbəttə ki, bu sessiya birmənalı olaraq Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı təsisatları arasında əməkdaşlıq ruhunu daha da gücləndirəcəkdir. Uzun illər ərzində bizim əməkdaşlığımız inkişaf etmişdir. Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq aparır. Biz artıq on ildən çoxdur ki, Avropa Şurasının üzvüyük. Fərəh hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, mən Parlament Assambleyasında Azərbaycanın nümayəndə heyətinin ilk rəhbəri olmuşam. Təbii ki, bizim gündəliyimizə gəldikdə, bir çox məsələlər mövcuddur və onlar bir çox sahələri əhatə edir. Əməkdaşlığımızın yaxşı tarixi və gələcəyi vardır. Çünki yüksək səviyyədə olan daimi təmaslarımız, yüksək səviyyədə həyata keçirilən səfərlər, parlamentarilərin səfərləri Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında tərəfdaşlığı daha da gücləndirir.

Biz siyasi islahatları birgə həyata keçiririk. Azərbaycan siyasi islahatlara sadıqdır. Biz müstəqillik illərimiz ərzində bütün sahələrdə böyük irəliləyişə nail olmuşuq və sabit siyasi təsisatlar yaratmışıq. Bizim bütün təsisatlarımız vardır. Bizim çoxpartiyalı sistemimiz mövcuddur. Bizim çox partiyaların nümayəndələrindən ibarət parlamentimiz, ifadə, yığıncaq azadlıqlarımız, azad internetimiz vardır. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda internet istifadəçilərinin sayı aydan-aya artır. Artıq əhalimizin 50 faizindən çoxu məhz internet istifadəçisidir və genişzolaqlı internetdən istifadə edir.

Gələcəkdə siyasi islahatlar birmənalı olaraq davam edəcəkdir. Müstəqilliyimizin bir çox illəri ərzində biz dövlətçiliyimizin, siyasi sistemimizin əsaslarını qurduq və bu sahədə Avropa təsisatları ilə əməkdaşlıq çox vacibdir. Avronest formatı vacibdir. Burada keçmiş Sovet İttifaqı ölkələri ilə Avropa İttifaqına üzv dövlətlər arasında əməkdaşlıq qurulub və onlar vahid heyət kimi işləyirlər. Sizin Bakıda bu toplantınızın keçirilməsi müsbət bir addımdır. Burada, tədbir çərçivəsində müzakirə olunacaq məsələlər Avronest daxilində əməkdaşlıq ruhunu daha da gücləndirəcəkdir. Bu, nadir bir təşkilatdır.

Azərbaycanın “Şərq tərəfdaşlığı” Proqramının üzv dövlətləri, xüsusən də GÜAM üzvləri ilə sıx əməkdaşlığı və münasibətləri vardır. On ildən artıqdır ki, biz GÜAM-in üzvüyük və bu təşkilata Azərbaycan, Gürcüstan, Moldova və Ukrayna daxildir. Bu ölkələrlə ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərimiz çox yaxşıdır. Eyni zamanda, avropalı həmkarlarımızla apardığımız əməkdaşlıq çox mühüm bir mühit yaradır. Əminəm ki, Avropa İttifaqının hüduqlarından kənarda keçirilən bu sessiya çox yaxşı əməkdaşlıq ruhu yaradacaqdır. Biz birgə əməkdaşlıq üçün mühüm şəraitləri yaradacağıq. Əminəm ki, həmçinin sessiya iştirakçıları da Azərbaycanı daha yaxşı tanımaq fürsətini əldə edəcəklər. Yəni, on dəfə eşitməkdənsə bir dəfə görmək yaxşıdır. Siz Azərbaycanın reallığını, Azərbaycanın necə dəyişdiyini, islahatları, qarşımızda duran çağırışları, Azərbaycan xalqının arzu və istəkləri, ümumiyyətlə, gələcək panlarımızla tanış olacaqsınız.

Müstəqilliyimizin 20 illik dövrünə gəldikdə, ilk illəri istisna edərək Azərbaycanın ümumiyyətlə, inkişafı yaxşı olmuşdur. İlk illərdə kaos mövcud idi və ölkədə vəziyyət çox ağır idi. Amma biz bilirdik ki, düzgün yoldayıq. Biz ölkəmizi keçmiş sovet-kommunist ölkəsindən müasir cəmiyyətli ölkəyə çevirə bildik və gələcək planlarımız da aydın şəkildə müəyyən edildi. Təbii ki, siyasi sahədə aparılan islahatlar iqtisadi islahatlarla dəstəklənməlidir. Biz bu islahatları hazırda paralel şəkildə aparırıq.

Çünki keçmişdə imperiyaların bir hissəsi olan, totalitarizm şəraitində yaşayan ölkəni möhkəm iqtisadi zəmin olmadan azad və müasir cəmiyyətə çevirmək mümkün deyildi. Buna görə həmin vaxtlar bizim çox ağır siyasi-iqtisadi və maliyyə böhranımız var idi. İqtisadiyyat dayanıqlı deyildi. XIX əsrdə dünyada birinci olaraq neft çıxaran ölkədə - Azərbaycanda hasilat aşağı düşürdü. Bu ağır ssenarinin qarşısının alınması üçün bizə vasitə lazım idi. Biz Azərbaycan xalqının güclü iradəsi və cəsarəti ilə ölkəmizi dəyişdirə bildik və gələcək üçün

planlarımız tam aydın oldu. Artıq qeyd etdiyim kimi, siyasi sistem quruldu və iqtisadi islahatlar həyata keçirilməyə başlandı.

Bu islahatlar davam edir və davam edəcəkdir. Biz iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsinə nail ola bildik və möhkəm iqtisadi əsaslar yaratdıq. Son 8 il ərzində iqtisadiyyatımız üç dəfə, ümumi daxili məhsul 300 faiz artmışdır. Bu, əslində ən azı region tarixində rekord göstəricidir. Eyni zamanda, biz yoxsulluğu azalda bildik. Bu da vacibdir. Çünki ümumi daxili məhsulun artımı məhz o vaxt uğur hesab edilə bilər ki, sərvətlər düzgün şəkildə bölüşdürülsün.

İqtisadi və sosial sahəyə gəldikdə yoxsulluğun, işsizliyin azaldılması bizim ilk məqsədlərimiz oldu. Biz son 8 il ərzində yoxsulluğu 49 faizdən 7,6 faizə qədər endirə bildik. Səkkiz il ərzində Azərbaycanda 1 milyondan artıq iş yeri açılmışdır. Hazırda işsizliyin səviyyəsi ölkəmizdə 5,3 faiz təşkil edir.

Ölkəmizin iqtisadiyyatına çoxmilyardlıq sərmayələr yatırılmışdır. Biz açıq qapı siyasətini həyata keçiririk. Biz qapılarımızı dostlarımız və sərmayədarlar üçün geniş şəkildə açdıq. Keçmiş Sovet İttifaqı məkanında Azərbaycan adambaşına düşən birbaşa xarici sərmayələrin həcminə görə ilk yeri tutur. Yalnız ötən il iqtisadiyyatımıza 21 milyard dollardan artıq sərmayə qoyulmuşdur və həmin sərmayələrin təxminən 30 faizi xarici sərmayələrdir. Bu, onu göstərir ki, xarici sərmayədarların Azərbaycana böyük marağı vardır. İndi mən çox məmnunam ki, biz enerji sektoruna deyil, daha çox qeyri-enerji sektoruna sərmayələrin qoyuluşunun şahidiyik. Bu, bizim şaxələndirmə siyasətimizin nəticəsidir. Biz nəhəng təbii sərvətlərimizdən xalqımızın, ölkəmizin rifahı üçün istifadə edirik və öz iqtisadiyyatımızı şaxələndiririk.

Əgər ötən ilin statistik göstəricilərinə baxsaq görürük ki, ümumi daxili məhsul çox artmamışdır. Lakin bu ümumi daxili məhsul qeyri-neft və qaz sektorunda 10 faiz təşkil etmişdir.

Bizim növbəti onilliklərlə də bağlı planlarımız olduqca aydındır. Onlar artıq bir neçə ay bundan əvvəl tərəfimdən açıqlanmışdır. Biz qarşıdakı on ildə ümumi daxili məhsulumuzu iki dəfə artırmağı planlaşdırırıq. Başqa sözlə desək, artıq üç dəfə artmış ümumi daxili məhsulumuzu gələn illərdə iki dəfə də artıracağıq. Beləliklə, Azərbaycan yüksək gəlirli ölkəyə çevriləcəkdir. Bu, bizim məqsədimizdir. Bizim məqsədimiz inkişaf etmiş ölkəyə çevrilməkdir. Düşünürəm ki, bunu həyata keçirmək üçün bütün imkanlarımız vardır. Bizim sabit siyasi sistemimiz vardır, cəmiyyətimiz ölkəmizin hansı yollarla inkişaf etməsini aydın şəkildə anlayır. Bizim güclü iqtisadiyyatımız mövcuddur. Bizim sabit sosial siyasətimiz, təbii sərvətlərimiz, müasir infrastrukturlarımız, əlverişli coğrafi mövqeyimiz, peşəkar insanlarımız və savadlı gənclərimiz vardır. Buna görə də bizim inkişaf etmiş ölkəyə çevrilmək imkanlarımızdan istifadə etməməyə haqqımız yoxdur. Avropa təsisatları ilə əməkdaşlıq planlarımız bizim üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki fikrimcə, Avropa İttifaqının timsalı müasir dünyanın ən yaxşı nümunələrindən biridir, ola bilsin, hətta ən yaxşı nümunədir. Onlarda siyasi azadlıqlar iqtisadi azadlıqlarla bir araya gəlir. Tərəqqini görürük. Biz bəzi Avropa ölkələrində maliyyə böhranı ilə bağlı problemlərə baxmayaraq bilirik ki, bu böhran müvəqqəti xarakter daşıyır və əminəm ki, bu, yaxın zamanlarda həllini tapacaqdır. Biz isə Azərbaycanda öz növbəmizdə ürəkdən çalışırıq ki, ölkəmizi daha da gücləndirək. Qeyd etdiyim kimi, iqtisadi islahatlar artıq öz yaxşı nəticəsini verib.

Bizim gələcəklə bağlı planlarımız aparıcı beynəlxalq maliyyə təsisatları tərəfindən dəstəklənir və həyata keçirdiyimiz işlər yüksək qiymətləndirilir. Davos Dünya İqtisadi Forumu MDB ölkələri arasında bizim iqtisadiyyata rəqabət qabiliyyətinə görə birinci yeri verir. "Standart&Poors" reyting agentliyi bu yaxınlarda bizim kredit reytingimizi daha da yaxşılaşdırmışdır və sizin də bildiyiniz kimi, bu, son vaxtlarda bir o qədər də çox rast gəlinən hal deyildir. İqtisadi sahədə gördüyümüz işlər müvafiq beynəlxalq maliyyə təşkilatları tərəfindən qeyd olunur və dəstəklənir. Buna görə də biz gələcəyimizlə bağlı çox nikbinik. Biz qarşıya qoyduğumuz məqsədləri və onlara necə nail olmağı bilirik. Bizim bunu həyata keçirmək üçün siyasi iradəmiz və maliyyə imkanlarımız vardır.

Biz tam şəkildə bazar iqtisadiyyatına sadıq.

Sovet İttifaqı süqut etdikdən sonra, ümumiyyətlə, bu bazar iqtisadiyyatının ümumi daxili məhsuldakı payı sıfır dərəcəsində idi. İndi isə bu, 83 faiz təşkil edir. Əslində bu, bizim enerji resursları kimi strateji imkanlarımıza əlavə olaraq, geniş özəlləşdirmə siyasətinin həyata keçirilməsində və özəl sektorun yaradılmasında vacib amil oldu. Biz, həmçinin qeyri-enerji sektorunun inkişafını da stimullaşdırdıq. Lakin bazar iqtisadiyyatına güclü şəkildə sadıq olaraq, biz sosial ədaləti də yaddan çıxarmalı deyilik. Bəzi hallarda bazar iqtisadiyyatının prinsipləri məhz hökumətdən, dövlətdən yardım gözləyən təbəqələrə bir çox çətinliklər yaradır. Buna görə sosial məsələlər gündəliyimizdə vacib yer tutur. Biz müxtəlif çoxsaylı sosial proqramları həyata keçirmişik. Əslində yoxsulluq səviyyəsindən aşağı olan vətəndaşların sayı azalır və ildən-ilə bu say daha da aşağı düşür. Azərbaycanda hələ də dövlətin dəstəyinə ehtiyacı olan insanların sayı 7 faizdir. Yarım milyondan artıq vətəndaşımız aylıq əsaslarla maliyyə dəstəyini dövlətimizdən alır. Eyni zamanda, biz olduqca müasir

pensiya islahatları həyata keçiririk. Hazırda bu sahədə orta göstərici orta əməkhaqqının 40 faizini təşkil edir. Bu da, zənnimcə, Avropa meyarlarına çox yaxındır.

Ümumiyyətlə, fiskal və büdcə siyasətimizdə, zənnimcə, Avropa İttifaqında olan meyarlar Azərbaycanda təmin edilir. Bizim demək olar ki, büdcə kəsirimiz yoxdur. Xarici borcumuz ümumi daxili məhsulun təxminən 7 faizini təşkil edir. Bu, olduqca çox yaxşı göstəricidir. Biz, eyni zamanda, çalışırıq ki, inkişaf etmiş Avropa ölkələrinin təcrübəsindən istifadə edək. Biz müasir sosial infrastruktur yaradıırıq. Son bir neçə il ərzində Azərbaycanda iki mindən artıq orta məktəb tikilmişdir. Təkcə bu il 400-dən artıq məktəb bərpa və inşa ediləcəkdir. Ölkə üzrə 400-dən artıq yeni xəstəxana və 34 olimpiya idman mərkəzi yaradılıb.

Bizim sosial və siyasi problemlərimizdən biri Ermənistanın təcavüzü və işğalından əziyyət çəkən qaçqınların və məcburi köçkünlərin problemidir. Bu işğal nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Təxminən 50 min azərbaycanlı Dağlıq Qarabağdan qovulmuşdur. 700 mindən artıq insan Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ətrafındakı 7 rayonundan qovulmuşdur. 250 min azərbaycanlı isə etnik təmizlənməyə məruz qalaraq Ermənistandan çıxarılmışdır. Ümumi olaraq, bir milyon insan qaçqın və məcburi köçkündür. Bu rəqəm 1994-ci ilin göstəricisidir. Təxminən 20 il keçir və Azərbaycanda müsbət demografik vəziyyəti götürsək, onlar hazırda bir milyondan çoxdur. Təbii ki, bu, böyük siyasi, iqtisadi və sosial yüküdür. Bu insanların öz yurdlarına qayıtmaq hüququ vardır. Təxminən 20 ildir ki, bizim beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərimiz ermənilərin işğalı altındadır. Bu təcavüz və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi işğal altındadır. Artıq qeyd etdiyim kimi, bir milyondan artıq vətəndaşımız qaçqın və məcburi köçkündür. Beynəlxalq təşkilatlar Ermənistan Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı çoxsaylı qərarlar qəbul etmişlər. BMT Təhlükəsizlik Şurası Ermənistanın işğalçı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmişdir. Avropa Parlamenti və Avropa Şurası da bu cür qətnamələr qəbul etmişdir. ATƏT-in zirvə görüşlərində və digər beynəlxalq təşkilatlarda oxşar qərarlar qəbul edilmişdir. Lakin əfsuslar olsun ki, Ermənistan rəhbərliyi həmin qərarlara məhəl qoymur və bu qətnamələri yerinə yetirmir, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərini işğal altında saxlamaqda davam edir.

Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tarixi torpağıdır. Biz tarixi yaxşı bilirik. Bilirik ki, ermənilərin Dağlıq Qarabağa kütləvi şəkildə köçürülməsi XIX əsrdə başlamışdır. Bu bölgə Azərbaycanın tarixi hissəsidir. “Qarabağ” sözü elə bizim sözdür. Erməni dilində bunun heç bir mənası yoxdur. Tarixi baxımdan tamamilə aydındır ki, bu məsələ belədir. Hüquqi baxımdan Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Azərbaycan BMT-yə Dağlıq Qarabağla birgə üzv olmuşdur. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınır. Bu isə mövqeyimizi daha da möhkəmləndirir. Tarixi və hüquqi baxımdan tamamilə aydındır ki, bu məsələ belədir. Beləliklə, biz danışıqların mahiyyətinə gəlirik. Əfsuslar olsun ki, artıq 20 ildir hətta dəqiq olsa, iyirmi il və bir həftə öncə ATƏT-in Minsk qrupu yaradılıb. Bu təşkilat münaqişənin nizamlanması məqsədilə yaradılmışdır. Əfsuslar olsun ki, iyirmi il ötüb və bu münaqişə həll olunmayıb. Torpaqlarımız hələ də işğal altındadır. Dağlıq Qarabağla qonşu olan rayonlar da dağıntılara məruz qalıb. Şəhərlərimiz yerlə yeksan edilib, məscidlərimiz, əcdadlarımızın qəbiristanlıqları dağıdılıb.

Bütün bunlar məhz ATƏT-in qiymətləndirmələrində və hesabatlarında əks olunub. İki dəfə ATƏT öz heyətlərini göndərib. Birinci dəfə faktaraşdırıcı, ikinci dəfə isə sahədə qiymətləndirmə missiyası olub. Həmin dağıntılar hesabatda aydın şəkildə qeyd edilib. Orada Ermənistanın işğalçı qüvvələrinin yerli və dinc əhaliyə qarşı etdiyi hərəkətlər öz əksini tapıb. İyirmi il öncə biz müasir tariximizdə ən faciəli anları yaşadığımız - Xocalı soyqırımını. Xocalı şəhərinin 613 dinc sakini, o cümlədən 106 qadın və 63 uşaq ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmiş, 100-dən artıq vətəndaşımız itkin düşmüşdür. Xocalı soyqırımını barbarlıq aktı və faşizm təcəssümüdür. Bu, XX əsrin sonunda baş verən ən böyük faciədir. Bu gün müxtəlif ölkələrin parlamentləri bu məsələni müzakirə edir. İki parlamentdə Xocalı faciəsi məhz soyqırımını aktı kimi qeyd edilibdir. Əminəm ki, bu məsələ, həmçinin digər parlamentlərin qərarlarında da öz əksini tapacaqdır.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli çox aydın görünür. Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır. Ermənistanın işğalçı qüvvələri işğal olunmuş ərazilərdən çıxmalıdır. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi 4 qətnamə yerinə yetirilməlidir. Bu gün Dağlıq Qarabağdakı insanlar və Dağlıq Qarabağdan qovulmuş şəxslər öz yerlərinə qayıtmalı, sülh, dostluq və əməkdaşlıq şəraitində yaşamağa çalışmalıdır. Azərbaycanda çoxmillətli və çoxkonfessiyalı cəmiyyət mövcuddur. Bizim tariximizdə heç vaxt milli və dini zəmində toqquşma və münaqişə olmayıb. Biz müxtəlifliyimizdən fərəhlənirik və fərəh hissi ilə qeyd edirik ki, bir çox millətlərin nümayəndələri ölkəmizdə bir ailə kimi yaşayırlar. Əslində bu, çox vacibdir və Azərbaycanın vacib dəyəridir. Bu fakt, həmçinin beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında əksini tapmışdır. Dirlərərsə dialoqa həsr olunmuş beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi yerin məhz Azərbaycan olması təsadüfi deyildir. Biz multikulturalizmlə bağlı çox mühüm beynəlxalq forumlar keçirmişik. Hesab edirəm ki, bu

nümunədən, həmçinin digər ölkələrdə istifadə edilə bilər. O ölkələrdə ki, orada müxtəlif millətlərin nümayəndələri yaşayır və bir araya gəlir. Bəzi ölkələrdə siyasətçilərin bəyanatlarında deyilir ki, çöxmədənliyi artıq ölüb, mövcud deyildir. Bu bəyanatlar çox təhlükəlidir. Biz bundan çox narahatıq. Çünki əslində multikulturalizmin alternativini yoxdur. Multikulturalizmə alternativ özünü təcrid etmə, ksenofobiya və dini, milli zəmində toqquşma deməkdir. Buna görə də Azərbaycanın və eyni vəziyyətdə olan bir çox digər ölkələrin nümunəsi əsasında sübuta yetirmək vacibdir ki, biz çöxmədənliyi ölkədə və dünyada yaşamalıyıq. Əgər biz Azərbaycan haqqında danışırıqsa, digər iki sahəni də yaddan çıxarmamalıyıq. Bu, enerji və daşıma siyasətidir. Bu sahələrdə bizim çox aydın siyasətimiz vardır. Bu cür təşəbbüslərimiz çox müsbət regional mühit yaradır. Biz bir çox layihələrin icrasına başlamışıq. Bu layihələr olduqca müsbət əməkdaşlıq formatı yaradır. Biz çalışırıq ki, coğrafi mövqeyimizdən maksimum dərəcədə istifadə edək. Biz Avropa ilə Asiya arasında yerləşən ölkəyik. Müasir logistika və daşıma infrastrukturumuzu yaratmışıq. Bu günə nəzərdə tutduğumuz planlar həyata keçirilib. Hazırda Azərbaycanda 5 beynəlxalq hava limanı vardır. Xəzər dənizinin sahilində ən böyük limanı tikməkdəyik. Bir-iki ildən sonra bu liman istismara verilməkdir.

Eyni zamanda, bizi qonşu ölkələrlə birləşdirəcək magistral yollar çəkirik. Azərbaycanı, Gürcüstanı və Türkiyəni dəmir yolları ilə birləşdirəcək strateji layihəni həyata keçirməkdəyik. Bu, Bakı-Tbilisi-Qars layihəsi adlanır və ümid edirik ki, bir ildən az müddətdə bunun istismara verilməsini qeyd edəcəyik. Bu, bizim nəinki daşıma imkanlarımızdan maksimal dərəcədə istifadə etmək, həmçinin tərəfdaşlarımız üçün əlverişli logistika şəraiti yaradacaqdır. Biz bunu bir növ müasir İpək yolu adlandırırıq. Bu, Asiyayı Avropa ilə birləşdirir. Əminəm ki, dostlarımız və tərəfdaşlarımız bundan istifadə edəcəklər. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan bu layihələrin başında dayanıbdır və üzərinə əsas yükü və maksimal dərəcədə böyük maliyyə öhdəliklərini götürüb. Bu layihə fəal şəkildə həyata keçirilir.

Enerji siyasətinə gəlinə, tamamilə aydındır ki, biz bu istiqamətdə siyasətimizi milli maraqlarımıza uyğun həyata keçiririk. Artıq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan tarixdə ilk dəfə neft hasil edən ölkədir. Biz, eyni zamanda, dünyada dənizdə neft hasil edən ilk ölkəyik. Lakin əfsuslar olsun ki, Sovetlər İttifaqı süquta uğrayandan sonra bizim əsas neft ehtiyatlarımız tükənmişdi. Qaz sahəsində isə özümüzü təmin etmədik. Bu, sovet vaxtlarından qalan bir miras idi. Ürəkdən çalışmalı idik ki, əsas xarici şirkətləri dəvət edək və bir çox ölkələrdə uzun illərdən bəri mövcud olan tərəfdaşlıq formatını quraq. Bu, nəinki milli maraqlarımızı qorumağa və təmin etməyə imkan yaradı, həmçinin Azərbaycanı enerji qitəsi ilə üzləşən ölkədən müvafiq yardım edən, regionda mühüm neft və qaz təminatçısı olan ölkəyə çevirdi. Bu gün bəzi Avropa ölkələrində neftimizin həcmi enerji balansının təxminən 30 faizini təşkil edir. Biz Azərbaycanın hüdudlarından kənar fəal şəkildə sərmayələr yatırırıq. Bu gün milyardlarla dollar həcmində sərmayə qoyulur – xüsusilə də Avropada və təbii ki, regionda. Buna görə də uğurlu siyasət, neft və qaz boru kəmərlərinin tikintisi nəticəsində biz bir dəhliz yarada bildik. Biz Xəzər dənizini Qara dənizlə və ilk dəfə olaraq, Aralıq dənizi ilə boru kəmərlərimizlə birləşdirə bildik. Biz öz infrastrukturumuzun Xəzərin digər sahilindəki qonşular tərəfindən istifadəsinə imkanlar yaratdıq. Onlar öz neftini Azərbaycandan nəql edir və beləliklə, biz artıq tranzit ölkəyə çevrilmişik.

Biz son altı il ərzində çox böyük səylər göstərdik ki, qazdan asılı olan ölkədən özünü təmin edən, öz sərvətlərini ixrac edən ölkəyə çevrilək. Bu, xalqımızın səyləri nəticəsində, öz resurslarımız əsasında baş verdi. Hazırda biz təbii qazı qonşu ölkələrə ixrac edirik. Əslində bu, mühüm layihələri həyata keçirməklə biz Avropada etibarlı qaz təminatçısına çevrilməkdəyik. Ehtiyatlarımız böyükdür. Azərbaycanın təsdiq edilmiş qaz ehtiyatları 2,6 trilyon kubmetrdir. Əlbəttə bu, hələ təsdiq edilmiş ehtiyatların göstəricidir. Kəşfiyyat işlərini bundan sonra da davam etdirəcək və yeni ehtiyatları aşkara çıxaracağıq. Bizim artıq dörd qaz boru kəmərimiz vardır və dediyim kimi, onlar müxtəlif istiqamətlərdə ixraca imkan yaradır. Biz şaxələndirmə siyasətimizi tam şəkildə həyata keçirmişik. Çünki şaxələndirmə, nəinki istehlakçılar, həmçinin hasilatçılar üçün də vacibdir. Xüsusən də burada açıq dənizə çıxışları olmayan hasilatçılar nəzərdə tutulur. Hazırda “Cənub” qaz dəhlizini reallaşdırmaq üçün Avropa İttifaqı ilə sıx surətdə çalışırıq. Ötən il biz “Cənub” qaz dəhlizi haqqında mühüm Birgə Bəyannamə imzaladıq. Orada Azərbaycan Avropanın mühüm qaz təchizatçılarından biri və “Cənub” qaz dəhlizinin başında duran ölkə kimi təsvir olunur.

Bütün bunlar milli maraqlarımıza xidmət edir. Biz kifayət dərəcədə maliyyə imkanlarına malik olan ölkəyə çevrilmişik. Çünki əvvəllər biz maliyyə resurslarını alan ölkə idik. İndi isə artıq donor ölkəyə çevrilirik. Gələn illər ərzində maliyyə vəsaitlərimiz yalnız artacaqdır.

Biz bilirik ki, istehsalatımız hansı sahələrdən ibarətdir. Biz özümüz də bir neçə il əvvəl istehlakçı idik. Bilirik ki, istehlakçı bir mənbədən asılı olanda bu, o qədər də yaxşı olmur. Bilirdik ki, bir ixrac marşrutundan asılı olmaq kifayət deyildir. Ona görə bir neçə neft və qaz kəməri tikdik. Şaxələndirmə rəqabət, yaxşı əməkdaşlıq mühiti, rahatlıq və həmçinin siyasi münasibətlər imkanı yaradır. Enerji siyasətimizin mühüm elementinə gəldikdə, bu, ondan ibarətdir ki, biz öz enerji potensialımızı, bu potensialı da bilirik, heç vaxt

biznesdən fərqlənən məqsədlərə istifadə etmərik. Zənnimcə, bu, çox vacibdir. Çünki enerji təhlükəsizliyi ölkələrin milli təhlükəsizliyinin mühüm amilinə çevrilib. Bu, xüsusən də o ölkələrə aiddir ki, kifayət qədər enerji resursları yoxdur və onlar bir təchizatçıdan asılıdır. Ona görə hesab edirik ki, tranzit ölkələrin, hasilatçıların maraqlarının tarazlığı nəzərə alınmalıdır. Biz bu istiqamətdə işləyirik. Bu, enerji sahəsində siyasətimizin, əgər belə demək olarsa, fəlsəfəmizin əsasını təşkil edir. Biz tərəfdaşlarımıza təchizatı təmin etmək və apardığımız əməkdaşlıqdan təzyiq göstərmək deyil, bəhrə gətirmək məqsədini qarşımıza qoyuruq. Hesab edirəm ki, istehlakçılarımız dediklərimizi təsdiqləyə bilər. Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır.

Biz enerji şirkətlərinin özəlləşdirilməsinə, o cümlədən Avropada bu işdə iştirak etməyə dəvət olunuruq. Neft şirkətimizin də çox yaxşı nüfuzu və potensialı vardır. Əlbəttə ki, biz daha yaxşı tərəfdaşlıq qurmağa çalışacağıq. Buna görə yeni əhatəli enerji siyasətini irəliyə doğru aparırıq. Bu, dostluq və qarşılıqlı dəstəyə əsaslanan bir siyasətdir. Fikrimcə, əgər biz bunun öhdəsindən gələriksə, gələcəkdə enerji bazarları daha da proqnozlaşdırıla biləcəkdir.

Azərbaycan artıq öz təşəbbüsləri və layihələri ilə regionda enerji xəritəsini dəyişibdir və Avropanın enerji xəritəsini dəyişir. Azərbaycan sabit, dost və etibarlı tərəfdaşdır. Əlbəttə ki, bizim Avropa İttifaqı ilə apardığımız əhatəli əməkdaşlığın bir hissəsi olan enerji sahəsi çox vacibdir. Nəinki bu, digər məsələlər də vardır.

Mən dünən Avronest qrupunun liderləri ilə görüşdüm. Biz mühüm məsələləri müzakirə etdik. Müzakirə mövzularından biri də ondan ibarət idi ki, Azərbaycan yalnız neft və qaz ölkəsi deyildir. Səfəriniz bunu təsdiqləyəcəkdir və siz bunu görəcəksiniz. Mən bunu dünən dostlarımıza dedim ki, biz gündəlik həyatımızı sürürük. Biz istəmirik ki, daimi olaraq neft və qaz haqqında danışaq. Neft və qaz yataqları sahildən uzaq məsafələrdə yerləşir. İndi isə hazırkı günümüz haqqında söhbət aparmalıyıq. Avropalı dostlarımız, adətən, Azərbaycan haqqında neft və qaz ölkəsi kimi danışirlər. Bu da təbiidir. Biz bunu dəyişməliyik. Ancaq necə? Əməkdaşlıq yolu ilə! Bunun üçün insanları dəvət etməliyik, təmaslar qurmalıyıq, qarşımızda duran mühüm məsələləri müzakirə etməliyik. Biz, həmçinin özümüz üçün müəyyən etməliyik ki, güclü tərəfdaşlığımızı hansı yolla daha da inkişaf etdirək.

Nəticə olaraq bildirmək istəyirəm ki, xarici siyasət prioritetlərimizə gəldikdə, maraqlı dairələr məhz müşahidə edə bilərlər ki, biz dostlarımız və tərəfdaşlarımızla necə əməkdaşlıq aparırıq? Azərbaycanın rolu beynəlxalq səhnədə nədən ibarətdir? Regiondakı rolumuza gəldikdə tamamilə aydındır ki, təşəbbüslərimiz regional və qlobal layihələrə çevrilib. Coğrafi mövqeyimiz, imkanlarımız, iqtisadi vəziyyətimiz göstərir ki, istər iqtisadi, istər siyasi, istər enerji sahəsi olsun, Azərbaycanın iştirakı olmadan bu layihələrin heç biri uğurla həyata keçirilə bilməz.

Bu gün Azərbaycan beynəlxalq səviyyədə get-gedə daha mühüm rol oynayır. Bizim dünyada çox yaxşı nüfuzumuz, çox güclü dəstəyimiz vardır. Biz çox ürəkdən çalışırıq və bundan sonra da çalışacağıq ki, mümkün qədər çox ölkə ilə dostluq mühiti yaradaq. Hesab edirəm ki, söylərimiz, uzun illər ərzində gördüyümüz işlər məhz beynəlxalq ictimaiyyətin namizədliyimizin lehinə səsvermə zamanı nümayiş etdirildi. Elə ondan bir həftə sonra biz müstəqilliyimizin bərpasının iyirminci ildönümünü qeyd etdik. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının yeni üzvü oldu. Bu, sadə rəqabət deyildi. Lakin ədalətli oldu. 155 ölkə namizədliyimizin lehinə səs verdi, bizi dəstəklədi, onlar bizə inandı və Azərbaycanı etibarlı dost və tərəfdaş bildi. Bu, bizim gördüyümüz işlərə münasibət idi. Deyə bilərəm ki, bu, bizim geniş əlaqələrimizin nəticəsində mümkün olmuşdur. Həmin 155 ölkə ilə bizim çox sıx əlaqələrimiz mövcuddur. Bütün bunlar bizə yüksək etimadın və inamın göstəricisidir.

Təbii ki, bu, həmçinin böyük bir məsuliyyətdir. Biz bundan çox fərəhlənirik. İyirmi il müstəqil olduqdan sonra biz artıq BMT Təhlükəsizlik Şurasının 10 qeyri-daimi üzvündən biriyik. Bu da ölkəmizin apardığı siyasətin nəticəsidir. Bu, eyni zamanda, qarşımızda yeni bir məsuliyyət qoyur. Biz tamamilə anlayırıq ki, tərəfdaşlarımızla birgə işləyərək beynəlxalq gündəlikdə mühüm məsələləri müzakirə etməliyik. Əlbəttə ki, Azərbaycan etibarlı dost ölkədir və ədalət, demokratiya, insan haqları ideallarını, beynəlxalq hüququ qoruyacaqdır. Təhlükəsizlik Şurasına seçildikdən sonra mən bəyanat verdim ki, biz beynəlxalq hüququ və ədaləti dəstəkləyəcəyik. Biz bunu etmişik və edəcəyik.

Əminəm ki, Avronest sessiyası çərçivəsində biz bir-birimizlə daha yaxından tanış olacağıq, Azərbaycanı daha yaxşı tanıyacaqsınız. Mən sizin hamınıza uğurlar arzulayıram. Ümidvaram ki, ölkənizə xoş təəssüratlarla gedəcəksiniz. Çox sağ olun.

**PRAQADA AZƏRBAYCAN-ÇEXİYA SƏNƏDLƏRİNİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA
ÇEXİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ VATSLAV KLAUSLA BİRGƏ
MƏTBUAT KONFRANSINDA
ÇIXIŞ**

*Praqa şəhəri,
5 aprel 2012-ci il*

- Mən çox şadam ki, Çexiya Respublikası ilə Azərbaycan arasındakı əlaqələr çox dinamik şəkildə və sürətlə inkişaf edir. Keçən il Sizin ölkəmizə dövlət səfəriniz və səfər zamanı apardığımız danışıqlar, əldə edilmiş razılaşmalar bugünkü sürətli inkişafı müəyyən etmişdir. Bizim siyasi əlaqələrimiz çox sürətlə inkişaf edir. Yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin həyata keçirilməsi bunun əyani sübutudur. Keçən illə müqayisədə ticarət dövriyyəməiz bir neçə dəfə artmışdır. Bu da iqtisadi sahədəki uğurlu əməkdaşlıqdan xəbər verir. Bu gün imzalanan sənədlər mədəniyyət və turizm sektorunu əhatə edir və beləliklə, humanitar sahədəki əməkdaşlığa da böyük diqqət göstərilir.

Bu gün, eyni zamanda, regional məsələlərlə, regional təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı biz Sizinlə çox səmimi və geniş söhbət aparmışıq. Azərbaycan Avropa İttifaqı və NATO ilə sıx əməkdaşlıq edir. Biz Çexiya Respublikasının bu əməkdaşlığa verdiyi dəstəyi də həmişə yüksək qiymətləndiririk. Eyni zamanda, bu gün enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə də diqqət ayrıldı. Bu sahədə aramızdakı əlaqələr çox sürətlə inkişaf edir. Əminəm ki, gələcəkdə bu inkişafın yeni sahələri də açılacaqdır.

Bir daha bu dəvətə və göstərdiyiniz qonaqpərvərliyə görə Sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Sağ olun.

X X X

Sonra dövlət başçıları jurnalistlərin suallarını cavablandırıdılar.

Çexiya radiosunun müxbiri DOROZİN: Mənim ilk sualım Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevədir. Biz bilmək istərdik ki, Azərbaycanda, Azərbaycan iqtisadiyyatında Çexiya şirkətləri üçün hansı sərmayə imkanları vardır. Ticarət dövriyyəsinə gəldikdə, bilirik ki, hazırda bu, o qədər də ürəkaçan deyildir.

Prezident Vatslav KLAUS: Bildirmək istəyirəm ki, biz cənab Prezidentlə söhbətimiz zamanı bu məsələni təfərrüatı ilə müzakirə etdik. Söhbət məhz Çexiya şirkətlərinin Azərbaycanda sərmayə qoymaq və ümumiyyətlə, fəaliyyət göstərmək imkanlarından gedir. Biz məmnunluqla qeyd etdik ki, bundan sonra xüsusi, birgə layihələrin həyata keçirilməsi imkanları mövcuddur, ticarət imkanlarımız da genişləndirilməlidir. Xüsusən də Çexiya şirkətləri mühəndis işlərinin aparılması sahəsində işləyə bilər.

Siz burada, həmçinin ticarət balansına toxundunuz. Mən demək istəyirəm ki, ümumiyyətlə, bu, elə də mütləq deyildir ki, ölkəmizin dünyada bir çox ölkələrlə olan ticarət dövriyyəsi məhz bizim xeyrimizə olsun, yaxud da müsbət istiqamətdə getsin. Əgər fikir versək, bugünkü rəqəmlərə baxsaq görə bilərik ki, Çexiya Respublikasının idxal etdiyi neftin 25 faizi məhz Azərbaycan Respublikasının neftidir. Bu, təbii olaraq, ticarət balansının məhz Azərbaycanın xeyrinə daha çox olduğunu göstərir. Mən bunu tamamilə məntiqi hesab edirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV: Əlavə edə bilərəm və Sizinlə razıyam ki, aramızda olan ticarət dövriyyəsi hər iki ölkənin iqtisadi potensialını əks etdirmir. Ancaq dinamikaya baxdıqda görərik ki, son bir il ərzində ticarət dövriyyəsi bir neçə dəfə artmışdır.

Mən bu gün söhbət əsnasında qeyd etdim ki, biz Çexiya şirkətlərini Azərbaycanda görmək istəyirik və onların uğurlu fəaliyyəti - istər investor, istər kontraktçı kimi fəaliyyəti üçün lazım olan şəraiti yaratmağa hazırıq.

Azərbaycanda çoxsaylı infrastruktur layihələri icra edilir və Çexiya şirkətlərinin çox gözəl iş təcrübəsi, çox gözəl nüfuzu vardır və biz onları tərəfdaşlarımız arasında görmək istəyirik. Əminəm ki, bu səfərin gözəl nəticələrindən biri də məhz bu olacaqdır.

Azərbaycan Televiziyasının müxbiri Yunis ORUCOV: Sualım cənab Çexiya Prezidentinədir. Cənab Prezident, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü artıq 20 ildən çoxdur ki, davam edir. Bildiyiniz kimi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bölgədə sülhə və təhlükəsizliyə ciddi maneədir. Çexiya bu münaqişənin nizamlanması perspektivlərini necə görür?

Prezident Vatslav KLAUS: İcazə verin, mən sizin sualınıza belə cavab verim. Ümumiyyətlə, bu məsələ bizim söhbətimiz zamanı təbii ki, müzakirə olundu. Lakin məhz münaqişəyə gəldikdə və onunla bağlı olan vəziyyət hələ mənim ötən il Bakıya səfərim çərçivəsində müzakirə edilmişdir. Biz məsələ ilə bağlı mövcud vəziyyəti yenidən bir daha müzakirə etdik.

İcazənizlə, mən aydın şəkildə sizə bəyan edirəm. Mən Azərbaycanın mövqeyini yaxşı anlayıram. Təbii ki, mən də tam və qəti olaraq heç cür razılaşa bilməzdim ki, ölkəmin bir hissəsi işğal altında olsun. Amma əfsuslar olsun ki, bu vəziyyətin məhz nizamlanması ilə bağlı mənim hər hansı bir xüsusi, möcüzəli həll variantım yoxdur, təklif edə bilmərəm.

“Pravo” qəzetinin müxbri ŞVETS: İcazənizlə, mənim sualım hər iki Prezidentədir. Sizin görüşünüz zamanı Suriya ilə bağlı məsələ müzakirə edildimi? Bilirik ki, hazırda beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik məsələləri sırasında məhz həmin məsələ də dayanır. Xüsusi olaraq mən cənab Prezident Əliyevdən soruşmaq istərdim ki, Suriya məsələsi ilə bağlı Sizin mövqeyiniz nədən ibarətdir?

Prezident İlham ƏLİYEV: Əlbəttə, bu məsələ də müzakirə edildi. Çünki qeyd etdiyim kimi, söhbət əsnasında biz beynəlxalq məsələlərə də geniş şəkildə toxunduq. Suriyadakı vəziyyətlə bağlı bizim kifayət qədər açıq və birmənalı mövqeyimiz vardır. Bu mövqe BMT Təhlükəsizlik Şurasındakı səsvermə zamanı da ifadə edilmişdir. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının yeni üzvü kimi, Ərəb Liqasının təkliflərini birmənalı şəkildə dəstəkləmişdir və Suriya ilə bağlı qətnamənin qəbul edilməsində fəal rol oynamışdır. Eyni zamanda, biz bəyan etmişdik ki, Kofi Annan planını dəstəkləyirik və bu dəstək çox genişdir. Ümid edirik ki, Suriyadakı vəziyyət tezliklə tənzimlənəcəkdir və günahsız insanların qırılması dayandırılacaqdır.

Azərbaycan Dövlət Teleqraf Agentliyinin (AzərTAc-ın) müxbiri Albina ATLIXANOVA: Mənim sualım Çexiya Prezidentinədir. Cənab Prezident, Çexiya Avropa İttifaqının üzvü, həmçinin Avropa İttifaqının “Şərq tərəfdaşlığı” ideyasının təşəbbüskarlarından biridir. Azərbaycan-Çexiya münasibətlərini Avropa İttifaqı-Azərbaycan çərçivəsində əməkdaşlıq baxımından necə qiymətləndirirsiniz? Çox sağ olun.

Prezident Vatslav KLAUS: Ümumiyyətlə, qeyd etmək istəyirəm ki, əvvəlcə Avropa İttifaqının “Şərq tərəfdaşlığı” Proqramı müsbət bir layihədir. Biz həmin layihənin yaratıcılarından biriyik. Eyni zamanda, bildirmək istəyirik ki, Çexiya tərəfi Azərbaycanın həmin proqram çərçivəsində iştirakını geniş şəkildə müzakirə etmişdir. Biz də Azərbaycanın mövqeyini alqışlayırıq ki, bu çərçivədə aparılan əməkdaşlığa müsbət yanaşır. Əgər nəzər yetirsək görürük ki, ümumiyyətlə, tərəfdaşlıq bu proqramın adıdadır. Bundan irəli gələrək bu, o deməkdir ki, proqramın məhz məqsədi tərəfdaşlıq aparmaqdır, tərəfdaşlığın baş tutması üçün bütün lazımı şəraitlərin yaradılmasıdır. Bu baxımdan biz görürük ki, bu tərəfdaşlıq Azərbaycanın mövqeyi, maraqları ilə də üst-üstə düşür. Biz Azərbaycanın bu sahədə mövqeyini bilirik. Əminik ki, Azərbaycan bu istiqamətdə qəti addımlarını sonadək davam etdirəcəkdir. Biz Azərbaycanın bu sahədə mövqeyini dəstəkləyirik.

**“HİLTON BAKU” OTELİNDƏ BMT-NİN ƏRZAQ VƏ KƏND TƏSƏRRÜFATI
TƏŞKİLATININ AVROPA ÜZRƏ 28-Cİ REGIONAL KONFRANSINDA
ÇIXIŞ**

*Bakı şəhəri,
19 aprel 2012-ci il*

- Hörmətli cənab baş direktor!
Hörmətli qonaqlar, əziz dostlar!
İlk növbədə, mən sizin hamınızı Azərbaycanda salamlayıram.
Ölkəmizə xoş gəlmisiniz.

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) Avropa üzrə regional konfransının Azərbaycanda keçirilməsi çox əlamətdar hadisədir. Deyə bilərəm ki, ölkəmizin həyatında çox vacib hadisədir. FAO ilə Azərbaycan arasındakı əlaqələr artıq böyük tarixə malikdir. Biz bu mötəbər beynəlxalq təşkilatın fəal üzvüyük. Müxtəlif layihələr, proqramlar icra edilir. FAO tərəfindən Azərbaycana verilən dəstək kənd təsərrüfatı sahəsində islahatların aparılması üçün də çox vacibdir.

Mən əminəm ki, bu əməkdaşlıq bundan sonra da sürətlə inkişaf edəcəkdir. Azərbaycan FAO-dakı fəaliyyətini daha da genişləndirəcəkdir. Beləliklə, bu əməkdaşlıq yeni mərhələyə qədəm qoyacaqdır. Eyni zamanda, bugünkü konfransın mahiyyəti də çox önəmlidir. Konfransın gündəliyində çox mühüm məsələlər dayanır. Əlbəttə, biz istərdik ki, Azərbaycan haqqında reallıqlar, ölkəmizdə son illər ərzində aparılan islahatlar və nəticələr barədə dolğun məlumat verilsin.

Azərbaycanda kənd təsərrüfatında aparılan islahatlar 1990-cı illərin ortalarından başlamışdır. Prezident Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə çox ciddi və deyə bilərəm ki, radikal islahatlar başlamışdır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, kənd təsərrüfatı sahəsində aparılan islahatlar bəlkə də başqa sahələrə də müsbət təkan vermişdir. Çünki Azərbaycanda, ümumiyyətlə, islahatların aparılması 1990-cı illərin ortalarından başlamışdır. Biz 1991-ci ildə dövlət müstəqilliyimizi bərpa etdik. Müstəqilliyimizin ilk illəri ölkəmiz üçün çox ağır keçmişdir. Ölkəmiz həm siyasi, həm iqtisadi sahədə çox böyük çətinliklərlə, fəlakətlərlə üzləşmişdir. İqtisadi sahə, ümumiyyətlə, ölkə iqtisadiyyatı iflic vəziyyətində idi. Sənaye istehsalı tənəzzül edirdi, inflyasiya min faizlərlə ölçülürdü. Ümumiyyətlə, ölkəmizin gələcək inkişafı, xüsusilə iqtisadi sahədəki inkişaf böyük suallar doğururdu. Məhz bu həlledici anlarda - 1990-cı illərin ortalarında kənd təsərrüfatı sahəsində başlamış və bu gün də uğurla davam etdirilən islahatlar bizi bu çətin vəziyyətdən çıxara bilmişdir.

Bu gün bu islahatlar davam etdirilir. Cənab baş direktor qeyd etdiyi kimi, kənd təsərrüfatı bizim üçün prioritet sahədir, xüsusilə, indiki mərhələdə. Çünki biz iqtisadiyyatımızı saxləndiririk.

Azərbaycan qədim neft diyarıdır. Hazırda Azərbaycanın zəngin neft-qaz ehtiyatları həm bizim enerji təhlükəsizliyimizi, həm dostlarımızın enerji təhlükəsizliyini təmin etməkdədir. Biz əldə olunan gəlirlərdən çox səmərəli şəkildə istifadə edirik. Qeyri-neft sektorunun inkişafına dövlət çox böyük investisiyalar qoyur. Ümumiyyətlə, deyə bilərəm ki, Azərbaycanda investisiya qoyuluşu prosesi sürətlə davam edir. Keçən il 15 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Hesab edirəm ki, bu il bundan artıq olacaqdır. Daxili investisiyalar artıq xarici investisiyaları üstələyir. İntestisiyaların böyük hissəsi kənd təsərrüfatına, aqrar sektora, ölkəmizin bölgələrinə yönəldilir.

Biz islahatları davam etdiririk. Hazırda fermerlərə dövlət tərəfindən kifayət qədər böyük yardımlar göstərilir. Yəqin ki, Azərbaycan nümayəndələri konfransda bu məsələlər haqqında sözlərini deyəcəklər. Fermerlərə subsidiyalar, güzəştli şərtlərlə yanacaq, gübrələr verilir. “Aqrolizinq” Dövlət Şirkəti yaradılıb. Texnikanın alınması və fermerlərə icarəyə verilməsi prosesi də artıq təkmilləşir. Aqroservislər yaradılır. Burada da deyə bilərəm ki, çox müsbət təcrübə vardır. Çünki həm dövlət, həm də özəl aqroservis qurumları vardır. Eyni zamanda, partnyorluq əsasında fəaliyyət göstərən dövlət və özəl aqroservislər kənd təsərrüfatında islahatların daha da ciddi aparılması üçün şərait yaradır.

Biz dünyanın ən mütərəqqi texnologiyalarını Azərbaycana gətiririk. Bütün sahələrə, eyni zamanda, kənd təsərrüfatı sahəsinə də bu texnologiyalar gəlir. Əlbəttə ki, beynəlxalq qurumlarla, ilk növbədə FAO ilə əməkdaşlığımızın nə qədər vacib olduğunu bir daha qeyd etmək istəyirəm. Çünki biz ölkəmizi müasirləşdiririk. Azərbaycanda çox böyük modernləşmə siyasəti aparılır. Kənd təsərrüfatı bizim üçün ən vacib olan sahələrdən biridir. Bu gün cənab baş direktor ilə görüşdə biz bu barədə fikir mübadiləsi apardığımız və mən qeyd etdim ki, hazırda Azərbaycanda qeyri-neft sahəsində bizim üçün iki əsas prioritet sahə vardır. Onlardan biri informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, digəri isə kənd təsərrüfatıdır.

Kənd təsərrüfatı sahəsi hər bir insan üçün çox önəmlidir, xüsusilə, Azərbaycan üçün. Çünki əhalimizin təxminən yarısı, ondan bir qədər az kənd zonalarında, kəndlərdə yaşayır. Kəndlərdə müasir infrastrukturun yaradılması, müasir xidmətin göstərilməsi məsələləri də bizim üçün prioritetdir. 2004-cü ildə biz ölkəmizdə birinci regional inkişaf proqramını qəbul etmişik. Bu proqram uğurla icra edilib. Proqramın icrası nəticəsində Azərbaycanda bir milyondan artıq yeni iş yeri açılmışdır. Bu iş yerlərinin mütləq əksəriyyəti aqrar sektorda yaranıbdir.

Ümumiyyətlə, ölkə iqtisadiyyatının inkişaf templəri çox yüksəkdir. Son səkkiz il ərzində ümumi daxili məhsulumuz üç dəfə, büdcə xərcləri 20 dəfəyə yaxın artmışdır, yoxsulluq beş dəfə azalmışdır. Səkkiz il bundan əvvəl əhalimizin 49 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayırdı. Hazırda bu rəqəm 7,6 faizdir. Şübhə yoxdur ki, yoxsulluq şəraitində yaşayanların əksəriyyəti paytaxtda deyil, bölgələrdə yaşayırdı. Ona görə iqtisadi islahatlarımız və regionlara böyük investisiyaların qoyulması bir neçə məsələyə müsbət təsirini göstərmişdir. Burada biz bir neçə məqsədi təmin edə bilmişik. İlk növbədə, iş yerlərinin açılması, yoxsulluğun azaldılması, bölgələrdən, kəndlərdən böyük şəhərlərə, xüsusilə paytaxta miqrasiyanın dayandırılması. İdxalı əvəzləyən yerli istehsal sahələrinin yaradılması prosesi də çox sürətlə gedir. Biz qarşıya hədəf qoymuşuq ki, özümüzü əsas ərzaq məhsulları ilə tam şəkildə təmin etməliyik. Bu istiqamətdə çox ciddi addımlar atılmışdır. Hazırda biz özümüzü əsas qida məhsulları ilə böyük dərəcədə - təxminən 80-90 faiz səviyyəsində təmin edirik. Eyni zamanda, bizdə çox güclü ixrac potensialı da formalaşır. İxrac potensialını daha da artırmaq üçün biz indi müxtəlif stimulları amillərdən istifadə edirik. Yeni bazarlara çıxırıq. Azərbaycanda demək olar bütün yeni, müasir emal müəssisələri dünya standartlarına cavab verir ki, biz məhsulumuzu istənilən bazarlara ixrac edə bilək. Hazırda bizim üçün əsas ixrac bazarı qonşu ölkələrdir. Bu, ənənəvi bazardır. Ancaq biz məhsullarımızla artıq Avropa İttifaqı məkanına da çıxırıq. Əminəm ki, yaxın zamanlarda bu işlər daha da sürətlə gedəcəkdir. İslahatlar davam etdirilir. Bu islahatlar, bir daha demək istəyirəm ki, ölkəmizin inkişafına, iqtisadiyyatın saxələndirilməsinə xidmət göstərir.

Bu gün Azərbaycanın kifayət qədər böyük maliyyə resursları vardır. Bu resurslar qeyri-neft sektorunun inkişafına yatırılır. Beləliklə, ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlığı təmin edilir.

Ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri bu gün dünya gündəliyində çox mühüm yer tutur. Azərbaycan artıq donor ölkəyə çevrilir. Biz müstəqilliyimizin ilk illərində beynəlxalq təşkilatlardan böyük yardımlar almışuq və buna görə minnətdarıq. Bu yardımlar bizə imkan verib ki, ölkəmizi inkişaf etdirək.

Hazırda biz müxtəlif sahələrdə, o cümlədən FAO-nun məşğul olduğu sahədə də donor ölkəyə çevrilirik. Biz istəyirik ki, bu sahədəki fəaliyyəti, FAO ilə birlikdə, əlaqələndirilmiş şəkildə aparaq. Çünki Azərbaycanın təcrübəsi hesab edirəm ki, çox dəyərlidir. Biz planlı iqtisadiyyatdan bazar iqtisadiyyatına çox qısa müddət ərzində keçmişik. Müstəqilliyi bərpa etdikdə - 1991-ci ildə bazar iqtisadiyyatı bizim ümumi daxili məhsulda sıfır faizə bərabər idi. Hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının 80 faizdən çoxu özəl sektorda formalaşır. Biz dövlət-özəl partnyorluq təcrübəsinə malikik. Biz yoxsulluqdan inkişafa çox çətin yolu qısa müddət ərzində qət edə bilmişik. Qeyd etdiyim kimi, son səkkiz ildə ümumi daxili məhsul üç dəfə, yəni 300 faiz artmışdır. Ancaq növbəti onillik üçün bizim daha da ciddi planlarımız, hədəflərimiz vardır. Mən bu barədə artıq bəyanatlar vermişəm ki, növbəti 10 il ərzində Azərbaycanda ümumi daxili məhsul daha iki dəfə artmalıdır. Bu artıq, ilk növbədə qeyri-neft sektorunun hesabına baş verməlidir.

Beləliklə, hesab edirəm ki, bizim təcrübəmiz müsbətdir, bu islahatlar mütləq aparılmalıdır. İlk növbədə, kənd təsərrüfatı sahəsində aparılmalıdır. Biz torpağı kəndlilərə, insanlara qaytardıq. Çünki uzun illər idi ki, biz Sovet İttifaqının tərkib hissəsi idik. Bildiyiniz kimi, hər şey, o cümlədən torpaq dövlətə məxsus idi. Yəni, cəsarətli islahatların aparılması gözəl nəticələrə gətirib çıxarmışdır. Sovet İttifaqı zamanında Azərbaycan əsas ərzaq məhsullarını başqa respublikalardan gətirirdi. Ancaq hazırda biz nəinki böyük dərəcədə özümüzü təmin edirik, eyni zamanda, ixrac potensialımız da yaranıbdir. Yəni, bu müsbət təcrübə hesab edirəm ki, vacib ola bilər və bununla bərabər, biz FAO ilə müxtəlif layihələrdə əməkdaşlığın dərinləşməsində maraqlıyıq. Biz acliqə qarşı mübarizədə daha da fəal rol oynamağa hazırıq. Çünki acliq XXI əsrin ən böyük bələsidir. Yəni, bu, dözülməzdir ki, hazırda bu gün, bu dəqiqə acliqdan ölənələr vardır. Biz bütün səylərimizi birləşdirib bu böyük bələyə qarşı ciddi mübarizə aparmalıyıq. Azərbaycan buna hazırdır və hesab edirəm ki, FAO-nun çox dəyərlili üzü kimi bu sahədə biz konkret addımları atmağa hazırıq. Əminəm ki, bu konfransda bu məsələ də müzakirə ediləcəkdir.

Bir məsələyə də diqqətinizi çəkmək istəyirəm. Biz əlbəttə, son illər ərzində kənd təsərrüfatında böyük islahatlar aparmışuq və bu islahatları aparacağıq. Yeni torpaqların dövriyyəyə buraxılması prosesləri gedir. Torpağa xidmət müasir səviyyədə aparılır. Hələ ki, bu sahədə görüləsi işlər çoxdur. Mən hesab etmirəm ki, biz istədiyimizə tam şəkildə nail ola bilmişik. Qüsurlar da, problemlər də, çətinliklər də vardır. Ancaq biz bu problemlərin həll yollarını bilirik. Ancaq bizim ərazimizin müəyyən hissəsi 20 ilə yaxındır ki, işğal altındadır.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı apardığı işğal və etnik təmizləmə siyasəti torpaqlarımızın, yəni beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin işğal altına düşməsinə gətirib çıxarmışdır. Orada bütün infrastruktur dağıdılmışdır. Eyni zamanda, kənd təsərrüfatı üçün yararlı torpaqlar indi istifadəsiz qalır. Əgər münaqişəyə son qoyularsa, Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsinə riayət edərsə və işğal edilmiş torpaqlardan öz xoşu ilə çəkilsə, hazırda işğal altında olan torpaqlar da dövrüyyəyə buraxılacaqdır. Beləliklə, kənd təsərrüfatı, insanların normal yaşaması üçün daha da yaxşı imkanlar yaranacaqdır.

Biz bundan sonra da bütün beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən FAO ilə əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyik. FAO-nun dünyadakı mövqeləri möhkəmlənir. Bu təşkilat çox böyük nüfuzə malikdir və BMT ailəsində öz konkret proqramı ilə seçilir. Azərbaycan da BMT-nin fəal üzvüdür. Keçən il oktyabr ayında müstəqilliyimizin 20 illiyini qeyd edərkən, eyni zamanda, Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilmişdir. Hesab edirəm ki, bu, müstəqillik tarixində bizim ən böyük qələbəmizdir, ən böyük diplomatik uğurumuzdur. Çünki gənc müstəqil dövlət üçün dünyanın bir nömrəli mütəbər qurumuna üzv seçilmək, doğrudan da, böyük nailiyyətdir. Sevindirici hal ondan ibarətdir ki, namizədliyimizi 155 ölkə dəstəkləmişdir. Bu, onu göstərir ki, son 20 il ərzində Azərbaycan özünü dünyaya etibarlı tərəfdaş, dost, ədaləti müdafiə edən ölkə kimi tanıtdıra bilmişdir. Biz hazırda BMT Təhlükəsizlik Şurasında fəaliyyətə başlamışıq, prinsiplə müvafiq olaraq seçirik. Gələcək ay dünyanın bir nömrəli qurumuna biz sədrlik edəcəyik. Biz Təhlükəsizlik Şurasında beynəlxalq hüququ və ədaləti müdafiə edəcəyik. Ədalətin tam şəkildə bərqərar olması üçün dünyada aclıq olmamalıdır. Aclıq, yenə də deyirəm, bəlkə də ən böyük ədalətsizlikdir.

Bir daha demək istəyirəm və tam əminəm ki, Azərbaycan bu islahatlarda yeni uğurlar qazanacaq, beynəlxalq təşkilatlarla, FAO ilə əməkdaşlığımız daha da dərinləşəcəkdir.

Hörmətli dostlar, sonda demək istədim ki, ümidvaram, qonaqlarımız, dostlarımız şəhərimizlə tanış ola biləcəklər. Bu, çox önəmli bir konfransdır. Bu konfrans Bakıda keçirilir. Bu konfransın gündəliyində çox önəmli məsələlər qeyd olunubdur. Buna baxmayaraq, əksəriyyətiniz Azərbaycana ilk dəfədir ki, gəlib. Ona görə də ümidvaram imkanınız olacaqdır ki, siz Bakımızı görəsini, Bakının mədəniyyəti ilə tanış olasınız, Azərbaycanı daha yaxşı tanıyasınız və bizim dostlarımıza çevriləsiniz.

Bir daha sizə uğurlar arzu etmək istədim. Cənab baş direktor, sizə və bütün həmkarlarınıza təşəkkürümü bildirmək və konfransın işinə uğurlar arzu etmək istədim. Sağ olun.

**NYU-YORKDA AZƏRBAYCANIN BMT-YƏ ÜZV QƏBUL OLUNMASININ 20-Cİ İLDÖNÜMÜ VƏ
2012-2013-CÜ İLLƏR ÜÇÜN BMT-NİN TƏHLÜKƏSİZLİK ŞURASINA QEYRİ-DAİMİ ÜZV
SEÇİLMƏSİ MÜNASİBƏTİLƏ RƏSMİ QƏBULDA
ÇIXIŞ**

*Nyu-York şəhəri,
3 may 2012-ci il*

- Xanımlar və cənablar!

Hörmətli qonaqlar, hörmətli dostlar!

Dəvətimizi qəbul edib bu gün axşam bizimlə olduğunuza görə, sizə çox minnətdaram. Belə bir möhtəşəm ziyafəti təşkil etməkdən və sizin hamınızı burada görməkdən böyük şərəf hissi duyuram. Burada uzun illərdən bəri tanıdığım insanları, bir çox dostları, o cümlədən yeni dostları görürəm. Əminəm ki, hamımız bu günü hələ çox xatırlayacağıq. Bu gün biz Azərbaycanın müasir tarixində iki mühüm hadisəni qeyd edirik. İyirmi il öncə Azərbaycan BMT-nin üzvü oldu. Ötən il isə ölkəmiz bu təşkilatın Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçildi. Həmin iki əlamətdar hadisə bu gün qeyd olunur. Bir neçə gün öncə Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasında sədrliyi qəbul etdi.

Mən bizə səs verən və etimad göstərən, xüsusilə seçki prosesinin ən mühüm məqamında bizi dəstəkləyən şəxslərin hamısına təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Rəqabət isə çox güclü və ədalətli idi. Azərbaycan səslərin çoxunu topladı. Bu, müstəqillik illərində göstərdiyimiz səylərin qiymətləndirilməsidir. Bu, son iyirmi il ərzində kəskin surətdə dəyişmiş, qarşısında olduqca böyük məqsədlər qoymuş və bu məqsədlərə çatmağa çalışan müasir gənc ölkəyə göstərilən dəstəyin rəmzi oldu. Biz iyirmi il öncə müstəqil ölkəyə çevrildik. Xalqımızın böyük tarixi, mədəniyyəti və adət-ənənələri vardır. Lakin biz müstəqil deyildik. İyirmi il öncə dövlətimizi, dövlətçiliyi qurmaq, qonşularımız və dostlarımızla sülh və dostluq şəraitində həyatımızı yaşamaq fürsəti bizə nəsisb oldu.

İyirmi il ərzində baş verən dəyişikliklər göstərdi ki, Azərbaycan böyük uğurlar əldə edib. Biz siyasi sistemdə böyük dəyişikliklərə nail olduq və köklü siyasi islahatlar həyata keçirdik. Bu gün Azərbaycan bütün siyasi azadlıqları – mətbuat azadlığını, ifadə azadlığını, azad interneti, dini azadlığı təmin edən müasir, demokratik və açıq ölkədir.

Azərbaycan çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkədir. Biz bundan qürur hissi duyuruq. Bu, bizim keçmişdən qalan irsimizdir. Siyasi sistemdən asılı olmayaraq, həyatımızın bütün dövrlərində Azərbaycan dinlərin və xalqların qovuşduğu, bir ailə kimi yaşadığı məkan olub. Biz çox fərəhlənirik ki, həmin iyirmi il ərzində biz keçmişimizin bu mühüm irsini nəinki qoruyub saxlamağa, o cümlədən əməkdaşlıq, qardaşlıq və tərəfdaşlıq ruhunu gücləndirməyə nail olduq.

Biz multikulturalizm ideyasına, müxtəlif mənşəyə və dini köklərə malik olan insanların birgə yaşamasına və müasir ölkənin qurulmasına həsr olunmuş bir çox beynəlxalq tədbirləri də keçiririk. Biz olduqca ciddi iqtisadi layihələri həyata keçirmişik. Bu isə, gündəliyimizin çox mühüm hissəsi olub. Çünki biz planlı iqtisadiyyatdan bazar iqtisadiyyatına keçməli idik. İyirmi illik dövr ərzində bazar iqtisadiyyatının payı ümumi daxili məhsulda 80 faizi ötürüb. Bu gün isə biz inkişafı və iqtisadi islahatların nəticələrini həqiqətən hiss edirik. Son on ildən az müddətdə ümumi daxili məhsul 3 dəfə artmışdır. Sənaye istehsalı da 3 dəfə artmışdır. Yoxsulluq səviyyəsi təxminən 50 faizdən 7,6 faizə düşmüşdür. İşsizlik səviyyəsi 5,4 faizdir. Biz “Holland sindromu”na məruz qalmadıq və yalnız enerji sektorundan asılı olmamaq məqsədilə iqtisadiyyatımızı şaxələndirdik.

İqtisadi islahatlarımızı davam etdirəcəyik. Çünki ölkə əhalisi üçün bu islahatların faydasını görürük. Çox məmnunuq ki, beynəlxalq maliyyə təsisatları ölkəmizdə görülən işlərə dəstək verirlər və bunu qiymətləndirirlər. Xüsusən də, iqtisadi və maliyyə böhranının baş verdiyi illərdə “Standard & Poor”, Fitch” və “Moody’s” kimi əsas beynəlxalq maliyyə təsisatları kredit reytingimizi yaxşılaşdırmışlar. Bu gün iqtisadiyyatımız əvvəlki illərə nisbətən daha rəqabətədavamlıdır. Bu gün iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi artıq reallıqdır. Biz İKT-nin inkişafı kimi məsələlər üzərində işləyirik, kosmos sənayesini yaradıırıq, bir sözlə, iqtisadiyyatımızı müasir və inkişaf edən iqtisadiyyata çeviririk. Məqsədimiz dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında olmaqdır. Artıq 3 dəfə artmış ümumi daxili məhsulu gələn 10 il ərzində daha 2 dəfə artırmaq və yüksək gəlirli ölkəyə çevrilmək məqsədimiz vardır.

Biz, həmçinin sosial problemlərin həlli üzərində çalışırıq. Əsas sosial problemlərdən biri qaçqın və məcburi köçkünlərlə bağlı vəziyyətdir. Artıq 20 ildir ki, Ermənistanın təcavüzündən və torpaqlarımızın işğalından əziyyət çəkirik. Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin 20 faizi hələ də işğal

altındadır. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası məsələ ilə bağlı 4 qətnamə qəbul edib. Əfsuslar olsun ki, onlar hələ də icra olunmayıb. Ermənistan onlara məhəl qoymur. Həmin qətnamələrdə erməni silahlı qüvvələrinin ərazilərimizdən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılması tələb olunur. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi regional sabitliyə əsas təhlükədir. Bu, regionda böyük ədalətsizlikdir və beynəlxalq hüquq normalarının kobud şəkildə pozulması deməkdir. Azərbaycan BMT-yə 20 il öncə suveren və bütöv ölkə kimi daxil oldu. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tarixi ərazisidir. O, hər zaman Azərbaycanın tarixi hissəsi olub. O, hüquqi baxımdan Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Əlbəttə ki, biz ərazi bütövlüyümüzün bərpasını, qaçqın və məcburi köçkünlərimizin doğma yerlərinə qayıtmasını istəyirik.

Ölkəmizin problemləri və nailiyyətləri haqqında çox danışa bilərəm. Lakin ən vacibi odur ki, bizdə 20 il öncə yaranmış fürsətdən düzgün istifadə olunmuşdur. Biz müstəqilliyimizi gücləndirə bildik, iqtisadiyyatımızda dəyişiklik etdik, siyasi təsisatları qurduq, dostlarımızla yaxşı tərəfdaşlıq əlaqələri yaratdıq.

Bu gün gözəl Nyu-York şəhərində çıxış edərək bildirmək istəyirəm ki, biz Birləşmiş Ştatlarla ikitərəfli münasibətlərimizə böyük əhəmiyyət veririk. Bu münasibətlərin böyük tarixi var və onlar bir çox sahələri əhatə edir. Biz siyasi inkişaf, iqtisadi əməkdaşlıq, enerji təhlükəsizliyi və bütövlükdə təhlükəsizlik məsələləri və antiterror əməliyyatları ilə bağlı fəal əməkdaşlıq edirik. Azərbaycan Birləşmiş Ştatların etibarlı tərəfdaşdır və 20 illik dövr ərzində bu münasibətlər hər iki tərəf üçün strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinə çevrilib. Əminəm ki, əlaqələrimizin gələcəyi də çox uğurlu olacaqdır. Hazırda biz regional miqyaslı mühüm məsələlər üzərində işləyirik. Regionun aparıcı ölkəsi kimi güclü iqtisadiyyata malikik. Təhlükəsizlik Şurasının üzvü olan Azərbaycan qlobal işlərdə öz rolunu oynamağa hazırdır.

Əlbəttə ki, regional səviyyədə irəli sürdüyümüz istər siyasi, istər iqtisadi, istərsə də enerji və digər sahələrdə təşəbbüslər yeni vəziyyət yaradır. Enerji təşəbbüslərimiz regional enerji xəritəsini dəyişir və regionda çiçəklənməyə, proqnozlaşdırmaya doğru aparır. Biz qonşularımızla sülh şəraitində yaşamaq istəyirik və dostlarımızla əməkdaşlığı gücləndirmək arzusundayıq. Bir neçə ay öncə beynəlxalq ictimaiyyət və BMT ailəsi bizə öz böyük dəstəyini verdi. Biz Təhlükəsizlik Şurasına seçildik. Bu gün mən bizə dəstək verən bütün ölkələrə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Seçilmək üçün biz 16 turdan keçməli olduq. Çox güclü rəqiblərimiz var idi. Bu, güclü, lakin ədalətli rəqabət oldu. 155 ölkənin dəstəyini almaqdan qürur hissi duyuruq. Mən bizə səs vermiş bütün tərəflərə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu dostluq, dəstək, eləcə də ölkə daxilində və qlobal səviyyədə gördüyümüz işlərə verilən qiymətin rəmzidir. Bu, həmçinin böyük məsuliyyətdir. Gələn iki il ərzində biz bu məsuliyyəti Təhlükəsizlik Şurasındakı tərəfdaşlarımızla bölüşəcəyik. Sizi əmin edə bilərəm ki, Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının fəal və konstruktiv üzvü olacaqdır. Seçildiyimiz zaman mən bəyanat verərək xalqımızı təbrik etdim və bildirdim ki, Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasında ədalət və beynəlxalq hüququ müdafiə edəcəkdir. Bir daha sizi, dostlarımızı əmin etmək istəyirəm ki, biz bu prinsiplərə sadıq, sülh və beynəlxalq əməkdaşlığa, sabitlik və inkişafa töhfə vermək üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Çox sağ olun, əziz dostlar. Bizimlə olduğunuza görə minnətdaram. Sizə ən xoş arzularımı çatdırıram.

Sağ olun.

**DÖVLƏTİMİZİN BAŞÇISININ SƏDRLIYI İLƏ
NYU-YORKDA BMT TƏHLÜKƏSİZLİK ŞURASININ YÜKSƏK SƏVIYYƏLİ İCLASINDA
ÇIXIŞ**

*Nyu-York şəhəri,
4 may 2012-ci il*

- İndi isə mən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi öz bəyanatımla çıxış edəcəyəm. Terrorçuluq beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyə, o cümlədən bütün üzv dövlətlərdə insan hüquqlarının, fundamental azadlıqların, demokratiyanın, siyasi müstəqilliyin, suverenliyin, ərazi bütövlüyünün və nəhayət, sosial və iqtisadi inkişafın bərqərar olunmasına ciddi təhdiddir.

Azərbaycan terrorçuluğun bütün forma və təzahürlərini qəti surətdə pisləyir. Biz hesab edirik ki, bütün terror aktları ağır cinayətdir, onlar pislənməli və bunu törədənlər isə cəzalandırılmalıdırlar. Terrorçulara öz əməllərini əsaslandırmaq üçün heç vaxt imkan verilməməlidir. Səbəblərindən asılı olmayaraq, heç bir terror aktı əsaslandırıla bilməz. Terrorçuluğun dəyişən mahiyyəti və siması, bir çox hallarda onun təcavüzkar separatizm, ekstremizm və mütəşəkkil cinayətkarlığa bağlılığı vardır.

Silahlı münaqişələrə məruz qalan yerlərdə, xüsusən də xarici hərbi işğal altında olan ərazilərdə terrorçuluq ilə həmin məkanda olanlar arasında bir qayda olaraq sövdələşmənin yaranmasına şəraitlər formalaşır. Azərbaycan müxtəlif yollarla terrorçuluğa məruz qalmışdır. Azərbaycan kənardan təşkil olunan terror fəaliyyətinin birbaşa hədəfinə çevrilmişdir. Ermənistan Respublikası Azərbaycanın mülki əhalisi və infrastrukturuna qarşı onlarla terror aktı törətmişdir. Bunun nəticəsində 2 mindən artıq azərbaycanlı həyatını itirmişdir. Ermənistan öz güc strukturlarının bilavasitə iştirakı ilə hazırladığı həmin terror aktlarını beynəlxalq terror qruplarından istifadə edərək törətmişdir. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin fəal fazasında Ermənistan etnik təmizləməyə nail olmaq üçün hərbi təcavüzlə yanaşı, mülki əhaliyə qarşı geniş şəkildə terror aktlarından da istifadə etmişdir. Həmin vəhşilik aktları 1992-ci ilin fevral ayında Xocalı əhalisinin məhv edilməsi ilə kulminasiya nöqtəsinə çatdı. Həmin vaxt 613 günahsız insan, o cümlədən qadınlar, uşaqlar və yaşlılar öz həyatı ilə vidələşmişdir. Yüzdən artıq qadın, altmış üç uşaq qətlə yetirilmişdir. Ermənistan, həmçinin münaqişə zonasından uzaq məsafədə də ictimai nəqliyyatda və mühüm infrastruktur yerlərində, 1994-cü ildə Bakı metrosunda bomba partlayışı və digər əməllər kimi terror aktlarını törədərək, mülki əhaliyə qarşı mübarizə apardı.

Bu gün Ermənistanın terror risklərindən irəli gələrək, biz əsasən terror hədələrinin tərəfimizdən zərərsizləşdirilməsinə baxmayaraq, bu risk yenə də yüksək olaraq qalır. Bir sıra terror aktlarının, o cümlədən Azərbaycanın mülki infrastrukturlarına, xüsusən su rezervuarları və bəndlərinə, neft kəmərləri şəbəkəsinə hücum edilməsi kimi əməllərin legitim hərbi taktikası olması ilə bağlı açıq bəyanatlar və fikirlər hələ də müşahidə edilir. Bunlar birmənalı surətdə mülki əhali arasında yüz minlərlə tələfatın olması ilə nəticələnə bilər. Beynəlxalq terror təşkilatlarının elementləri Ermənistanın təhlükəsizlik və müdafiə sektoruna inteqrasiya edilib. Avropa dəyərlərinə və universal dəyərlərə sadıq olduğunu göstərməyə çalışan ölkə tərəfindən beynəlxalq terror təşkilatlarının üzvlərini qəhrəman kimi qələmə vermək və onlara abidələr ucaltmaq söylərini görmək təəssüf doğurur.

Azərbaycanlılara qarşı aparılmış etnik təmizləmə siyasəti Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin iyirmi faizinin işğalı ilə nəticələnmişdir. Bir milyondan artıq qaçqın və məcburi köçkün öz doğma yurdlarından didərgin salınmışdır. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası erməni qoşunlarının işğal edilmiş ərazilərdən çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmişdir. Lakin əfsuslar olsun ki, Ermənistan təxminən iyirmi il ərzində bu qətnamələrə məhəl qoymur.

Azərbaycanın işğal edilmiş əraziləri terrorçuluqla separatizm, ekstremizm və mütəşəkkil cinayətkarlıq, o cümlədən narkotik maddələrin dövriyyəsi, çirkli pulların yuyulması və silah qaçaqmalçılığı arasında olan əlaqə baxımından böyük narahatlıq mənbəyidir. Ermənistanın terror hədələrinə əlavə olaraq, Azərbaycan beynəlxalq terror qruplarından irəli gələn risk və təhlükələrlə hələ də üzləşir. Ölkəmizin həssas regionlara yaxınlığı bu hədələri bizim üçün daha qabarıq şəkllə salır. Buna görə, Azərbaycan təbii olaraq milli səviyyədə genişmiqyaslı tədbirləri görməkdədir və terrorçuluğun qarşısının alınması üçün beynəlxalq səylərə fəal şəkildə töhfə verir. Təhlükəsizliyin bölünməzliyinin carçısı olan Azərbaycan beynəlxalq antiterror koalisiyasına fəal şəkildə töhfə verən ölkədir. Beynəlxalq ictimaiyyətin terrorçuluğun qarşısının alınmasında böyük nailiyyətlər əldə etməsinə baxmayaraq, bu bəlanın qarşısını almaq, ona qarşı mübarizə aparmaq üçün hələ də çox işlər görülməlidir. Beynəlxalq hüquqda terrorçuluğun aydın tərifi olmaması nəinki ayrı-ayrı terrorçuları və terror təşkilatlarını, o cümlədən terror fəaliyyətini təşviq edən və maliyyələşdirən dövlətləri məsuliyyətə cəlb etməkdə beynəlxalq

ictimaiyyətin səylərinə maneə yaradır. Bu baxımdan, Azərbaycan terrorçuluğa qarşı mübarizənin aparılmasında səmərəli vasitə kimi xidmət edəcək beynəlxalq terrorçuluqla bağlı əhatəli konvensiya üzərində razılığın əldə edilməsinin vacibliyini vurğulayır.

Terrorçuluğun aydın tərfi və beynəlxalq terrorçuluqla bağlı konvensiya həll olunmamış bəzi məsələlərin, o cümlədən terror hərəkətlərinin təşkil edilməsi, maliyyələşdirilməsi, təşviq edilməsi, təlimatlandırılması, digər birbaşa və ya dolay yolla dəstəklənməsindən çəkilmək məsələlərinin həllinə töhfə verə bilər. Bu cür razılığın əldə olunması terrorçuluğun əsas səbəblərinin əhatəli və açıq şəkildə müzakirəsinə əsaslanmalıdır. Biz sosial və iqtisadi inkişaf, eləcə də təhsil məsələlərinin həlli üçün bu sahəyə hazırkı beynəlxalq səylər çərçivəsində, o cümlədən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının mexanizmləri vasitəsilə birmənalı olaraq lazımı diqqət yetirməliyik. İqtisadi çətinliklərlə müşayiət olunan məhdud təhsil imkanları bir çox hallarda dinləri təfsir etmək adı altında terror təşviqatının aparılmasına zəmin yaradan amillər hesab edilə bilər. Terrora qarşı mübarizə hər hansı konkret din və ya mədəniyyətə hücum çəkmək üçün istifadə edilə bilməz. Bu gün biz məhdud dini məlumatlılıq şəraitində yaşayırıq və bu, müəyyən hallarda şişirdilmiş forma alır, bəzən etnik, dini və mədəni köklərə malik münafişlərin qızışdırılması üçün məkrli şəkildə sui-istifadə olunur. Son illər ərzində bəzi ölkələrdəki islamofobiyanın qəbul edilməz səviyyədə olması bu cür böhtan xarakterli hərəkətlərin və səhv konsepsiyaların qarşısının alınmasında birgə səylərin və dialoqun olduqca böyük əhəmiyyətini təsdiqləmişdir. Azərbaycan sivilizasiyaların dialoqu işinə töhfə verməyə çalışır. Ölkəmiz müxtəlif dinlərin nümayəndələri arasında daha yaxşı anlaşmanın yaradılmasına xidmət edən çoxsaylı tədbirlər keçirir. Azərbaycan çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkədir, bütün millətlərin və dinlərin nümayəndələri ölkəmizdə sülh, anlaşma şəraitində yaşayırlar. Ölkəmizdə aparılan çoxmədəniyyətli dialoq müxtəlif dinlərə və mənşəyə malik olan insanlar arasında sülh şəraitində birgə yaşayışın yaxşı nümunəsi kimi istifadə oluna bilər. Azərbaycan tolerantlıq ölkəsidir və biz keçmişin bu irsini yüksək dəyərləndiririk. Bu gün isə, biz bütün xalqların və dinlərin nümayəndələri arasında tərəfdaşlıq və qardaşlıq ruhunu yaratmaq məqsədilə səylərimizi artırmağa çalışırıq.

İqtisadi inkişafdan danışdıqda, bu, terrorçuluğa qarşı mübarizə aparmağın, yaxşı idarəçiliyi təmin etməyin və xalq üçün daha yaxşı şərait yaratmağın ən mühüm aspektidir. Son on il ərzində Azərbaycan iqtisadi dəyişikliklər sahəsində böyük irəliləyişə nail olub. Ölkəmizin müstəqilliyinin tarixi qısaqıdır. Yalnız iyirmi il öncə müstəqilliyi bərpa etmişik. Lakin bu illər islahatlar, dəyişikliklər, inkişaf və tərəqqi illəri olub. On ildən az müddətdə iqtisadiyyatımız üç dəfə artıb. Yoxsulluq təxminən əlli faizdən yeddi faizə düşüb. Bir milyon iş yeri açılıb. Bir çox sosial layihələr və proqramlar həyata keçirilir. Eyni zamanda, beynəlxalq maliyyə təsisatları gördüyümüz işləri dəyərləndirir. “Fitch”, “Moody’s” və “Standard & Poor” kimi üç əsas beynəlxalq təşkilat bu yaxınlarda kredit reytingimizi yaxşılaşdırmışdır. Bu, xüsusən də maliyyə və iqtisadi böhran illərində inkişafın yaxşı göstəricisidir. Buna görə, yoxsulluğa qarşı mübarizə, yeni iş yerlərinin açılması, mükəmməl qanunvericilik bazasının formalaşması, qanunun aliliyi, korrupsiyaya qarşı mübarizə kimi bütün bu amillər ölkənin inkişafına və eyni zamanda, terrorçuluğa qarşı mübarizədə səylərin səfərbər olunmasına xidmət edir. Əminəm ki, terrorçuluğa qarşı mübarizənin aparılması işində bütün səylərimizi birləşdirməliyik. Terrorçuluğun hazırkı siması və onun beynəlxalq sülh və sabitliyə təhlükə olan digər hədələrlə bağlılığı dövlətlər arasında daha sıx əməkdaşlığı, o cümlədən BMT-nin daha yaxşı, əlaqələndirilmiş, ahəngdar və sistemli yanaşmasını tələb edir. Bununla belə, dövlətlər arasında münafişlərin olması, xarici hərbi təcavüz və təcavüzkar separatizm terrorçuluq üçün münbit şərait yaradır. Buna görə, beynəlxalq ictimaiyyət beynəlxalq hüququn ümumi qaydada qəbul edilmiş normaları və prinsipləri əsasında münafişlərin, xüsusən ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi və dövlətlərin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına aid məsələlərin həllinə çalışmalı və ölkələrə öz əraziləri üzərində suverenliyin bərpa edilməsinə yardım etməlidir.

Fürsətdən istifadə edərək, BMT-nin bütün üzvlərinə Azərbaycanın namizədliyini dəstəklədiyinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Ötən ilin oktyabrında qısa tariximizdə ilk dəfə olaraq Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilmişdir. Bu, böyük məsuliyyətdir və biz bu məsuliyyəti üzərimizə götürməyə hazırıq. Azərbaycan ədalət ideallarını, beynəlxalq hüququ və bütün ölkələr arasında sülh şəraitində əməkdaşlığı müdafiə edəcəkdir. Biz bölgəmizdə region ölkələrini bir araya gətirmək üçün çox çalışırıq. Təşəbbüslərimiz regional əməkdaşlığın dostluq, tərəfdaşlıq və yaxşı qonşuluq ruhunda genişləndirilməsinə yönəlib.

Biz birmənalı olaraq Təhlükəsizlik Şurasında sədrliyimiz zamanı böyük töhfəmizi verəcəyik. Mən BMT-dəki bütün dostlarımızı və üzv dövlətləri əmin edə bilərəm ki, Azərbaycan bütün ölkələr qarşısında etibarlı və dost tərəfdaş olacaqdır. Biz əməkdaşlıq və tərəfdaşlığımızı genişləndirmək istəyirik. Bu dəstəyə görə çox minnətdarıq.

Ölkəmizin böyük tarixi, mədəniyyəti və adət-ənənələri vardır. Lakin müstəqil ölkə kimi bizim hələ iyirmi yaşımız vardır. Bu illər dəyişikliklər, inkişaf və dünyaya təqdimat illəri olmuşdur. Namizədliyimizin 155

ölkə tərəfindən dəstəklənməsi faktı bir tərəfdən göstərir ki, biz özümüzü təqdim etməyi bacardıq. Eyni zamanda, bu, beynəlxalq ictimaiyyətin bizə verdiyi dəstəyi, bizə olan etimadı və inamını nümayiş etdirir, bu məsuliyyəti bizə həvalə edir. Sizi əmin edə bilərəm ki, biz bu məsuliyyəti üzərimizə götürməyə hazırıq. Bizə etimad göstərənlərin etimadını doğruldacağıq və əlimizdən gələni edəcəyik ki, hamımız üçün daha da proqnozlaşdırılan və təhlükəsiz dünyanı yaradaq. Çox sağ olun.

**BAKIDA XIX BEYNƏLXALQ XƏZƏR NEFT, QAZ, NEFTAYIRMA,
NEFT KİMYASI SƏRĞİ VƏ KONFRANSINDA
NİTQ**

*Bakı şəhəri,
5 iyun 2012-ci il*

- Hörmətli xanımlar və cənablar!
Əziz dostlar!

Mən Sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram.

Xəzər neft, qaz, neftayırma, neft kimyası sərgi və konfransının keçirilməsi ölkəmiz üçün böyük hadisədir. Bu sərgi və konfransın artıq böyük tarixi vardır. Bu sərgi 19-cu dəfə keçirilir. Deyə bilərəm ki, maraq azalmır, artır. Bunun nəticəsidir ki, bu dəfə sərgidə 300-dən artıq şirkət iştirak edir.

Buraya gələrkən mən birinci sərgini xatırlayırdım. O sərgi 1994-cü ildə təşkil edilmişdi. Birinci sərginin Azərbaycanın nəinki neft-qaz sənayesində, ümumi inkişafında çox böyük rolu olmuşdur. Çünki Azərbaycan gənc müstəqil dövlət idi. Dünyaya hələ özünü tanıtdıra bilməmişdi. Azərbaycanın zəngin neft-qaz yataqları haqqında, əlbəttə ki, mütəxəssis dairələrində bilgilər var idi. Ancaq geniş biznes dairələri bundan xəbərsiz idi. Məhz sərginin 1994-cü ildə keçirilməsi ilə Azərbaycanın imkanları, xüsusilə neft sektorundakı imkanları dünyaya təqdim edildi. Azərbaycana çox böyük maraq göstərilməyə başlandı. Təsadüfi deyildir ki, sərgidən bir neçə ay sonra “Əsrin kontraktı” imzalanmışdır ki, bu gün biz hamımız onun nəticələrini görməkdəyik. O vaxt ölkəmiz gələcək inkişaf istiqamətlərini müəyyən edirdi. Azərbaycan necə inkişaf edəcək, hansı ölkəyə çevriləcəkdir?! Əlbəttə ki, bizim əsas potensialımız olan neft ölkənin ümumi inkişafına xidmət göstərməli idi. Bunu etmək üçün mütləq xarici tərəfdaşlar Azərbaycana sərmayə qoymalı idilər. Çünki o vaxt Azərbaycanın maddi imkanları çox məhdud idi. Biz buna nail ola bildik. Qısa müddət ərzində müxtəlif irimiqyaslı, böyük şirkətlər Azərbaycana gəldilər, sərmayə qoymağa başladılar. Beləliklə, Azərbaycanın uğurlu inkişafı başlandı. Məhz 1994-cü ildə ulu öndər tərəfindən Heydər Əliyev neft strategiyası elan edilmişdir ki, bu gün də bu strategiya davam etdirilir. Əlbəttə, 19 il ərzində bu strategiya inkişafdadır, bu strategiyaya yeni istiqamətlər cəlb edilir. Beləliklə, bu gün Azərbaycanın enerji resursları tam şəkildə Azərbaycan xalqının maraqlarının xidmətindədir.

1994-cü ildə isə biz bu böyük yolun əvvəlində idik. Mən çox şadam ki, o vaxt qarşımıza qoyduğumuz bütün vəzifələr uğurla icra edildi. Azərbaycana böyük sərmayə qoyulmuşdur. Hazırda neft-qaz sektoruna qoyulan investisiyalar təxminən 50 milyard dollar səviyyəsindədir. Ancaq bütövlükdə 1995-ci ildən bu günə qədər ölkə iqtisadiyyatına təxminən 120 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur. Yəni, biz neft amilindən çox məharətlə və böyük səmərə ilə istifadə edə bildik. Neftdən əldə edilən gəlirləri qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldə bildik. Ölkə iqtisadiyyatını çoxşaxəli iqtisadiyyat kimi təşkil edə bildik. Bu gün bu proses davam etdirilir. Ancaq 1990-cı illərin ortalarında həm neft sənayesində, ümumiyyətlə, iqtisadi sahədə köklü islahatlar aparılmağa başlanmışdır. O vaxt həm geosiyasi, həm iqtisadi, həm siyasi baxımdan Azərbaycan indiki kimi güclü dövlət deyildi. Azərbaycana təzyiqlər də, təhdidlər də var idi. Biz gənc ölkə idik. Bizim maddi imkanlarımız çox məhdud idi. Amma buna baxmayaraq, Heydər Əliyevin qətiyyəti və cəsarəti sayəsində, düzgün təşkil edilmiş strategiya nəticəsində biz bütün hədəflərə çatdıq.

2003-cü ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin təməli qoyulmuşdur. 2006-cı ildə kəmərin istifadəyə verilməsi. Bu kəmərin bütövlükdə bölgənin və bəlkə də qitənin enerji xəritəsini əsaslı şəkildə dəyişdirə bilmişdir. Bu kəmərin təkcə Azərbaycan neftinin dünya bazarlarına çıxarılması üçün deyil, eyni zamanda, yeni dəhlizin açılması üçün çox vacib, tarixi bir addım idi. Artıq bu dəhliz işə düşəndən sonra növbəti mərhələdə böyük “Şahdəniz” yatağının qaz ehtiyatlarının dünya bazarına çıxarılması üçün Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri tikilmişdir.

“Şahdəniz” üzrə kontraktın imzalanması “Azəri-Çıraq-Günəşli” kontraktının imzalanmasından iki il sonra baş vermişdir. O vaxt Azərbaycanın qaz potensialı haqqında dünyada heç bir məlumat yox idi. Çünki sovet dövründə bizim qaz imkanlarımız araşdırılmamışdır. Geoloqlarımız, mütəxəssislərimiz, əlbəttə, bildirdilər ki, bizim zəngin qaz ehtiyatlarımız vardır. Amma heç vaxt Azərbaycan xarici investitorlar tərəfindən qaz ölkəsi kimi maraq doğurmurdu. Ancaq “Şahdəniz” qaz yatağının kəşfindən sonra, - bu yataq dünya miqyasında ən böyük yataqlardan biridir, - əlbəttə ki, bu sahəyə diqqət daha da çox olmuşdur. Beləliklə, düzgün strategiyanın icra edilməsi nəticəsində dəhlizin açılması, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikilməsi nəticəsində biz artıq

pəncərədən başlayaraq böyük qapı açdıq. Azərbaycanı beynəlxalq enerji ailəsinə daxil etdirə bildik. Həm siyasi, həm iqtisadi baxımdan böyük uğurlar əldə edə bilmişik.

Eyni zamanda, bu, bizim üçün böyük təcrübə idi. Çünki bizim Dövlət Neft Şirkətimiz – SOCAR o vaxt sadəcə olaraq daxili bazarda fəaliyyət göstərən adi bir şirkət idi. Başqa dövlət qurumlarından heç nə ilə fərqlənmirdi. Amma bizim məqsədimiz ondan ibarət idi ki, SOCAR-ı dünya miqyaslı nəhəng enerji şirkətinə çevirək. Hazırda biz bu məqsədə də çatmışıq. Bundan sonra SOCAR-ın həm ölkə daxilindəki, həm xaricdəki fəaliyyəti daha da genişmiqyaslı olacaqdır.

Biz təcrübə toplamışıq. Bizim gənc mütəxəssislərimiz xaricdə təhsil almışlar. “Əsrin müqaviləsi”nə əsasən bu əməliyyatlarda iştirak edən insanların mütləq əksəriyyəti yerli vətəndaşlardır. Yəni, burada məşğulluq məsələlərinə də diqqət göstərilmişdir. Bir sözlə, uğurlu neft strategiyamız həm 1990-cı illər üçün, həm bu gün üçün çox əhəmiyyətlidir və bizə imkan verdi ki, ölkə qarşısında duran əsas iqtisadi və sosial məsələləri uğurla inkişaf etdirək. Əlbəttə, biz bu strategiyayı icra edərkən bir neçə hədəfi qarşımıza qoymuşduq. İlk növbədə, məqsəd Azərbaycanın zəngin neft-qaz potensialını tam şəkildə realizə etmək idi. Digər tərəfdən, neft amilindən sadəcə olaraq istifadə edib qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirmək məsələsi gündəlikdə idi. Hələ o illərdə mən demişdim ki, neft bizim üçün məqsəd deyil, vasitədir - ölkəmizi inkişaf etdirmək, müasir dövlət yaratmaq üçün vasitədir.

Hesab edirəm ki, biz bu imkanlardan səmərəli şəkildə istifadə edə bilmişik. Xüsusilə Dövlət Neft Fondunun yaradılması bu istiqamətdə atılan çox vacib addım idi. Çünki bu qurumun fəaliyyətə başlaması həm şəffaflığı təmin etdi, eyni zamanda, bizə imkan verdi ki, neftdən və indi qazdan əldə edilən gəlirlər əhəmiyyətli şəkildə qorunsun, saxlanılsın və ölkənin qeyri-neft sektoruna investisiya şəklində qoyulsun. Biz valyuta ehtiyatlarımızı ildən-ilə artırırıq. Hazırda valyuta ehtiyatlarımız 40 milyard dolları ötübür. Gələcəkdə bu məbləğ daha da böyük olacaqdır. Bu, bizə imkan verir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının neftdən asılılığını maksimum dərəcədə aşağı salaq. Buna nail oluruq. Çünki bu ilin birinci rübünün iqtisadi göstəriciləri deməyə əsas verir ki, biz bu yolda artıq uğurlara nail olmuşuq. Qeyri-neft sənayemiz birinci üç ayda 16 faiz artmışdır.

Ölkənin uğurlu inkişafı, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi bizim prioritetlər sırasında idi. Beləliklə, bu məqsəd də qarşıya qoyulmuşdur. Digər məqsəd dünya birliyi ilə əlaqələrimizi daha da möhkəmləndirmək idi. Dost, tərəfdaş ölkələrlə ikitərəfli əsasda əlaqələrimizi gücləndirmək işində də neft-qaz amili öz rolunu oynamışdır.

Bu gün bir neçə ölkənin enerji balansında Azərbaycan neftinin payı 25-30-35 faiz təşkil edir. Bu gün biz dostlarımız üçün, Avropa istehlakçıları üçün etibarlı tərəfdaş qismində çıxış edirik. Bu rol getdikcə artır. Biz, eyni zamanda, neftlə, qazla zəngin olan hər bir ölkə qarşısında duran digər məsələni də icra etdik. Bu da ixrac imkanlarımızın şaxələndirilməsi məsələsidir. Hazırda bizim yeddi neft və qaz kəmərimiz vardır ki, resurslarımızı bütün istiqamətlərə ixrac edir. Biz bir marşrutdan, bir yoldan asılı deyilik.

Hazırda Avropa istehlakçıları da bu məsələ ilə bağlı müəyyən tədbirlər görürlər. Onlar üçün də şaxələndirmə mühüm amildir. Bir mənbədən asılı olmaq, əlbəttə ki, o qədər məqbul variant sayıla bilməz. Ancaq biz Azərbaycan olaraq bu vəzifəni icra etmişik. Bu gün bizim neftimiz və qazımız müxtəlif istiqamətlər üzrə ixrac edilir. Əlbəttə, biz gələcəkdə tərəfdaşlarla bu sahədə işimizi daha da sürətləndirəcəyik. Neft-qaz sahəsində istehsalçılar, tranzit ölkələr və istehlakçılar bir yerdə olmalıdırlar. Burada rəqabətə, yaxud da ki, qarşıdurmaya yol vermək olmaz. Əksinə, burada maksimum əməkdaşlıq olmalıdır. Çünki əməkdaşlıq olduqda hər üç tərəf öz mənfəətini götürür. Biz bu məsələyə bu fəlsəfə ilə yanaşırıq.

Bütövlükdə bizim enerji siyasətimiz çox açıqdır və xoşniyyətlidir. Biz hesab edirik ki, enerji siyasəti ölkələri birləşdirməlidir, ayırmamalıdır. Enerji amilindən qarşıya hansısa siyasi məqsədlər qoymaq və onlara çatmaq üçün istifadə edilməməlidir. Bizim yanaşmamız bundan ibarətdir. Bizim üçün dost olan ölkələrin enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə də töhfəmiz buna dəlalət edir. Biz bəzi hallarda bəzi ölkələrin çətinliklərini nəzərə alaraq onlara yardım etmək üçün əlimizi uzatmışıq. Həm dostluğumuzu möhkəmləndirmişik, həm də iqtisadi və siyasi maraqlarımızı təmin edə bilmişik. Hesab edirəm ki, indiki mərhələdə və gələcək illərdə dünyada enerji siyasətində bu səpkidə meyillər güclənərsə, onda bütün məsələləri proqnozlaşdırmaq daha asan olacaqdır. Bir sözlə, enerji resursları ölkələri ayırmamalıdır, birləşdirməlidir. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan təcrübəsi bu sahədə çox məqbul ola və öyrənilə bilər. Eyni zamanda, digər sahədə - xarici investorlar, yerli şirkətlər və yerli hakimiyyət orqanları arasında əməkdaşlıq baxımından hesab edirəm ki, Azərbaycanda vəziyyət nümunəvidir. Biz əsas enerji tərəfdaşımız olan bp şirkəti ilə artıq 20 ilə yaxındır ki, əməkdaşlıq edirik. Bu əməkdaşlıq hər iki tərəfin maraqlarını təmin edir. bp bizim strateji partnyorumuzdur. Bir nömrəli investordur. Həm “Azəri-Çıraq-Günəşli”də, həm “Şahdəniz”də və digər yataqlarda bizimlə birgə işləyir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərlərində əsas oyunçudur. Bu, 20 ilə yaxın olan əməkdaşlıq onu sübut edir ki,

investorların maraqları və ölkənin, xalqın maraqları üst-üstə düşə bilər. Bu əməkdaşlıq və bu təcrübə hesab edirəm ki, müəyyən mənada dünyada nadir təcrübədir. Bu da öyrənilə bilər və biz hesab edirik ki, bu sahədə də uğurlu əməkdaşlığa nail ola bilmişik.

Bizim üçün dövlət olaraq, ilk növbədə Azərbaycanın milli maraqlarıdır. Biz nail ola bilmişik ki, Azərbaycan zəngin neft yataqlarımızdan artıq nefti, qazı hasil və ixrac edir. Bu, ölkə iqtisadiyyatına əvəzəlməz bir töhfədir. Təsəvvür etmək çətindir ki, əgər 1994-cü ildə o cəsarətli addım atılmasaydı, indi bizim vəziyyətimiz necə olacaqdı?!

Enerji təhlükəsizliyi enerji müstəqilliyini şərtləndirir. Enerji müstəqilliyi isə bütövlükdə ölkələrin iqtisadi müstəqilliyinə böyük töhfə verir. İqtisadi müstəqillik olmadan siyasi müstəqillikdən söhbət gedə bilməz. Mən dəfələrlə qeyd etmişəm və artıq bu, reallıqdır ki, Azərbaycan bütün sahələrdə müstəqil siyasət aparır. Bu siyasəti aparmaq üçün bizə güc verən əlbəttə ki, xalqla iqtidar arasında olan birlikdir və eyni zamanda, iqtisadi müstəqilliyimizdir. Biz iqtisadi cəhətdən tam müstəqil ölkəyik. Biz enerji resurslarının ixracı məsələlərində tam müstəqilik. Çünki qeyd etdiyim kimi, çoxşaxəli neft-qaz kəmərlərimiz vardır, bir yoldan asılı deyilik. Bu, bizə imkan verir ki, siyasi müstəvidə siyasətimizi inamla və cəsarətlə aparaq. Beləliklə, keçən il müstəqilliyimizin bərpasının 20 illik yubileyində qeyd etdiyim kimi, bu gün Azərbaycanda müstəqillik tamdır, şərtsizdir. Yenə də qayıdıram 1994-cü ilə. Bugünkü uğurların təməli məhz o vaxt qoyulmuşdur. Əlbəttə, biz bu imkanlardan maksimum səmərə ilə istifadə edə bilmişik. Biz elə ölkələr tanıyırdıq ki, orada bizdən daha çox neft-qaz yataqları, resurslar vardır. Ancaq orada iqtisadiyyat birtərəfli, çoxşaxəli deyil, neftdən, qazdan asılılıq mütləqdir. Ancaq bizdə belə deyildir. Biz qarşıya hədəf qoymuşuq ki, neft-qaz sadəcə olaraq iqtisadi şaxələndirməni təmin edən vasitədir və buna nail olmuşuq. Əgər bizim ümumi iqtisadi göstəricilərə nəzər salsaq görərik ki, dünya miqyasında bu templər ən sürətli templərdir. Son səkkiz il ərzində iqtisadiyyat üç dəfə artmışdır. Sənaye istehsalı da üç dəfə artmışdır. Yoxsulluq isə beş dəfə azalmışdır. Artıq yoxsullar təbəqəsi Azərbaycanda getdikcə azalır. Əminəm ki, bir neçə ildən sonra biz bu böyük bələdan canımızı qurtaracağıq. Bu, nəyi göstərir? Onu göstərir ki, vaxtilə Azərbaycanda iqtisadiyyatın birtərəfli şəkildə inkişafı ilə bağlı verilən bəzi mülahizələr özünü doğrultmadı. Vaxtilə bizi “Holland sindromu” ilə hədələyən bəzi təhrikçilər öz səhvlərini etiraf etməlidirlər. Çünki biz iqtisadi şaxələndirməyə nail ola bilmişik.

Neft-qaz sektoru o qədər də böyük sayda iş yerlərinin açılmasına gətirmir. Ancaq Azərbaycanda son səkkiz il ərzində bir milyon yeni iş yeri açılmışdır. Harada? Qeyri-neft sektorunda, kənd təsərrüfatında, xidmət sektorunda. İnfrastruktur layihələrinə böyük həcmdə investisiya qoyulmuşdur. Bütövlükdə neft amili ölkəmizə böyük canlanma gətirdi. Yenə də deyirəm, həm resurslar vacibdir, həm onlardan səmərəli istifadə qaydaları. Mən hesab edirəm ki, biz Azərbaycanın timsalında uğurlu neft siyasətinin təzahürünü görürük. Bu siyasət bu gün də davam etdirilir. Əminəm ki, gələcək illərdə biz yalnız və yalnız inkişaf yolu ilə gedəcəyik.

O ki qaldı gələcək planlarımıza, mən bu gün buraya daxil olarkən sərgini təşkil edənlərlə qısa söhbət əsnasında qeyd etdim ki, hər il sərgidən-sərgiyə Azərbaycanın enerji sektorunda çox vacib hadisələr baş verir. Son bir il ərzində, keçən sərgidən ötən dövrdə bir neçə vacib hadisə baş vermişdir. Onların içində SOCAR-ın yeni neft, kimya, neftayırma kompleksinin yaradılması layihəsi artıq təqdimat şəklində göstərilmişdir. Bu, böyük layihədir. Ölkə iqtisadiyyatı üçün, bundan sonra onilliklər ərzində enerji sahəsində və qeyri-neft sahəsində iqtisadiyyatın inkişafı üçün çox vacib layihədir. SOCAR, eyni zamanda, xarici bazarlara investisiyaları artırır. Bu investisiyalar milyardlarla dollar səviyyəsindədir.

Son iki il ərzində iki böyük qaz yatağının aşkarlanması qaz potensialımızı böyük dərəcədə artırma bilmişdir. “Ümid” və “Abşeron” qaz yataqlarında ilkin hesablamalara görə 600, bəlkə də 700 milyard kubmetr qaz ehtiyatları vardır. Beləliklə, Azərbaycanın təsdiq edilmiş qaz ehtiyatları 2,6 trilyon kubmetrə bərabərdir. Son bir il ərzində ilk alternativ və bərpa olunan enerji sektorunda böyük dəyişikliklər baş vermişdir. Azərbaycanın yeni hibrid tipli külək-günəş elektrik stansiyasının açılışı olmuşdur. Azərbaycanda artıq günəş panelləri zavodu fəaliyyət göstərir. Mənim göstərişimlə yaxın zamanlarda yüksək texnologiyalar parkının yaradılmasına başlanacaqdır. Mən çox şadam ki, bu sərgidə alternativ və bərpa olunan enerjiyə aid stendlər vardır və bu gün biz onunla tanış olacağıq.

Bu məsuliyyəti biz öz üzərimizə götürmüşük. Ola bilər ki, neftlə, qazla zəngin olan ölkələr üçün bu, o qədər də xas deyildir. Ancaq mən hesab edirəm ki, bu, bizim məsuliyyətimizdir. Ətraf mühitin qorunmasına verilən töhfədir. Mən hesab edirəm ki, neftlə, qazla zəngin olan, enerji təhlükəsizliyini təmin edə bilən ölkələr, ilk növbədə, bərpa olunan enerji növlərinə investisiya qoymalıdır. Yəni, biz bunu məcburən qoymuruq. Biz bunsuz da yaşaya bilərik. Qeyd etdiyim kimi, qaz yataqlarımız bundan sonra bəlkə də yüz il, neft resurslarımız isə 50 ildən çox bizə xidmət edəcəkdir. Çünki “Azəri-Çıraq-Günəşli” yatağında daha da çox neft ehtiyatları vardır.

Ancaq biz bu addımları, ilk növbədə ona görə atırıq ki, hesab edirik bunu etməliyik. Digər tərəfdən bərpa olunan enerjinin bizim enerji balansında payı artarsa, əlbəttə ki, ənənəvi enerji növlərinə qənaət ediləcək və daha da çox iqtisadi səmərə görəcəyik. Ekoloji tədbirlərin gücləndirilməsi üçün bu addımların böyük əhəmiyyəti vardır.

Çıxışımın sonunda qaz sahəsində gələcək planlarla bağlı bir-iki kəlmə demək istəyirəm. Biz bu sahədə həlledici məqama gəlib çatmışıq. Bu gün, əlbəttə, Azərbaycanın qaz imkanları artıq dünyaya təqdim edilib. Biz qaz resurslarını müxtəlif istiqamətlər üzrə çatdırırıq. Dörd qaz kəmərimiz var, dördü də işlək vəziyyətdədir. Ancaq biz “Şahdəniz-2” layihəsinin işlənilməsinə yaxınlaşırıq. Eyni zamanda, “Ümid”, “Abşeron” və digər yataqlardan çıxarıla biləcək qaz ehtiyatlarını nəzərə almalıyıq. Biz uzunmüddətli qaz strategiyamızı indi hazırlayırıq. Demək olar ki, bu strategiya hazırdır. Burada əlbəttə ki, qarşılıqlı inam və qarşılıqlı maraqlar ön plana çıxır. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini təmin edib. Ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr icra edilib. Əgər biz bu səviyyədə irəliləsək, neftin və qazın hasilatını indiki səviyyədə saxlasaq və buna imkan vardır, onilliklər bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyik. Yəni, bir tərəfdən hansısa əlavə təşəbbüslərə bəlkə də ehtiyac yoxdur. Ancaq digər tərəfdən, biz bölgədə, Cənubi Qafqazda aparıcı ölkəyik. Cənubi Qafqazın iqtisadiyyatının 80 faizi Azərbaycanın payına düşür. Belə olan halda biz 10 il, 20 il, 30 il qabağa baxmalıyıq. Elə etməliyik ki, qaz ehtiyatlarımız maksimum şəkildə realizə edilsin. Beləliklə, uzunmüddətli qaz strategiyamız buna yönəlib. Hesab edirəm ki, əgər bu sahədə investorlar, hasilatçılar, tranzit ölkələri, istehlakçılar arasında işbirliyi, əməkdaşlıq olarsa, bu məsələlər öz həllini lazımı səviyyədə tapa bilər. Hər halda, bildiyiniz kimi, keçən ilin əvvəlində Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji-qaz sahəsində bəyannamə imzalanmışdır, işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupu işləyir. Biz bu işçi qrupunun işinin nəticələrini gözləyirik.

Bir daha demək istəyirəm, Azərbaycan neft-qaz sahəsində xoşniyyətli, xoşməramlı siyasət aparır. Bu siyasət əməkdaşlığa, qarşılıqlı maraqların nəzərə alınmasına yönəldilib. Nəticə etibarilə bu siyasət hər bir tərəfin marağına xidmət edəcəkdir.

Mən bir daha bugünkü açılış mərasiminə toplaşmış bütün qonaqları ürəkdən salamlayıram, sərginin təşkilatçılarna minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, onların fəaliyyəti ölkəmiz üçün çox vacibdir, önəmlidir. Həm işin əvvəlində, 90-cı illərin ortalarında, həm bu gün. Çünki bu gün bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycana maraq daha da böyükdür və nəinki neft-qaz sektoruna, bütün başqa sahələrə. Azərbaycan əməkdaşlığa həmişə olduğu kimi hazırdır. Sağ olun.

**İSTANBULDA QARA DƏNİZ İQTİSADI ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATININ
20 İLLİK YUBİLEY SAMMİTİNDƏ
ÇIXIŞI**

*İstanbul şəhəri,
26 iyun 2012-ci il*

- Hörmətli cənab Prezident!
Hörmətli xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, Türkiyə Prezidenti, əziz qardaşım cənab Abdullah Gülə bu zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkil olunmasına və bizə göstərdiyi yüksək qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Qardaş Türkiyə torpağında yenidən olmağımdan çox məmnunam.

Azərbaycan QİƏT-in fəaliyyətinə çox böyük qiymət verir. Hesab edirəm ki, təşkilatımız 20 il ərzində önəmli beynəlxalq təşkilata çevrilibdir. Təşkilatın tarixi, demək olar ki, ölkəmizin müstəqilliyinin tarixi ilə də üst-üstə düşür. Biz keçən il müstəqilliyimizin bərpasının 20 illiyini qeyd etmişik. Azərbaycan 20 il ərzində müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda fəal iştirak edib, o cümlədən Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatında fəaliyyətimiz də çox fəaldır.

Bu illər ərzində ölkəmiz böyük yol keçmişdir. İqtisadi sahədə təşkilatımızın əsas istiqaməti iqtisadi əməkdaşlıqdır. Azərbaycan iqtisadi sahədə köklü islahatlar aparmışdır və son illər ərzində ölkəmizin qarşısında duran əsas iqtisadi və infrastruktur layihələri uğurla icra edilmişdir.

Son səkkiz il ərzində ümumi daxili məhsul, yəni iqtisadiyyatımız üç dəfə artmışdır, yoxsulluq beş dəfə azalmışdır, bir milyondan artıq yeni iş yeri açılmışdır. Dövlət borcu ümumi daxili məhsulun 7 faizini təşkil edir və hətta dünyanı bürümüş, Avropanı bürümüş iqtisadi böhran Azərbaycana o qədər də böyük təsir göstərməmişdir. Dünyanın üç aparıcı reyting agentliyi son aylar ərzində Azərbaycanın suveren reytingini artırmışdır.

Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüslər və konkret layihələr regional əməkdaşlıq məsələlərinə də böyük dəstək verir. Təşkilata üzv olan ölkələrin əksəriyyəti ilə bizim çox səmərəli iqtisadi əməkdaşlığımız vardır. Ticarət dövriyyəsi artır, eyni zamanda, Xəzər dənizi-Qara dəniz-Aralıq dənizi regional əməkdaşlıqda da Azərbaycan çox fəal iştirak edir və yenə də deyirəm, irəli sürülmüş təşəbbüslər reallığa çevrilir.

Xüsusilə enerji və nəqliyyat sahələrində icra edilən və icrası başa çatmış layihələr demək olar ki, bölgənin enerji və nəqliyyat xəritəsini dəyişir. 2006-cı ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan, 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərlərinin işə salınması bölgədə yeni dəhlizlərin açılmasına gətirib çıxarmışdır. Bizim üç neft kəmərinin ikisi Qara dəniz limanlarına, biri isə Aralıq dənizi limanına resurslarımızı nəql edir. Eyni zamanda, Azərbaycan artıq enerji resurslarının daşınması işində tranzit ölkəyə çevrilibdir. Beləliklə, əməkdaşlıq daha da dərinləşir və yenə də deyirəm, Xəzər dənizi-Qara dəniz-Aralıq dənizi hövzəsində yerləşən ölkələr arasındakı əməkdaşlıqda Azərbaycan bundan sonra da fəallıq göstərəcəkdir.

Biz bu ilin sonunda növbəti böyük layihənin başa çatmasını gözləyirik. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istismara verilməsi nəticəsində biz qədim İpək Yolunu bərpa etmiş oluruq. Bu layihə təkəcə iştirak edən üç ölkəni deyil, geniş mənada Asiya və Avropa qitələrini birləşdirən bir layihədir. Mən çox şadam ki, bu layihəni biz uğurla başa vururuq. Xatırlayıram, beş il bundan əvvəl İstanbulda, QİƏT-in zirvə görüşündə mən çıxışında qeyd etmişdim ki, yaxın zamanlarda dəmir yolunun tikintisi başlanacaqdır. Artıq qeyd edə bilərəm ki, bu ilin sonuna qədər bütün işlər tamamlanacaq və gələn ildən başlayaraq Bakı-Tbilisi-Qars beynəlxalq dəhlizi artıq işə düşəcəkdir.

Bu, konkret layihədir. Təşkilatda iştirak edən ölkələrin daha da sıx birləşməsi, iqtisadi sahədə birgə təşəbbüslərin göstərilməsi, hesab edirəm ki, həm təşkilatımızı möhkəmləndirəcək, həm də iqtisadi gücümüzü artıracqdır.

Bu gün, eyni zamanda, regional təhlükəsizlik məsələlərinə də toxunmaq istərdim. Çünki regional əməkdaşlıq meylləri güclənir və belə olan halda təhlükəsizlik məsələlərinə də böyük diqqət göstərməlidir. Əfsuslar olsun ki, bu sahədə vəziyyət istədiyimiz kimi deyildir. Xüsusilə, Azərbaycana gəldikdə, bizim beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış ərazi bütövlüyümüz uzun illərdir ki, Ermənistan tərəfindən pozulmuşdur. Ermənistanın işğalçı və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi hələ də işğal altındadır, bir milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma torpağında qaçqın-köçkün həyatı yaşayır. Bütün mötəbər beynəlxalq təşkilatlar məsələ ilə bağlı öz mövqeyini bildirmişlər. BMT Təhlükəsizlik Şurası məsələ ilə bağlı və erməni qüvvələrinin işğal edilmiş torpaqlardan qeyd-şərtsiz çıxarılmasına dair dörd qətnamə qəbul etmişdir. Əfsuslar

olsun ki, bu qətnamələr icra edilmir, işğal bu gün də davam edir, müharibə bu gün də davam edir və əlbəttə, bölgədə gərginliyin artırılmasına səbəb olur.

İlk növbədə, münaqişənin səbəbi aradan qaldırılmalıdır, işğala son qoyulmalıdır. Ondan sonra bölgədə həm sabitlik bərqərar olunacaq, həm də iqtisadi əməkdaşlıq üçün yeni, gözəl şərait yaradılacaqdır. Yenə də deyirəm, biz əməkdaşlığın dərinləşməsində maraqlıyıq. Bu gün bölgədə Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş layihələr ümumi işimizə öz töhfəsini verir. Mən ümid edirəm ki, gələcək illərdə təşkilatımız daha da güclənəcək, bu gün müzakirə edilən və reallığa çevrilən layihələr ölkələrimizi daha da sıx birləşdirəcəkdir. Bir daha hörmətli qardaşım Abdullah Gülə göstərdiyi qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, zirvə görüşü uğurlu keçəcək və çox gözəl nəticələri olacaqdır. Sağ olun.

**AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ SƏNƏDLƏRİNİN İMZALANMASINDAN SONRA
BAŞ NAZİR RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANLA BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*İstanbul şəhəri,
26 iyun 2012-ci il*

- Çox hörmətli Baş nazir, əziz qardaşım!

Hörmətli xanımlar və cənablar, əziz dostlar!

İlk növbədə qeyd etmək istəyirəm ki, yenidən qardaş Türkiyə torpağında olmağımdan çox məmnunam. Bu gün, bu tarixi gündə sizinlə bərabər olmaq mənim üçün böyük şərəfdir.

Mən bu gün böyük qürur hissi ilə deyə bilərəm ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri ən yüksək zirvədədir. Keçən il biz müstəqilliyimizin bərpasının 20 illik ildönümünü qeyd etmişik. İyirmi ildir ki, Azərbaycan müstəqil dövlətdir. Bu 20 il ərzində Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri həmişə yüksək səviyyədə olmuşdur. Bu əlaqələr getdikcə daha da güclənir, daha da dərinləşir. Bu əlaqələrin təməlinə xalqlarımız arasında olan bağlılıqdır, qardaşlıqdır, dostluqdur. Türk dünyasının böyük oğlu, böyük öndər Mustafa Kamal Atatürk demişdir: "Azərbaycanın kədəri kədərimiz, sevinci sevincimizdir". Bu unudulmaz tarixi kəlamlar bu gün də həm Türkiyə üçün, həm Azərbaycan üçün yol göstərən bir istiqamətdir.

Mən çox şadam ki, son illər ərzində biz ancaq sevincli günlər yaşayırıq. Birgə irəli sürdüyümüz təşəbbüslər, həyata keçirdiyimiz layihələr həm bizi, xalqlarımızı birləşdirir və həm də bölgədə yeni vəziyyətin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı, dostluğu bütün bu layihələri reallığa çeviribdir. Əlbəttə ki, hər bir layihənin kommersiya, iqtisadi, texniki məsələləri vardır. Ancaq əgər bu, möhkəm təməl üzərində qurulmasaydı, mən əminəm ki, biz enerji sahəsində və başqa sahələrdə indiki səviyyədə uğura nail ola bilməzdik. Əlaqələrimiz çoxşaxəlidir, bütün sahələri əhatə edir. Mən dünyada siyasi sahədə Türkiyə və Azərbaycan kimi ikinci müttəfiq tanımıram. Biz bölgə məsələlərində birlikdə fəaliyyət göstəririk, daim siyasi məsləhətləşmələr aparırıq. İqtisadi sahədə əməkdaşlığımız bölgə üçün də çox böyük rol oynayır. Türkiyə-Azərbaycan birliyi bölgədə sabitlik yaradan bir amildir.

Enerji məsələsinə gəldikdə, bizim bərabər həyata keçirdiyimiz böyük layihələr bu gün dünya enerji xəritəsinə yeni çalarlar gətirmişdir. İndi bölgəni birgə icra etdiyimiz layihələrsiz təsəvvür etmək mümkün deyildir. 2006-cı ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərləri Avropanın enerji xəritəsinə böyük dərəcədə dəyişdirmişdir. Bu gün biz yeni böyük tarixi əhəmiyyəti olan TANAP layihəsinə də start veririk. Əminəm ki, TANAP layihəsi eyni uğura nail olacaqdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum layihələri kimi TANAP layihəsi də vaxtında və keyfiyyətlə icra ediləcəkdir.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycan qazının Avropaya nəql edilməsi ilə əlaqədar son illər ərzində çox böyük danışıqlar, müzakirələr aparılır, müxtəlif tədbirlər keçirilir. Biz görürük ki, bu müzakirələr elə durmadan davam edir, amma ortada bir nəticə yoxdur. Biz həmişə olduğu kimi, ikitərəfli məsləhətləşmələr aparmaqla qərara gəldik ki, Türkiyə və Azərbaycan bu məsələdə də liderliyi üzərinə götürməli və bu layihəni birlikdə icra etməlidirlər. Bu layihə sırf Türkiyə və Azərbaycan layihəsidir. Çünki bu gün imzalanan sənədlər də bunu təsdiq edir. Bu layihəni biz özümüz öz gücümüzle, öz pulumuzla və öz texniki imkanlarımızla icra edəcəyik. TANAP layihəsinin icrası nəticəsində biz ilk növbədə Türkiyəyə daha da böyük həcmdə təbii qazın nəql edilməsinə nail olacağıq. Eyni zamanda, Türkiyə ərazisindən tranzit imkanları da açılacaqdır. Bu layihə gələcəkdə Avropanın enerji təhlükəsizliyinə də böyük dəstək verəcəkdir. Bu məsələ ilə bağlı aramızda fikir ayrılığı yoxdur. Bildiyiniz kimi, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri iş düşəndən sonra Türkiyə Azərbaycandan qaz almağa başlamışdır. TANAP layihəsi Türkiyəyə böyük həcmdə Azərbaycan qazını nəql etmək üçün imkan yaradacaqdır. Bizim qaz ehtiyatlarımız çox böyükdür. Təkcə "Şahdəniz" layihəsi 1,2 trilyon kubmetr qaz ehtiyatına malikdir. Ancaq Azərbaycanın digər yataqlarında təsdiq edilmiş ehtiyatlar 2,6 trilyon kubmetrdir. Yəni, bu gün başladığımız layihə əminəm ki, bundan sonra onilliklər, bəlkə də 100 il, bəlkə də ondan da artıq müddətdə maraqlarımızı təmin edəcəkdir. Həm enerji təhlükəsizliyi məsələləri təmin ediləcəkdir, eyni zamanda, Azərbaycan üçün yeni bazarların açılması məsələləri də həllini tapacaqdır.

Enerji sahəsində əməkdaşlıq təkcə bu layihə ilə məhdudlaşmır. Keçən il biz İzmirdə Petkimdə əziz qardaşım cənab Baş nazirlə birlikdə böyük layihənin təməlini qoyduq. Petkim, TANAP layihələrinə birlikdə qoyulacaq sərmayə təxminən 15-20 milyard dollara bərabərdir. Yenə də deyirəm, bizim əlaqələrimiz dostluq, qardaşlıq üzərində qurulmasaydı, əlbəttə ki, böyük sərmayədən söhbət gedə bilməzdi. Yenə də qayıdıram əsas məsələyə ki, gördüyümüz işlərin təməlinə xalqlarımızın bağlılığıdır, maraqlarımızın uzlaşmasıdır və bir-birimizə olan məhəbbətdir. Mən əminəm ki, bu layihələr əlaqələrimizi daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Gələcəkdə bizi daha da böyük layihələr gözləyəcəkdir. TANAP layihəsinə gəldikdə isə, mən şübhə etmirəm ki, Türkiyə və Azərbaycan bu liderliyi üzərinə götürməklə TANAP-ı vaxtında, beş il ərzində icra edəcəkdir. Biz TANAP-ın açılış mərasimini də belə sevinclə qeyd edəcəyik. Sağ olun.

X X X

Sonra Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev jurnalistlərin suallarını cavablandırıdılar.

Türkiyənin “Show TV” Xəbər Mərkəzi müxbirinin TANAP layihəsinin perspektivləri ilə bağlı sualının cavabında Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirdi ki, əvvəlcə 6 milyard kubmetr, daha sonra 10 milyard kubmetr təbii qazın alınması mümkün olacaqdır. Əsas hədəf bu rəqəmi 50 milyard kubmetrə çatdırmaqdır. Suriyada baş verən hadisələrə dair suala cavabında isə Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan Suriya-Türkiyə münasibətlərindəki son durumla bağlı ölkəsinin mövqeyini açıqladı.

X X X

AzərTAc-ın müxbiri Aygün Əliyeva: Sualım cənab Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğanadır. Azərbaycan fəal şəkildə Türkiyə iqtisadiyyatına sərmayə yatırır və qeyd edildiyi kimi, ötən il Petkim şirkətinin STAR neft emalı zavodunun təməlqoyma mərasimi keçirildi. Artıq bu layihənin icrasına başlanılmışdır. İnvestisiya qoyuluşu sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərini necə qiymətləndirirsiniz?

Baş nazir Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Təbii ki, bu sualla əlaqədar olaraq deyim ki, xüsusilə Petkimlə bağlı Azərbaycanın, dəyərli qardaşımın mövqeyi həqiqətən hər cür təqdirəndə üstündür. Petkim özəlləşdirmə layihələri içərisində ən mühüm yatırımlardan biri olmuşdur. Təbii ki, Azərbaycan ilk addımla kifayətlənməmişdir. Ondan sonrakı müddətdə də, təbii ki, İlham qardaşımın bərabər helikopterlə gedib Əliağa şəhərinin üstündə gəzdik. İndi təbii ki, aparılan yenidənqurma işləri, əlavə yatırımlar nəticəsində orada çox fərqli bir şəhər formalaşır. Yəni, orada limandan tutmuş yeni müəssisələrə qədər, neft emalına qədər geniş tədbirlər görülür. Bu addımlar atılarkən bir şey də çox əhəmiyyətlidir ki, Azərbaycan qazı öz ölkəsində işlənən kimi, eyni zamanda, burada da işlənir. Bu, bir şeyi də özü ilə bərabər ortaya qoyur. Baxın, bir millət olmanın ən gözəl ifadələrindən biri də, hörmətli dostlar, Əliağadır, Petkimdir, neft emalı zavodudur, limanlarıdır və sairə. Bununla da kifayətlənmədilər. Mənim burada bir təşəkkürüm də vardır. Sağ olsun, İlham qardaşım istər atasının adından, istər anasının adından ölkəmizin müxtəlif yerlərində məktəblər inşa etdirməklə bizim təhsil dünyamıza da möhürünü vurur, bununla da qardaşlığımızı daha da möhkəmləndirir.

Prezident İlham ƏLİYEV: Əziz qardaşım, dediyiniz xoş sözlərə görə Sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Doğrudan da qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri dünya miqyasında fərqlənən, seçilən əlaqələrdir. Bu əlaqələrin təməlində əlbəttə ki, bizim bir millət olduğumuz durur. Siz də Azərbaycan xalqının böyük oğlu, mənim atam Heydər Əliyevin kəlamlarını xatırlatdınız. Doğrudan da, bu kəlamlar ürəkdən gələn, tarixi sözlərdir. Ən önəmlisi ondan ibarətdir ki, bu gün bu sözlər bizim üçün əsas yol xəritəsidir. Biz əməkdaşlığımızı daha da inkişaf etmiş görmək istəyirik. Bu gün həyata keçirdiyimiz layihələr birliyimizi möhkəmləndirir. Bizim birliyimiz həm xalqlarımız, dövlətlərimiz üçün lazımdır, bölgəyə də lazımdır. Bu gün Türkiyə və Azərbaycan əməkdaşlığı və müttəfiqliyi bölgədə artıq realıqdır, böyük bir sabitləşdirici amildir. Əlbəttə, biz çalışmalıyıq ki, hər sahədə bir-birimizi dəstəkləyək.

Azərbaycanın müstəqilliyini ilk tanıyan ölkə Türkiyə olmuşdur. Həm öz qardaşlıq borcunu göstərmişdir, eyni zamanda, digər ölkələrə də yol göstərmişdir. Azərbaycan xalqı bunu heç vaxt unutmayacaqdır. Bizim üçün ən çətin anlarda yanımızda Türkiyə olmuşdur. Azərbaycan da hər zaman olduğu kimi, Türkiyənin yanındadır. Bu birlik, bu əməkdaşlıq, bu qardaşlıq bu gün daha da çiçəklənir, daha da güclənir. TANAP layihəsi bu işlərin təzahürüdür. Belə layihələr əvvəllər də olub, bundan sonra da olacaqdır. TANAP layihəsinə gəldikdə isə, biz bu layihəni sırf Türkiyə-Azərbaycan layihəsi kimi görürük. Təsadüfi deyildir ki, bu layihəni həyata keçirən, gerçəkləşdirən Türkiyə və Azərbaycandır. Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini təmin edib. Bizim mənbələrimiz, resurslarımız vardır. Biz Türkiyənin enerji təhlükəsizliyinə də öz enerji təhlükəsizliyimiz kimi baxırıq. Bu da təbiidir. Biz bir-birimizi ayırmırıq. Bizim maraqlarımız da, niyyətlərimiz də, siyasətimiz də birdir. Bu layihələr bu əlaqələri daha da möhkəmləndirir. Mən bugünkü günü təsadüfən tarixi gün adlandırmadım. Çünki doğrudan da, biz bu gün böyük tarix kitabında yeni səhifələr açıyıq, yeni səhifələrə imzalarımızı qoyuruq ki, gələcək illərdə, onilliklər bundan sonra Türkiyə və Azərbaycan, bizim xalqlarımız bundan fayda görəcəkdir.

Mənə göstərilən qonaqpərvərliyə, mənim ünvanıma, Azərbaycan haqqında dediyiniz xoş sözlərə görə Sizə bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, biz bu layihəni beş il ərzində həyata keçirməliyik. Bu layihə ilə bilavasitə məşğul olan bütün qurumlar bu hədəfi alsınlar və beş ildən sonra bizi yenidən sevindirsinlər.

Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Mən də bu işdə əməyi olan bütün dostlarımıza, nazir dostlarımıza, bütün rəhbər dostlarımıza çox-çox təşəkkür edirəm. Daha çox çalışaq, beş ildən daha az müddətdə icra edək.

**BAKIDA KRANS MONTANA FORUMUNUN RƏSMİ AÇILIŞ MƏRASİMDƏ
NİTQ**

*Bakı şəhəri,
29 iyun 2012-ci il*

- Hörmətli xanımlar və cənablar!
Zati-aliləri!

Mən sizin hamınızı ölkəmizdə salamlamaq istərdim. Mən Krans Montana Forumuna, onun sədri cənab Karterona təşəkkürümü bildirmək istərdim. Çox təşəkkür etmək istərdim ki, o, bu gün Azərbaycana, Bakıya təşrif buyurub və bu forumda iştirak edir.

Mən bilirəm ki, sizlərdən çoxu Azərbaycana ilk dəfədir gəlib, ilk dəfədir Azərbaycanda belə bir forumda iştirak edir. Əminəm ki, siz cəmiyyətimizdə olan bu inkişaf ruhunu, bu inkişafı özünüz hiss edəcəksiniz. Çox gözəl görəcəksiniz ki, Azərbaycanda, Bakıda hansı işlər həyata keçirilir. Azərbaycan, Bakı siyasi-iqtisadi sahələrdə dialoqun keçirildiyi, formalaşdığı yerlərdən birinə çevrilibdir. Azərbaycan, Bakı artıq çox mötəbər beynəlxalq forumların keçirilməsi məkanına çevrilmişdir. Məhz buna görə, çox şadıq.

Bakıda çox müxtəlif məsələlər, siyasi müstəvidə çox maraqlı mövzular ətrafında birgə müzakirələr, debatlar, forumlar təşkil olunur. Bunun hamısı bizim siyasətimizin nəticəsidir, eyni zamanda, bu, ölkəmizin tarixi irsidir. Ona görə ki, Azərbaycan tarixən, əsrlər boyu müxtəlif mədəniyyətlərin, müxtəlif millətlərin sülh şəraitində yaşadığı bir məkan olmuşdur. Ona görə də bizim ölkədə belə tədbirlərin keçirilməsi, müxtəlif millətlərin, mədəniyyətlərin nümayəndələrinin bir araya gəlməsi, birlikdə işləməsi, müzakirələrin, debatların keçirilməsi bizim üçün çox təbii bir haldır. Biz həmişə öz işimizlə multikulturalizmi, yəni çoxmədəniyyətlilik amilini inkişaf etdirməyə üstünlük veririk və bunun gücləndirilməsinə çalışırıq. Çünki qloballaşan bugünkü dünyada başqa bir yol, başqa bir alternativ yoxdur. Ona görə də bir daha qeyd etmək istərdim ki, müxtəlif etnik mənşəyə mənsub olan, müxtəlif mədəniyyətləri təmsil edən insanların əsrlər boyu burada birlikdə yaşaması Azərbaycan üçün təbii bir hal olub. Azərbaycan çox böyük tarixə malik olan bir ölkədir. Mən əminəm, qonaqlarımızın imkanı olacaqdır ki, onlar bizim tarixi yerlərə baş çəkə bilsinlər, Azərbaycanın tarixi abidələrini görə bilsinlər və onlara toxuna bilsinlər.

Müstəqil ölkə olaraq biz yalnız 20 ildir ki, mövcudluq. Ötən il biz müstəqilliyimizin 20-ci ildönümünü qeyd etdik. Müstəqilliyimiz bizim üçün və xalqımız üçün ən böyük xoşbəxtlikdir, ən böyük dəyərdir. Xalqımız azadlıq fikri ilə yaşayıb və bu müstəqilliyə nail olubdur. İndi Azərbaycan artıq 20 ildir ki, beynəlxalq birliyin üzvüdür və uğurla inkişaf edir. Bu 20 il ərzində həm siyasi, həm də iqtisadi sahədə çox ciddi dəyişikliklər baş vermişdir. Əvvəllər Azərbaycan həm müstəqil, həm də azad deyildi. Ona görə ki, biz totalitar bir ölkə çərçivəsində yaşayırdıq.

Ona görə, müstəqillikdən sonra bizdə siyasi müstəvidə dəyişikliklər, transformasiya baş verdi. Dövlətçiliyimizin qurulması bizim üçün çox böyük önəm daşıyırdı, bizim üçün böyük imkanlar yaratmışdı. Ancaq çoxlu çətinliklər də oldu. Lakin buna baxmayaraq, biz müstəqilliyimizin qazanılması ilə artıq möhkəm dövlətçiliyimizi yarada və iqtisadi-siyasi sahələrdə güclü transformasiyaya malik ola bildik. İndi demokratik prosesimizi inkişaf etdirir, gücləndiririk. Biz qanunun aliliyi, insan haqlarının müdafiəsi və qorunması sahələrinə çox böyük önəm veririk. Azərbaycanda bütün siyasi qurumlar, tərəflər öz fəaliyyətini uğurla davam etdirirlər.

Eyni zamanda, biz əlbəttə, iqtisadi müstəvidə də transformasiyaya çox böyük önəm vermişik və veririk. Ona görə ki, iqtisadi sahəni inkişaf etdirmədən və güclü iqtisadiyyat qurmadan siyasi islahatlar mümkün deyildir. Ona görə də biz bu islahatları paralel olaraq həm siyasi, həm iqtisadi müstəvidə apardıq. Siyasi və iqtisadi islahatlar bir-birini dəstəkləmişdir və bugünkü Azərbaycan onu göstərir ki, biz düzgün yolu seçdik və düzgün işlər gördük.

Son on il ərzində Azərbaycanda iqtisadi inkişaf dünyada ən sürətli olmuşdur. Bizim iqtisadiyyatımız üç dəfə artmışdır. Sənaye istehsalı üç dəfə artmışdır. Eyni zamanda, biz sosial problemlərin həllinə çox böyük önəm vermişik. Ona görə ki, həddən çox çətin iqtisadi islahatlar bəzi ölkələrdə insanların narazılığına səbəb olur. Lakin Azərbaycanda bu, olmamışdır. Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi son səkkiz il ərzində beş dəfə azalaraq 7 faizə enmişdir. Bundan başqa, biz onu nümayiş etdirə bildik ki, bazar iqtisadiyyatı yolu ilə inkişaf etmək sosial məsələlərin unudulması demək deyildir.

Azərbaycan sabit iqtisadiyyata malik olan bir ölkədir. Bizdə işsizlik səviyyəsi 5,4 faizdir. Xarici borc ümumi daxili məhsulumuzun yalnız 7 faizini təşkil edir. Bizim ixracımız idxalımızdan bir neçə dəfə yüksəkdir. İqtisadi transformasiya, dəyişikliklər bizə daha çox islahatlar həyata keçirməyə imkan yaratmışdır və ölkəmizdə

tamamilə yeni bir vəziyyətin yaradılmasına imkan vermişdir. Azərbaycan öz hesabına yaşayan, öz hesabına inkişaf edən ölkədir. Azərbaycan, eyni zamanda, çox önəmli xarici siyasətini də inkişaf etdirir. Zənnimcə, bu, hər bir ölkə üçün çox önəmli bir məsələdir. Xüsusilə də o ölkə üçün ki, uzun müddət, əsrlərlə müstəqil olmamışdır.

Beləliklə, regional əməkdaşlıq məsələləri, eyni zamanda, bizim üçün çox önəmlidir. Biz regional əməkdaşlığı gücləndirmək üçün bir neçə layihə başlamışıq və bu layihələr xalqımıza və qonşularımıza fayda verəcəkdir. Biz düşünürük ki, regional əməkdaşlıq regional təhlükəsizlik olmadan mümkün deyildir. Ona görə də Azərbaycanın regionda artan təsiri bölgədə stabilləşdirici amildir, onun əsasını yaratmışdır.

Müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra əsas problemlərdən biri Ermənistan tərəfindən torpaqlarımızın işğalı olmuşdu. Bu, bizə çox böyük zərbə vurmuşdur. Bu, ümumiyyətlə, regionun təhlükəsizliyinə, əməkdaşlığına çox böyük zərbə vurmuşdur. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın beynəlxalq müstəvidə tanınmış tarixi ərazisidir və Ermənistan bu torpaqları işğal etmişdir. Ermənistan Azərbaycanın bu torpaqlarında etnik təmizləmə aparmışdır. Ümumilikdə 20 faiz torpağımız indi erməni işğalı altındadır. BMT-nin qətnamələri, Helsinki xartiyası vardır. BMT Təhlükəsizlik Şurası dörd qətnamə qəbul etmişdir. Bu qətnamələr Ermənistandan öz qoşunlarını dərhal Azərbaycan torpaqlarından çıxarmasını tələb edir. Lakin onlar bu qətnamələri icra etməmişlər. Avropa Şurası, ATƏT və başqa mötəbər beynəlxalq təşkilatlar belə qətnamələr qəbul etmişlər. Lakin bunlara əməl olunmamışdır. Bundan başqa, bu qətnamələrin uzun illər ərzində icra olunmaması beynəlxalq təşkilatların bu sahədə işlərinin dəyərini sual altına qoyur. Dağlıq Qarabağ demək olar ki, Azərbaycanın mərkəzində yerləşir və münaqişə ilə bağlı qəbul edilmiş bütün qətnamələr bu torpaqların işğaldan azad olunması, oradan zorla çıxarılmış, qovulmuş insanların öz doğma torpaqlarına qaytarılması ilə bağlıdır. Bununla bağlı ATƏT-in faktaraşdırıcı missiyalarının orada keçirilən missiyaları göstərmişdir ki, bizim torpaqlarda – Dağlıq Qarabağda olan bütün tarixi, mədəni abidələr dağıdılmışdır. Lakin mən əminəm ki, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Ona görə ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü BMT tərəfindən qəbul olunmuşdur. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz ərazisidir və bu, bütün beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul olunmuşdur. Dağlıq Qarabağ ayrıca bir ölkə kimi heç bir dövlət tərəfindən qəbul olunmamışdır.

Biz bu sahədə böyük diplomatik səylər görürük. Biz iqtisadiyyatımızı gücləndiririk. Əminəm ki, bütün bu amillər bizə öz suverenliyimizi, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməyə imkan verəcəkdir. Münaqişə yalnız beynəlxalq hüququn norma və prinsipi əsasında, Helsinki Yekun Aktı əsasında həll olunmalıdır. O aktda qeyd olunmuşdur ki, ərazi bütövlüyü prinsipi xalqların öz müqəddəratını təyin etmək prinsipi ilə ziddiyyət yaratmamalıdır və xalqların öz müqəddəratını müəyyən etmək hüququ ərazi bütövlüyü prinsipi çərçivəsində həll olunmalıdır.

Bütün bu məsələlər bizim əsas prioritetlərimizdir. Bizim xarici siyasətimiz tam aydındır. Biz siyasi və iqtisadi nöqteyi-nəzərdən beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində fəaliyyətimizi belə qururuq.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycan bu yaxınlarda BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilmişdir. Azərbaycan indi qlobal təhlükəsizlik məsələlərində öz səsini malikdir. Ötən ay Azərbaycan dünyanın bir nömrəli beynəlxalq təşkilatı olan Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik etmişdir və namizədliyimizi dəstəkləyən bütün ölkələrə təşəkkürümü bildirmək istərdim. Bu, onu göstərir ki, ötən 20 il ərzində ölkəmiz özünü etibarlı tərəfdaş kimi tanıdı bilmişdir. Təhlükəsiz Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilərək bizi 155 ölkə dəstəkləmişdir. Bizi dəstəkləyən, Azərbaycana inanan ölkələrin etimadını doğruldacağıq. Bu seçimdən sonra mən nitq söylədim, dedim ki, Azərbaycan ədalət və beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərir. Mən onu da qeyd etdim ki, əksər hallarda beynəlxalq hüquq və ədalət pozulur. Biz istəməzdik ki, bu, belə olsun. Azərbaycan buna yol verməyəcəkdir. Ona görə ki, bütün bu pozuntular beynəlxalq birliyin böyük problemləridir. Ona görə ki, belə münaqişələrin həll olunması üçün qəbul edilən qətnamələr, sənədlər işləmirsə və beynəlxalq qurumların verdikləri qərarlar bəzi ölkələr tərəfindən nəzərə alınmırsa, onlara əməl edilmirsə, onda biz düşünməliyik ki, belə beynəlxalq qurumların, onların qərarlarının səmərəli olması üçün nə etməliyik. Hərdən elə hallar olur ki, beynəlxalq təşkilatların, məsələn, xüsusilə də Təhlükəsizlik Şurasının qərarları bir neçə saat ərzində icra edilir. Amma bizim problemimizlə bağlı təəssüf ki, bu, belə olmamışdır.

Qlobal gündəlikdə duran məsuliyyətdən biri sülhün, təhlükəsizliyin və əməkdaşlığın təmin olunmasıdır. Təhlükəsizlik Şurasının üzvü olaraq Azərbaycan çox gözəl başa düşür ki, biz bu işdə çox fəal olmalıyıq. Bizim ümumilikdə əsas məqsədlərimiz əməkdaşlığı genişləndirməkdir. Biz əməkdaşlıq və birgə qarşılıqlı dəstək nəticəsində məqsədlərimizə nail ola bilərik. Bizim bu siyasətimiz, beynəlxalq məsələlərə də, enerji məsələlərinə də aiddir. Siz bilirsiniz ki, Azərbaycan böyük neft və qaz ehtiyatlarına malikdir. Bizim enerji təhlükəsizliyi siyasətimiz çox aydındır və dəqiqdir. Əminəm ki, enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı danışıqlar başlayanda

müzakirələr çox maraqlı olacaqdır. Mənə elə gəlir ki, enerji təhlükəsizliyinin qarşısını nə alırsa, onu müzakirə etməyə dəyər.

Azərbaycan bu sahədə investorlarla, sərmayə qoyan tərəflərlə, şirkətlərlə qarşılıqlı maraqlar əsasında səmərəli münasibətlərin qurulmasının tərəfdarıdır və bunu həyata keçirir. Bundan başqa, enerji siyasətinin yeni müstəvilərinin açılmasının tərəfdarıdır. Bundan başqa, Azərbaycan bu siyasəti həyata keçirməklə qarşısına iqtisadi rifaha və qarşılıqlı dəstəyə nail olmaq prinsiplərini və məqsədlərini qoyur.

Enerji amillərindən heç vaxt siyasi məqsədlərə, hansısa başqa mənfəətlərə nail olmaq üçün istifadə edilməməlidir. Bizim ölkəmizdə enerji ehtiyatlarından çox məsuliyyətli şəkildə istifadə olunur. Bizim gündəlikdə olan bütün layihələr hələ 1990-cı illərdən başlayaraq çox uğurla həyata keçirilmişdir. Biz bir neçə neft və qaz boru kəməri layihəsini həyata keçirmişik. Bunlar bu gün bizim enerji ehtiyatlarımızın müxtəlif istiqamətlərdə nəqlinə imkan yaradır. Azərbaycanın enerji ehtiyatları bəzi Avropa ölkələrinin ümumilikdə enerji balansının 25-30 faizini təşkil edir və bu rəqəm artır. Azərbaycan, əsasən neft ölkəsi kimi tanınmışdır. Belə ki, ilk dəfə nefti Azərbaycanda tapmışdılar və quruda da ilk dəfə neft Azərbaycanda hasil olunmuşdur. İndi Azərbaycan bütün global enerji təhlükəsizliyi məsələlərində həm də böyük qaz ehtiyatlarına malik olan ölkə kimi tanınmışdır.

Transanadolu Qaz Boru Kəmərinin inşasına dair Türkiyə ilə Azərbaycan arasında bu yaxınlarda imzalanmış müqavilə bunun bariz nümunəsidir. Biz bu layihənin həyata keçirilməsi ilə Xəzər dənizi, Qara dəniz və Aralıq dənizi arasında dəhliz açmış olacağıq. Bu, həm bizim üçün, həm də qonşularımız üçün bir enerji layihəsidir. Bu dəhlizdən artıq nəqliyyat infrastrukturunu kimi istifadə olunmuşdur. Bu, tarixən Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında əlaqə yaratmaq üçün istifadə edilən bir dəhliz olmuşdur. Bu, eyni zamanda, İpək Yolunun bərpa olunmasına da öz töhfəsini verəcəkdir. Bütün bu layihələr Azərbaycanın qonşularına da fayda verəcəkdir. Biz bununla həm regionda, həm də ümumiyyətlə qitədə enerji xəritəsini dəyişmiş olacağıq. Əlbəttə ki, gündəliyimizdə olan bütün enerji layihələrini nəzərə alaraq, potensialımızı, təchizat potensialını və Avropa istehlakçılarının artan ehtiyaclarını bilirik. Bundan başqa, təbii qaza olan ehtiyac xüsusilə də nüvə enerjisi istehsalı məntəqələrinin bağlanmasıdan sonra daha da artacaqdır. 2020-ci ildən sonra bu, xüsusilə böyük önəm daşıyacaqdır. Azərbaycan böyük enerji ehtiyatlarına malik bir ölkə kimi həmin vaxt Avropanın enerji təhlükəsizliyində çox böyük rol oynayacaqdır. Biz hazırda bu məsələlər üzərində işləyirik. Biz bilirik ki, şaxələndirmə məsələsi nə dərəcədə önəmlidir. Ona görə ki, bu məsələ həm istehsalçılar, həm istehlakçılar və həm də bütün ölkələr üçün önəmlidir. İstehsalçı, istehlakçı və tranzit ölkələr arasında münasibətlərin düzgün qurulması uğura gətirən yoldur. Əminəm ki, bizim yeni layihəmiz uğurla həyata keçiriləcəkdir. Ona görə ki, bizim bu sahədə çox güclü iradəmiz vardır. Biz bunu bilirik. Bundan başqa, bizim lazımı maliyyə gücümüz vardır. Texniki nöqtəyi-nəzərdən də biz bu sahədə çox bacarıqlıyıq. Bundan başqa, bizim regionda ənənəvi qonşularımızla, müttəfiqlərimizlə çox gözəl münasibətlərimiz vardır. Bu günə kimi, başladığımız heç bir layihə uğursuzluğa düşər olmamışdır. Ona görə də biz işimizi belə də davam etdirəcəyik.

Bilirəm ki, bu gün və sabah bizim çox maraqlı diskussiyalarımız olacaqdır. Forumun gündəliyi çox genişdir, çox mühüm məsələləri əhatə edir. Əminəm ki, sizin fikirləriniz bu müzakirələrdə yeni ideyaların, yeni yanaşmaların ortaya çıxmasına xidmət edəcəkdir. Biz gələcək üçün bu ideyaların üzərində birlikdə işləyəcəyik. Bir daha deyirəm ki, Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Sizə uğurlar arzu edirəm. Sağ olun.

X X X

Müzakirələr zamanı Estoniya-Avropa İttifaqı əlaqələri barədə də geniş fikir mübadiləsi aparıldı. Növbəti sual Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə ünvanlandı.

-Növbəti 15 il üçün Azərbaycanın iqtisadi strukturunu Azərbaycan Prezidenti necə görür? Prezident İLHAM ƏLİYEV: Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Əslində doğrudan da, bu, indi bizim diqqət dairəmizdə olan məsələlərdən biridir. Bilirsiniz ki, iqtisadiyyatımızın sürətli inkişafı elə enerji sahəsinin inkişafı ilə başlanmışdır. Bilirsiniz ki, Azərbaycan iqtisadiyyatına 100 milyarddan çox sərmayə qoyulmuşdur və sərmayə qoyuluşu üçün çox münbit şərait yaradılmışdır. Lakin enerji layihələrindən əldə etdiyimiz gəlirlərdən çox səmərəli şəkildə istifadə edirik. Biz "holland sindromu"nun ölkəmizdə baş verməsinə yol vermədik. Bəzi təhlilçilər proqnoz verirdilər ki, Azərbaycanda da "holland sindromu" olacaqdır. Lakin bu, belə olmadı. Biz Dövlət Neft Fondunu yaratdıq. Bu gəlirlər orada toplanır. Aktivlərimiz də orada toplanır. Biz aktiv və passivlərimizi idarə edə bilirik və Neft Fondunun idarəçiliyi parlament debatları əsasında həyata keçirilir. Yəni, deputatlar qərar qəbul edirlər ki, oradan nə qədər vəsait götürülməlidir və hara istifadə olunmalıdır. Bundan başqa, biz bu vəsaitləri əsasən layihələrin inkişaf etdirilməsi üçün xərcləyirik. Biz regionlarda, əyalətlərdə insanların yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün bunu sərf edirik. 2004-cü ildə qəbul olunan ən önəmli

proqramlardan biri regionların inkişaf etdirilməsi dövlət proqramı idi. Bu, bizə 9 milyonluq əhalisi olan ölkədə bir milyondan çox iş yerinin yaradılmasına imkan vermişdir. Əvvəldə dediyim kimi, 8 il bundan qabaq yoxsulluq səviyyəsi 49 faiz idi, indi 7 faizdir. Gələcək onilliklər üçün bizim bununla bağlı çox aydın baxışımız vardır. Azərbaycanı 2020-2030-cu illərdə biz necə görürük?! Bizim əsas məqsədimiz son 8 ildə üç dəfə artmış ümumi daxili məhsulun daha iki dəfə artırılmasıdır və xüsusilə də bunun qeyri-neft və qaz sektorunda olmasını nəzərdə tutmuşuq. Bundan başqa, məqsədimiz İKT sahəsinin, müasir sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsidir. Biz Azərbaycanı adambaşına düşən yüksək gəlirli ölkəyə çevirmək istəyirik. Bir neçə il bundan əvvəl neftin qiyməti 140 dollardan 40 dollara düşəndə belə, bizim iqtisadiyyatımız güclü idi. Ona görə ki, artıq çoxşaxələnmə siyasəti həyata keçirilirdi. Bundan başqa, üç güclü reyting şirkəti - Standard & Poor's, Fitch, Moody's Azərbaycanın reytingini artırmışdır. Bu, o deməkdir ki, beynəlxalq maliyyə institutları da bizim gələcəyimizə inanırlar. Biz İKT-nin inkişaf etdirilməsini, texnoloji parkların, kosmos sənayesinin inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutmuşuq. Artıq elə bir məqsədə nail olmaq istəyirik ki, gələcəkdə bizim dövlət məmurlarımız öz işlərinə başlayanda birinci neft qiymətlərinin necə olmasına baxmadan başlasınlar.

X X X

Keçmiş Yuqoslaviya Respublikası Makedoniyanın Prezidenti George İVANOV ölkəsinin Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığının gələcəyinə böyük ümidlər bəslədiyini vurğuladı.

İSESCO-nun baş direktoru Əbdüləziz bin Osman ƏL-TÜVEYCRİ Prezident İlham Əliyevə sualında Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə toxunaraq dedi:

- Zati-aliləri cənab Prezident düzgün dedi ki, BMT Təhlükəsizlik Şurası çoxlu qətnamələr qəbul etmişdir və bu qətnamələr işğalçılardan Azərbaycan torpaqlarından çıxmağı tələb edir. Zati-aliləri cənab Prezident bu işğalın necə, hansı yollarla bitməsini düşünür. Ona görə ki, Azərbaycanın torpaqlarının 20 faizinin işğal altında olması beynəlxalq hüquqa ziddir. Ona görə ki, bu, eyni zamanda, regionda olan sabitliyə çox böyük zərbə vurur, çoxlu sayda Azərbaycan vətəndaşlarının öz doğma torpaqlarına qayıtmasının qarşısını alır. Əlbəttə ki, bu, insanların sadəcə olaraq, ləyaqətlərinə zərbə vurur və yoxsulluğa da təsirini göstərir. Sizcə, nəyə görə beynəlxalq təşkilatlar bu qətnamələri icra etmirlər? Bu işğala son qoymaq üçün yenə nə etmək lazımdır? Qeyd olunduğu kimi, Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi vardır. Nəyə görə biz hamımız öz səsimizi qaldırmayacağıq? Nəyə görə tələb etməyə ki, həmin qətnamələr icra olunsun, işğal olunan torpaqlar azad edilsin? Bu, axı, beynəlxalq ikinizlülükdür! Yəni, ən yüksək beynəlxalq dairələrdə qətnamə qəbul etmək, sonra da onları icra etməmək. Ona görə də mən istərdim ki, bu forum öz işinin sonunda bir bəyannamə qəbul etsin. Bu bəyannamə də Azərbaycanın hüquqlarını dəstəkləsin.

Zati-aliləri, gələcəkdə biz, doğrudan da, bu dilemmənin həll olunmasının yollarını necə tapa bilərik, bu haqda öz fikirlərinizi söyləsəniz bunu yüksək qiymətləndirərdim.

Prezident İlham ƏLİYEV: Sualınıza görə çox sağ olun cənab Əl –Tüveycri. Doğrudan da bu, yalnız Azərbaycan üçün deyil, demək olar ki, bütün region üçün çox ciddi, böyük bir problemdir. Bu, Cənubi Qafqaz ölkələri üçün çox böyük bir təhdid, maneə yaradır. Gələcəkdə birlikdə inkişafın qarşısını alır. Bundan başqa, Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsi, yüz minlərlə qaçqın və köçkünün olması məsələsi çox böyük problemdir. Əlbəttə ki, buna baxmayaraq, Azərbaycanda son illər ərzində çox böyük nailiyyətlər qazanılmışdır. Biz bununla çox böyük qürur hissi keçiririk. Bu qətnamələrin icrası mənə elə gəlir ki, Ermənistanın marağında olmalıdır. Mən əminəm ki, Ermənistan bu işğaldan heç nə qazanmır. Birincisi, bu, tarixi nöqtəyi-nəzərdən ədalətsizlikdir. Biz tarixdən bilirik ki, ermənilər qonşu ərazilərdən Dağlıq Qarabağa XIX əsrin əvvəlində köçürülmüşlər. “Qarabağ” sözü Azərbaycan mənşəli sözdür. Dağlıq Qarabağ inzibati ərazi vahidi inqilabdan sonra, sovet dövründə Azərbaycanın tərkibində yaradılmışdır. Onun Ermənistan ilə heç bir inzibati sərhədləri yox idi. Bu məkan Azərbaycanın daxilində, mərkəzində yerləşir. Sovet İttifaqının dağılmasından sonra ermənilər, Ermənistan, Qarabağda olan separatçılar Azərbaycana qarşı müharibəyə başladılar. Orada yaşayan bütün azərbaycanlıları Dağlıq Qarabağın özündən və ətraf rayonlardan çıxardılar və indi həm Dağlıq Qarabağı, həm də ətrafda olan rayonları işğal altında saxlayırlar. Eyni zamanda, etnik təmizləmə apardılar, mən artıq bu haqda qeyd etdim.

Ermənistan BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının və digər beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinin icrasına başlamalıdır. Bu, onun xeyrinədir. Biz heç vaxt icazə vermərik ki, Azərbaycan ərazisində ikinci Ermənistan dövləti yaradılsın. Qətnamələr yalnız belə həll olunmalıdır və nəyə görə problem həll olunmayıb, bu da çox aydındır. Beynəlxalq birlik, Təhlükəsizlik Şurasında bu qətnamələri qəbul edən ölkələr işğalçıya kifayət qədər təsir göstərmirlər. Əlbəttə, təsir olmalıdır. İşğal aydındır, heç kim bunu inkar etmir, hamı bunu bilir. İşğala son qoyulmalıdır. Biz bu yaxınlarda bununla bağlı bəzi müsbət mülahizələr eşitmişik. Xüsusilə də, məsələn, Minsk

qrupunun həmsədrləri tərəfindən. Onlar bildirlər ki, status-kvo artıq qəbul olunmazdır. Bu, müsbət bir mülahizədir.

Bu status-kvonu necə dəyişə bilərik, kim dəyişməlidir? Ermənistan işğal olunmuş əraziləri tərk etməyə başlamalıdır, bundan sonra artıq əlaqə yarana, qaçqınlarımızın oraya köçürülməsi başlaya bilər, praktiki tədbirlər görülür. Lakin Ermənistan bunu etmir. Ancaq status-kvonun qəbul olunmazlığı ilə bağlı fikirlər artıq müsbət bir siqnaldır. Digər müsbət bir siqnal ondan ibarətdir ki, vasitəçilər bu münaqişənin yalnız sülh yolu ilə həll olunmasının mümkünliyünü qeyd etmişlər. Biz bununla razıyıq. Lakin Ermənistanda sülh yolunu danışıqları uzatmaq, bu torpaqları istedikləri qədər işğal altında saxlamaq kimi başa düşürlər. Onlar elə zənn edirlər ki, danışıqlar hələ 20 il də gedə bilər.

ATƏT-in Minsk qrupu da bilirsiniz artıq neçə illərdir ki, yaranıb və fəaliyyətdədir. Mən bu qeyri-adi vəziyyətin yaranmasından təəssüf hissi keçirirəm. Yadıңызdadırsa, Liviya barədə qətnamə bir neçə saat ərzində icra olundu. Ancaq Azərbaycanla, Dağlıq Qarabağla bağlı qətnamələr 20 ildir ki, icra olunmur. Bu nə deməkdir? Bu ikili standartlardır. Nəyə görə, səbəb nədən ibarətdir? Səbəblər haqqında çox danışa bilərik. Səbəblərdən biri ikili standartlardır, ikincisi dünyada Ermənistan diasporudur. Bu diaspor Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçı siyasətini güclü şəkildə dəstəkləyir. Başqa səbəblərə gəldikdə, onlar da öz rolunu oynayır. Lakin qeyd etdiyim əsas səbəblər bu səbəblərdir. Zənnimcə, bu məsələni beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq həll etmək Ermənistanın xeyrinədir. Ona görə ki, onlar bu işğaldan heç bir bəhrə görmürlər. Orada hər şey dağıdılıb, həyat yoxdur, boşluqdur. Bundan başqa, statistik məlumatlara görə, bu ilin beş ayı ərzində minlərlə Ermənistan vətəndaşı ölkəni tərk etmişdir. Yəni, Ermənistanın əhalisi get-gedə azalır. Bunun səbəblərindən biri qonşu ölkəyə qarşı işğalçı siyasətin yürüdülməsidir. Bu, beynəlxalq aləmdə Azərbaycana qarşı həmlələr, təbliğatdır. Mən Ermənistanın qonşuluqla bağlı siyasətinin başqa cəhətlərindən danışmaq istəməzdim. Lakin demək istərdim ki, bu, qeyri-dostyana siyasətdir. Bu ölkə öz müstəqilliyindən istifadə edərək qonşuları ilə əlaqələrini, münasibətlərini normallaşdırmalıdır. Ermənistan ilə Azərbaycan arasında güclərin tarazlığı fərqi çox böyükdür. Beş-on ildən sonra bu fərq daha da böyük olacaqdır. Bu boşluq çox böyük olacaqdır, müqayisə olunmayan səviyyədə. Bu, millətlərin milli maraqlarına uyğun olan bir məsələdir. Bu, Ermənistanda gəlib-gedən liderlərlə bağlı olan bir məsələ deyildir. Bu, həmin xalqın öz milli maraqlarına cavab verməli olan məsələsidir. Biz öz ərazilərimizin, öz suverenliyimizin bərpa olunması üçün əlimizdən gələni edəcəyik.

X X X

Forumda iştirak edən Tunis nümayəndəsi Azərbaycanda təhsil və yeni iş yerlərinin yaradılması ilə bağlı görülən tədbirlərlə maraqlanaraq dedi:

- Mənim sualım Prezident İlham Əliyevədir. Cənab Prezident, qonaqpərvərliyinizə görə sağ olun. Bu gözəl ölkədə apardığımız işlə bağlı Sizi təbrik etmək istərdim. Mənim sualım iş yerlərinin açılması və təhsillə bağlıdır. Tunisdən olaraq demək istərdim ki, biz doğrudan da bu “Ərəb baharı” fəlsəfəsi ilə çox yaşadığımız. Mənə elə gəlir ki, bizdə baş verən inqilabın əsas səbəblərindən biri təhsil sistemimizin uğursuzluğa düşməsi, məzun tələbələrin iş yerləri tapa bilməməsi idi.

Gələcəkdə məzun tələbələrə iş yerləri açmaq üçün hansı strategiyanız vardır?

Prezident İlham ƏLİYEV: Təşəkkür edirəm. Bu, Azərbaycan üçün önəmli məsələdən biridir. Bizim də təhsil üçün strategiyamız vardır və təhsil bizim prioritet istiqamətlərimizdən biridir. Ona görə ki, Azərbaycanda müstəqilliyin son illəri ərzində əldə etdiyimiz bütün nailiyyətlərimiz xalqımızın nailiyyətləridir. Əlbəttə ki, neft və qaz kifayət deyildir. Mən bizim həmkarlarımızın, xüsusilə də neft və qazları olmayanların bu hisslərini çox yaxşı başa düşürəm. Lakin adətən nefti və qazı olan ölkələrin bəzilərində inkişaf olmur, kasıb və zənginlər arasında boşluq artır. Lakin Azərbaycan bu ölkələrdən deyildir. Azərbaycan ümumilikdə neft və qaz hasil edən ölkələrin həcminə görə ən yüksək yeri tutan ölkələr arasında da deyildir. Buna görə də biz neft və qaz sahəsinin inkişafına çox böyük önəm veririk. Mən həmişə demişəm ki, təhsili olmayan gənclər ölkə üçün çox böyük problemlər yaradar. Biz əminik ki, ölkədə yerlərini düzgün tutan yüksək bacarıqlı, peşəkar işçilərin, əməkdaşların, insanların olması çox önəmlidir. Bizim insanlarımız təhsillidir. Bizdə əhali 100 faiz təhsillə əhatə olunmuşdur. Bundan başqa, Prezidentin Sərəncamı ilə gənclərimizə Avropa universitetlərində təhsil almaq üçün imkanlar yaradılır. Bu, Neft Fondu tərəfindən dəstəklənir və minlərlə azərbaycanlı tələbə xaricdə təhsil alır. Azərbaycanda təhsil sistemi belə yaradılıbdır. Gələcəkdə bizdə şərait elə olacaqdır ki, bu səviyyə elə artırılacaqdır ki, vətəndaşlarımızın xaricə təhsil almaq üçün getmələrinə ehtiyac qalmayacaqdır. Zənnimcə, belə forumların keçirilməsi, eyni zamanda, təhsilə də öz töhfəsini vermiş olur. Ona görə ki, burada bizim intellektuallarımız, siyasi elmlə məşğul olan gənclərimiz iştirak edəcəklər. Düşünürəm ki, bir çox gənclərimiz maraqlanırlar ki, bu binada nə baş verir və onlar da bu foruma qoşulmaq, onun işində iştirak etmək istəyirlər.

Mənə elə gəlir ki, bunun siyasi vəziyyətə, işsizliyə o qədər də birbaşa təsiri yoxdur. Bəlkə də Tunisdə bunun belə bir təsiri olmuşdur. Lakin zənnimcə, orada inqilabın səbəbi daha çox sosial və ədalət axtarışı məsələləri ilə bağlıdır, nəinki iş yerləri ilə. Mənə elə gəlir ki, gənclər daha çox istəyirdilər ki, milli sərvətlərində payları olsun. Bu paylarını ala bilmədiklərinə görə orada inqilab baş verdi. Biz müstəqilliyimizin ilk illərində çox yoxsul bir ölkə idik. Sovet İttifaqı ölkələri arasında ən yoxsul ölkələrdən biri idik. Küçələrdə insanlar “Kalaşnikov” avtomatı ilə gəzirdilər, yəni xaos idi. Təxminən 20 il bundan qabaq. Ona görə də sosial ədalət və sərvətlərin ədalətli bölgüsü hər hansı bir inqilabın, xoşagəlməz proseslərin qarşısını ala bilər. Mən bir Prezident kimi deyə bilərəm ki, bu məsələlər daha önəmlidir, hətta ümumi daxili məhsulun üç dəfə artmasından da vacibdir. Çünki bu məsələlərlə biz insanlara daha yaxın oluruq. Ona görə də təhsil, sosial ədalət, korrupsiyaya qarşı mübarizə, iqtisadi inkişaf və hamı üçün bərabər imkanlar prinsipləri çox önəmlidir. Bu prinsiplər ölkənin inkişafına gətirib çıxarmışdır və bu, gələcək üçün əsas istiqamətdir və əsas rəhbər prinsipdir. Çox sağ olun.

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİDENTİ
HERMAN VAN ROMPUYLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
5 iyul 2012-ci il*

- Cənab prezident!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Cənab prezident, Sizi bir daha Azərbaycanda salamlayıram. Mənim dəvətimi qəbul edib Azərbaycana səfərə gəldiyinizə görə təşəkkürümü bildirirəm.

Bu gün biz qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərə dair geniş müzakirələr apardıq. Avropa təsisatları ilə Azərbaycan arasında əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. Ötən il biz müstəqilliyimizin bərpa olunmasının 20 illiyini qeyd etdik. Bütün bu illər Azərbaycan ilə Avropa təsisatları arasında fəal əməkdaşlıqla yadda qaldı. Hazırda bu əlaqələr uğurla inkişaf edərək tərəfdaşlığın yeni formasına çevrilir. Biz regional miqyaslı bir sıra məsələlər - siyasi inkişaf, iqtisadi əməkdaşlıq, enerji təhlükəsizliyi və regional təhlükəsizlik üzərində iş aparırıq. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın Avropa İttifaqı ölkələri ilə yaxşı ikitərəfli əlaqələri mövcuddur. Bu münasibətlər çox möhkəm qarşılıqlı maraqlara, hörmətə və dostluğa əsaslanır.

Bu gün biz Avropa ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin geniş gündəliyini müzakirə etdik. Biz Azərbaycanda baş verən siyasi prosesləri, siyasi islahatları nəzərdən keçirdik. Mən cənab prezidentə bildirdim ki, Azərbaycan siyasi islahatlar və demokratik inkişaf siyasətinə sadıqdır. Biz qanunun aliliyinin möhkəmləndirilməsi, siyasi azadlıqlar və insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində işlər aparırıq. Hesab edirəm ki, Azərbaycan müstəqillik illərində mühüm inkişafa nail olub. Azərbaycanda bütün əsas azadlıqlar – din azadlığı, toplaşmaq azadlığı, mətbuat azadlığı təmin olunub, azad internet vardır. Əlbəttə ki, Azərbaycan ilə Avropa təsisatları arasında mövcud münasibətlər bu baxımdan davam edəcək və bizə Avropanın bu sahədə əldə etdiyi müsbət təcrübəni tətbiq etməyə imkan yaradacaqdır.

Biz regional inkişaf və təhlükəsizlik məsələlərinə, xüsusilə də Ermənistan ilə Azərbaycan arasında mövcud münaqişənin həlli ilə əlaqədar vəziyyəti də nəzərdən keçirdik. Mən cənab prezidentə bu məsələ ilə bağlı son vəziyyət barədə məlumat verdim. Azərbaycan danışıqlar prosesinə çox sadıqdır. Biz praktiki nəticələri mümkün qədər tez görmək istəyirik.

Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan torpaqları artıq 20 ildir ki, Ermənistanın işğalı altındadır. Erməni silahlı qüvvələri təkcə Dağlıq Qarabağı deyil, həmçinin onun inzibati sərhədlərinə daxil olmayan yeddi digər rayonu da işğal altında saxlayır. Onlar etnik təmizləmə siyasətini həyata keçiriblər və bunun nəticəsində bizim bir milyona yaxın qaçqın və məcburi köçkünümüz vardır, torpaqlarımızın 20 faizi isə hələ də işğal altındadır. Beynəlxalq təşkilatlar bu məsələyə dair bir sıra qətnamələr qəbul ediblər. Buraya BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi, Avropa parlamentinin, Avropa Şurasının, ATƏT-in qərarları da daxildir. Amma əfsuslar olsun ki, bu qətnamələrin heç biri hələ də yerinə yetirilməyib.

Mən cənab prezidentin diqqətinə çatdırdım ki, ATƏT-in Minsk qrupunda həmsədr ölkələrin rəhbərlərinin status-kvonun qəbul edilməz olmasına dair verdikləri bəyanat bizi çox ruhlandırır. Bu, çox dərin məzmunlu bəyanatdır və düşünürəm ki, vaxtında qəbul edilmiş bir bəyanatdır. Ümid edirik ki, bu cür mühüm bəyanatdan sonra biz status-kvonun həqiqətən də dəyişdiyinin şahidi olacağıq. Status-kvonun dəyişməsi işğal altında olan torpaqların azad edilməsinin başlanması deməkdir. Bu da regionda müsbət inkişaf ilə nəticələnəcəkdir. Ermənistanın işğal etdiyi torpaqların azad edilməsinə başladığı andan dərhal sonra bütün kommunikasiyalar açıla və regional əməkdaşlığa başlanıla bilər. Bundan bütün ölkələr faydalanacaqdır.

Biz vasitəçilərin göstərdiyi səylərə çox ümidlər bəsləyirik və ümid edirik ki, bu məsələnin həlli tezliklə tapılacaqdır. Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan sərhədləri bərpa olunacaq və bizim insanlar öz torpaqlarına qayıtmaq kimi əsas hüquqlarından istifadə edəcəklər. Azərbaycanlı məcburi köçkünlərin bu əsas hüququ pozulur.

Bu gün biz enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə də toxunduq və bu müzakirələri bundan sonra da davam etdirəcəyik. Onu da demək istərdim ki, Azərbaycan regionda əsas enerji layihələrinin təşəbbüskarıdır. Xəzərin karbohidrogen ehtiyatlarının Avropa və dünya bazarlarına nəqlini təmin etmək üçün enerji dəhlizini ilk açan məhz biz olmuşuq. Bu gün Azərbaycan nefti Avropa İttifaqının bəzi üzv dövlətlərinin enerji balansının təqribən 30 faizini təşkil edir. Bu, o deməkdir ki, biz Avropadakı tərəfdaşlarımızın da enerji təhlükəsizliyini təmin edirik. Azərbaycanda neft sahəsinin inkişaf potensialı çox yüksəkdir. Bizim çoxşaxəli bir sıra neft boru kəmərlərimiz var və bununla da gələcək üçün böyük potensiala malikik. Azərbaycan nefti dostlarımızın gələcək onilliklər

üçün enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayacaqdır. Bundan başqa, Azərbaycanın Dövlət Neft Şirkəti Avropaya fəal şəkildə sərmayə qoyur. Bu əməkdaşlığı və faydalı razılaşmaları gələcəkdə də ikitərəfli qaydada davam etdirmək üçün planlar vardır.

Azərbaycan artıq iri qaz ixracatçısına çevrilib. Biz iri qaz yataqları aşkar etmişik. Üç əsas yataq – “Şahdəniz”, “Ümid” və “Abşeron” Azərbaycanın əsas qaz ehtiyatlarını təşkil edir. Lakin əminəm ki, növbəti illərdə biz yeni yataqların aşkar edilməsinin şahidi olacağıq. Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə təsdiqlənmiş qaz ehtiyatlarının həcmi 2,6 trilyon kubmetr təşkil edir. Biz, həmçinin artıq qazötürücü şəbəkəni də şaxələndirmişik. Bu yaxınlarda Türkiyə ilə Transanadolu qaz boru kəməri layihəsi barədə tarixi bir saziş imzalamışıq ki, burada da Azərbaycanın payı 80 faizdir. Bu, o deməkdir ki, layihənin icrasına dair bütün əsas məsuliyyəti və maliyyə öhdəliyini üzərimizə götürmüşük. TANAP-a rəhbərliyi üzərimizə götürmüşük və əminəm ki, bu, uğurlu nəticəni şərtləndirən amil olacaqdır.

Belə ki, bu günədək təşəbbüskarı olduğumuz, maliyyələşdirdiyimiz və icra etdiyimiz enerji layihələri uğurlu olub. Bu, bizim üçün, tərəfdaşlarımız üçün çox vacib məsələdir. Bu, şaxələndirmə məsələsidir. Şaxələndirmə dedikdə biz, əlbəttə ki, əsasən mənbələrin şaxələndirilməsini nəzərdə tuturuq. Bu halda vəziyyət məhz bu cürdür. Azərbaycan qazı dünya üçün, Avropa üçün yeni enerji mənbəyidir. Avropa bazarları bizim üçün çox cəlbedicidir, çünki çox böyükdür. Bu, liberallaşdırılmış, qanunvericiliklə tənzimlənən bazardır. Burada biz istehsalçı və istehlakçı arasında maraqlar balansını kimi çox mühüm məsələyə yaxınlaşırıq. Burada, əlbəttə ki, tranzit ölkələri də unutmamaq lazımdır. Düşünürəm ki, bu maraqların qovuşması enerji layihələrinin uğurlu icrası ilə nəticələənəcəkdir. Bu layihələr onilliklərlə, bəlkə də yüz il və daha çox müddətdə davam edəcək layihələr olacaqdır. Azərbaycan etibarlı tərəfdaş kimi artıq iqtisadi, enerji və siyasi nöqtəyindən nəzərdən özünü doğruldub. Əminəm ki, əməkdaşlığımızda enerji sahəsi uğurlu olacaqdır. Lakin əlbəttə, bu, təkcə qarşılıqlı maraq məsələsi deyildir.

Bizim iqtisadi əməkdaşlıq, qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu, siyasi əməkdaşlıq, regional təhlükəsizlik, regional inkişaf müstəvisində də çoxlu planlarımız vardır. Başqa sözlə desək, bu gün biz cənab prezident ilə saat yarım ərzində bu məsələləri müzakirə etmişik və bir çox məsələlər də müzakirə olunmalıdır. Bu, əlaqələrin bizim üçün nə qədər mühüm olduğunu, müzakirə edilən məsələlərin nə qədər vacib olduğunu göstərir. Cənab Prezident, sizi bir daha ölkəmizdə salamlayıram, şadam ki, vaxt tapıb Azərbaycanı görməyə, bizimlə görüşməyə gəldiniz. Sizə uğurlu səfər arzulayıram. Sağ olun.

**AZƏRBAYCAN-TACİKİSTAN SƏNƏDLƏRİNİN İMZALANMASINDAN SONRA
PREZİDENTLƏRİN ALİ ORDENLƏRLƏ TƏLTİF OLUNMA MƏRASİMİNDƏ
ÇIXIŞ**

*Bakı şəhəri,
12 iyul 2012-ci il*

-Hörmətli Emoməli Şərifoviç!
Hörmətli dostlar!

Bu gün biz dövlətlərarası münasibətlərimizin inkişafının bir çox sahələrini müəyyənləşdirəcək mühüm sənədlər imzaladıq.

Bu gün biz əziz dostumuz, Tacikistan Respublikasının Prezidenti hörmətli Emoməli Şərifoviç Rəhmonu ölkəmizdə qəbul edirik. İndi Emoməli Şərifoviçə Azərbaycan dövlətinin ali mükafatı, müstəqil Azərbaycanın ən yüksək mükafatı olan “Heydər Əliyev” ordenini təqdim etmək istərdim.

Biz Emoməli Şərifoviçi görkəmli dövlət xadimi, bu gün dünyada böyük nüfuza malik olan, Tacikistan və tacik xalqının ən çətin dövründə bu ölkəyə rəhbərlik etmiş, onu ağır vəziyyətdən, kaos və vətəndaş müharibəsindən inkişaf və tərəqqi yoluna çıxaran insan kimi tanıyırıq.

Siz uzun illər ərzində qardaş Tacikistana çox uğurlu rəhbərlik edirsiniz. Sizin rəhbərliyiniz altında respublikanızda böyük dəyişikliklər olmuşdur. Sizin respublika inkişaf edir. Mən rəsmi səfərim zamanı Tacikistanın inkişaf dinamikasını şəxsən görmüşəm. Yaxın vaxtlarda yenidən Tacikistana səfər etmək, danışıqlarımızı orada davam etdirmək niyyətindəyəm.

Biz Sizi həm də ölkəmizin dostu kimi tanıyırıq. Siz Azərbaycan dövlətinin dahi lideri Heydər Əliyevlə fəal işləmişiniz. Çox cəhətdən məhz Sizin birgə fəaliyyətiniz sayəsində ikitərəfli əməkdaşlığın bu cür səmərəli formatını yaratmaq mümkün olmuşdur. Mənim atam ilə birgə əsasını qoyduğunuz əməkdaşlıq ənənələri bu gün uğurla davam etdirilir.

Biz Sizi dövlətimizin və xalqımızın bütün problemlərinə həssaslıqla yanaşan insan, Azərbaycanın dostu kimi tanıyırıq. Sizə Azərbaycan dövlətinin yüksək mükafatını təqdim etmək, Sizə və qardaş tacik xalqına ən xoş arzularımı, yeni uğurlar və firavanlıq diləyimi bildirmək imkanına görə çox məmnunam.

Prezident İlham Əliyev “Heydər Əliyev” ordenini Prezident Emoməli Rəhmona təqdim etdi.

X X X

Azərbaycan dövlətinin başçısı İlham ƏLİYEV mükafat üçün minnətdarlığını bildirərək dedi:

- Əziz dost!

Mənim əməyimi belə yüksək qiymətləndirdiyinizə görə çox sağ olun. Sizə səmimi demək istəyirəm ki, bundan sonra da ölkələrimiz və xalqlarımız arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərini möhkəmlətmək üçün var qüvvəmlə çalışacağam. Bu münasibətlərin çox böyük tarixi vardır. Xalqlarımız həmişə qardaşlıq və anlaşma şəraitində yaşamışlar.

Bu gün biz iki müstəqil dövlət kimi yenə bir yerdəyik, əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi və regional təhlükəsizlik kimi mühüm məsələləri yenə birlikdə həll edirik.

Mən qardaş Tacikistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin uğurla inkişaf etməsi üçün bundan sonra da əlimdən gələni edəcəyəm.

Bu ali mükafata görə bir daha sağ olun.

Prezident Emoməli RƏHMON: Sağ olun!

**ALİ ORDENLƏRİN TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ BAŞA ÇATDIQDAN SONRA
TACİKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ EMOMƏLİ RƏHMƏNLA BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
12 iyul 2012-ci il*

-Hörmətli cənab Prezident!
Əziz Emoməli Şərifoviç!
Əziz qonaqlar, dostlar!

Bu gün mən Tacikistan Respublikasının Prezidenti möhtərəm Emoməli Şərifoviçi ölkəmizdə bir daha ürəkdən salamlayıram.

Tacikistan Prezidentinin rəsmi səfəri bizim ikitərəfli münasibətlərin tarixində mühüm hadisədir. Bu, Tacikistan Prezidentinin ikinci rəsmi səfəridir. Özlüyündə bu fakt ölkələrimiz arasında münasibətlərin səviyyəsinin göstəricisidir. Bizi tarix birləşdirir, bizi bu günümüz birləşdirir. Mənə çox xoşdur ki, müstəqillik illəri ərzində ölkələrimiz böyük dostlara, tərəfdaşlara çevrilmişlər, beynəlxalq arenada fəal qarşılıqlı əlaqə saxlayır, konkret siyasi və iqtisadi əməkdaşlıq məsələlərini həll edirlər.

Müstəqil dövlətlərimiz arasında münasibətlərin təməli hörmətli Emoməli Şərifoviç Rəhmon və Azərbaycan Prezidenti Heydər Əlirza oğlu Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Bu gün uğurla inkişaf edən münasibətlərin əsası məhz onların rəhbərliyi ilə yaradılmışdır. Xalqlarımız arasında dostluq və qardaşlıq ənənələri davam edir, möhkəmlənir, yeni formalar kəsb edir. Biz beynəlxalq qurumlarda fəal qarşılıqlı əlaqə saxlayır, bir-birimizi qarşılıqlı dəstəkləyirik.

Mən bu gün Emoməli Şərifoviçə Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilərkən onun namizədliyini dəstəklədiyinə görə artıq təşəkkür etmişəm, Tacikistan Prezidentinə hamınızın qarşısında bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Biz bu dəstəyi çox yüksək qiymətləndiririk, bu dəstək bizə çox kömək etdi. Mən onu da demişəm ki, biz Təhlükəsizlik Şurasının üzvü kimi Tacikistan tərəfindən irəli sürüləcək bütün təşəbbüsləri dəstəkləyəcəyik. Biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində də əməkdaşlıq edirik, MDB-də, İƏT-də bir-birimizi dəstəkləyirik. Başqa sözlə desək, beynəlxalq baxımdan harmoniya və qarşılıqlı dəstək vardır. Bu gün konkret iqtisadi əməkdaşlıq layihələri müzakirə edilmiş, iqtisadi əlaqələrin fəallaşdırılmasına dair yeni təşəbbüsləri və təklifləri qısa müddətdə hazırlamaq üçün nümayəndə heyətlərinin müvafiq üzvlərinə tapşırıqlar verilmişdir. Bunlar energetika, iqtisadiyyat, sənaye, habelə investisiya məsələlərinə aiddir. Yəni, bütün müvafiq göstərişlər verilmişdir və mən əminəm ki, bu göstərişlər həyata keçiriləcək, görülən tədbirlər nəticəsində ölkələrimiz arasında əmtəə dövriyyəsini qısa müddətdə xeyli, ola bilsin ki, dəfələrlə artırmağa nail olacağıq. İqtisadi əməkdaşlıq məsələlərini fəal həll etmək üçün yaxşı imkanlar, ən başlıcası, siyasi iradə vardır. Bunların köməyi ilə ölkələrimiz bir-birinə daha yaxın olacaq, daha sıx qarşılıqlı fəaliyyət göstərəcəklər, beləliklə mövqelərimiz möhkəmlənəcəkdir. Mərkəzi Asiyada Tacikistan, Xəzər və Qafqaz regionunda Azərbaycan regional məsələlərdə mühüm rol oynayır və biz səylərimizi birləşdirməklə daha böyük uğurlar qazana bilirik. Mən hörmətli Emoməli Şərifoviçə bizim layihələr barədə, ilk növbədə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi barədə məlumat vermişəm. Bu yol region ölkələrinə yüklərini daşımaq üçün yeni, səmərəli, qənaətli, sərfəli yollar açmaq imkanı yaradacaq, həmçinin regional inteqrasiyaya kömək edəcəkdir. Biz bir sıra başqa konkret layihələri müzakirə etdik, göstərişlər verildi və mən əminəm ki, həmin göstərişlərin hamısı reallaşacaqdır. Bizim humanitar sahədə əməkdaşlığımız həmişə qarşılıqlı maraq, qarşılıqlı hörmət ilə fərqlənmişdir. Xalqlarımızın mədəniyyəti, ənənələri, həyat tərzi bir-birinə yaxındır və əlbəttə, mədəni sahədə mübadilə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu gün imzalanmış, o cümlədən humanitar xarakterli – təhsil, mədəniyyət sahəsində mühüm sənədlər xalqlarımızı daha da yaxınlaşdıracaq, biz daha sıx ünsiyyət saxlayacaq, daha sıx dostluq edəcəyik.

Hörmətli Prezidenti ölkəmizdə bir daha salamlamaq istəyirəm. Bizim dəvətimizi qəbul edərək Azərbaycana gəldiyinə görə ona təşəkkür etmək, bütün qardaş Tacikistan xalqına yeni uğurlar və firavanlıq arzulamaq istəyirəm. Sağ olun.

**LONDONDA XXX YAY OLİMPİYA OYUNLARI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ
“AZƏRBAYCAN GÜNÜ” MƏRASİMDƏ
ÇIXIŞI**

*Bakı şəhəri,
28 iyul 2012-ci il*

- Əziz dostlar!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Bu gün sizin hamınızı “Azərbaycan günü”ndə salamlamaq istəyirəm. Bu axşam bizimlə olduğunuza görə sizə çox minnətdaram. Burada olduğumuzdan və belə bir möhtəşəm tədbirdə iştirakımızdan çox fərəhlənirik. Mən bizi qəbul edən Britaniya tərəfinə də gördüyü bütün hazırlıq işlərinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Azərbaycan müstəqil ölkə kimi artıq beşinci dəfədir ki, Yay Olimpiya Oyunlarında iştirak edir və biz hər dəfə irəliyə doğru addımlar atırıq. Qazandığımız birinci medal 1996-cı ildə Atlantada oldu. Həmin vaxt bizim komanda yalnız bir medal qazana bildi. Sonra 2000-ci ildə Sidneydə üç, 2004-cü ildə Afinada beş, 2008-ci ildə isə Pekində yeddi medal qazanıldı. Əlbəttə, biz hamımız istəyirik ki, bu ənənə davam etsin. Hamımız ümid edirik ki, idmançılarımız ölkəmizi layiqincə təmsil edəcəklər və yarışlar zamanı bayrağımız qaldırılacaqdır. Fərsətdən istifadə edərək dünyanın bütün atletlərinə uğurlar və xoşbəxtlik arzulayıram.

Azərbaycan zəngin tarix, böyük adət-ənənələr ölkəsidir. Lakin müstəqil ölkə kimi biz dünyanın siyasi xəritəsində yalnız 20 ildir ki, mövcudluq. Bu illər dəyişikliklər, islahatlar dövrü olub. Bu illər göstərir ki, Azərbaycan müstəqil ölkə kimi uğurla inkişaf edir. Əldə etdiyimiz nailiyyətlər məhz xalqımızın istedadı sayəsində mümkün olub. İyirmi il öncə bizim öz dövlətimiz yox idi, demokratik təsisatlarımız, bazar iqtisadiyyatı mövcud deyildi. Bu gün Azərbaycan regionda möhkəm mövqelərə malik olan ölkədir, dövlətçiliyimiz çox güclüdür. Biz demokratik islahatlara, bazar iqtisadiyyatına sadıq. İyirmi il ərzində əldə etdiyimiz ən böyük nailiyyətlərdən biri Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməsi oldu. Dünyanın ən ali beynəlxalq təşkilatı hazırda bizim iştirakımızla fəaliyyət göstərir. Namizədliliyimizə səs verən 155 ölkə sözün əsl mənasında göstərdi ki, bu 20 ildə biz dünyanın diqqətini cəlb edə bildik, bir çox ölkələrlə dostluq və qarşılıqlı etimad münasibətləri qurduq.

Bu gün Azərbaycana hörmətlə yanaşırlar və ölkəmiz nəinki regionda, o cümlədən dünyanın qlobal işlərində öz rolunu oynayır. Biz çox böyük iqtisadi dəyişikliklərə nail olduq və iqtisadiyyatımız dünyada ən sürətlə artan iqtisadiyyatdır. Bizim iqtisadiyyatımız görünməyən dərəcədə artım tempi nümayiş etdirdi və son səkkiz ildə üç dəfə artdı. Ölkəmizdə dəyişikliklərin edilməsi, güclü iqtisadiyyatın qurulması üçün bir çox səylər göstərildi. Ölkəmiz sabitdir, xalqımızın güzəranı yaxşıdır. Eyni zamanda, Azərbaycan bütün dinlərin və millətlərin nümayəndələrinin sülh şəraitində birgə yaşamasının nümunəsi ilə tanınır. Təsədüfi deyildir ki, ölkəmizdə sülh və əməkdaşlıq işinə xidmət edən çoxsaylı beynəlxalq tədbirlər keçirilir.

Biz, həmçinin ölkəmizdə idmanın inkişafına və Olimpiya hərəkətinə böyük diqqət yetiririk. Müasir idman infrastrukturunun yaradılmasına çoxlu sərmayələr yatırılır. Son 12 ildə bütün ölkə üzrə 34 Olimpiya mərkəzi tikilib istifadəyə verilib və bu proses davam edir. Bu il Azərbaycanda “İdman ili” elan edilib. Bu, həmçinin Azərbaycanda idmanın inkişafına və Olimpiya hərəkətinə göstərilən diqqəti bir daha nümayiş etdirir. Biz tarixdə bu oyunlarda 53 atletdən ibarət ən böyük komanda ilə iştirak etməkdən fərəhlənirik. Bu, həm də onu göstərir ki, idmana qoyulan sərmayə və idmanın, Olimpiya hərəkətinin təşviq edilməsinə yönələn dövlət siyasəti yaxşı nəticələr verir.

Əminəm ki, biz bu oyunlarda uğurla iştirak edəcəyik. Bu yarışlar özümüzü təqdim etmək üçün daha bir fərsətə çevriləcəkdir.

Bu gün nailiyyətlərimizə həsr olunan kiçik təqdimat - bəzi fotosəkillər, ölkəmizin inkişafı ilə bağlı videotəqdimat olacaqdır. Əminəm ki, bu tədbirdə iştirak edən insanların əksəriyyəti artıq Azərbaycanda olub. Qonaqlarımız arasında Azərbaycanda olmayanları isə ölkəmizə səfərə dəvət edirəm.

Onu da bildirmək istəyirəm ki, idman və Olimpiya hərəkəti mənim həyatımın bir hissəsidir. Böyük fərəh hissi ilə qeyd edirəm ki, artıq 15 ildir mən Olimpiya ailəsinin üzvüyəm. On beş il əvvəl mən Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti seçildim. Ondan altı il sonra isə ölkə Prezidenti seçildim. Buna görə də adətən deyirəm ki, mən idmanı və Olimpiya hərəkətini ölkə rəhbərliyi səviyyəsində təmsil edirəm. Bu illər uğur, dəyişiklik, inkişaf, işə sadıqlıq illəri oldu. Bu gün Azərbaycanda idmançı olmağın böyük mənası vardır. İdmanın inkişafı və idmançılara qayğının göstərilməsi ilə bağlı dövlət siyasətimiz vardır. Biz müasir idman infrastrukturuna böyük sərmayələr qoymuşuq. Bu gün Azərbaycanda çoxlu beynəlxalq idman tədbirləri, o cümlədən Avropa və dünya çempionatları keçirilir. Əminəm ki, gələcəkdə Azərbaycanda qonaqlarımızın, o

cümlədən atletlərin və turistlərin sayı çox olacaq, bununla da biz dostluğumuzu və əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyik.

Olimpiya oyunları nadir beynəlxalq hadisədir. Bu zaman bütün dünyadan gələn insanlar görüşürlər, atletlər öz aralarında ədalətli şəkildə, tərəfdaşlıq ruhunda yarışirlar, rəqabət yalnız idman arenasını ilə yekunlaşır. Bu, idmanla siyasət arasında ən böyük fərqdır.

Biz oyunlarda iştirak etməkdən çox fərəhlənirik. Mən bir daha bütün komandaların idmançılarına uğurlar, dünya xalqlarına xoşbəxtlik və çiçəklənmə arzulayıram. Çox sağ olun.

**SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA BELARUS RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ALEKSANDR LUKAŞENKO İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*Minsk şəhəri,
28 avqust 2012-ci il*

-Hörmətli Aleksandr Qriqoryeviç, ölkəmiz haqqında xoş sözlərinizə görə sağ olun.

Yenidən gözəl ölkənizdə olmaq və münasibətlərimizin gələcək inkişafı yollarını Sizinlə birlikdə müəyyən etmək imkanına görə təşəkkürümü bildirmək istərdim. Bizim münasibətlər zamanın sınağından çıxmış, real əməkdaşlıqda sınıanmışdır. Bu gün mənə xüsusilə xoşdur ki, Siz məni Belarus Respublikasının yüksək dövlət ordeni – “Xalqlar dostluğu” ordeni ilə təltif etməyi mümkün saymısınız. İnanın ki, mən ölkələrimizi və xalqlarımızı bir-birinə daha çox yaxınlaşdırmaq üçün gələcəkdə də əlimdən gələni edəcəyəm. Ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın mövcud səviyyəsi bizim birgə işimizin nəticəsidir. Düzgün qeyd etdiniz ki, ölkələrimiz arasında münasibətlərin əsasını mənim atam Heydər Əliyev və Siz qoymusunuz. Lakin son illərdə bu münasibətlər, Sizin tamamilə düzgün səciyyələndirdiyiniz kimi, strateji tərəfdaşlar arasında münasibətlərə transformasiya etmişdir. Biz çox geniş məsələlər spektri üzrə əməkdaşlıq edirik. Bu əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə aid konkret məsələləri həll edirik, beynəlxalq təşkilatlarda bir-birimizi çox fəal dəstəkləyirik. Keçən ilin payızında BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasında səsvermə zamanı Azərbaycanın namizədliyini fəal dəstəklədiyinizə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Biz bu məsələdə Belarusun dəstəyini çox yüksək qiymətləndiririk. Biz başqa beynəlxalq təşkilatlarda da həmişə əməkdaşlıq edirik və həmişə bir-birimizi dəstəkləməyə çalışırıq. Ümumiyyətlə, əsl dostluq elə budur – biz həmişə bir-birimizi dəstəkləməyə, imkan olduqda, gücümüz çatan yerdə bir-birimizə səmimi, təmənnəsiz, dostcasına dəstək göstərməyə çalışırıq. Strateji tərəfdaşlığın mahiyyəti də elə bundan ibarətdir.

Bu gün mən yenidən Sizin gözəl ölkənizə yola düşəndə əvvəlcədən güman edirdim ki, bu səfərim də uğurlu olacaqdır. Bunun üçün hər cür əsas vardır. Bu gün həll etdiyimiz məsələlər Azərbaycanda istehsalatı inkişaf etdirməkdə bizə çox cəhətdən kömək etmişdir. Mən bunu heç vaxt unutmam. Bu, yəqin, real əməkdaşlığın ilk belə təcrübəsidir ki, Azərbaycanda müştərək istehsalat yaradılması barədə razılıq əldə edilməsindən layihənin həyata keçirilməsinə qədər bir neçə ay keçmişdir. Sizin iradəiniz, tabeliyinizdə olanlara verdiyiniz göstərişlər sayəsində qısa müddətdə istehsal kompleksi yaradılmışdır. Bu gün həmin kompleks genişlənir və inkişaf edir. Bu gün biz həmin kompleksin bazasında yeni istehsalat yaradacağıq. Bu da bizim bugünkü müzakirələrin bir hissəsi olmuşdur.

Bir sahədə uğurlu əməkdaşlıq yeni ideyalar yaradır. Bu gün bizim nümayəndə heyətlərinin üzvləri yeni ideyalar irəli sürmək üçün olduqca nikbin və təşəbbüskardırlar. Hətta bizim bugünkü geniş tərkibdə görüş çərçivəsində yeni təşəbbüslər irəli sürüldü və mən əminəm ki, Sizin ölkənizə növbəti səfərimizə qədər həmin təşəbbüslər də reallaşdırılacaqdır. Bizim münasibətlər səmimilik, qarşılıqlı hörmət və qarşılıqlı dəstəklə səciyyəvidir. Bundan əlavə, bir daha deməliyəm ki, biz əməkdaşlığımızın konkret nəticələrini görəndə bu, bizi daha da ruhlandırır və biz öz münasibətlərimizin daha yeni sahələrini tapmağa çalışırıq. Bizim iqtisadiyyatlar bir-biri ilə rəqabət aparmır, əksinə, onlar bir-birini qarşılıqlı tamamlayır. Humanitar sahədə əməkdaşlıq xalqlarımızı daha da yaxınlaşdırır. Azərbaycanda Belarus xalqına böyük rəğbət, Sizin ənənələrinizə, mədəniyyətinizə böyük maraq vardır. Biz Belarusu özümüz üçün artıq çoxdan kəşf etmişik. Hesab edirik ki, Sizin ölkənizi tanıyırdıq.

Bizim həyata keçirdiyimiz layihələr üzrə əmtəə dövriyyəsinin mal nomenklaturasına nəzər salsaq, bu layihələr bütün sahələri əhatə edir. Bizim əməkdaşlığımızın siyasi, iqtisadi, energetika, nəqliyyat, sənaye istiqamətləri bu gün tam həcmdə reallaşır. Bu işdə Sizin böyük xidmətiniz var, hörmətli Aleksandr Qriqoryeviç. Mən bu fürsətdən istifadə edib Sizə və bütün Belarus xalqına yeni uğurlar, yeni qələbələr arzulamaq istəyirəm. Biz həmişə Sizin yanınızda olacağıq, Sizin uğurlarınıza həmişə sevinəcəyik və başlanmış işləri birlikdə məntiqli sona çatdıracağıq. Qonaqpərvərliyə və səmimi qəbula görə bir daha təşəkkür edirəm.

**NATO-NUN BAŞ KATİBİ ANDERS FOQ RASMUSSENLƏ
BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
7 sentyabr 2012-ci il*

-Hörmətli cənab baş katib!
Hörmətli qonaqlar!
Xanımlar və cənablar!

Sizi bir daha ölkəmizdə salamlamaq istəyirəm. Çox şadam ki, Azərbaycana səfər edirsiniz. Biz sizin ölkəmizə səfərinizə böyük əhəmiyyət veririk. Bu, tərəfdaşlıq və dostluğumuzun rəmzidir. Mən, həmçinin bu ilin fevralında Brüsseldə keçirdiyimiz görüşümüzü xatırlayıram. Bizim qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında çox səmimi və açıq müzakirələrimiz oldu. NATO ilə Azərbaycan arasında bu fəal dialoq regional sabitlik və əməkdaşlıq üçün olduqca vacibdir. Azərbaycan NATO-nun çox etibarlı tərəfdaşdır. Mən, həmçinin Şimali Atlantika Şurasının üzv dövlətlərinin səfirləri ilə keçirdiyim görüşü və apardığımız müzakirələrdən sonra onların şərhlərini xatırlayıram. Bu şərhlərin hamısı ölkəmiz haqqında müsbət mövqe yaradırdı. Bu, göstərir ki, ikitərəfli səviyyədə üzv dövlətlərlə də bizim olduqca konstruktiv münasibətlərimiz vardır. Azərbaycan ilə NATO-ya üzv dövlətlər arasında olan münasibətlər çox geniş, proqnozlaşdırılan və dostluq xarakteri daşıyan münasibətlərdir. Bu isə öz növbəsində NATO ilə Azərbaycan arasında mövcud əlaqələri daha da gücləndirir. Biz bir çox məsələlər üzərində çalışırıq. O məsələlərdən biri Əfqanıstandakı vəziyyətdir. İlk günlərdən Azərbaycan sülhməramlı əməliyyatlarda iştirak edib və beynəlxalq təhlükəsizliyə yardım qüvvələrinin apardığı əməliyyatlara töhfə verib. Əfqanıstandakı hərbiçilərimizin sayını 2 dəfə artırmışıq. Biz yerləşdirmə, tranzit, logistika, o cümlədən hava məkanından istifadə dəstəyi ilə töhfəmizi də veririk. Bu gün Əfqanıstana göndərilən qeyri-hərbi yüklərin 30 faizindən çox hissəsi Azərbaycan ərazisi ilə daşınır. Biz fəaliyyətimizi davam etdirməyə hazırıq. Cənab baş katibin bu gün qeyd etdiyi kimi, 2014-cü ildən sonra da bu işlər davam etdiriləcəkdir. Biz 2014-cü ildən sonra da proseslərin inkişafında iştirak etməyə hazırıq. Biz, həmçinin təlim proqramlarında, qeyri-hərbi yardım proqramlarında iştirak edirik. Biz əfqan milli ordusunun qəyyumluq fonduna yardım etmişik və əlavə yardımların göstərilməsi ilə bağlı bəyanat vermişik. Başqa sözlə desək, bu əməkdaşlıq çox səmimi və açıqdır və ortaq dəyərlərə əsaslanır. Biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, əfqan dostlarımız qarşılaşdıqları çətinlikləri aradan qaldıra bilsinlər.

Bu gün biz, həmçinin regiondakı vəziyyəti, regional təhlükəsizliyi və Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsini müzakirə etdik. Azərbaycan münaqişənin tezliklə, beynəlxalq hüquq və ərazi bütövlüyü prinsipləri əsasında həllinə çalışır. Ərazi bütövlüyümüzə verdiyi dəstəyə görə NATO-ya çox minnətdarıq. Bu, Çikaqo sammitinin, o cümlədən əvvəlki Lissabon və Buxarest sammitlərinin sənədlərində əks olunub. Azərbaycan torpaqları demək olar ki, 20 ildir işğal altındadır. Biz bu ədalətsizliyə son qoymalıyıq, bu regional təhlükəni aradan qaldırmalıyıq.

Müzakirə etdiyimiz mövzulardan biri enerji təhlükəsizliyi idi. Azərbaycan bu məsələ ilə bağlı NATO-nun üzv dövlətləri ilə sıx işləyir. Biz nəhəng enerji ehtiyatları aşkar etmişik. Çox müasir daşıma infrastrukturuna, boru kəmərlərinə malikik. Biz yeni TANAP boru kəmərinin tikintisini planlaşdırırıq. Bu boru kəməri ilə resurslarımızı Avropa bazarlarına nəql edə biləcəyik. Enerji təhlükəsizliyi sahəsində etibarlı tərəfdaş kimi Azərbaycan öz səylərini davam etdirməyə, tərəfdaşlığın gücləndirilməsinə hazırdır. Əminəm ki, bu tərəfdaşlıq davam edəcək, xüsusən də nəzərə alsaq ki, biz enerji təhlükəsizliyi məsələləri üzrə üzv dövlətlərlə artıq iş aparırıq, uğurlu olacaqdır. Bəzi üzv ölkələrin enerji balansında Azərbaycan neftinin payı 30 faizdən artıqdır. Əminəm ki, vaxt gələcək bizim qazımız da Avropadakı dostlarımızın və qonşularımızın qaz istehlakında mühüm yer tutacaqdır.

Cənab baş katib! Sizi bir daha Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlamaq istəyirəm. Bu, sizin ölkəmizə ilk səfərinizdir. Biz çox şadıq ki, siz bu səfəri həyata keçirirsiniz. Bu səfər bizə NATO ilə Azərbaycan arasında daha yaxşı münasibətlər və daha sıx əməkdaşlıq qurmağa imkan yaradacaqdır. Çox sağ olun.

X X X

Sonra Azərbaycan dövlətinin başçısı və Alyansın baş katibi jurnalistlərin suallarına cavab verdilər. “Frans Press” agentliyi: **Cənab Rasmussen, Ramil Səfərovun əfv olunmasından sonra Ermənistan təhlükəsizlik şurasının iclasında çıxış edən prezident Serj Sarkisyan “Azərbaycan özündən küssün”**

bəyanatını vermişdir. Bundan sonra erməni terror təşkilatı “ASALA” Azərbaycan vətəndaşlarını ölümlə hədələmişdir. NATO-nun baş katibi olaraq Ermənistan prezidentinin terrora signal bəyanatlarına münasibətiniz necədir?

NATO-nun baş katibi Anders Foq RASMUSSEN: Təbii ki, NATO-nun müttəfiqləri terrorçuluğu bütün formalarda pisləyirlər. Biz bütün məsuliyyətli siyasi liderlərə müraciət edirik ki, onlar terrorçuluğun həvəsləndirilməsindən çəkinsinlər. Yerli, regional vəziyyətə gəldikdə, gərginliyin azaldılmasına, əməkdaşlığın və barışığın təşviq edilməsinə böyük ehtiyac vardır. Mən vəziyyətlə bağlı çox narahatam. Ümid edirik ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllini görəcəyik. NATO Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mövqeyini təşkilatın Çikaqo sammitində bildirib. NATO bu münaqişənin həllinin tapılmasında birbaşa iştirak edən təşkilat deyildir və Minsk prosesini dəstəkləyir. Buna əsaslanaraq, biz münaqişənin sülh yolu ilə həllini görməyə ümid edirik.

Azərbaycan Prezidenti İlham ƏLİYEV: İcazə verin, mən də bir neçə söz əlavə edirəm. Mən Ramil Səfərovun məsələsi ilə bağlı danışmaq istərdim. Reaksiyalara cavab olaraq qeyd edirəm ki, Ramil Səfərovlə bağlı qərar Avropa Konvensiyasına uyğun verilib və Prezidentin Sərəncamı ilə onun əfv edilməsi Azərbaycan Konstitusiyasına uyğundur. Buna görə ümumi nöqteyi-nəzərdən vəziyyət tam aydındır. Azərbaycanı Konvensiyanın pozulmasında günahlandırmağa çalışanlar ya reallığı bilmir, ya da ictimai rəyi çaşdırmaq istəyirlər. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Ermənistan bundan Azərbaycanla sülh prosesinə xələl gətirmək üçün fürsət kimi istifadə etməli deyildir. Azərbaycan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin beynəlxalq hüquq normaları əsasında sülh yolu ilə həllinə sadıqdır. Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin prezidentlərinin verdiyi bəyanat bizi çox həvəsləndirdi. Bu bəyanatda deyilirdi ki, status-kvo qəbul edilməzdir. Bu status-kvo dəyişilməlidir. Ermənistan status-kvonu qoruyub saxlamağa çalışır.

Ötən ilin iyul ayında Kazan şəhərində keçirilmiş görüş məsələnin sülh yolu ilə həllinin tapılmasında son cəhd idi. Hazırda isə sülh prosesi durğunluq vəziyyəti alıb. Fikrimcə, beynəlxalq ictimaiyyət və ilk növbədə Minsk qrupu Ermənistana imkan verməməlidir ki, bunu səbəb kimi istifadə etsin və danışıqları tamamilə dondursun.

Ramil Səfərovun məsələsinə gəldikdə, bir daha bildirmək istəyirəm ki, qərar beynəlxalq hüquq norma və qaydalarına uyğun verilib. Mən sadəcə, ermənilərə xatırlatmaq istəyirəm. Fransanın Orli hava limanında 2001-ci ildə Avropa və Amerika vətəndaşlarının qətli ilə nəticələnən terror aktını törədən şəxs Fransadan Ermənistana ekstradisiya olunmuşdu. Baxmayaraq ki, o, Ermənistan vətəndaşı da deyildi, Ermənistan prezidenti isə onu əfv etdi. Mən terrorçular ilə zabitimiz arasında paralellik aparmaq istəməzdim. Lakin zabitimiz həbsdə artıq 9 il cəzasını çəkib. O, cəzalandırıldı, onun əfvi ilə bağlı qərar hüquqi nöqteyi-nəzərdən düzgün qərardır. Bu, Prezidentin qəbul etdiyi qərardır və düzgün qərardır. Azərbaycan öz zabitini vətənə qaytardı.

Azad Azərbaycan Televiziyası: **Cənab baş katib, bildiyiniz kimi, Dağlıq Qarabağ da daxil olmaqla, Azərbaycan torpaqları təxminən 20 ildir Ermənistanın işğalı altındadır. Bu münaqişə Azərbaycan kəndlərinin və şəhərlərinin dağıdılması ilə nəticələnib. Bir milyondan artıq vətəndaşımız hələ də qaçqın və məcburi köçkün kimi yaşayır. Bununla belə, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ATƏT çərçivəsində gedən danışıqlar, yəni, sülh yolu ilə həlli, göründüyü kimi, hələlik istənilən nəticəni verməmişdir. Münaqişənin ədalətli həllinə NATO hansı töhfəni verə bilər?**

Baş katib Anders Foq RASMUSSEN: Əvvəlcə verdiyim cavabda artıq qeyd etdiyim kimi, NATO bir təşkilat kimi Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinin tapılmasında birbaşa iştirak etmir. Biz bu cür ağır münaqişəni sülh yolu ilə həll etmək məqsədini qarşısında qoyan Minsk qrupunun apardığı prosesi dəstəkləyirik. Biz Çikaqo sammitinin bəyannaməsində mövqeyimizi açıq şəkildə bildirmişik. Biz regionda gərginliyin azalmasına və əməkdaşlığın, barışığın təşviq edilməsinə çalışırıq.

Prezident İlham ƏLİYEV: Mən də bu fürsətdən istifadə edib NATO-nun tutduğu mövqeyə görə təşəkkür etmək istəyirəm. Bu, öncə qeyd etdiyim kimi, Çikaqo sammitində və əvvəlki sammitlərdə qəbul edilən sənədlərdə əksini tapıb. Biz bu mövqeyi yüksək dəyərləndiririk. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin tezliklə həlli bütün ölkələrin marağına xidmət edən məsələdir. Bu, Azərbaycanın marağındadır. Çünki bu, bizə işğaldan əziyyət çəkən insanların öz yurd-yuvalarına qayıtmasına imkan yaradacaqdır. Bu, Ermənistanın maraqlarına uyğundur. Çünki gərginliyin azaldılması və qonşular arasında münasibətlərin normallaşması onların marağına xidmət edəcəkdir. Buna görə biz ümidvarıq ki, Ermənistanın mövqeyi dəyişəcək, onlar münaqişənin həllinin tapılması məqsədilə Azərbaycan ilə mümkün qədər tez fəal və konstruktiv danışıqlar prosesini bərpa edəcəklər.

QƏBƏLƏDƏ ATƏT-İN ÜZVÜ OLAN ÖLKƏLƏRİN SƏFİRLƏRİNİ QƏBULDA ÇIXIŞ

*Qəbələ şəhəri,
10 sentyabr 2012-ci il*

-Hörmətli səfirlər, xoş gəlmisiniz!

İlk növbədə, Qəbələyə gəldiyinizə görə sizə təşəkkürümü bildirirəm. Bilirəm, çox məşğulsunuz, bu gün və sabah Bakıda çoxlu görüşləriniz vardır. Ümid edirəm ki, görüşləriniz uğurlu olacaqdır. Çox vaxt Azərbaycanla bağlı kütləvi informasiya vasitələrindən xəbər tutduğunuz vəziyyəti öz gözlərinizlə görə bilərsiniz. Bu, insanlarla görüşmək, ölkənin inkişafını, əldə olunan nailiyyətləri görmək üçün yaxşı fürsətdir. Keçən il biz müstəqilliyimizin 20 illiyini qeyd etdik. Bu müddət ərzində Azərbaycan bütün sahələrdə nəzərəcarpacaq irəliləyiş əldə edib. Ötən il Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməsi beynəlxalq ictimaiyyətin bizə verdiyi dəstəyin bariz nümunəsi idi. Bu 20 il ərzində biz özümüzü yaxşı tərəfdən göstərməyə nail olmuşuq, dünyaya öz səsimizi çatdırmağa bilmişik. 155 ölkənin bizə verdiyi dəstək gördüyümüz işlərin nəticəsi idi.

Biz Azərbaycanda siyasi və iqtisadi islahatlar siyasətini yürüdürük. Bunları paralel şəkildə həyata keçirməyə çalışırıq. Bu sahədə inkişafa nail olmuşuq. On ildən çoxdur ki, Azərbaycan Avropa Şurasının üzvüdür. Biz üzərimizə siyasi transformasiyaya dair bir sıra öhdəliklər götürmüşük. Keçmişə, hər şeyin nədən başladığına nəzər saldıqda görürük ki, heç bir siyasi sistem, bazar iqtisadiyyatı mövcud deyildi. 1991-ci ilədək biz Sovet İttifaqının bir hissəsi idik. Bunun necə sistem olduğu sizə məlumdur. İndi ölkədə siyasi təsisatlar, demokratik azadlıqlar, ifadə azadlığı, sərbəst toplaşma azadlığı, mətbuat azadlığı mövcuddur. Düşünürəm ki, bu, xalqımızın inkişafı üçün mühüm rol oynayıb. Bizdə azad internet vardır və ölkə əhalisinin 60 faizi internet istifadəçisidir. Bütün kəndlər genişzolaqlı internet xətti ilə təmin edilmişdir. Bu proqram ən gec ilyarım ərzində tamamlanacaqdır.

Biz iqtisadi sahədə əhəmiyyətli dəyişikliklərə nail olmuşuq. Ölkə iqtisadiyyatında özəl sektorun payı 60 faizdən çoxdur. Bir neçə il dünyanın ən sürətlə inkişaf edən ölkəsi olmuşuq. Bu da bizə son 9 il ərzində ümumi daxili məhsulu 3 dəfə artırmağa, yoxsulluq səviyyəsini 49 faizdən 7 faizə endirməyə imkan yaradıb. İşsizlik səviyyəsi 5,4 faizə düşüb. Doqquz milyondan çox əhalisi olan ölkədə 1 milyon iş yeri açmağa müvəffəq olmuşuq. Biz, həmçinin iqtisadiyyatı şaxələndirə bilmişik.

Beynəlxalq maliyyə institutları bizim islahatları dəstəkləyir. Davos İqtisadi Forumunun dünya ölkələrinin rəqabətlik göstəricisi siyahısında Azərbaycan 46-cı yerdədir. Bir neçə ildir ki, biz MDB dövlətləri arasında birinci yerdəyik. Bu yaxınlarda iqtisadi və maliyyə böhranına baxmayaraq, “Standard & Poors”, “Moody’s” və “Fitch” reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytingini yüksəldib. İnsanların həyat səviyyəsi gündən-günə yaxşılaşır. Biz çoxsaylı sosial-infrastruktur layihələri həyata keçiririk və iqtisadi transformasiya artıq reallıqdır. Eyni zamanda, enerji mənbələrindən asılılığı da aradan qaldırmağa nail olmuşuq. Biz islahatlara başladığımız dövrdəki asılılıqdan azad olmağa nail olmuşuq. Hazırda ümumi daxili məhsulda enerji amilinin çəkisi aşağı düşməkdədir, qeyri-neft sektorunun payı artır. Bu ilin ilk 6 ayı ərzində qeyri-enerji iqtisadiyyatımız 10 faizdən çox artıb. Bu da onu göstərir ki, iqtisadiyyatın transformasiyası və şaxələnməsi uğurlu olub. Enerji layihələrinin həyata keçirilməsinə başladığımız zaman bəzi insanlar “Holland sindromu”u təhlükəsi ilə üzləşəcəyimizi, neftin Azərbaycan üçün bəlaya çevriləcəyini bildirmişdilər. Lakin enerji layihələrindən əldə olunan maliyyə vəsaitlərinin müdrik idarə olunması, həmin sərvətin əhali arasında düşünülmüş şəkildə bölüşdürülməsi və strateji əhəmiyyətli layihələrin reallaşması sayəsində enerji amilindən asılılığı azalda bilmişik. Buna baxmayaraq, enerji təhlükəsizliyi iqtisadi və siyasi həyatımızın mühüm bir parçası olaraq qalacaqdır. İndi bizim enerji mənbələrimizə daha çox tələbat vardır. Biz dostlarımızla geniş əməkdaşlığa, dünya enerji bazarının proqnozlaşdırılması, istehsalçılar arasında ədalətli rəqabət, istehsalçılar, tranzit ölkələr və istehlakçılar arasında maraqların balanslaşdırılmasına istiqamətlənmiş mühüm enerji layihələri həyata keçiririk. Əminəm ki, əldə etdiyimiz inkişafı, üzləşdiyimiz çətinlikləri öz gözlərinizlə görmək üçün bu gün və sabah belə bir imkanınız olacaqdır.

Təkcə bizim üçün deyil, həm də bütün dünya üçün əsas narahatlıq doğuran məsələ Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalının davam etməsidir. Münaqişə, onun başlanması səbəblərinin təcridatlarına varmaq istəməzdim. Siz bunu yaxşı bilirsiniz. Lakin bu iki məsələyə diqqətinizi yönəltmək istərdim. Azərbaycan erməni təcavüzünün qurbanıdır. Bu, danılmaz faktdır. Ermənistan Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazisinin 20 faizini işğal altında saxlamaqda davam edir. Bildiyiniz kimi, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsidir. Tarixi nöqtəyi-nəzərdən bu ərazidə

azərbaycanlılar məskunlaşdı. Hüquqi baxımdan Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın bir hissəsidir. Sovet vaxtı Dağlıq Qarabağ muxtar vilayət olub, hətta muxtar respublika belə olmayıb, o, Ermənistanla inzibati sərhədlərə belə malik deyil. Beləliklə, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ərazisi daxilində yerləşir və münaqişə başladıda orada yaşayan insanların etnik tərkibi 75-25 faiz nisbətində idi. Bütün azərbaycanlılar Dağlıq Qarabağdan qovulublar. Ermənistan 7 ətraf rayonda etnik təmizləmə siyasəti aparıb. Halbuki orada heç bir zaman erməni əhalisi yaşamayıb. Nəticədə bizim Dağlıq Qarabağın ətrafındakı rayonlardan 750 mindən çox, Qarabağın özündən 40 min, Ermənistandan qovulan 200 mindən çox qaçqın və köçkün soydaşımız var. Bu rəqəmlər aydın məsələdir ki, münaqişənin başlandığı, etnik təmizləmə aparıldığı dövrə aiddir. Keçən dövr ərzində məcburi köçkün ailələrdə demoqrafik artım baş verdiyinə görə bu rəqəmlər də artmaqdadır.

Dağlıq Qarabağın ətraf rayonları dağıdılıb. ATƏT iki missiya göndərüb. Birincisi faktaraşdırıcı, ikincisi isə qiymətləndirmə missiyalarıdır. Onlar hər şeyin dağıdıldığını təsdiq ediblər. Bizim şəhərlər kimsənin yaşamadığı kabus şəhərlərinə çevrilibdir. Bütün infrastruktur darmadağın edilib, bütün qəbiristanlıqlar, məscidlər və tikililər yerlə-yeksan olunub. Bu, Ermənistan tərəfindən, gəlmələr tərəfindən törədilib. Bu, münaqişənin real mənzərəsidir.

Beynəlxalq ictimaiyyət məsələnin həllində fəal iştirak edir. Bizim məsələni həll etmək üçün hərtərəfli hüquqi bazamız vardır. BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi vardır. Onların heç biri yerinə yetirilməyib. ATƏT-in qərarları, Lissabon sammiti və digər qərarlar, hamımız bunları xatırlayırıq. Avropa Şurası, Avropa Parlamenti, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər beynəlxalq təsisatlarda, NATO-nun Çıxaqoda keçirilmiş sammitində də bu məsələyə baxılıb. Münaqişənin həlli beynəlxalq hüquq normaları və Helsinki Yekun Aktına əsaslanmalıdır. Ermənistan prezidentinin, mənim və Rusiya Prezidenti Dmitri Medvedevin tərəfindən imzalanmış Mayndorf bəyannaməsində də göstərilir ki, münaqişə beynəlxalq təşkilatların qərarları və qətnamələri əsasında həllini tapmalıdır. Bu qərar və qətnamələr birmənalıdır.

Məsələnin həlli ilə bağlı Helsinki Yekun Aktına da istinad edilir. Helsinki Yekun Aktında ərazi bütövlüyü və öz müqəddəratını təyin etmə prinsipi arasında balans açıq-aydın göstərilir. İnsanların öz müqəddəratını təyin etmək hüququ ərazi bütövlüyü prinsipinə xələl gətirməməlidir. Üstəlik, ermənilər artıq bir dəfə öz müqəddəratlarını təyin ediblər, Ermənistan dövlətini yaradıblar və bu dövlət tarixən azərbaycanlılar tərəfindən məskunlaşmış ərazidə yerləşir.

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldıqdan bir gün sonra İrəvan şəhərinin Ermənistan dövləti üçün paytaxt şəhəri olmasına razılıq vermişdi. Çoxları bundan xəbərsizdir, lakin bu, həqiqətdir. Biz daha bir erməni dövlətinin Azərbaycan ərazisində yaradılmasına icazə verməyəcəyik. Bu, qeyri-mümkündür. Ermənistan anlamalıdır ki, onların maksimalist yanaşması, Dağlıq Qarabağ üçün müstəqillik tələb etmələri mümkünsüzdür. Bunu heç kim dəstəkləməyəcəkdir. Bu yaxınlarda Dağlıq Qarabağda keçirilən qondarma "seçkilər" beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınmayıb, Dağlıq Qarabağı heç kim tanımır. Azərbaycan Dağlıq Qarabağı heç vaxt tanımayacaqdır. Buna görə də Ermənistanın irəliləyiş əldə etmək üçün ən yaxşı variantı 2009-cu ilin sonunda ATƏT-in Minsk qrupunun təqdim etdiyi təkliflərə qayıtmaqdır. Azərbaycan bunları dəstəkləyir. Siz bu təkliflərin nədən ibarət olduğunu bilirsiniz: işğal olunmuş bütün ərazilər Azərbaycana qaytarılmalı, qaçqın və məcburi köçkünlər öz torpaqlarına qayıtmalı, təhlükəsizlik təmin edilməlidir. Yalnız bundan sonra Ermənistan ilə əlaqələr təmin olunacaq, Dağlıq Qarabağın gələcək statusu hər iki tərəf hazır olduqda müəyyənləşdiriləcəkdir.

Ermənistanın rədd etdiyi formulunu biz qəbul etmişik. Bundan sonra danışıqlar prosesi bir ildən çoxdur ki, durğunluq mərhələsinə daxil olub. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin prezidentlərinin, xüsusən də, onların status-kvonun qəbul edilməz olması barədə bəyanatı bizi çox ruhlandırdı. Biz bu bəyanatı tamamilə dəstəkləyirik. Lakin Ermənistan status-kvonu saxlamağa çalışır və danışıqlar masasında oturmaq istəmir. Onların bütün tənqidçi əməlləri və bəyanatları bir məqsəd güdür, bu da münaqişənin həllinin uzadılmasıdır. Onlar bir şeyi başa düşməlidirlər ki, status-kvonu bu neçə illər ərzində saxladıkları kimi davam etdirə bilməyəcəklər. Qüvvələr və güc balansı dəyişir, Azərbaycan 20 il bundan əvvəlki ölkə deyildir. Azərbaycan özünü qorumaq iqtidarında olan ölkədir. Ermənistan üçün ən yaxşı çıxış yolu onun gələcəyinin regionun inkişafından asılı olduğunu anlamasıdır. Qonşular birgə yaşamağa öyrənməli və işğala son qoymalıdırlar. Hər şey işğalla əlaqəlidir. Bəzən Ermənistan liderləri deyirlər ki, Azərbaycan bu ölkə ilə bütün əlaqələrə son qoyub. Axi, siz torpaqlarımızı işğal edən ölkə ilə əməkdaşlığımızı necə gözləyə bilərsiniz?! Siz, öz ölkələrinizin bütün tarixi abidələrini darmadağın etmiş, ərazilərinizi işğal etmiş və bu işğal davam etdirmək niyyətində olan işğalçı bir ölkə ilə əməkdaşlığı necə təsəvvür edə bilərsiniz? Bu, mümkün deyildir. İşğala son qoyulmalıdır. Ərazilərin işğaldan azad olunması prosesi mümkün qədər tez başlamalıdır. İşğaldan azad olunma prosesi başlayan kimi, biz münasibətlərin normallaşdırılması, gərginliyin kəskin dərəcədə azaldılması istiqamətində mühüm addımlar atmaq məsələsini nəzərdən keçirməyə hazırıq. Amma əvvəlcə bu proses başlanmalıdır. Sözdən əmələ keçmək

lazımdır. Bu, bütün ölkələrin, eləcə də bizim, əminəm ki, Ermənistanın da marağındadır. Bütün insanlar sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq və beynəlxalq hüquq mümkün qədər tez bərpa edilməlidir. Mən bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Dağlıq Qarabağa müstəqillik verilməsi məsələsi qətiyyətlə müzakirə mövzusu ola bilməz. Ermənistan tərəfi bunu nə qədər tez başa düşsə və maksimalist, qeyri-realist, qeyri-qanuni yanaşmalardan imtina etsə, bu, onlar üçün də, sülh prosesi üçün də bir o qədər faydalı olar. Mən indi çıxışımı yekunlaşdırmalıyam, çünki bu münaqişə ilə bağlı çox danışa bilərəm, amma söhbətimizi fikir mübadiləsi şəklində davam etdirməyi daha məqsəduyğun hesab edirəm. Təşəkkür edirəm.

X X X

Norveçin ATƏT-dəki nümayəndəsi Robert KVİL nümayəndə heyətini qəbul etdiyinə və onlara Azərbaycanın digər bölgələrini də görmək imkanı yaratdığına görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi.

Səfir qeyd etdi ki, ATƏT-in üzvü olan ölkələrin səfirlərinin ildə bir dəfə təşkilatın iştirakçı ölkələrinin birinə getmək ənənəsini davam etdirərək, bu il Azərbaycana səfər etmək qərara alınmışdır. Bunun səbəbi isə Azərbaycanın təşkilatdakı rolu və ATƏT-in Minsk qrupunun Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə dair fəaliyyətinə diqqət göstərilməsidir. “Lakin missiya, eyni zamanda, Sizinlə təhlükəsizlik və iqtisadiyyatla bağlı məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparmaq niyyətindədir”, - deyən Robert Kvil görüşdə iştirak edən səfirlərdən Prezident İlham Əliyevə müraciət etmək istəyənlərin olduğunu bildirdi.

İrlandiyanın ATƏT-dəki nümayəndəsi Eoin O'LERİ Prezident İlham Əliyevə müraciət edərək bu səfər zamanı aparılacaq müzakirələrin və fikir mübadiləsinin çox əhəmiyyətli olduğunu qeyd etdi. Sonra Rusiyanın ATƏT-dəki daimi nümayəndəsi Andrey KELİN çıxış edərək dedi:

-Çox sağ olun İlham Heydəroğlu!

Mən Azərbaycanda təxminən bir il əvvəl olmuşam. Çox möhtəşəm dəyişikliklərin şahidi oldum. Dünən bizim Xəzər sahili boyu bulvarda gəzmək imkanımız oldu. Bulvarda gəzən çoxlu rusları gördük. Onlar özlərini çox rahat hiss edirlər. Bir səfir kimi bunları görmək məni çox məmnun edir.

Bilirsiniz ki, təmsil etdiyim ölkə Qafqazda təhlükəsizlik və sabitlik amilinə, o cümlədən onun qorunub saxlanmasına nə qədər böyük önəm verir. Biz Minsk qrupu çərçivəsində fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik və Sizə bu istiqamətdə dəstəyimizi nümayiş etdirəcəyik. Eyni zamanda, qeyd etməliyəm ki, biz çox çətin bir məqamda gəlmişik. Biz iki gün əvvəl İrəvanda səfərdəydik və prezident Sarkisyanın açıqlamalarında müəyyən gərginlik sezdik. Bu, Sizə də məlum olan son hadisələrlə əlaqədardır. Demək istərdim ki, belə bir məqamda vəziyyəti normallaşdırmaq üçün xoşməramlı siyasi jest olduqca əhəmiyyətlidir. Qeyd etmək istədiyim sonuncu məqam ondan ibarətdir ki, 56 ölkənin iştirak etdiyi ATƏT-də biz yalnız siyasi məsələlərlə bağlı deyil, eləcə də terrorizm, narkotik və təhlükəsizliklə bağlı qarşılıqlı maraq kəsb edən digər məsələlərin həlli istiqamətində də birgə fəaliyyət göstəririk. Bu məsələlərdə vahid mövqedən çıxış etmək olduqca vacibdir, çünki bunlar hamının faydalana biləcəyi siyasiləşdirilməmiş konseptual sənədlərdir. Bu da bizim üçün çox vacibdir. Təşəkkür edirəm.

X X X

Prezident İlham ƏLİYEV:

-Təşəkkür edirəm. Mən Ermənistanda ölkədaxili gərginliyin artması ilə bağlı narahatlıqdan başlamaq istərdim. Azərbaycan beynəlxalq təcrübəyə, fərq etməz, yazılı və ya şifahi öhdəliklərə zidd ola biləcək heç bir addım atmayıb. Biz bilirik ki, Ermənistanda Ramil Səfərovun ekstradisiyası və əfv olunması ilə bağlı hay-küy yaranıb. Mən bununla bağlı münasibətimi artıq bildirmişəm. Bir daha bildirirəm ki, Səfərovun ekstradisiyasından tutmuş əfvinə qədər hər şey Avropa Konvensiyasına, o cümlədən Azərbaycan Konstitusiyasına uyğun həyata keçirilib. O, həbsxanada təxminən 9 il cəza çəkib. Buna görə də, Ermənistan bu vəziyyətdən sülh danışıqlarını pozmaq üçün bəhanə kimi istifadə etməməlidir.

Mən giriş nitqimdə qeyd etdim ki, 2011-ci ilin iyununda Kazanda keçirilən son görüşdən sonra danışıqlar prosesi durğunluq mərhələsindədir. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri regiona səfərlər edir, lakin bizim hazırda müzakirələrimizin əsas mövzusu danışıqlar prosesinin mahiyyətinə deyil, gərginliyin, potensial təhlükənin azaldılmasına yönəlib. ATƏT-in Minsk qrupu yaranandan bəri ilk dəfədir ki, danışıqlar prosesinin dalana dirəndiyinin şahidiyik. Ötən illərdə danışıqlar prosesinin bir neçə mərhələsi, bir sıra təkliflər nəticəsiz olub. Praqa prosesindən başlayıb Madrid prinsipləri ilə tamamlanan, Azərbaycanın imtina etmədiyi sonuncu təkliflər paketi bəzi ermənilərin bunun əksini söyləməsinə baxmayaraq, mən deyərdim ki, həll üçün bəlkə də son

təklif və son imkan idi. Ermənistan hazırda bu epizoddan bəhanə kimi istifadə edir. Onlar bacardıqları qədər status-kvonu saxlamaq istəyirlər. Onlar həmişə məsələnin sülh yolu ilə həllini istədiklərini bildirirlər. Biz də problemin sülh yolu ilə həllini istəyirik. İyirmi il ATƏT-in Minsk qrupunda olduğumuz aydın şəkildə göstərir ki, biz məsələnin sülh yolu ilə həllinin tərəfdarıyıq. Sülh yolu ilə həlldən başqa biz, eyni zamanda, torpaqlarımızın da azad olunmasını istəyirik. Lakin Ermənistan yalnız sülh yolu ilə həll istəyir, onlar yalnız sülh istəyirlər. Biz də sülh istəyirik, həm də torpaqlarımızı istəyirik. Bu torpaqlar tarixən, siyasi baxımdan və hüquqi baza nöqtəyindən bizimdir. Buna görə də onlar Ramil Səfərov məsələsini qabartmağa çalışırlar. Onlar ölkədaxili lazımsız hay-küy yaradırlar. Mən əfv Sərəncamımla bağlı Ermənistan prezidentinin daxili problemlərini başa düşürəm. Lakin bu, onun problemi, bu, regionun problemi deyildir. Hər bir prezidentin ölkədaxili problemləri ola bilər. Lakin bu, heç də qeyri-etik davranaraq sülh prosesini zədələmək üçün səbəb ola bilməz. Ona görə də onlar bir az təmkinli olmalı, reallığı olduğu kimi qəbul etməlidirlər.

Mən paralellik aparmadan sadəcə bir tarixi məqamı xatırlatmaq istərdim. 2001-ci ildə Ermənistan prezidenti Fransanın Orli hava limanında Türk Hava Yollarına məxsus zolaqda bir neçə nəfərin, səhv etmərəmsə 1 amerikalı, 4 fransız, digərləri türk olmaqla 8 nəfərin ölümü, 50 nəfərin yaralanması ilə nəticələnən terror aktı törədən Karapetyan adlı terrorçunu əfv edib. Karapetyan Ermənistan vətəndaşı deyildi, lakin bir neçə il həbs cəzası çəkdikdən sonra o Ermənistana ekstradisiya olundu və Sarkisyanın xələfi və yaxın tərəfdaşı Koçaryan onu dərhal əfv etdi. Həmin vaxt biz beynəlxalq təşkilatlardan, siyasətçilərdən bu məsələ ilə bağlı heç bir açıqlamanın şahidi olmadıq. Mən 8 nəfərin qatili, 50 nəfərin yaralanmasına səbəb olan terrorçu ilə zabitimiz arasında paralellik aparmıram. Lakin bu, bir həqiqətdir. İndi ermənilərin özlərini təhqir olunmuş kimi qələmə verməyə haqları yoxdur. Mənə elə gəlir ki, buna bütün məqamlardan yanaşdıqda bu, doğru qərar idi. İndi Ermənistanın özünə ismarıç göndərilməlidir: bundan danışıqlar prosesini pozmaq üçün bəhanə kimi istifadə etməyin, bundan gərginlik yaratmaq üçün istifadə etməyin! Gərginliyi yaradan Azərbaycan deyil, onlardır. Onlar sakitləşməli, danışıqlar masasına qayıtmalı və münafişənin mümkün qədər tez həlli yolunu tapmağa çalışmalıdırlar.

X X X

ABŞ-ın ATƏT-dəki nümayəndəsi İn KELLİ çıxış edərək Minsk qrupunun həmsədrələrinin fəaliyyətini dəstəklədiyini və bu fəaliyyətin əhəmiyyətli olduğunu bildirdi. Qeyd etdi ki, Prezident Obama və dövlət katibi Hillari Klinton da şəxsən Minsk qrupunun fəaliyyətinə cəlb olunublar. Səfir, eyni zamanda, Azərbaycan Prezidentinin etimad yaratmağa yönələn tədbirlərini, humanitar əlaqələri dəstəkləməsini yüksək qiymətləndirdiyini vurğuladı.

**QƏBƏLƏDƏ AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ YÜKSƏK SƏVİYYƏLİ STRATEJİ ƏMƏKDAŞLIQ
ŞURASININ İKİNCİ İCLASINDAN SONRA TÜRKİYƏNİN BAŞ NAZİRİ RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANLA BİRGƏ MƏTBUAT KONFRANSINDA
BƏYANAT**

*Qəbələ şəhəri,
11 sentyabr 2012-ci il*

-Hörmətli cənab Baş nazir, əziz qardaşım!
Hörmətli qonaqlar!
Xanımlar və cənablar!

Əziz qardaşım, mən Sizi Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram, ölkəmizə xoş gəlmisiniz! Bütün türk qardaşlarımızı salamlayıram.

Biz bu gün Azərbaycan-Türkiyə Yüksək Səviyyəli Strateji

Əməkdaşlıq Şurasının ikinci iclasını keçirdik. Bildiyiniz kimi, birinci iclas keçən il İzmirdə çox uğurlu keçirilmişdir. Birinci iclasda qəbul edilmiş qərarlar uğurla icra edilir. Biz bu gün, ilk növbədə, görülmüş işlərə qiymət verdik, işləri təhlil etdik və eyni zamanda, gələcək əməkdaşlıq üçün əlavə addımların atılması haqqında fikir mübadiləsi apardıq. Bütövlükdə deyə bilərəm ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri bütün sahələrdə uğurla inkişaf edir, bütün sahələri əhatə edir. Bugünkü toplantının gündəliyi də çox genişdir. Biz bir sıra önəmli məsələlər haqqında çox geniş müzakirə aparmışıq və bir daha demək istəyirəm ki, bizim aramızda fikir ayrılığı yoxdur – istər beynəlxalq məsələlərlə bağlı, istər ikitərəfli əlaqələrə dair bizim fikrimiz birdir.

Biz bu gün siyasi vəziyyətlə, dünyada gedən proseslərlə bağlı həm təkbətək görüşdə, həm geniş tərkibdəki görüşdə danışıdıq, fikir mübadiləsi apardıq. Bizim ölkələr bütün sahələrdə və bütün beynəlxalq təşkilatlarda bir-birini dəstəkləyir. Bu gün görülmüş işlər haqqında nazirlər bizə məlumat verdilər və gələcəkdə birgə fəaliyyət haqqında yeni təşəbbüslər müzakirə edildi. Biz bütün beynəlxalq təşkilatlarda vahid mövqedən yanaşırıq, bir-birimizi dəstəkləyirik və bu dəstək bizim üçün, bölgə üçün, dünya üçün çox önəmlidir. Bu gün Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri nəinki ikitərəfli münasibətlərin inkişafı üçün vacibdir, həmçinin bölgədə sülhün, sabitliyin, təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün sabitləşdirici rol oynayır. Bizim dünyadakı rolumuz artır və bir-birimizə dəstək verməyimiz ölkələrimizin önəmini daha da artırır.

Beynəlxalq məsələlərə gəldikdə, əlbəttə, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nəticələrini və danışıqlarda göstərilən səyləri müzakirə etdik. Danışıqların son durumu haqqında mən əziz qardaşıma məlumat verdim. Bildiyiniz kimi, Azərbaycana qarşı ədalətsizlik və işğal siyasəti hələ də davam edir. Beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış Azərbaycanın əzəli torpağı olan Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında yerləşən bölgələr iyirmi ildir ki, erməni işğalçıları tərəfindən işğal edilmişdir. Bütün beynəlxalq hüquq normaları, ədalət pozulmuşdur, tarixi ədalət pozulmuşdur. Biz çalışırıq ki, məsələnin sülh yolu ilə həllinə nail olaq. Ancaq Ermənistanın qeyri-konstruktiv və riyakar fəaliyyəti buna imkan vermir. Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır: beynəlxalq hüquq normaları, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir və məsələ yalnız ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında öz həllini tapa bilər. Fərsətdən istifadə edərək Türkiyə dövlətinə, hökumətinə bu məsələ ilə bağlı tutduğu mövqeyə görə bir daha Azərbaycan xalqı adından minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Bu gün əlbəttə, biz iqtisadi əlaqələrimizin yeni perspektivləri haqqında da danışıdıq. Ticarət dövriyyəsi yüksək templərlə artır. Baxmayaraq bizi bu ticarət dövriyyəsinin həcmi hələ ki, qane etmir, ancaq dinamika çox müsbətdir. Əgər biz bu templəri saxlaya və artırma bilsək yaxın gələcəkdə ticarət dövriyyəmiz daha da böyük rəqəmlərlə ölçüləcəkdir.

Enerji sahəsindəki əməkdaşlıq ənənəvi xarakter daşıyır. Deyə bilərəm ki, iqtisadi sahədə enerji sektorundakı əməkdaşlıq həmişə olduğu kimi prioritet mənə daşıyır. İzmirdə keçirilən iclasdan sonra önəmli hadisələr baş vermişdir. Biz TANAP layihəsinə imza atdıq. Artıq TANAP layihəsi dünyada böyük səs salmışdır və dünyada enerji siyasətinin yenidən formalaşması istiqamətində atılan mühüm addımdır. Beynəlxalq aləmdə TANAP layihəsinə olan diqqət onu göstərir ki, Türkiyə və Azərbaycan həmişə olduğu kimi, lazım olan vaxtda birgə təşəbbüs göstərərək, bütün məsuliyyəti öz üzərinə götürərək bu böyük layihəyə start verdi. Ümid edirəm ki, danışıdığımız kimi, yaxın 5 ildə biz TANAP layihəsinin icrasına nail olacağıq və beləliklə, Azərbaycan Türkiyə üçün önəmli qaz təminatçısı olacaqdır və eyni zamanda, Azərbaycan qazı Türkiyə vasitəsilə Avropaya nəql ediləcəkdir.

Digər mühüm layihə nəqliyyat sektoru ilə bağlıdır. Bu layihə də artıq böyük layihələr arasında özünə yer tapa bilmişdir – Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu. Bu gün nazirlər məlumat verdilər və biz gələcək layihələr

haqqında danışdıq. Bu layihə bizim birgə təşəbbüsümüzdür. Ancaq bu gün yenə də onu görürük ki, başqa ölkələr, tərəfdaş olan ölkələr bu layihəyə maraq göstərir və bu layihəyə qoşulmaq istəyirlər. Biz bunu alqışlayırıq. Türkiyəni Azərbaycan və Gürcüstanla, həmçinin Gürcüstanı Azərbaycanla birləşdirən bu layihə artıq beynəlxalq müstəviyə çıxmışdır.

Hərbi-texniki əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə edildi. Bu sahədəki əməkdaşlıq qardaşlıq, dostluq prinsiplərinə əsaslanır və birgə təşəbbüslər irəli sürülmüşdür. Deyə bilərəm ki, bu sahədə son illər ərzində böyük tərəqqi müşahidə olunur.

Rabitə, informasiya texnologiyaları məsələləri müzakirə edildi, yəni, bu gün elə bil ki, iki ölkənin Nazirlər kabinetləri bir araya gəlmişdir. Hər halda Azərbaycana gəldikdə, Nazirlər Kabinetinin üçdəbir hissəsi bu gün bu toplantıda iştirak edir və bu, özlüyündə bir göstəricidir. Onu göstərir ki, doğrudan da ikitərəfli gündəlik kifayət qədər genişdir, mənalıdır, səmimidir və müsbətdir.

Mən çox şadam ki, biz bütün məsələləri dostluq, qardaşlıq şəraitində müzakirə edirik. Bir daha demək istəyirəm ki, münasibətlərimizin təməlinə iki xalqın bir-birinə olan duyğularıdır, iki dövlətin bir-birinə olan dəstəyidir. Bu dəstək vardır. Bir daha demək istəyirəm ki, bu dəstək regional məsələlərdə də müsbət rol oynayır. Əziz qardaşım, bir daha Sizi Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram. Sizə cansağlığı, uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, bu gün imzaladığımız sənədlər də növbəti toplantıya qədər reallığa çevriləcəkdir.

X X X

Sonra Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan jurnalistlərin suallarını cavablandırırlar.

Türkiyənin NTV kanalının müxbiri: **Cənab Baş nazir, Sultanqazidə yeni bir terror aktı törədildi. Bunu necə qiymətləndirirsiniz? Sizə verilən son məlumatları ictimaiyyətlə bölüşə bilərsinizmi? Bir sualım da var. Suriyada seçkilərin keçirilməsi qərara alındı. Bəşər Əsəd bildirmişdir ki, seçkilərdə uduzsam bu dəfə hakimiyyətdən gedəcəyəm. Onun bu fikrini necə qiymətləndirirsiniz?**

Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Əvvəlcə, Sultanqazidəki terror aktı ilə əlaqədar. Təbii ki, verilən məlumatlar əsasında məsuliyyəti öz üzərinə götürən qrupu hazırda bilirik. Bu barədə xəbəri sizlər də almısınız. Bu, polis şöbəsinə edilən bir hücumdur. Bir şəhidimiz vardır. Bununla bərabər, dörd polisimiz yaralıdır. Burada iki vətəndaşımız da yaralı vəziyyətdədir. Yaralarımızın vəziyyətlərinin ağır olmadığı haqqında məlumat aldım. Onlara Allahdan şəfa arzulayıram, şəhidimizə rəhmət və yaxınlarına səbir diləyirəm. Bildiyiniz kimi, hadisə terrorçu-intiharçının bombanı partlatması nəticəsində baş vermişdir. Cinayəti törədənin şəxsiyyəti müəyyən olunmuşdur. Amma onun əlaqələri hazırda bütün təhlükəsizlik qurumları və polis tərəfindən araşdırılır.

İkinci sualınıza gəldikdə, hazırda Suriyada keçiriləcək seçkilərin inandırıcılığı yoxdur. İnandırıcılığı olmayan bir zəmində keçiriləcək seçkilərin nəticəsi də məlumdur. Hazırda Suriyada vətəndaş müharibəsi gedir. Belə bir şəraitdə keçiriləcək seçkinin nəticəsi artıq indidən məlumdur. Bundan əvvəlcə də, bilirsiniz, bir seçki keçirdilər. Suriya xalqının böyük əksəriyyəti bu seçkilərdə iştirak etmədi. Çünki sağlam bir təməl mövcud deyildi. Burada sağlam bir təməl yaradılmadan keçiriləcək seçkilərin heç bir qiyməti yoxdur. Belə ki, Cenevrədə qəbul olunan qərarlar vardır. Bu Cenevrə qərarlarına Suriya rejimi əməl etməmişdir. Əgər buna əməl etsəydilər daha artıq məsafə qət edilmiş olardı. Kofi Annanın istefa verməsinin səbəbi məlumdur. Hazırda cənab Lahdar Brahimi bu vəzifəni yerinə yetirir. Ancaq o, vəzifəsinin nə qədər çətin olduğunu artıq indidən ifadə etmişdir. Belə bir şəraitdə sağlam bir demokratik təməl yoxdur. Sağlam təməl olmayınca da buradan çıxacaq nəticələrin qəbul edilməsi də mümkün deyildir.

Xəzər Televiziyasının müxbiri Türkay Verdiyeva: **Hər vaxtınız xeyir olsun. Hörmətli cənab Baş nazir, iki ölkə arasında iqtisadi əməkdaşlıqda, xüsusilə sərmayə yatırımları mühüm rol oynayır. Bugünkü Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurası çərçivəsində Azərbaycanın bu istiqamətdə atmış olduğu addımların qarşılığı olaraq Türkiyənin Azərbaycana irihəcmli sərmayə yatırımları perspektivinə necə baxırsınız?**

Baş nazir Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Hazırda onsuz da bu məsələdə olduqca gözəl təşəbbüslər vardır. Belə təşəbbüslərdə qət etdiyimiz məsafə bu an etibarilə 10 milyard dollara çatmışdır, Azərbaycandakı sərmayələr etibarilə. Hədəf bunu sürətlə 20 milyard dollara çatdırma bilməkdir. Bu istiqamətdə də işlər görülür. Təbii ki, burada ayrıca müştərək görüləcək işlər vardır. Hətta biz daha da irəliyə gedək deyirik ki, Azərbaycan-Türkiyə sahibkarlarının, təşəbbüskarlarının üçüncü ölkələrə də sərmayə qoymalarının yolunu açmaq. Bunu da müvəffəqiyyətlə davam etdirmək istəyirik.

Anadolu Agentliyinin müxbiri Həsən Öyməz: **Mən cənab Prezidentə bir sual vermək istəyirəm. İki ölkə arasındakı əməkdaşlığın getdikcə sürətləndiyi bir mərhələdəyik. Bu əməkdaşlığı Türkiyə Respublikası vətəndaşlarına sərbəddə viza tətbiq olunmasının tamamilə aradan qaldırılması şəklində zirvəyə çatdırılması istiqamətində bir fəaliyyətiniz varmı? Sizdən bir müjdə ala bilərikmi? Bir də TANAP layihəsinin planlaşdırılan tarixdən daha əvvələ çəkilməsi mövzusunda bir addımdan söhbət gedirmi? Türkiyədən çıxış, Avropaya giriş nöqtəsi olaraq iki müxtəlif alternativ üzərində iş gedirdi. Bu alternativdə də bir konkretlik varmı?**

Azərbaycan Prezidenti İlham ƏLİYEV: Qeyd etdiyiniz kimi, əlaqələrimiz çoxşaxəlidir. Bütün sahələri əhatə edir. Biz çalışırıq ki, bütün sahələrdə bütün məsələləri həll edək və zamanında həll edək. Viza məsələlərinə gəldikdə, siz yaxşı bilirsiniz ki, bir müddət bundan əvvəl Türkiyə dövləti bütün türkdilli dövlətlərin vətəndaşlarına qarşı viza rejimini ləğv etdi. Beləliklə, bütün türkdilli dövlətlərin vətəndaşları Türkiyəyə sərbəst gedə bilərlər və bu qərara görə biz çox minnətdarıq. O ki qaldı Azərbaycana, bu məsələ bu gün müzakirə edildi. Qərar qəbul edildi ki, bu məsələyə biz təcridən nail olaq. Müəyyən kateqoriya insanlar - iş adamları, elm adamları, tanınmış şəxslər vardır ki, onların gəliş-gedişi üçün daha da asan rejim tətbiq oluna bilər. Bütövlükdə isə bizim müəyyən mexanizmlərimiz, daxili prosedurlarımız hələ tamamlanmayıb. Bu prosedurlar tamamlanandan sonra əlbəttə ki, Türkiyə vətəndaşları da Azərbaycana vizasız gələ bilərlər. Biz bu məsələ üzərində işləyirik. Bu məsələ müzakirə edildi. Türkiyə tərəfi bu məsələ ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini anlayır. Biz birgə söylərlə məsələnin həlli yolunda önəmli addımları atacağıq.

TANAP layihəsinə gəldikdə, mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, bu, sırf Türkiyə-Azərbaycan layihəsidir. Uzun illər Azərbaycan qazını Avropaya çıxarmaq üçün müxtəlif variantlar, müxtəlif layihələr müzakirə edilmişdir. Təəssüf ki, onların heç biri reallaşmadı. Belə olan vəziyyətdə iki qaradaş ölkə bütün məsuliyyəti, o cümlədən maliyyə məsuliyyətini öz üzərinə götürmüşdür. TANAP-ın üstünlüyü ondan ibarətdir ki, bu layihəni biz ikimiz icra edəcəyik. Üçüncü tərəflər üçün də bu layihə açıqdır. Yerdə qalan müəyyən faizlər bizim tərəfdaş olan şirkətlərə verilə bilər. Beləliklə, TANAP layihəsinə beynəlxalq status da verilə bilər.

Əsas məsələ Azərbaycan qazını daha da böyük həcmdə Türkiyəyə və Türkiyə ərazisindən Avropa məkanına çatdırmaqdır. Avropa məkanına çatdıqda bu qazın həmin məkana hansı yollarla daxil ediləcəyi artıq texniki və iqtisadi məsələdir. Coğrafiya belə diktə edir ki, bizim qazımız ya Bolqarıstan, ya Yunanıstan ərazisindən Avropaya gedəcəkdir. Hazırda SOCAR və tərəfdaş şirkətlər bütün variantları nəzərdən keçirirlər. Ən məqbul, ən təhlükəsiz və iqtisadi cəhətdən səmərəli varianta üstünlük veriləcəkdir. Amma onu da qeyd etmək istəyirəm ki, hazırda Avropa İttifaqında olan ölkələr bir-biri ilə qaz xətlərini qururlar, yaradırlar. İstənilən nöqtədən Avropaya Azərbaycan qazı daxil olduqda geniş Avropa məkanını əhatə edə bilər. Ümid edirəm ki, 2017-ci ildə bu layihə tamamlana bilər. Sağ olun.

İctimai Televiziyanın müxbiri Elçin Mirzəyev: **Sualım cənab Ərdoğanadır. Hörmətli Baş nazir, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı danışıqlar prosesinin getdiyi bir vaxtda bəzi dairələr bu danışıqlar prosesinə fikir vermədən Türkiyə və Ermənistan arasında sərbədin açılması məsələsini yenidən gündəmə gətirir. Bu məsələ ilə bağlı Sizin mövqeyinizi bilmək istərdik.**

Baş nazir Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Mən çox təşəkkür edirəm. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı, başda təbii ki, ATƏT-in Minsk qrupu olmaqla bu məsələnin həlli yolları tapılmayınca, oradan bir və ya iki rayonun məsələsi həll etməyincə bizim belə bir qapı açmağımız və sairədən söhbət gedə bilməz. Bu, iqtidarda olduğumuz müddətdə həmişə söylədiyimiz sözdür. Belə bir addım ata bilmərik. Bizim atacağımız bütün addımların məqsədi budur: hazırda işğal altındakı torpaqlardan ermənilər çıxmalıdır. Bu, beynəlxalq qurumlar tərəfindən də "Bura Azərbaycanındır" deyilməsinə rəğmən hələ də torpaqların buranın haqq sahiblərinə verilməmiş olması bizim mövqeyimizi aydın və dəqiq şəkildə ortaya qoyur. Bizim mövqeyimiz də burada Ermənistan ilə bağlı atığımız qətiyyətlə addım, tutduğumuz mövqe nədirsə bundan sonra da eyni şəkildə davam edəcəkdir. Bu prosesdə maraqlı tərəf olaraq biz də hər zaman Azərbaycanın yanında olmağa davam edəcəyik.

**PARİSDƏ FRANSA SAHİBKARLAR TƏŞKİLATINA – MEDEF-Ə ÜZV OLAN
İŞ ADAMLARI İLƏ GÖRÜŞDƏ
ÇIXIŞ**

*Paris şəhəri,
19 sentyabr 2012-ci il*

-Çox minnətdaram. Əvvəlcə dəvətə görə sizə təşəkkürümü bildirirəm. Burada, Parisdə köhnə dostları görmək çox xoşdur. Mən MEDEF-də bizim əvvəlki görüşlərimizi xatırlayıram. Bu təmaslar Azərbaycan və Fransanın aparıcı şirkətləri arasında iqtisadi sahədə güclü tərəfdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasına çox kömək etmişdir. Parisə yenidən gəlməyimə çox şadam.

Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, dünən mənim Prezident Olland ilə görüşüm oldu. Biz bir çox məsələlər ətrafında, əlbəttə ki, çox uğurla inkişaf etməkdə olan ikitərəfli siyasi əlaqələrə dair səmimi və açıq müzakirələr apardıq. Bizim görüşümüz siyasi əlaqələrimizin strateji xarakter daşdığını bir daha sübut etdi. Biz dostuq, tərəfdaşlıq və həm ikitərəfli münasibətlər səviyyəsində, həm də beynəlxalq arenada fəal şəkildə əməkdaşlıq edirik. Xüsusilə də Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçildəndən sonra həm beynəlxalq məsələlərlə, həm də regionda və dünyada qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərlə bağlı ölkələrimiz arasında əlaqələr daha da fəallaşmışdır.

Qeyd etdiyiniz kimi, siyasi əlaqələrlə yanaşı, biz həm də ölkələrimiz arasında mədəniyyət sahəsində əlaqələri müzakirə etdik. Bu əlaqələr də çox uğurla inkişaf edir. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, dünən mən Luvr Muzeyində İslam incəsənəti bölməsinin açılışında iştirak etmişəm. Bu gün biz Parisdə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin açılışında iştirak edəcəyik. Bu, Azərbaycandan kənar açılan ilk mədəniyyət mərkəzidir. Ötən il biz Bakıda yeni fransız məktəbinin təməlini qoyduq. Mən bir çox başqa tədbirləri, sərgiləri, mədəniyyət sahəsində mübadilə, konsertlər və digər mühüm tədbirləri qeyd edə bilərəm ki, bunlar da işbirliyi həyata keçirmək üçün gözəl şərait yaradır.

Ümumilikdə siyasi əlaqələr və açıq, səmimi münasibətlər iqtisadi əməkdaşlıqda mühüm rol oynayır. Ona görə də biz çox şadiq ki, təkcə siyasi sahədə deyil, xalqlar arasında əlaqələr, mədəniyyət sahəsində də möhkəm əməkdaşlıq əlaqələri qurmuşuq. Ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlığa gəlinə, qarşılıqlı ticarətdə dinamik inkişaf qeydə alınır, hazırda bu göstərici 4,6 milyard dollar təşkil edir və getdikcə artır. Gələcəkdə biz ticarət əlaqələrinin daha da şaxələndirilməsinin şahidi olmaq istərdik. Hesab edirəm ki, enerji sektorundan kənar əlaqələrin genişləndirilməsi üçün yaxşı potensial mövcuddur.

Azərbaycanın yürütdüyü enerji siyasəti region hüdudlarını aşır. Bu gün biz Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələləri ilə bağlı Avropadan olan tərəfdaşlarımızla birgə fəaliyyət göstəririk və Fransanın “Total” və “GDF-Suez” kimi şirkətləri bizim uzunmüddətli tərəfdaşlarımızdır. Biz qarşıdakı planları və layihələri həyata keçirmək üçün birgə çalışırıq.

Azərbaycanın böyük neft və qaz ehtiyatları, artıq şaxələndirilmiş boru kəməri infrastrukturu vardır. Biz yeni kəmərlər sistemi üzərində işləyirik. Bu kəmərlər bizdə olan və gələcəkdə olacaq qazı müxtəlif istiqamətlərə ixrac etməyə imkan verəcəkdir. İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, eyni zamanda, enerji təchizatı marşrutlarının şaxələndirilməsi bizim üçün son dərəcə vacibdir. Şadiq ki, enerji siyasətində də maraqlarımız avropalı tərəfdaşlarımızla üst-üstə düşür. Təbii qaz məsələsinə gəlinə, Azərbaycan Avropanın əsas tərəfdaşlarından birinə çevriləcəkdir. Neft məsələsinə gəldikdə, Avropa İttifaqının bəzi üzv dövlətlərinin enerji balansında Azərbaycan neftinin payı 30 faizdən artıqdır. Onun əsas hissəsi nisbətən yeni mənbədən əldə olunur. Azərbaycanın təsdiq edilmiş qaz ehtiyatları 2,5 trilyon kubmetrdən çoxdur. Artıq qeyd etdiyim kimi, biz yeni boru kəməri sistemi üzərində iş aparırıq. Bu layihədə, xüsusilə də regionun və Avropanın enerji xəritəsini əhəmiyyətli şəkildə dəyişəcək TANAP layihəsində Fransa şirkətlərini tərəfdaş kimi görməyə şad olardıq. İqtisadi göstəricilərə nəzər saldıqda, düşünürəm ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə nail ola bilmişik. Bu, bir sıra rəqəmlərdə də özünü göstərmiş, xüsusilə də bu ilin altı ayının göstəricilərində öz əksini tapmışdır. Qeyri-enerji sektorunda ümumi daxili məhsulun həcmi 10 faizdən çox artmışdır. Ümumilikdə son 8 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı üç dəfə artıb. Yaşayış səviyyəsi yaxşılaşıb, yoxsulluq səviyyəsi təxminən 50 faizdən 7 faizə düşüb, işsizlik səviyyəsi 5,4 faiz təşkil edir. Xarici borc ümumi daxili məhsulun təxminən 7 faizi həcmindədir. Biz 9,3 milyon əhalisi olan ölkədə bir milyondan artıq yeni iş yeri açmışıq, işsizlik 5-10 il bundan əvvəl olduğu kimi, ciddi problem deyildir. Beynəlxalq maliyyə institutları da nailiyyətlərimizi və problemlərimizi yaxından izləyir. Şadiq ki, maliyyə böhranı dövründə üç aparıcı reyting agentliyi - “Standard & Poors”, “Fitch” və “Moody’s” Azərbaycanın kredit reytingini qaldırıb. Davos İqtisadi Forumunun dünya ölkələrinin rəqabətlik

göstəricisi üzrə sonuncu sıyahısında Azərbaycan 46-cı yerdədir. Bu da region ölkələri, bütün qonşularımız arasında ən yüksək göstəricidir.

Gələcəkdə biz qeyri-enerji sektoruna daha çox diqqət ayıracağıq. Çünki düşünürəm ki, enerji sektorunda qarşımıza qoyduğumuz bütün məqsədlərimizə çatmışıq və hazırda icra edəcəyimiz layihələrə artıq start verilmişdir. Növbəti on il üçün məqsədlərimiz iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi, şaxələndirilməsi, sənayeləşdirilməsi, kənd təsərrüfatına, informasiya texnologiyalarına, xüsusilə, kosmik texnologiyaya investisiyaların yatırılmasıdır. Yeri gəlmişkən, fransız şirkətləri bizə bu sahədə yardım edirlər. Bu, növbəti on il üçün hədəfimiz olacaqdır.

Artıq qeyd etdiyim kimi, son 8-9 il ərzində biz ümumi daxili məhsulu üç dəfə artırmağa, ölkədə müasir infrastruktur yaratmağa nail olmuşuq. Növbəti on il ərzində, davamlı inkişaf onilliyində, bizim hədəfimiz qeyri-enerji sektorunda ümumi daxili məhsulu iki dəfə artırmaqdır. Düşünürəm ki, qarşıdakı on ildə bu, mümkün olacaqdır. Zənnimcə, transformasiya sahəsində təcrübəmiz, dünyanın aparıcı şirkətləri ilə güclü əlaqələrimiz sayəsində buna nail ola biləcəyik.

Uzun illərdir Fransa şirkətləri bizim ölkədə uğurla fəaliyyət göstərir. Enerji sektorunda onlar investor, digər sektorlarda iş podratçısı kimi fəaliyyət göstərirlər. Əlbəttə ki, biz Fransa şirkətlərini qeyri-enerji sektorunda investor kimi görmək istərdik. Düşünürəm ki, bunu etmək üçün yaxşı potensial mövcuddur. Çünki iqtisadiyyat inkişaf edir, yeni imkanlar yaranır, Azərbaycan regional mərkəzə, təkcə siyasi deyil, həm də iqtisadi mərkəzə çevrilir. Azərbaycan regionda tarazlaşdırıcı rol oynayır. Düşünürəm ki, Azərbaycana investisiya yatırmaq imkanlarının dəyərləndirilməsi Fransa şirkətləri üçün maraqlı olacaqdır. Eyni zamanda, biz onları podratçı kimi də görmək istərdik. Mən bizimlə fəal şəkildə çalışan bir çox Fransa şirkətinin adını çəkə bilərəm. Dünən Prezident Olland ilə görüşdə bildirdim ki, səfərdən əvvəl köməkçim mənə Azərbaycandakı Fransa şirkətlərinin fəaliyyəti ilə bağlı broşür təqdim etdi. Güman edirəm ki, bir neçə ilə şirkətlərin adları olan kitab nəşr ediləcəkdir. Bunlar bizim planlarımızdır. Mən həm siyasi, həm də iqtisadi sahədə əməkdaşlığımızın səviyyəsindən məmnunam. Əməkdaşlığımız çox mehriban, gözlənilən və möhkəmdir.

Azərbaycan açıq ölkədir. Bu ölkədə bizneslə məşğul olmaq cəlbədidir. Hazırda Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun 80 faizi özəl sektorun payına düşür. Burada çox liberal iqtisadi nizamlaşdırma mövcuddur. Biz Dünya Bankının "Doing Business" proqramında aparıcı ölkələr sırasındayıq. Ölkədə çox əlverişli investisiya mühiti mövcuddur. Adambaşına düşən birbaşa xarici sərmayələrin həcminə görə Azərbaycan keçmiş sovet ölkələri arasında birinci yerdədir. Bu il biz Azərbaycana, iqtisadiyyatımıza 20 milyard dollar həcmində birbaşa sərmayələrin yatırılacağını gözləyirik. Hazırda xarici və yerli investisiyalar arasında nisbət dəyişib. Sərmayələrin 70 faizi yerli yatırımlardır. Bu, o deməkdir ki, şirkətlərimizin rəqabətliliyi artır.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan xaricdə böyük investisiya layihələrinə start verib. Regionda biz ilk növbədə Türkiyə iqtisadiyyatına milyardlar yatırırıq. Növbəti beş il ərzində bu, təxminən 20 milyard dollara çatacaqdır. Biz Gürcüstanda bir nömrəli investoruq. Dövlət Neft Şirkəti Gürcüstanda ən böyük vergi ödəyicisidir. Bundan əlavə, biz Avropa İttifaqına üzv ölkələrə, keçmiş Sovet İttifaqı ölkələrinə investisiya yatırmağı planlaşdırırıq. Biz, həmçinin maliyyə resurslarımızı da şaxələndiririk, bu da çox mühümdür. Azərbaycan və Fransa şirkətləri arasındakı əlaqələrin tarixini nəzərə alaraq, qarşıdakı illərdə biz üçüncü ölkələrdə hətta müştərək investor kimi fəaliyyət göstərə bilərik.

Mən Azərbaycan haqqında danışaraq daha çox vaxtınızı almaq istəmirəm. Bilirəm ki, əksəriyyətiniz bizim ölkədə olub, ölkəmizlə bağlı öz təəssüratlarınız vardır. Azərbaycanda olmayanları mən bizneslə məşğul olmaq imkanlarını öyrənmək və tərəfdaşlığımızı möhkəmləndirmək üçün ölkəmizə dəvət edirəm. Təşəkkür edirəm.

X X X

Jan BÜREL:

-Cənab Prezident. Sizi bu gün burada, Parisdə dinləmək, nailiyyətləriniz, Azərbaycanın iqtisadi durumu barədə təqdimatlarınızı, fikirlərinizi eşitmək bizim tərəfdən və borcla mübarizə aparən Qərbi Avropanın hər bir ölkəsi tərəfindən təqdir edilir. Bir neçə dəqiqə öncə ölkənizin dövlət borcunun ümumi daxili məhsulun 7 faizini təşkil etdiyini eşitdikdə bunun Fransa üçün də belə olmasını arzuladım.

Bizim Sizdən soruşmaq istədiyimiz bəzi suallar vardır. İndi mənim həmkarım Kristian Mons sual-cavab sessiyasına başlayacaqdır. Kristian buyurun.

Kristian MONS: Cənab Prezident, iştirakınız üçün Sizə təşəkkür edirik. Burada masa ətrafında Fransa şirkətlərini təmsil edən 50-dən çox baş icraçı direktor və baş menecer əyləşibdir. Onlar, yəni biz, tərəqqiniz və ölkəniz haqqında daha çox sual vermək məqsədilə burada toplanmışıq. Bizim şirkətlər enerji, nəqliyyat,

infrastruktur, su idarəçiliyi, xidmət, turizm, bankçılıq və digər sahələri təmsil edir. Onlar Sizə çox qısa və konkret, eyni zamanda, həmişə olduğu kimi, dəqiq suallar vermək istəyirdilər. Əgər razısınızsa, mən sual-cavaba “Total” şirkətindən olan cənab Borrell ilə başlayıram. O, Sizə sual vermək istədi. Mişel BORREL: Çox sağ olun. Cənab Prezident, mənim vermək istədiyim xüsusi bir sual yoxdur. Sadəcə həmkarlarımla qarşısında Sizin bazar ertəsi keçirdiyiniz görüşdə müzakirə etdiyiniz bir neçə məsələ haqqında şərh vermək istərdim.

İlk növbədə, qaz sektoru haqqında. Siz öz çıxışınızda enerji sektorundakı nailiyyətlərinizi və qarşıda duran hədəflərinizi qeyd etmişdiniz. Düşünürəm ki, bunlar Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, ölkədəki investisiya mühitinin yaxşı göstəricisidir. Öz adımdan deyə bilərəm ki, biz Azərbaycanın neft və qaz sektorunda iştirak etməkdən məmnun və bununla fəxr edirik. Yenəcə uğurlu şəkildə tamamladığımız və aşkarlanmasını keçən ilin sentyabr ayında Sizinlə birgə elan etdiyimiz “Abşeron” yatağı barədə müzakirə aparmaq imkanımız oldu. Burada iştirak edən tərəfdaşlarımız “GDF-Suez” şirkəti və SOCAR ilə birlikdə “Abşeron” yatağındakı quyunun maliyyə dəyəri barədə açıqlama vermişdik. Bildiyiniz kimi, onun Sizin arzuladığınız miqyasda və zaman çərçivəsində işlənməsinin əsas şərti Xəzər dənizində qazma imkanlarını artırmaqdır. Quyunun istismarında biz SOCAR ilə birlikdə yaxından işləyirik. Ümid edirəm, istehsalatda yeni qazma qurğuları tətbiq ediləcəkdir. Biz, həmçinin Sizin də qeyd etdiyiniz məsələ, yəni regionda istehsal edilən qaz və onun Avropa bazarına necə çıxarılması barədə danışdıq. Düşünürəm, “Şahdəniz” yatağındakı 10 faizlik payımız nümayiş etdirir ki, bizim rolumuz böyükdür. Biz CP, onun genişləndirilməsi və Türkiyədən keçməklə Avropa bazarlarına gedəcək TANAP layihəsi üçün Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, strateji cəhətdən əhəmiyyətli infrastrukturun qurulmasında həm operator və yenə də SOCAR-la birgə işləmişik. Sonra bu iki rəqib boru kəməri qazı ya İtaliya, ya da daha yuxarı, Avstriyaya - Avropa qaz bazarının bir hissəsinə çatdıracaqdır. Bu sahədə tərəfdaşlıq əsas şərtidir. Bizim həm də SOCAR ilə tərəfdaşlığımızı daha da inkişaf etdirmək potensialını, quruda və dənizdə gələcək fəaliyyətimizi müzakirə etmək imkanımız oldu. Hesab edirəm ki, bu danışıqlarda daha tez irəliləyiş etmək üçün Siz bizi ruhlandırınız və bununla da biz Sizin neft və qaz sahəsində qarşıya qoyduğunuz məqsədlərə nail olmağa davam edirik. Hesab edirəm ki, şərhimin üç əsas elementində də qeyd etdiyim kimi, SOCAR ilə və Azərbaycandakı digər şirkətlərlə tərəfdaşlıq bizim uğurumuzun açarıdır. “Total”ın Azərbaycandakı sərmayə payı ölkənin investisiya mühitinin cəlbediciliyi, sabitlik və bizə layihələrimizə uzun müddətə milyardlarla dollar investisiya yatırmaq imkanı verən güvənlik haqqında söylədiklərinizin aydın şəkildə nümayişidir. Siz bundan sonra da insanları SOCAR ilə, Azərbaycan ilə işləmək söylərini davam etdirməyə, etibarlı tərəfdaş olmağa, istər bizim, istərsə də Sizin öz mütəxəssislərinizlə və şirkətlərinizlə birgə gəlirləri artırmağa əmin edə bilərsiniz. Təşəkkür edirəm.

Kristian MONS: Təşəkkür edirəm. “Bouygues Travaux Publics” şirkətindən cənab Kristian Qazen. Kristian QAZEN: Cənab Prezident, mən “Bouygues Travaux Publics” şirkətinin tikinti bölməsini təmsil edirəm. Biz müxtəlif növ binaların, eləcə də infrastruktur, dəmir yolu və mülki obyektlərin tikintisi ilə məşğul oluruq. Biz xüsusilə Bakı metrosunun inkişafı ilə maraqlanırıq. Biz yerli şirkət olan “Akkord” ilə əməkdaşlıq edirik. Biz hazırda metronun mavi xətti üzərində çalışırıq. Həmçinin demək istərdim ki, Fransada bizim daha iri tərəfdaşımız və hərdən rəqibimiz olan şirkət vardır. Biz Azərbaycanda həmin bu şirkətlə, yerli şirkətlərin də daxil olacağı fransız qrupu yaratmağı qərara almışıq. Xatırladım ki, bizim şirkətin Misirin paytaxtı Qahirədə metro tikintisində 30 illik bir uğuru var və hazırda bir sıra digər layihələrdə də iştirak edirik. Sualım belədir: Bakı metrosunun, xüsusilə mavi xəttin gələcəyi haqqında nə deyə bilərsiniz? Prezident İLHAM ƏLİYEV: Təşəkkür edirəm. Bizim Bakı metrosu üçün böyük inkişaf planımız vardır. Bir müddət öncə mənim sədrliyim ilə məsələ ilə bağlı böyük konfrans keçirdik və Bakı metrosunun inkişafı üzrə Dövlət Proqramı qəbul edildi. Hələlik bizim, daha dəqiq desək, hazırda 23 metro stansiyamız vardır. Onların əksəriyyəti sovet dövründə tikilib. Amma son bir neçə ildə biz hər il bir yeni metro stansiyası açırıq. Amma planlar daha genişdir.

Metronun böyük inkişaf planı 2030-cu ilə qədər əlavə 50 stansiyanın tikintisini nəzərdə tutur. Bu, o deməkdir ki, biz çox işləməli olacağıq və bizə yaxşı tərəfdaşlar lazım olacaqdır. Yeri gəlmişkən, Fransanın “SYSTRA” şirkəti Bakı metrosunun böyük inkişaf planı üzərində işləyir. Bu layihə bütövlüklə dövlət tərəfindən, dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşdiriləcəkdir. Hər il biz bu məqsədlə əsaslı maliyyə vəsaiti ayırırıq. Yeganə məsələ onunla bağlıdır ki, bizə yaxşı podratçılar lazımdır. Bizim öz şirkətimiz var ki, hələlik Azərbaycan üçün metro tikir və onlar işi yüngülləşdirən yeni qazma qurğusu alıblar. Amma işin miqyasını, sürətini və 2030-cu ilə qədər çatmalı olduğumuz məqsədi nəzərə alaraq, bizim beynəlxalq podratçı şirkətlərə ehtiyacımız olacaqdır. Mən şadam ki, siz yerli şirkətlərlə birgə işləməyi planlaşdırırsınız, bu da bizim üçün çox vacibdir. Çünki biz, eyni zamanda, iqtisadi transformasiya prosesində xarici şirkətlərlə işləyirik və yerli şirkətlərimizin də beynəlxalq şirkətlərə çevrilməsini istəyirik.

“Bouygues Travaux Publics” kimi şirkətlə işləmək yerli şirkətlər üçün yaxşı təcrübə və peşəkar fəaliyyətlərində yaxşı tarixçə olacaqdır. Əgər bir gün onlar Azərbaycandan kənarında işləmək qərarına gəlsələr, onlar “Bouygues Travaux Publics”lə birgə layihə həyata keçirdiklərini tarixçələrində göstərə bilərlər. Mən bu yanaşmanı bütövlüklə dəstəkləyirəm və sizə uğurlar arzulayıram.

Metroda görüləcək işlər çox olacaqdır. Bu, Bakıda yaxın illərdə həyata keçiriləcək ən əsas infrastruktur layihələrindən biri olacaqdır. Təşəkkürlər.

Kristian MONS: Cavabınız üçün təşəkkür edirik, cənab Prezident. “Vinci Construction” şirkətindən olan cənab Bonno Sizin şərhinizə bəzi şeylər əlavə etmək istəyir.

“Vinci Construction” şirkətinin sədri və icraçı direktoru Alen BONNO: Sabahınız xeyir, cənab Prezident. Mən metro layihəsi haqda indicə eşitdim. Mən Dünya Tunel Konqresində iştirak etmək üçün Bakıya gəlmişdim. Metro sahəsində çalışan bir çox insanlarla, xüsusilə Bakı Metropoliteninin rəisi ilə görüşdüm. Mən cənab Qazenin dediklərini təsdiqləmək istərdim. Yəni, əgər Siz razısınızsız, yaxşı bir fransız tikinti qrupu yeni metro xətlərinin tikintisində maraqlı ola bilərdi və biz bu barədə çox danışmışıq. Bizim üçün vacib olan məsələ yaxşı razılıq əldə etməkdir və düşünürəm ki, biz yerli şirkətlərlə, yaxşı təcrübəsi olan Azərbaycan şirkətləri ilə birgə işləməliyik. Qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanda uzun metro xətləri artıq var və biz onların müasirləşdirilməsində və digər layihələrdə Sizə kömək etməyə hazırıq. Təşəkkür edirəm.

Kristian MONS: Burada iki aparıcı su təsərrüfatı şirkətinin təmsilçiləri vardır. Etiraz etmirsinizsə onlar Sizə iki sual vermək istərdilər. Əvvəlcə, “Veolia Eau” şirkətinin Avropa üzrə direktoru Jan-Luk Debran və “Suez”dən beynəlxalq inkişaf üzrə icraçı vitse-prezident cənab Erik Gebal.

Jan-Luk DEBRAN: Cənab Prezident, su və kanalizasiya sistemlərinə bizim şirkət də iştirak etdiyi böyük maliyyə vəsaitlərinin qoyulması üzrə proqramları nəzərə alsaq, bu sahənin ixtisaslı kadrlara və idarəetmə mütəxəssislərinə ehtiyacı yaranır.

Mənim ilk sualım belədir: Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə belə bir məktəbin və ya training mərkəzinin yaradılması üzrə tərəfdaşlıq mümkündürmü? İkinci sualım: Su təsərrüfatı və kanalizasiya infrastrukturunun idarə olunmasına rəhbərlik edən nazirlik belə ehtiyacların ödənilməsi üçün ixtisaslaşmış fransız şirkətlərinə müraciət edəcəkmiki?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bizim su və kanalizasiya layihələri ilə bağlı böyük planlarımız vardır. Bu problem bizdə hər zaman mövcud olub. Təəssüf ki, Bakının və Azərbaycanın digər şəhərlərinin heç vaxt kifayət qədər su təchizatı olmayıb. Sovet dövründə yaradılan sistem kifayət etməyib. Qeyd etməliyəm ki, bu sistem köhnəlib və bir çox çətinliklər yaradır. Bu məqsədlə biz təmiz su təchizatı ilə bağlı böyük proqram həyata keçirmək qərarına gəlmişik. Suyun keyfiyyəti Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına uyğun olmalı və bütün şəhərlərimiz su ilə təchiz edilməlidir. Əlbəttə, Bakı birinci sıradadır, çünki o nəinki Azərbaycanın, hətta bütün Qafqazın ən böyük şəhəridir.

Proqram çox genişdir və bizim dövlət şirkətimiz “Azərsu” buna görə məsuliyyət daşıyır. Onlar “GDF-Suez” ilə işləyirlər, yenicə müzakirələr aparıblar. Ümid edirəm ki, tezliklə layihənin reallaşdırılması istiqamətində praktik addımlar atılacaqdır. Hədəfimiz 2013-cü ilin sonuna qədər Azərbaycanın bütün şəhərlərini su ilə tam təchiz etməkdir. Paralel olaraq müasir kanalizasiya sisteminin qurulması da həyata keçiriləcəkdir. Amma yəqin ki, bunu gələn ilin sonuna qədər etmək mümkün deyil, bəlkə də bu, daha bir neçə ilə başa gələcəkdir.

Bakı ilə əlaqədar məsələ daha mürəkkəbdir. Çünki biz təkcə maliyyə baxımından deyil, texniki nöqteyi-nəzərdən də çox şey etməliyik. İşin böyük hissəsi yenə də dövlət büdcəsindən maliyyələşəcəkdir. Bizim banklardan kreditlərimiz də var, hansı ki, layihəni daha tez həyata keçirməyə kömək edəcəkdir. Bu, növbəti illərin ən vacib infrastruktur layihələrindən biri olacaqdır. Ona görə ki, bütün digər infrastruktur layihələrinin bəziləri ya tamamilə yerinə yetirilib, ya da yeni elektrik stansiyalarının tikintisi, Azərbaycanın qazlaşdırılması, magistral və hətta kənd yollarının tikintisi kimi layihələr hazırda reallaşmaq mərhələsindədir. Gələn beş il üçün su və kanalizasiya yüksək prioritet məsələ olacaqdır. Çünki biz bu layihəni mərhələlərlə reallaşdıracağıq. Qeyd etdiyim kimi, ilk mərhələ 2013-cü ilin, ikinci mərhələ 2016-cı ilin sonuna qədərdir. Buna görə də biz Fransa şirkətləri ilə əməkdaşlığı yüksək qiymətləndiririk. Biz artıq “GDF-Suez” şirkətinin nümayəndələri ilə onların digər ölkələrdəki təcrübəsini, onların bu layihələri necə həyata keçirmələrini müzakirə etdik. Bildiyimə görə, sizin şirkət də Azərbaycan ilə işləyir, həm də uğurlu şəkildə. Mən sizə uğurlar arzu edirəm. Biz bu layihə üzərində işləməyə davam edəcəyik. Ümid edirəm ki, növbəti illərdə bu problem daha olmayacaqdır. Çox sağ olun.

Kristian MONS: Təşəkkür edirik, cənab Prezident. Cənab Gebal, əlavə etmək istədiyiniz bir şey varmı?

Erik GEBAL: Xeyr, yalnız istərdim Sizi əmin edim ki, biz “Azərsu”nu mümkün qədər tez bir zamanda dünya səviyyəli müəssisəyə çevirmək fikrimizdə qətiyyətliyik. Biz artıq 2-3 ildir “Azərsu” ilə əməkdaşlıq edirik

və Bakının tarixi su təchizatının təkmilləşdirilməsinə nail olmuş ilk şirkət olmağa yaxındır. Bu, bizim üçün ciddi məsələdir və biz əminik ki, 2-3 ilə rəqabətə davamlı şərait yaranacaqdır.

Prezident İlham ƏLİYEV: Təşəkkür edirəm. Sadəcə əlavə etmək istərdim ki, bizim görüşümüzdən sonra mən “Azərsu”ya sizin şirkətlə daha da yaxından işləmələri və layihənin icrasına başlamaları üçün tapşırıqlar verdim. Eyni zamanda, bütün dostlarımıza xatırlatmaq istərdim ki, bizim iki gün əvvəlki görüşümüzdə mən dedim ki, su təchizatı məsələsinə gəldikdə qarşımızda çox asan hədəflər durur: bizə 24 saat su təchizatı, 100 faiz əhatə dairəsi və Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına cavab verən su lazımdır. Üç əsas, sadə məqsəd. Həmin məqsədlərə çatmaqla, düşünürəm, bu problem həmişəlik həll olunacaqdır. Bunun da insanların yaşayış şəraitinə, onların səhhətinə, ölkəmizin ümumi inkişafına çox ciddi təsiri olacaqdır. Çünki Azərbaycan çox sürətlə inkişaf edir. Müasirləşmə prosesi elə tez gedir ki, biz mövcud su təchizatının hazırkı vəziyyəti ilə barışa bilmərik. Lakin bir daha demək istərdim ki, bu problem bizim ölkədə həmişə olub.

Müstəqilliyimizin ilk illərində həll olunması digər daha ciddi məsələlər var idi və ola bilsin, buna görə də bu məsələ prioritet deyildi, üstəlik bu, çox baha idi. Biz özümüz-özümüzə sərmayə qoymağa başlamamışdan öncə, on ildən çox bir müddət ərzində beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə aparılan danışıqlar əsaslı nəticə vermirdi. Su layihələrini büdcəmizə, dövlət sərmayə proqramlarımıza daxil etdikdən sonra beynəlxalq maliyyə təsisatları da buna maraq göstərdilər və daha fəal oldular. İndi dövlətin, bankların maliyyələşdirdiyi layihələrin yaxşı əlaqələndirilməsi mövcuddur və bu da sıx əməkdaşlıq əhval-ruhiyyəsi yaradır.

Kristian MONS: Çox sağ olun, cənab Prezident. Burada iştirak edən fransız şirkətlərinin əksəriyyətinin adından Sizə sual verə bilərəmmi? Bu, daha çox siyasi sualdır, amma iqtisadiyyatla əlaqəsi var. Çox maraqlı olardı ki, bizə ölkənizin Dünya Ticarət Təşkilatına daxil olmasının təqvim haqqında məlumat verəsiniz. Siz əvvəllər də bu haqda danışırsınız, amma istərdik Sizin planlarınızı barədə eşidək.

Prezident İlham ƏLİYEV: Biz bu məsələ üzərində işləyirik. Tərəfdaş ölkələrlə ikitərəfli məsləhətləşmələr prosesindəyik və bu proses uğurla davam edir. Eyni zamanda, bildirmək istərdim ki, Azərbaycanın Dünya Ticarət Təşkilatına nə zaman üzv olmasına dair iki fikir mövcuddur. Birincisi, mümkün qədər tez, - bu fikir də yetərinə əsaslıdır, - çünki bu, bazarda rəqabətə davamlılığını artıracaqdır. Bu isə, ümid edirik ki, istehlakçı qiymətlərinə müsbət təsir edəcəkdir. Hazırda Azərbaycan bir sıra beynəlxalq təsisatlara inteqrasiya edən ölkədir və Dünya Ticarət Təşkilatının bir hissəsi olmağa yaxındır. Digər yanaşma bir az fərqlidir – məzmun nöqteyi-nəzərindən deyil, vaxt etibarilə fərqlənir. Çünki dediyim kimi, indi biz şaxələndirmə istiqamətində ciddi iş görürük. Bizim fərdi sahibkarlığın həvəsləndirilməsi üzrə dövlət proqramımız vardır. Məsələn, gələn il kənd yerlərində kiçik və orta müəssisələr üçün 300 milyon avro məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Onlara dövlət tərəfindən kiçik faizlə kredit ayrılacaqdır. Biz kənd təsərrüfatına böyük subsidiyalar ayırıyıq. Bizim fermerlərə yanacaq 50 faiz güzəştə satılır. Onlar gübrəni də 50-75 faiz arasında güzəştə alırlar. Onlar torpaq vergisindən başqa, bütün vergilərdən azad olunublar. Onlara taxıl əkdikdə hər bir hektara görə 100 avro verilir. Bu subsidiyalar bizə kənd təsərrüfatı məhsullarının idxalından asılılığı əhəmiyyətli şəkildə azaltmağa kömək edir.

Bu gün biz bəzi mövqelərdə tələbatımızı 80-85 faiz həcmində ödəyə bilirik. Məqsədimiz 2015-ci ilin sonunadək özümüzü kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin etməkdir. Bu, bir milyon iş yerinin açılmasına şərait yaratdı ki, bunların da əksəriyyəti kənd yerlərindədir.

Beləliklə də mən ikinci yanaşmaya toxunmaq istəyirəm. İkinci yanaşma ondan ibarətdir ki, əgər biz Dünya Ticarət Təşkilatına bu gün qoşulsaq, bu, kənd yerində sahibkarlığın inkişafına mənfi təsir göstərə bilər. Bu, məşğulluqla bağlı müəyyən problemlər yarada bilər. Bizim bəzi mallarımız rəqabətə davamlılığını itirə bilər. Beləliklə, əsas fikir, deyərdim, ondan ibarətdir ki, təkmilləşdirmə, şaxələndirmə, sərmayə qoyuluşu prosesini, özəl sektorun həvəsləndirilməsini davam etdirmək, təkcə kənd təsərrüfatında deyil, həmçinin ağır sənayedə və iqtisadiyyatımızın artıq daha yaxşı şəkildə olduğu bir vaxt Dünya Ticarət Təşkilatına üzv olmaq. Biz bu iki yanaşma arasında yolumuzu tapmağa çalışırıq. Beləliklə, biz danışıqlar prosesindəyik. Çox güman ki, bizim üzv qəbul olunmağımız yaxın gələcəkdə baş verməyəcəkdir.

Kristian MONS: Çox aydın izah idi.

Prezident İlham ƏLİYEV: Təşəkkür edirəm.

Kristian MONS: Çox sağ olun. Elə bilərəm ki, indi isə biz digər suallara keçə bilərik. Bizim hələ bir az da vaxtımız vardır. İstəyirsinizsə, razısınızsə, turizm və idman haqqında danışa bilərik. Hamımız ölkənizin necə gözəl olduğunu bilirik. Turizm və idman infrastrukturunu layihələri haqqında daha yaxşı məlumatı olan “Gregory International” şirkəti üçün bu, çox maraqlı olacaqdır.

“Gregory International” şirkətinin nümayəndəsi: Sabahınız xeyir, cənab Prezident. Bizim şirkət qolf və idman meydançalarının inşası üzrə ixtisaslaşmışdır. Biz yalnız beynəlxalq miqyasda fəaliyyət göstəririk. Biz Sizin ölkənizdə olmuşuq və böyük inkişaf potensialının şahidi olmuşuq. Mənim sualım çox sadədir. Bilmək istərdim,

Siz qolf meydançası tikintisi layihəsini təyin etmişinizmi və gələcəkdə hansı idman meydançalarının tikintisi gözlənilir?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, qolf meydançalarının tikintisi layihələri vardır, onlar artıq icra olunur. İki tikilir, amma Bakıda deyil, paytaxtdan 150-200 kilometr kənarda, dağlıq və yaşıl ərazidə. İki qolf meydançasının tikintisinə dair planlar vardır. Lakin bunlar özəl sərmayələrdir, dövlət sərmayələri deyildir. Dövlət sərmayələrinə gəldikdə isə, biz idman infrastrukturuna çoxlu vəsait yatırırıq. Ən iri idman və ya konsert zalı - "Crystal Hall" yalnız "Eurovision" mahnı müsabiqəsi üçün inşa olunmuşdur. Bizim çox az vaxtımız var idi və beləliklə o, 9 aya tamamlandı. Bu, 17 mindən 20 minədək tutumu olan gözəl idman sarayıdır. Biz stadionlarımızı da müasirləşdiririk. Son on il ərzində Azərbaycanda 34 Olimpiya İdman Kompleksi inşa olunub ki, bu da bizim komandamızın London Olimpiadasında uğurlu çıxışının səbəblərindən biridir.

Bununla da idman bizim üçün sərmayələrin yönəldiyi və diqqət mərkəzində olan, diqqət göstərilən əsas sahələrdən biri olmağa davam edəcəkdir. Bunun üçün də biz daha çox iş görəcəyik. Hazırda biz Qafqaz dağlarında yeni dağ-xizək istirahət kompleksinin tikintisinin son mərhələsindəyik. Bu da dövlət sərmayələrinin hesabına reallaşır. Çox güman ki, bu mövsümdə kompleks xizək həvəskarları üçün açılacaqdır. Bu, ən gözəl və ən rahat dağ-xizək istirahət komplekslərindən biri olacaqdır. Çünki bütün dağ-xizək istirahət komplekslərinin, həmçinin sizdə - Fransada, İsveçrədə, Avstriyada olanların da təcrübəsini öyrənmişik və insanlar üçün, idmançılar üçün, bu idman növünə üstünlük verən hər kəs üçün maksimal rahatlıq yaratmaq məqsədilə bütün bunların müsbət tərəflərini uyğunlaşdırmışıq. Bununla da biz bu sahədə daha çox layihələrin şahidi olacağıq və tərəfdaşlarla işləməyə hazırıq. Hazırda biz 60-80 min arasında tamaşaçı tutumu olan Olimpiya stadionunun inşasını planlaşdırırıq və tikinti yəqin ki, çox tezliklə başlayacaqdır.

Bizim çoxlu planlarımız vardır. Dediniz ki, Bakıda olmusunuz və yəqin artıq bizim planlardan xəbərdarsınız. Ümid edirəm ki, bəzi layihələrdə iştirak edəcəksiniz. Sağ olun.

Kristian MONS: Təşəkkür edirik, cənab Prezident. Daha bir sual qanunvericilik haqqında. "Lactalis" şirkətindən cənab Nale Sizə süd məhsulları üçün gömrük qaydaları, gömrük qanunvericiliyi haqda sual vermək istəyir. Sözü ona verirəm.

NALE: Sabahınız xeyir, cənab Prezident. Bu qaydalar haqqında danışmamışdan öncə, deməliyəm ki, ölkənin kənd təsərrüfatı sahəsi və inkişaf haqqında dedikləriniz məni çox maraqlandırdı. Mən burada "Lactalis Group"u təmsil edirəm. Bu salonda qarşınızda süd sənayesinin iki lideri əyləşib: "Danone" şirkətindən olan həmkarım masanın digər tərəfindədir. Fransada süd məhsullarının istehsalı üzrə lider bizik. Biz Azərbaycanda 30 nəfərdən ibarət kiçik bir nümayəndəliklə təmsil olunuruq. Biz regiondan və həmçinin Fransadan məhsullar idxal edirik. Bu gün bizim tələbat Sizin ölkənizdə biznes qurmağı tələb edir ki, biz azərbaycanlılarla tərəfdaş olaq, Avropanın digər ölkələrində həyata keçirdiklərimizi burada da edək.

Düşünürük ki, böyük tələbat vardır. Dükanların təklif etdikləri çeşidlər artırılmalıdır. Biz bunu inkişaf etdirmək arzusundayıq və istərdik ki, Siz bizə - buradakı şirkətlərə yardım edəsiniz, təkcə ticarətdə deyil, eyni zamanda, dünyanın başqa ölkələrində etdiyimiz kimi, Sizinlə də uzunmüddətli və davamlı inkişafın əsasını qoymaq üçün.

Prezident İlham ƏLİYEV: Təşəkkür edirəm. Mən sizin Azərbaycandakı fəaliyyətinizi tam olaraq dəstəkləyirəm. Mən artıq bu məsələ ilə bağlı fikrimi bildirmişəm və təkrarən demək istəyirəm ki, bizim planımız bütün istehlak məhsulları ilə özümüzü təmin etməkdir. Əlbəttə, bizdə azad bazar iqtisadiyyatıdır. İstehsalın çoxsaylı çeşidi mövcuddur ki, insanlar öz maliyyə vəziyyətindən asılı olaraq onları ala bilərlər. Lakin əsas məhsullar olan gündəlik tələbat məhsullarının ölkə daxilində 100 faiz istehsalına nail olmalıyıq. Bu, həm qiymətləri aşağı səviyyədə saxlamaq, həm də məşğulluğu təmin etmək baxımından faydalı olar. Süd məhsullarına gəldikdə isə, biz hazırda ölkənin südə olan tələbatının təxminən 80-85 faizini yerli istehsal hesabına təmin edirik. Mən əksər yeni və ən böyük süd istehsalı müəssisələrinin açılışında iştirak etmişəm. Deməliyəm ki, həmin müəssisələrdə istehsal prosesi tamamilə müasir, yeni texnologiyalar əsasında təşkil edilib, məhsullar da çox keyfiyyətlidir.

Tövsiyə vermək çətindir, lakin mən böyük istehsalçı şirkətlərin Azərbaycanda istehsal müəssisələrini yaratmasını istərdim. Bu, əməkdaşlığı davam etdirmək, biznes əlaqələri və qarşılıqlı faydalılıq baxımından ən yaxşı yoldur. Bizim idxal məhsullarından asılı olduğumuz dövr indi geridə qalıb. Hazırda vəziyyət tamamilə fərqlidir. Bir neçə il sonra vəziyyət yerli istehsal baxımından indikindən də yaxşı olacaqdır. Eyni zamanda, ölkə bazarı da böyüyür. Azərbaycanda istehsal edilən bəzi məhsullar regional bazarlara ixrac edilmək üçün çox yaxşı potensiala malikdir. Çünki bizim qonşularımızdan bəziləri ilə azad ticarət barədə sazişlərimiz var və ona görə də məhsullarımızı ixrac etməklə bağlı problemlərimiz yoxdur.

Bizim ölkə daxilində istehlak edilməyən əksər kənd təsərrüfatı məhsulları təzə və emal olunmuş şəkildə regional bazarlara ixrac edilir. Bu regional bazarlar isə sizin də bildiyiniz kimi, çox böyük və genişdir. Ona görə

də mən tərəfdaşlarımıza əminliklə müasir istehsal müəssisələrinin yaradılması imkanlarını dəyərləndirməyi tövsiyə edirəm. Bu, istəyinizdən asılı olaraq tamamilə sizə məxsus müəssisələr ola bilər və ya yerli istehsalçılarla şərikli şəkildə Azərbaycanda müasir, yüksək standartlara cavab verən və keyfiyyətli istehsal müəssisələrinin yaradılması bizim də marağımızda olan bir məsələdir. Təşəkkür edirəm.

Kristian MONS: Çox sağ olun, cənab Prezident. İndi isə kosmik sənaye layihələri üzrə sualını vermək üçün sözü “EADS Astrium” şirkətindən cənab Limuziyə verirəm.

LİMUZİ: Sabahınız xeyir, cənab Prezident. Mən “EADS Astrium” şirkətindənəm. Çox şadam ki, bir az öncə Siz süni peyk və kosmosa aid biznesi qeyd etdiniz. Biz bu yaxınlarda “Azərkosmos”-a Yer səthinə nəzarət peyklərinə dair təklif vermişik. Mən bu sahədə Azərbaycan hökumətinin tam dəstəyini arzu edərdim. Çünki bu, əsasən qeyri-ticari və hökumətdən asılı bir məsələdir. İstərdim aydınlaşdırım, bu məsələyə dair sazişlərin imzalanmasına nə zaman başlamaq fikrindəsiniz və bu məsələdə Fransanın mövqeyini necə qiymətləndirirsiniz?

Prezident İlham ƏLİYEV: Azərbaycanda kosmik sənayenin yaradılması və bu sahə ilə bağlı böyük planlarımız vardır. Bu, beynəlxalq səviyyədə hərdən təəccüblə qarşılanırdı, bəziləri bizim bu sahəyə investisiya qoyacağımızı gözləməirdi. Lakin rəqabətə davamlı ölkə olmaq, ölkəmizi inkişaf etdirib müasir ölkəyə çevirmək istəyiriksə yeni texnologiyalarsız, xüsusən kosmik texnologiyalar olmadan bu, çətin məsələdir. Biz ilk peykimizin tezliklə kosmosa buraxılacağına gözləyirik. Bu məsələdə bir qədər gecikmələr olub. Biz bunu ötən il üçün gözləyirdik, lakin sonradan təxirə salındı. Lakin Fransanın “Arianespace” şirkəti bunu həyata keçirəcəkdir. Biz, eyni zamanda, sizin də qeyd etdiyiniz kimi, yeni peyklərlə bağlı layihələr üzərində də işləyirik. Mən Fransa şirkəti ilə “Azərkosmos” arasındakı əməkdaşlığı tam dəstəkləyirəm. Fransa şirkətləri bu sahədə böyük təcrübəyə malikdir və dünyanın aparıcı şirkətlərindən hesab edilir. Hazırda biz peykin buraxılması sahəsində əməkdaşlıq edirik, daha sonra bu əməkdaşlığın digər sahələri üzrə də birgə işləyə bilərik. Biz bu istiqamətdə fəaliyyətimizi olduqca sürətləndirməyi planlaşdırırıq.

Strateji cəhətdən önəmli olan sahələrdə biz vaxt itkisinə yol vermirik. Bu məqsədlərə nail olmaq istiqamətində fəaliyyət göstəririk. Biz çox zaman qarşımıza ambisiyalı və qısamüddətli planlar, hədəflər qoyuruq. Lakin bunları icra etmək heç də mümkünsüz deyildir. Biz o cür fəal və cəld şəkildə işləməyədik əks təqdirdə 8 il müddətində ümumi daxili məhsulu üç dəfə artırma bilməzdik. Bu, yaxın gələcək üçün nəzərdə tutulmuş bir layihədir. Mən sizin “Azərkosmos” ilə əməkdaşlığınızı tam dəstəkləyirəm və bu sahədə möhkəm əməkdaşlıq münasibətlərinin yaranacağına əminəm.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan ilə sizin şirkət arasında əməkdaşlıq çox uğurludur - təyyarələrin alınması, “Airbus”-lar. Hazırda başqa yeni layihələr nəzərdən keçirilir. Bu əməkdaşlığın çox yaxşı tarixi əsasları vardır. Eyni zamanda, əvvəllər Fransa istehsalçılarından “Eurocopter”-lər, ATR təyyarələri alınıb. Bizim hava yolları hazırda əsasən fransız istehsalı olan təyyarələr üzərində qurulub. Təşəkkür edirəm.

Kristian MONS: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Üzr istəyirəm ki, suallar bu qədər çoxdur. Bilirik ki, Sizin vaxtınız da məhduddur.

Prezident İlham ƏLİYEV: Əgər suallar çoxdursa, biz vaxtı artırma bilərik. Kristian MONS: Xanım Sizə vacib infrastrukturaların təhlükəsizliyi barədə sual vermək istəyir.

“MBDA” şirkətinin nümayəndəsi: Cənab Prezident, mən də “EADS”-ın başqa bir şirkətini – “MBDA”-nı təmsil edirəm. Bizim şirkət vacib infrastrukturaların təhlükəsizliyinin müdafiəsi və qorunması sahəsində ixtisaslaşmışdır. Bizim Azərbaycana bir neçə səfərimiz olub. Orada müxtəlif nazirliklərin nümayəndələri ilə görüşmüşük. Sualım isə “EADS” qrupunun ölkənizlə əməkdaşlıq imkanlarını necə görməyiniz barədədir. Şirkətlərlə, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə, - çünki həmin şirkət çox vacib infraqurumun malikidir, - həm də “Total” ilə də əməkdaşlığı nəzərdən keçirə bilərik. İkinci sualım həmkarlarımızın səsləndirdikləri suallarla bir qədər eyni məzmunla malikdir. Qısa deyəcəyəm. Məni buraya iki səbəb gətirib. Mən, həmçinin kosmik sənaye və aeronavtika sahəsində ixtisaslaşan Fransanın “GIFAS” qrupunun MDB üzrə komissiyasının sədriyəm. Mənim həmkarım kosmik sənaye barədə danışdı, lakin bizim Sizinlə əməkdaşlıq edə biləcəyimiz bir çox sahə vardır, aeronavtika sahəsi. Mən, həmçinin Sizinlə əməkdaşlıqda maraqlı olan bir çox daha kiçik şirkətləri təmsil edirəm. İstərdik bilək, mümkündürmü ki, “GIFAS” səviyyəsində Sizin ölkənizə səfər təşkil olunsun ki, fransız şirkətləri orada yeni tərəfdaşlar tapsınlar? Kristian MONS: Çox maraqlı təklifdir.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, elədir. Onu deyə bilərəm ki, mən bu məsələlərə tam dəstək verirəm. Biz böyük, balaca, orta səviyyəli müxtəlif şirkətlər və investorlarla xüsusən bizim üçün yeni olan kosmos sənayesi kimi sahələrdə işləməyə maraqlıyıq. Bizim hələlik bu sahələrdə böyük təcrübəmiz yoxdur. Buna görə də böyük beynəlxalq əməkdaşlığa ehtiyac hiss edirik. Əminəm ki, bu sənaye sahəsini inkişaf etdirməklə bağlı böyük planlarımız böyük, kiçik və orta səviyyəli əksər şirkətlər üçün imkanlar yaradacaqdır. Buna görə də müxtəlif şirkətlərin böyük komandalar şəklində ölkəmizə səfər edərək bizim planlarımızla tanış olması insanlarla

görüşərək öz proqramlarını bizim planlarımızla uyğunlaşdırması baxımından yaxşı fikir olardı. İnfrastruktur təhlükəsizliyinə gəldikdə isə, bəhs etdiyimiz bu mövzu olduqca vacib məsələdir. Əvvəlki illərdə təhlükəsizlik yetərli səviyyədə deyildi, hətta deyərdim ki, mühafizə ətrafa hasar çəkmək qədər bəsit səviyyədə idi. Lakin vacib infrastruktur, təkcə enerji sahəsi ilə bağlı deyil, digər sahələrdə də olduqca vacibdir. Çünki biz hazırda fəlakətlərin, zəlzələlərin, daşqınların şahidi oluruq. Yeri gəlmişkən, bu il güclü zəlzələ, iki il əvvəl isə güclü daşqın ölkəmizə ciddi zərər vurdu. Eyni zamanda, heç bir ölkə bəzi əhəmiyyətli infrastrukturlara qarşı bu cür təhlükələrdən və fəaliyyətdən sığortalanmayıb. Hazırda biz enerji infrastrukturunun və su anbarlarının mühafizəsi üçün yeni sistemin quraşdırılmasını həyata keçiririk. Bu sistem isə sizin Fransada istifadə etdiyiniz kimi olduqca müasirdir. Hazırda bizdə bu sistemlərin yaradılması prosesi gedir. Bizim digər bir planımız isə qarşıdakı bir neçə ildə diqqətsizlikdən və mühafizədəki qüsurlardan 100 faiz yayınmağa imkan verən bir sistemin yaradılmasıdır. Ona görə, düşünürəm ki, bu sahədə əməkdaşlıq üçün xeyli imkanlar olacaqdır. Təşəkkür edirəm.

Kristian MONS: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Cənab Bürel buyurun.

Jan BÜREL: Vaxt bitmək üzrədir. Mənim yanımda əyləşən dostum, həmkarım Erik Frünynenin - Xarici İşlər Nazirliyinin Avropa qitəsinin regionları üzrə nümayəndəsinin Sizə sualı vardır.

Erik FRÜNYE: Cənab Prezident, bizə vaxt ayırdığınız üçün Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sizin gələcək üçün çox mükəmməl planlarınız vardır. Dünən Siz də bizim Prezidentin Sizin regiona böyük diqqətinin şahidi oldunuz. Biz regionu sabit görmək istərdik, bütün investorlarla regionda əmin-amanlığın yaradılması üçün birgə işləməyi zəruri hesab edirik. Bu gün Sizin buradakı mesajlarınızdan da bəlli oldu ki, fransız şirkətləri regiondakı sabitliyə inanır. Sabitliyə inam olmasaydı, yəqin ki, investisiyalar da olmazdı. Düşünürəm ki, bununla bağlı çox yaxşı planlarımız vardır. Bu planla bağlı Sizin nazirə ilin əvvəlində bildirdiyim kimi, xarici işlər naziri Loran Fabius gələn il ölkəmizə səfər etmək niyyətindədir. Düşünürəm ki, biz bu cür mükəmməl planlarla birgə işləməyə başlaya bilərik. Dəstəyinizə görə təşəkkür edirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV: Təşəkkür edirəm. Mən sizin dediklərinizlə tamamilə razıyam. Ölkəmizin tarixindən də bizə məlumdur ki, bəzi məqamlarda qeyri-sabitlik dövrləri olmuşdur. Sabitlik olmadan isə inkişaf haqda düşünmək mümkün deyildir. Təəssüf ki, sovet dövləti süquta uğradığı vaxt Azərbaycan çox çətin vəziyyətlə üzləşməli oldu. Biz çox mürəkkəb siyasi vəziyyətdə idik - siyasi böhran, Ermənistanın təcavüzü, ərəzilərimizin işğal edilməsi, vətəndaş müharibəsi. İqtisadiyyatımız bütövlükdə tənəzzülə uğramışdı, durğunluq və təxminən 1000 faiz səviyyəsində inflyasiya mövcud idi. İqtisadiyyat o dərəcədə zəifləmişdi ki, biz hər şeyi sıfırdan deyil, hətta daha aşağı səviyyədə, daha dərindən başlamalı idik. Lakin siyasi islahatlar və sabitlik vasitəsilə biz həmin çətinlikləri dəf edə bildik. Artıq 1997-ci ildə iqtisadi sabitliyə nail olundu və bundan sonra ölkə iqtisadiyyatı artmağa başladı. Xarici investisiyalar əlbəttə əhəmiyyətli rola malikdir. Lakin investorların sabitlik olmayan ölkədə risk etməsi tamamilə qeyri-mümkündür. Bu səbəbdən tərəfdaşlarımıza, o cümlədən Fransadan olan şirkətlərə bizə inandıqları və çətin vəziyyətdən çıxış yolu tapmaqda dəstəkləri üçün təşəkkürümüzü bildiririk.

Bu gün Azərbaycan təkcə ölkədaxili sabitliyə malik deyil, həmçinin regionda sabitləşdirici amil kimi çıxış edir. Biz çox vacib regional layihələrin hamısında iştirak edirik. Əksər regional, enerji, nəqliyyat, siyasi layihələrin təşəbbüskarı kimi çıxış edirik. Ötən il 155 ölkənin səsini qazanaraq BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməyimiz onu göstərdi ki, biz özümüzü dünyaya təqdim edə bilmişik.

Bizim gələcəyə baxışımız aydındır. Biz Azərbaycanı gələcəkdə müasir, inkişaf etmiş, beynəlxalq birliyə tam inteqrasiya olunmuş və bütün azadlıqlar, o cümlədən iqtisadi azadlıqlar təmin edilmiş yüksək həyat standartlarına malik ölkə kimi görürük. Yəqin ki, hər bir ölkə rəhbəri ölkəsi və vətəndaşları üçün bunları arzulayır. Bizim bunlara nail olmaq üçün çox yaxşı imkanlarımız vardır.

Yenidən əvvəldə dediyim sözlərə qayıtmaq istərdim. Fransa ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli münasibətlər çox əhəmiyyətlidir. Bütün bu illər ərzində biz yüksək səviyyəli qarşılıqlı əməkdaşlıq və anlaşmanın şahidi olmuşuq. Ötən gün Prezident Fransua Olland ilə görüşümüz bir daha təsdiqlədi ki, indiyədək görülmüş işlər yeni əməkdaşlıq üçün qapılar açır. Ona görə də şirkətlərin rolu əvvəlkindən daha çox ola bilər. Çünki indi Azərbaycan 10 il əvvəlkindən daha çox imkanlara malikdir. Biz islahatlar xəttini davam etdirəcəyik və gələcəkdə şirkətlərimiz üçün yeni layihələr daha da artacaqdır.

Jan BÜREL: Cənab Prezident, biz bu səhər yeməyi əsnasında təşkil olunmuş görüşün sonuna çatdıq. Sizin keçmişdə əldə etdiyiniz uğurlar gələcək planlarımızın da uğurlu olacağından xəbər verir. Parisdə və ya Bakıda Kristian Monsun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin iştirakı ilə Sizinlə yenidən görüşməyi səbirsizliklə gözləyəcəyik. Vaxt ayırdığınız üçün və dəyərli cavablarınıza görə təşəkkür edirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV: Çox sağ olun.

**PARİSDƏ HEYDƏR ƏLİYEV FONDUNUN VƏ AZƏRBAYCANIN FRANSADAKI SƏFİRLİYİNİN
DƏSTƏYİ İLƏ YARADILAN MƏDƏNİYYƏT MƏRKƏZİNİN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ
ÇIXIŞ**

Paris şəhəri,

19 sentyabr 2012-ci il

-Hörmətli xanımlar və cənablar!

Bu gün Fransa-Azərbaycan əlaqələrinin tarixində çox əlamətdar bir gündür. Parisin mərkəzində Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi öz işinə başlayır. Təsadüfi deyildir ki, ölkəmizin xaricdə birinci Mədəniyyət Mərkəzi məhz Fransanın paytaxtında açılır. Fransa-Azərbaycan əlaqələri çox uğurla, sürətlə inkişaf edir.

Bu gün səhər bu binanın həyatında Azərbaycan bayrağı qaldırılmışdır. Bu gün biz dostlarımızı qəbul edirik. Bu Mədəniyyət Mərkəzinin fəaliyyəti bizə imkan verəcəkdir ki, Azərbaycan öz zəngin mədəniyyətini, tarixini, incəsənətini fransalılara geniş şəkildə təqdim etsin. Əminəm ki, bu bina qısa bir müddətdə Fransa-Azərbaycan dostluq evinə çevriləcəkdir.

Fransa-Azərbaycan əlaqələrinin gözəl tarixi vardır və əminəm ki, bundan da gözəl gələcəyi olacaqdır. Dünən Fransa Prezidenti cənab Fransua Ollandla keçirdiyim görüş bir daha münasibətlərimizin strateji xarakterini təsdiq etdi. Bu gün səhər MEDEF-də Fransanın aparıcı şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüşdə iqtisadi sahədə qarşılıqlı marağın nə qədər böyük olmasının bir daha şahidi olduq.

Fransa Azərbaycanın ikinci ticarət tərəfdaşdır və ticarətin həcmi ildən-ilə artmaqdadır. Bu gün biz Azərbaycanın bu mədəniyyət ocağında görüşürük və dostlarımızla təmasda oluruq. Bu fürsətdən istifadə edərək Fransa-Azərbaycan əlaqələrinin mədəniyyət sahəsindəki fəaliyyətinə görə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Fransa-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Mehriban Əliyevanın fəaliyyətini xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Mehribanın təşəbbüsü ilə Fransanın mədəni irsinin qorunması üçün Strasburqda, Versalda, Normandiya bölgəsində müxtəlif layihələr icra edilmişdir. Onun təşəbbüsü ilə Azərbaycan mədəniyyət xadimlərinin Fransada konsertləri, sərgiləri təşkil edilmişdir. Keçən il Bakıda Fransız Liseyinin təməl daşı qoyulmuşdur. Bakıda möhtəşəm “Plaisirs de France” sərgisi keçirilmişdir. Bu mədəniyyət ocağının fəaliyyətə başlaması məhz Mehribanın təşəbbüsü ilə mümkün olmuşdur. Fransa dövləti onun fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirib və Mehribanı “Fəxri Legion” ordeni ilə təltif etmişdir.

Bu axşam doğrudan da Fransa-Azərbaycan dostluq axşamıdır. Bizim Fransada dostlarımız çoxdur. Bu binanın qapıları həmişə dostlarımızın üzünə açıq olacaqdır.

Bu gün bizimlə bərabər bu sevincli günü qeyd etmək üçün bu ziyafətə gəlmiş bütün dostları bir daha salamlayıram. Bütün fransalı dostlarımıza yeni uğurlar və cəsağlığı arzulayıram. Sağ olun.

**DİPLOMATİK XİDMƏT ORQANLARI RƏHBƏRLƏRİNİN
DÖRDÜNCÜ MÜŞAVİRƏSİNDƏ
NİTQ**

*Bakı şəhəri,
21 sentyabr 2012-ci il*

-Hörmətli səfirlər.
Xanımlar və cənablar.
Əziz qonaqlar.

Bu gün ölkəmizin tarixində çox gözəl və əlamətdar bir gündür. Diplomatik Akademiyanın yeni binasının açılışını qeyd edirik. Eyni zamanda, ənənəvi olaraq səfirlərlə müşavirəni açırıq.

Diplomatik Akademiyanın yaradılması ölkəmizin tarixində çox əlamətdar bir hadisə idi. Çox şadam ki, qısa müddət ərzində Akademiya sürətlə inkişaf etmiş, ölkədə, regionda və dünyada böyük nüfuz qazanmışdır. Bu gün peşəkar kadrların hazırlanması işində Akademiyanın fəaliyyəti gözəgörünəndir. Əminəm ki, gələcək illərdə Akademiya öz fəaliyyətini daha da genişləndirəcəkdir. Bu gün biz Akademiyanın rektoru ilə bu barədə söhbət etdik.

Akademiya üçün gözəl bina tikilmişdir. Deyə bilərəm ki, son illər ərzində təhsil sahəsində tikilən binaların içində öz gözəlliyi, dizaynı, funksional tərəfləri ilə seçilən bir binadır. Burada əlbəttə ki, oxumaq, çalışmaq üçün bütün şərait vardır. Əminəm ki, burada oxuyan və oxuyacaq gənclər gələcəkdə Azərbaycanın milli maraqlarını şərəflə müdafiə edəcəklər.

Akademiyanın inkişafı ilə bağlı yeni təkliflər, yeni planlar vardır. Hesab edirəm ki, biz bu bazada Akademiyanın fəaliyyətini, istiqamətlərini, çoxşaxəli funksiyalarını daha da genişləndirməliyik. Təsadüfi deyildir ki, səfirlərlə ənənəvi müşavirə məhz yeni binada keçirilir. Bu binada birinci tədbir bu mövzu ilə bağlıdır. Bu da təbiidir. Çünki Azərbaycanın xarici siyasəti çox çevikdir, dinamikdir, sürətlə inkişaf edəndir və ölkəmizə böyük uğurlar gətirən xarici siyasətdir.

Səfirlərlə mənim təmaslarım əlbəttə ki, mütəmadi xarakter daşıyır. Həm onları yeni vəzifəyə təyin edəndə görüşürük, həm vaxtaşırı görüşürük, həm də Xarici İşlər Nazirliyi vasitəsilə bütün müvafiq göstərişlər, tapşırıqlar verilir. Bir sözlə, indi bizim dünyadakı səfirlərimizin sayı sürətlə artmaqdadır. Əlbəttə, bu, bizim xarici siyasətdəki uğurumuzu şərtləndirən amillərdən biridir. Gələcəkdə biz diplomatik nümayəndəliklərin sayını artıracağıq ki, Azərbaycan öz maraqlarını daha da böyük uğurla müdafiə edə bilsin.

Səfirlər peşəkar diplomatlardır. Onların arasında gənclər də kifayət qədər çoxdur, təcrübəli diplomatlar da vardır. Onlar öz vəzifə borclarını yaxşı bilirlər və hesab edirəm ki, bütövlükdə öz vəzifə borclarını yaxşı yerinə yetirirlər. Səfirlərin qarşısında duran vəzifələr bəllidir, aydındır. Ancaq yenə də deyirəm, həyat sürətlə inkişaf edir, beynəlxalq münasibətlər dəyişir və beynəlxalq aləmdə yeni məsələlər, yeni çağırışlar ortaya çıxır. Əlbəttə ki, biz xarici siyasətimizə mütəmadi qaydada müəyyən düzəlişlər etməliyik. Nəzərə almalıyıq ki, strateji xəttimiz dəyişməz olaraq qalır. Azərbaycanın xarici siyasətinin istiqamətlərini ulu öndər Heydər Əliyev müəyyən etmişdir. Bu gün bu sahədə və bütün başqa sahələrdə strateji xətt icra edilir.

Xarici siyasətlə bağlı ölkə qarşısında duran əsas vəzifə, əlbəttə ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsidir. Bu, bizim nəinki xarici siyasətdə, ümumiyyətlə, ölkə qarşısında duran əsas məsələdir. Bildiyiniz kimi, məsələ uzun illərdir öz həllini tapmır, ədalət, beynəlxalq hüquq normaları pozulur və bu ədalətsizlik davam edir. Azərbaycan bu məsələnin həlli üçün bütün imkanlardan istifadə edir və etməlidir. Diplomatik səylər gücləndirilməlidir və gücləndirilir. Digər amillər də bu məsələnin həlli üçün öz rolunu oynamalıdır və bu istiqamətdə önəmli addımlar atılır.

Əgər müstəqillik dövrünə nəzər salsaq görürük ki, bu 20 il ərzində Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı fərq, yəni uçurum daha da böyük olmuşdur. Növbəti illərdə bu fərq yalnız və yalnız böyüyəcək və Azərbaycanın üstünlükləri daha da görünəcəkdir.

Diplomatik səylər davam etdirilir. Səfirliklərin bu istiqamətdə fəaliyyəti məqsədyönlüdür. Dünyadakı dostlarımızın, dost ölkələrin sayı artmaqdadır. Beynəlxalq təşkilatlarda Dağlıq Qarabağ məsələsinə dair ədalətli, yəni, maraqlarımızı təmin edən qətnamələr kifayət qədər qəbul edilmişdir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi, ATƏT-in qərarları, digər beynəlxalq təşkilatların - İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, Avropa Parlamentinin, Avropa Şurasının, Qoşulmama Hərəkatının qətnamələri, NATO-nun qərarları, yəni, hüquqi baza kifayət qədər genişdir, möhkəmdir və sarsılmazdır. Münaqişənin həlli üçün ilk növbədə hüquqi baza möhkəm olmalıdır. Bu məsələ ilə bağlı Ermənistanın mövqeləri çox zəifdir, bizim mövqələrimiz isə çox güclüdür. Mən məsələnin tarixi aspekti haqqında dəfələrlə fikirlərimi bildirmişəm, müvafiq göstərişlər vermişəm, o

cümlədən bizim alimlərə ki, məsələnin tarixi aspektinə dair tutarlı arqumentlərlə zəngin yeni kitablar dərc edilsin. Bu istiqamətdə də işlər gedir və araşdırmalarımız, əsərlərimiz həqiqəti əks etdirir, yəni, tarixi həqiqət üzərində qurulmuşdur. Məsələnin tarixi aspekti də çox önəmlidir. Çünki uzun illər ermənilər öz lobbi qurumları vasitəsilə dünyada belə bir rəy formalaşdırmağa çalışırlar ki, Dağlıq Qarabağ qədim erməni torpağıdır və erməni xalqı əsrlər boyu bu torpaqda yaşamışdır. Bunlar tamamilə yalan, təhrif edilmiş məlumatlardır. Hazırda biz bu yalanları ifşa etməklə, həqiqətləri ortaya qoymaqla, eyni zamanda, münaqişənin həlli üçün tarixi bazanı da möhkəmləndiririk.

Bildiyiniz kimi, Dağlıq Qarabağ əzəli Azərbaycan torpağıdır. Dağlıq Qarabağın ərazisində yerləşən bütün yaşayış məntəqələrinin toponimləri Azərbaycan mənşəlidir. Nəinki Dağlıq Qarabağ, indiki Ermənistanın toponimlərinin mütləq əksəriyyəti Azərbaycan mənşəlidir. Yəni, xalqımız əsrlər boyu bu torpaqda yaşamış, yaratmış və bundan sonra da bu torpaqda yaşamalığıdır. Biz bunu təmin edəcəyik.

Məsələnin digər tərəfləri də münaqişənin həlli üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Xüsusilə, iqtisadi məsələlər. Bu gün Ermənistan ilə Azərbaycan arasında fərq kifayət qədər böyükdür. Bizim iqtisadiyyat müqayisədə irəliləyibdir. Təkcə hərbi xərclərimiz Ermənistanın bütün büdcəsindən iki dəfə çoxdur. Bizim iqtisadi imkanlarımız genişləndirilib. İqtisadi tərəfdaşlarımızın sayı artmaqdadır, ixrac potensialımız artır. İqtisadiyyat artıq çoxşaxəli iqtisadiyyatdır və bu ilin altı ayının yekunları, - doqquz ayın yekunları bu yaxınlarda bəlli olacaqdır, - göstərir ki, qeyri-neft sektorunda artım on faizdən çoxdur.

Yəni, biz istədiyimizə nail ola bilmişik. Enerji resurslarımızdan səmərəli şəkildə istifadə etməklə iqtisadiyyatımızı şaxələndirmişik və bu gün qeyri-neft iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edir. Ermənistan isə iqtisadi cəhətdən çıxılmaz vəziyyətdədir. Xarici yardımlar, kreditlər, diasporun ianələri olmasa Ermənistan iqtisadiyyatı tamamilə çökəcəkdir. Bu yaxınlarda onların hətta rəsmi statistik məlumatlarına görə Ermənistanın ixrac nomenklaturası bəlli oldu və orada çox gülməli ixrac məhsulları üzə çıxdı. Yəni, qurbağalar, - bəlkə bu auditoriyada bu barədə danışmaq yersiz olar, - amma bu, realıqdır. Yəni, bu ölkənin daxili resursları tükənir. İqtisadiyyat çökür. Sənaye iflic vəziyyətindədir. Demografik vəziyyət acınacaqlıdır. Ölkədən hər il yüz minə qədər əhali köç edir və bu proses davam edir. Bu prosesin qarşısını almaq artıq mümkün deyildir, o vaxta qədər ki, Ermənistan öz qonşularına qarşı torpaq iddiasında olmağa davam edəcəkdir.

Biz isə uğurla inkişaf edirik. Azərbaycanın dünyadakı nüfuzu artır. BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçilməyimiz tarixi qələbəmizdir, nəinki diplomatiyada, ümumiyyətlə, deyə bilərəm ki, tarixdə ən böyük siyasi və diplomatik qələbədir. Müstəqilliyin iyirmi illiyinə təsadüf edən bu qələbə ölkəmizin uğurlu inkişafını göstərir. Eyni zamanda, onu göstərir ki, biz erməni lobbiisi tərəfindən Azərbaycan haqqında yanlış rəy formalaşmasında ermənilərə böyük zərbə vura bilmişik. Yəni, biz o rəyi dəyişdirə bilmişik və bu gün 155 ölkə Azərbaycanı dəstəkləyir. Biz Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilən zaman mən demişəm ki, ədalət, beynəlxalq hüquq müdafiə edəcəyik və ilk günlərdən bu prinsiplərə sadıq. Bu gün mənim həmkarlarımla keçirilən görüşlərdə daim bu mövzu haqqında fikir mübadiləsi aparılır. Azərbaycanın ədalətli, cəsarətli mövqeyi daim vurğulanır.

Təhlükəsizlik Şurasında olmağımız bizə imkan verəcəkdir ki, dünyada özümüz haqqında daha da dolğun məlumat verək, özümüzü gənc, dinamik, müasir, inkişafda olan ölkə kimi təqdim edək. Əlbəttə, Ermənistan bu qələbələr qarşısında acizdir, əslində öz məğlubiyyətini etiraf edir. Çünki diplomatlar yaxşı bilirlər ki, Ermənistan da Təhlükəsizlik Şurasına üzv olmaq üçün müraciət etmişdi. Ancaq ondan sonra götür-qoy etdi və anladı ki, onları çox acı və biabırçı məğlubiyyət gözləyir. Çünki Azərbaycan, əlbəttə ki, daha da böyük mövqelərə malikdir. Ermənistan sakitcə bu yarışdan çəkildi. Bütün başqa yarışlardan da çəkilmək zorundadır. Yəni, bizimlə rəqabət aparmaq iqtidarında deyildir. Biz gücümüzü artıracağıq. Yenə də deyirəm, tarixi, hüquqi, iqtisadi amillər bizim mövqeyimizi möhkəmləndirir. Bizimlə dost olmaq istəyən ölkələrin sayı artmaqdadır. Mən bu işdə səfirliklərin rolunu yüksək qiymətləndirirəm. Çünki biz xüsusilə son bir neçə il ərzində ikitərəfli formatda, böyük irəliləyişə nail ola bilmişik.

Demografik vəziyyət gələcəkdə, ümumiyyətlə, çox şeyi müəyyən edəcəkdir. Bu amil nədənsə o qədər də nəzərə alınmırdı. Ancaq biz görürük ki, ölkələrin imkanları da, nüfuzu da, təsir gücü də bir çox hallarda əhalidən, onun sayından asılıdır. Bizdə bu dinamika müsbətdir. Nazirlər Kabinetinin toplantısında mən bu məsələ ilə bağlı öz fikirlərimi bildirmişəm. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycan əhalisi daha sürətlə artsın. Əgər Ermənistan rəhbərliyində reallığı dərk edən adamlar hələ ki, qalıbsa, anlamalıdırlar ki, Azərbaycan ilə qısamüddətli və uzunmüddətli rəqabətdə onları yalnız məğlubiyyət gözləyir. Hazırda əgər onlar danışıqlar masasında olan variantda razılıq verərlərsə və işğal edilmiş torpaqlardan qonşularını çıxarırlarsa, o zaman öz xalqının gələcəyini təmin etmiş olarlar. Çünki onları gələcəkdə böyük təhlükələr gözləyir. Dünya dəyişir, bölgədə gedən proseslər sizə bəllidir. İstisna edilmir ki, vaxt gələcək və hər bir ölkə təkbaşına öz maraqlarını müdafiə etmək zorunda qalacaqdır. Azərbaycan buna hazırdır. Çünki onsuz da biz iyirmi il ərzində təkbaşına

mübarizə aparırıq. Bəzi hallarda bizdən qat-qat böyük qüvvələr qarşısında öz maraqlarımızı təmin edirik, heç kimin qarşısından geri çəkilmirik.

Regionda baş verən bəzi son hadisələr onu göstərir ki, bizim maraqlarımızı nəzərə almadan bölgədə siyasi təşəbbüslər icra edilə bilməz. Biz ən böyük sınaqlardan üzuağ çıxmışıq. Hətta bizim mövqeyimizi, necə deyirlər, bölüşməyən və əks mövqedə olan böyük qüvvələr vahid bir mövqe nümayiş etdirərkən, Azərbaycanın mövqeyi imkan vermədi ki, bölgədə bizim maraqlarımıza zidd olan hər hansı bir hadisə baş versin. Yəni, biz təkbaşına mübarizəyə nəinki hazırıq, bu mübarizəni aparırıq, özümüzü dünyada təsdiq edirik, gələcəyimizi özümüz müəyyən edirik. Ermənistan isə aydın məsələdir ki, xarici yardım olmadan ümumiyyətlə, heç bir gələcəyi olmayan ölkədir. Regionda gedən proseslər, bir daha demək istəyirəm, o vəziyyətə gətirib çıxara bilər ki, Ermənistan seçim qarşısında o qədər də böyük seçimə malik olmayacaqdır. Ona görə onların xeyrinədir ki, əsassız iddialardan əl çəksinlər, özlərinə məxsus olmayan torpaqlardan çıxsınlar. O zaman bölgədə sülh, əməkdaşlıq yaranar. O zaman Ermənistan da regional məsələlərə qoşula bilər.

Biz bölgədə söz sahibiyik və bundan sonra mövqeyimiz daha da möhkəm olacaqdır. Biz heç vaxt imkan verə bilmərik ki, Ermənistan hər hansı bir siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat layihəsinə qoşulsun. Biz onları təcrid etmişik, bunu gizlətmirik. Gələcəkdə təcrid etmə siyasətimiz davam etdirilməlidir. Bu, öz bəhrəsini verir. Əgər məsələni sülh yolu ilə həll etmək üçün bizə daim mesajlar göndərən tərəflər doğrudan da istəyirlər ki, bölgədə sülh olsun, Ermənistan işğal edilmiş torpaqlardan çıxmalıdır. Çünki əks təqdirdə məsələnin başqa yolla həll edilməsi istisna deyildir. Biz bunu heç vaxt istisna etməmişik. Beynəlxalq hüquq bu haqqı bizə verir. Sadəcə olaraq, Azərbaycanın sülhsevər siyasəti, bölgədə gedən proseslərə artan məsuliyyəti və Azərbaycanın bölgədə artıq sabitləşdirici amil kimi çıxış etməsi bizi bu radikal addımlardan hələ ki, çəkindirir. Ona görə məsələnin tezliklə həlli hər tərəfin marağında olmalıdır.

Biz istəyirik ki, məsələ həll olunsun. İstəyirik ki, bölgədə sülh olsun. Bunu vasitəçilər də istəyir. Ancaq bununla bərabər, biz torpaqlarımızı geri istəyirik. Fərq bundan ibarətdir. Nəyin bahasına olursa-olsun, sülh olsun yanaşmasını biz qəbul etmirik. Yəni, məsələnin dondurulması mümkün deyildir. Ermənistan təbii, istəyir ki, məsələ dondurulsun, status-kvo pozulmasın, danışıqlar aparılsın, amma, necə deyirlər, heç bir nəticə əldə edilməsin.

Danışıqlar prosesində bir neçə dəfə hesab edirdik ki, biz artıq razılışmaya yaxınıq. Ermənistanın riyakar mövqeyi, yalançı vədləri imkan vermədi ki, biz razılışmaya nail olaq. Yəni, bizim üçün sirt deyildir, Ermənistan çalışır ki, məsələni dondursun, nə qədər mümkünsə məsələni uzatsın.

Həmsədr ölkələrin prezidentlərinin bəyanatları bizi, əlbəttə, ruhlandırır ki, status-kvo qəbul edilməzdir, dəyişdirilməlidir. Ancaq bu bəyanatlardan sonra biz konkret addımlar gözləyirdik. Biz nəhayət gözləyirdik ki, işğalçıya çox ciddi siqnallar veriləcək ki, daha bəsdir, bu torpaqdan çıxmasın Azərbaycan məsələni başqa yolla həll edəcəkdir.

Ona görə daim məsələnin sülh yolu ilə həll edilməsi prioriteti səslənəndə bu, Ermənistanla yanlış mesaj göndərir ki, siz narahat olmayın, sülh yolu ilə həll olunacaqdır. Buna görə bu məsələni uzada bilərsiniz. Bu, yanlış yanaşmadır. Mən dəfələrlə bizim tərəflərə bu barədə fikirlərimizi demişəm. Biz də sülh istəyirik, amma bir daha demək istəyirəm ki, ilk növbədə, vətəndaşlarımız işğal edilmiş torpaqlara qayıtmalıdır. Yəni, bu məsələ bir daha demək istəyirəm ki, bizim üçün əsas məsələdir, milli məsələdir və bundan sonra da biz səylərimizi gücləndirəcəyik. Biz düzgün yoldayıq. Biz hər gün qələbəni yaxınlaşdırırıq. Qələbənin yaxınlaşdırılması üçün hər bir Azərbaycan vətəndaşı, xüsusilə diplomatik fəaliyyətlə məşğul olanlar hər gün fəal çalışmalıdırlar.

Xarici siyasətlə bağlı digər mühüm vəzifə, - o da bu məsələ ilə bilavasitə bağlı olan məsələdir, - Xocalı soyqırımını dünyada tanıtdırmaqdır. Mən hesab edirəm ki, biz bu istiqamətdə çox uğurlu siyasət aparmışıq və qısa müddət ərzində üç ölkənin parlamenti Xocalı qırğını soyqırımı kimi qəbul edib. Artıq başqa ölkələrdə Xocalı abidələri ucaldılır. Ermənilər 50-ci illərdən başlayaraq və əlbəttə ki, diaspor qurumlarının gücü ilə müxtəlif ölkələrdə dırnaqarası erməni soyqırımını məsələsini qaldırmışlar və bəzi ölkələr bunu qəbul edib. Ancaq biz bu məsələ ilə bir neçə ildir ki, məşğul oluruq və artıq gözəl nəticələr vardır. Ona görə mən hesab edirəm ki, bu siyasət davam etdirilməlidir. Bizim səfirlər, səfirliklərin nümayəndələri bu məsələni harada mümkündür qaldırmalıdır. Onların, səfirliklərin çalışdıqları ölkələrin qanunvericilik orqanlarında Xocalı soyqırımını məsələsi qaldırılmalıdır. Çalışmalıyıq ki, bu soyqırımı müxtəlif səviyyələrdə tanınsın. Biz istər regional, istər munisipal, - əlbəttə ki, federal səviyyədə olarsa daha yaxşı olar, - səviyyədə bu işi daim aparmalıyıq. Əldə edilmiş nəticələr əlbəttə ki, bizi ruhlandırır, göstərir ki, bu, mümkündür. Ümumiyyətlə, ölkəmizin dinamik inkişafı və artıq dünyada Azərbaycan haqqında çox müsbət rəyin formalaşması göstərir ki, mümkündür, çox şey mümkündür. Sadəcə olaraq, işləmək lazımdır, konkret proqram olmalıdır, tapşırıqlar verilməlidir və icra edilməlidir. Ona görə, əminəm ki, gələcəkdə Meksikaya, Pakistana, Kolumbiyaya digər ölkələr də qoşulacaq və

Xocalı soyqırımını digər ölkələr tərəfindən tanınacaqdır. Vaxt gələcək bu soyqırımını törədənlər qanun qarşısında cavab verəcəklər.

Xarici siyasətlə bağlı vəzifələr, yenə də deyirəm, səfirlərə bəllidir, aydındır. Bir neçə məsələ haqqında fikirlərimi bir daha demək istəyirəm – biz ikitərəfli formatı gücləndirməliyik. İkitərəfli format bizə böyük uğurlar gətirir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Azərbaycan ilə daha da sıx münasibətlər qurmaq istəyən ölkələrin sayı artır, bizim xarici diplomatiyamız çox fəaldır. Mənim çoxsaylı xarici səfərlərim bu gözəl bazanı möhkəmləndirir və ölkəmizə mənim həmkarlarımla səfərləri və aparılan danışıqlar ikitərəfli formatı gücləndirir. Yəni, bizim xarici siyasətdəki əsas istiqamətimiz ikitərəfli əlaqələrdir. Deyə bilərəm ki, ikitərəfli əlaqələrdə tərəfdaş ölkələrin böyüklüyündən-kiçikliyindən asılı olmayaraq, biz bərabərhüquqlu münasibətlər formalaşdırmağa başlamışıq. Bu, çox vacibdir. Bu, belə də olmalıdır. Çünki ikitərəfli formatda bərabərhüquqlu münasibətlər yeganə mümkün olan münasibətlərdir. Bizim yanaşmamız ondan ibarətdir ki, siyasətimiz xoşniyyətli, əməkdaşlığa, bütün sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşməsinə yönəldiləndir. Əlbəttə ki, bu münasibətlər qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı maraqlar və bir-birinin işinə qarışmama prinsipləri əsasında qurulmalıdır. Deyə bilərəm ki, bütün ölkələrlə, - bunu diplomatlar bilir, ictimaiyyət də bilsin, - münasibətlərimiz bax, bu müstəvidə qurulubdur. Ona görə gələcəkdə səfirlərin sayı artacaq və beləliklə, ikitərəfli format daha da geniş olacaqdır. BMT Təhlükəsizlik Şurasındakı səsvermədə bizi dəstəkləyən 155 ölkə ilə əlbəttə ki, daha da fəal əlaqələr qurmalıyıq. Deyə bilərəm ki, 155 ölkənin heç də hər biri ilə bizim fəal münasibətlərimiz yoxdur, yəni onların bizə dəstək verməsi bir avans idi, biz indi bu münasibətləri möhkəmləndirməliyik.

Qoşulmama Hərəkatında fəaliyyətimiz daha da fəal olacaqdır. Biz bu təşkilata təzə üzv olmuşuq və əgər Qoşulmama təşkilatının qətnaməsinə 120 ölkənin dəstəyini, NATO kimi mütəbər təşkilatın qətnaməsinə nəzərə alsaq, - orada da münaqişənin həlli ərazi bütövlüyü prinsipləri əsasında nəzərdə tutulubdur, - görürük ki, dünya birliyinin ən azı dördü üç hissəsi münaqişənin həllini ərazi bütövlüyü və yalnız ərazi bütövlüyü prinsipləri əsasında görür.

Biz ikitərəfli formatda iqtisadi mövzuları artıq daha da qabağa çəkməliyik. Azərbaycan indi öz investisiya siyasətində, - əlbəttə ki, yenə də deyirəm, həyat yerində durmur, - düzəlişlər edir. Biz indi xaricə investisiyalar qoymağa başlamışıq. Əlbəttə, bu proses region ölkələrindən başlanmışdır. Ancaq bizim investisiyalara dünyada tələbat artır. Xüsusilə, böhrana düşmüş ölkələrin maliyyə resurslarına böyük ehtiyacı vardır. Biz bu maliyyə resurslarını məqbul olan şərtlərlə təqdim edə bilərik. Beləliklə, investisiyalar, kreditlər və iqtisadi sahədə yeni formalar artıq tətbiq edilir. Səfirlər də bu sahədə daha da fəal olmalıdırlar. Biz Azərbaycan şirkətlərinin xaricdəki fəaliyyətini stimullaşdırırıq. Sahibkarlarla keçirdiyim son müşavirədə bu məsələ ilə bağlı konkret tapşırıqlar vermişəm, təkrar etmək istəmirəm. Ancaq Azərbaycan şirkətləri – istər dövlət, istər özəl investor və podratçı, kontraktor kimi xarici bazarlara çıxmalıdır. Səfirlər də Azərbaycan şirkətlərinin fəaliyyətini təmin etməlidirlər. Bu, belə olmalıdır. İnkişaf etmiş ölkələr daim öz şirkətlərinə başqa ölkələrdə yaxşı vəziyyətin yaradılması üçün səylər göstərirlər. Biz də bu yolla getməliyik və gedirik. Ona görə iqtisadi istiqamət nisbətən yeni bir istiqamətdir və səfirlər buna daim diqqət göstərməlidirlər.

Azərbaycanın diaspor təşkilatlarının sayı artır, onların fəaliyyətinin keyfiyyəti yüksəlir. Dünyada vaxtaşırı keçirilən nümayişlər, etiraz piketləri, tədbirlər, konfranslar göstərir ki, biz doğrudan da güclü diaspor təşkilatları yarada bilmişik və səfirlər də diaspor təşkilatları ilə sıx əlaqədə olmalıdırlar. Əksər hallarda bu, belədir, istərdim ki, hər bir yerdə belə olsun. Çünki bu, bizim gücümüzü daha da artırır, xaricdə yaşayan azərbaycanlıları öz Vətəninə daha da bağlayır. Bir tərəfdən, biz xaricdə yaşayan azərbaycanlılara daha da böyük dəstək göstəririk. Onlar da bilirlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti vardır. Bizim üçün diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan məsələsi ilə bağlı çox önəmlidir. Bu istiqamət daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Əlbəttə, səfirlərimiz dövlət orqanlarının nümayəndələri ilə sıx əlaqədə olmalıdırlar, çalışdıqları ölkələrin nazirlikləri ilə əlaqədə olmalıdırlar. Bununla bərabər, hesab edirəm ki, qeyri-hökumət təşkilatları ilə əlaqələr daha da fəal olmalıdır. Bu, yaddan çıxmamalıdır. Media ilə əlaqələr daha fəal qurulmalıdır. Çünki hələ ki, erməni lobbisinin təhriki ilə hərdən bir Azərbaycana qarşı əsassız ittihamlar səslənir. Biz bilirik bu, haradan qaynaqlanır. Əlbəttə ki, bu cür çirkin yazıların birinci mənbəyi erməni lobbisidir. Çünki erməni lobbisi, dünya erməniliyi Azərbaycanı bir nömrəli hədəf kimi seçibdir. Yəni, bu, reallıqdır, bu, belədir. Çünki başa düşürlər ki, onlar üçün bir nömrəli təhlükə məhz Azərbaycandır.

Bizim üçün də erməni lobbisi ən böyük düşməndir. Mən yenə də bildirmək istəyirəm ki, bunu deməkdən çəkinmirəm. Çünki bu, reallıqdır, bu, həqiqətdir. Onların, necə deyirlər, çirkli pulları bəzi siyasətçiləri, bəzi ictimai xadimləri bu qəbul edilməz yola təhrik edir. Biz bunlara qarşı daim mübarizə aparmalıyıq. İkinci, Azərbaycana qarşı yanlış məlumatlarla dolu yazıların səbəbi isə ölkəmizin müstəqil siyasətidir. Müstəqil siyasət heç də hər kəsin xoşuna gəlmir. Biz qarşıya vəzifə qoymuşuq ki, müstəqil siyasəti gücləndirək, Azərbaycan

xalqının maraqlarını təmin edək. Bəzi hallarda bizi hansısa məsələyə, yönəltmək, hansısa məsələdə mövqeyimizi yumşaltmaq naminə müəyyən dairələr bizə qarşı kampaniya şəklində hücumlar edirlər. Biz bunu “Eurovision” ərəfəsində də, ondan əvvəlki dövrdə də görmüşük. Ancaq həqiqət ondan ibarətdir ki, bu kampaniyaların heç bir təsiri yoxdur. Azərbaycan dövlətinin iradəsinə, siyasətinə heç kim kənardan təsir edə bilməz. Bizim müstəqillik tariximiz bunu artıq dəfələrlə göstərmişdir. Bütün bu səylər əbəsdir. Onların heç birinin bizim siyasətimizə təsiri olmayacaqdır. Ancaq bununla bərabər, əlbəttə ki, bu dairələr ölkəmiz haqqında müsbət imicə ləkə vurmaq istəyirlər. Ona görə səfirlərimiz, səfirliklərin nümayəndələri daim bu mətbu orqanları ilə əlaqədə olmalıdır, onların yanlış siyasətini onlara bildirməlidir. Bəzi hallarda bilməyərkədən belə yazılar dərc edilir. Yəni, xarici media ilə münasibətlər daha da fəal olmalıdır və ölkə haqqında daha da dolğun məlumat verilməlidir - Azərbaycan necə inkişaf edir, Azərbaycanda iqtisadi, sosial məsələlər necə həll olunur, azadlıqlar necə təmin edilir.

Çünki bəzi hallarda mənim də qəbuluma gələn xarici qonaqlar da, mən onlara izah edəndə təəccüb edirlər ki, Azərbaycanda azad internet vardır?! Heç də hər bir ölkədə azad internet yoxdur. İndi məsəl üçün, bəzi ölkələr interneti məhdudlaşdırmaq, yaxud da ki, senzura tətbiq etmək haqqında fikirləşirlər. Bizdə azad internet vardır. İndi bizdə internetdən istifadə edənlərin sayı 65 faizə çatıb. Yəni, mətbuatı necə məhdudlaşdırıla bilər ki, bizdə internet azaddır və istifadəçilərin sayı artır. Bizdə bütün media azaddır. Sərbəst toplaşmaq azadlığı tam təmin edilir. Hər bir siyasi qüvvə getsin müəyyən edilmiş yerlərdə öz tədbirlərini keçirsin. Yaxın keçmişdə belə hadisələr olubdur. Sadəcə olaraq bu tədbirlərə heç kim gəlmir. Onun üçün bəzi siyasi qüvvələr Fəvvarələr meydanında, yaxud da ki, başqa mərkəzi yerlərdə bu nümayişləri keçirmək istəyirlər ki, hər hansı bir kanal gəlsin bunu çəksin və göstərsin. Biz bunu da bilirik.

Ona görə bütün azadlıqlar vardır. Yəni, vicdan azadlığı. Bəzi ölkələr Azərbaycandan ibrət götürməlidir. O ölkələr ki, islamofobiya meyillərini süni şəkildə gücləndirirlər, gəlsinlər bizdən öyrənsinlər, dinlərarası münasibətlər necə qurulmalıdır. Biz bunu təcrübə naminə etmirik. Bu, bizim həyat tərzimizdir. Amma belə olmalıdır. Bizdə necədirsə, bax, belə olmalıdır. Dini, milli zəmində heç vaxt nəinki qarşıdurma, heç bir anlaşılmazlıq da ola bilməz. Biz buna imkan vermərik. Ona görə vicdan azadlığı tam şəkildə təmin edilə bilər. Siyasi fəaliyyətlə bağlı heç bir məhdudiyyət yoxdur.

Azərbaycanda azad cəmiyyət vardır. Azərbaycana gələn xarici nümayəndələr, əgər qərəzsizdirlərsə bunu görürlər. Bu həqiqətlər ölkələrin ictimaiyyətinə çatdırılmalıdır ki, Azərbaycan haqqında dolğun məlumat verilsin. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə hələ görüləsi işlər çoxdur.

Xarici siyasətlə bağlı bizim kifayət qədər açıq siyasətimiz vardır. Beynəlxalq təşkilatlarda üzvlüyümüzdə və fəaliyyətimizdə gəldikdə, bu sahədə də ictimaiyyət üçün açıq olmayan heç bir məqam yoxdur. Biz üzv olduğumuz bütün təşkilatlarda fəal iştirak edirik, maraqlarımızı qoruyuruq və gətirdüyümüz öhdəlikləri yerinə yetiririk. Üzv olmadığımız təşkilatlar qarşısında bizim heç bir öhdəliyimiz ola bilməz. Bu, aksiomdur. Çünki əgər o təşkilatın üzvü deyiliksə, biz hansısa öhdəliyi necə götürə bilərik?! Heç bir təşkilat, heç bir beynəlxalq təşkilat bizə qarşı hansısa şərt qoya bilməz. Çünki bu, qəbul edilməzdir. Biz bunu qəbul etmirik. İkitərəfli təmaslarda mən şəxsən öz fikirlərimi çox açıq şəkildə ifadə edirəm ki, bizə ancaq bərabərhüquqlu yanaşma yaraşır. Çünki başqa cür ola bilməz. Biz heç kimin qabağında gözükgəlgəli deyilik. Heç kimdən asılı deyilik. Heç kimdən yardım istəmirik. Onsuz da bilirik ki, heç kim bizə yardım etməyəcəkdir. Çünki yardım lazım olan zaman kimsə gəlib bizə arxa durdu?! Yox. Bizim iqtisadiyyatımız çökəndə, Ermənistan torpaqlarımızı zəbt edəndə, bir milyona yaxın azərbaycanlıyı sürgün edəndə kimsə gəlib bizə kömək etdi?! Heç kim. Ona görə belə illüziyalar məndə yoxdur, çoxdan yoxdur. Belə olan halda ölkələrlə və beynəlxalq təşkilatlarla bərabərhüquqlu yanaşmanın tərəfdarıyıq. Biz beynəlxalq təşkilatlara könüllü şəkildə üzv oluruq. Əgər görsək ki, maraqlarımız orada tapdalanır, yaxud da ki, Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe sərgilənir, könüllü şəkildə də oradan çıxma bilərik. Biz bu qərəzli mövqeni dəfələrlə görmüşük. Mən şəxsən görmüşəm. Mən bu qərəzli mövqenin, ikili yox, üçlü, bəlkə beşli standartların şahidiyəm. Heç nə dəyişməyibdir. Yəni 2000-ci illərin əvvəlindən bu günə qədər bu məsələ ilə bağlı heç nə dəyişməyibdir. Sadəcə olaraq Azərbaycan dəyişibdir.

Azərbaycan güclənib. Azərbaycan o ölkəyə çevrilibdir ki, bizə təzyiq etmək, bizi şantaj etmək mümkün deyildir. Qara yaxmaq, böhtan yaymaq olar, ancaq bunlar bizə yapışmır. Çünki reallıq, həqiqət tam başqadır. Reallıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycan müstəqil, müasir, dünyəvi, dinamik inkişaf edən sosial dövlətdir. Götürün, bütün bizim iqtisadi göstəricilərimizi. Sadəcə olaraq, onların bir səhifəsi deməyə kifayətdir ki, biz sosial sahədə nəyə nail olmuşuq. Pensiyalar əmək haqlarının 40 faizini təşkil edir. Bu, Avropa İttifaqının kriteriyalarıdır. Biz buna nail olmuşuq. Bir çox təhlilçi bunu bəlkə də bilmir. Davos İqtisadi Forumunun hesablamalarında ölkələrin iqtisadiyyatlarının rəqabət qabiliyyətliliyinə görə Azərbaycan 46-cı yerdədir, MDB məkanında birincidir. Ondan sonra “Doing Business” proqramında qabaqcıl yerlərdəyik. Böhran zamanı bütün Avropa ölkələrinin iqtisadiyyatlarının kredit reytingləri aşağı salınır, bizim kredit reytingimiz isə artır.

“Standard & Poor's”, “Fitch”, “Moody's” - bunlardan yuxarı kredit agentlikləri yoxdur. Üçü də bizim reytingimizi qaldırır. Yəni, bunu neftin hesabına etmişik?!

Çünki əvvəllər paxıllar, bədxahlar, uğurlarımıza ləkə vurmaq istəyənlər deyirdilər ki, Azərbaycanın nefti vardır, ona görə inkişaf edir. Bizdən on dəfə çox nefti olan ölkələr vardır. Orada vəziyyət necədir? Onların reytingləri niyə düşür? Orada niyə sosial partlayışlar baş verir? Söhbət neftdən getmir. Söhbət düzgün iqtisadi və siyasi istiqamətlərin seçilməsindən, eyni zamanda, xalqla iqtidar arasında olan birlikdən gedir. Çünki bu olmasa onda heç bir islahat mümkün deyildir.

Ona görə, biz iqtisadi sahədə sözumüzi dünyada demişik. Biz yoxsulluğu neçə dəfə azalda bilmişik. Yadımdadır, hələ mən Dövlət Neft Şirkətində çalışdığım dövrdə, təzə-təzə xarici şirkətlərlə kontraktlarımız bağlananda bəzi təhlilçilər deyirdilər ki, Azərbaycanı “Holland sindromu” gözləyir, iqtisadiyyat birtərəfli olacaqdır, batacaqdır, neft qurtarandan sonra çökəcəkdir. Nə oldu? İndi yoxsulluq 49 faizdən səkkiz ildə 7 faizə düşübdür. Əgər bu, doğrudan belə idi isə heç vaxt belə olmazdı, iqtisadiyyat üç dəfə artmazdı. Mən bunları sadalamaqla, sadəcə, demək istəyirəm ki, biz müstəqil siyasət aparmağa qadirik, bunu edirik. Hətta ən çətin dövrdə, iqtisadiyyatımız ağır vəziyyətdə olan dövrdə biz yolumuzdan dönməmişik, qaldı ki, indi. Azərbaycan regionda lider ölkədir. Cənubi Qafqaz iqtisadiyyatının təxminən 80 faizi Azərbaycan iqtisadiyyatıdır. Bizim enerji diplomatiyamız vardır. Bu barədə mən hələ ki, bir şey deməmişəm. Amma bu da diplomatik vasitədir və biz bu vasitədən istifadə edirik.

Bizim coğrafi vəziyyətimiz əlverişlidir. Ancaq infrastruktur olmadan coğrafi vəziyyət heç nə deməkdir. Biz infrastruktur yaradırıq. Bizim təşəbbüsümüzlə Asiyayı Avropa ilə birləşdirən dəmir yolu yaradılır. İndi hələ vaxtı gəlməyib ki, mən bir çox məsələləri açım, vaxt gələcəkdir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunu reallaşdırmaq istəyəndə biz nə qədər böyük təzyiqlərlə üzləmişdik. Bölgə ölkələrindən nə qədər təzyiqlər göstərilmişdi ki, amandır, bunu etmək olmaz. Bunu etsəniz Ermənistan batacaqdır, yəni, Ermənistanın blokadası, təcridi məsələsi tamamilə təmin ediləcəkdir. Amma buna baxmayaraq, bizi bunu etmişik. Amma indi bu yoldan nəinki biz, vaxtı ilə onun əleyhinə gedənlər də istifadə etmək istəyirlər. Əgər, o vaxt biz zəiflik göstərsəydik, yaxud da ki, kiminsə xoşuna gəlmək üçün bu təşəbbüsdən kənara çəkilsəydik, bunlar olmayacaqdı. Təzyiqlər də, sifarişli yazılar da, ləkələmə kampaniyaları da oldu, amma biz nəticə etibarlı ilə Azərbaycan xalqının, dövlətinin maraqlarını təmin etdik. Ona görə coğrafi vəziyyətimiz elədir ki, bizim razılığımız olmadan bu bölgədə heç bir nəqliyyat layihəsi mümkün deyildir. Bölgədə isə, xüsusilə Əfqanıstanla bağlı məsələ ilə əlaqədar nəqliyyat məsələləri yeni müstəvidə öz həllini tapacaqdır. Burada Azərbaycanın rolu getdikcə artmaqdadır. Enerji diplomatiyamıza gəldikdə, bu gün deyə bilərəm ki, Avropa İttifaqına üzv olan bəzi ölkələrin enerji balansında Azərbaycan neftinin payı 35-40 faizə yaxındır. Azərbaycan qazı Avropa məkanında gözlənilir və biz bu istiqamətdə işləri aparırıq. Bəlkə də 10 il ərzində müzakirə mövzusu olan bəzi Avropa layihələrinin iflasa uğraması bizi vadar etdi ki, öz layihəmizi ortaya qoyaq. Biz qısa müddət ərzində TANAP layihəsini, təşəbbüsünü irəli sürdük. Bütün hazırlıq işlərini gördük. Türkiyə ilə bütün sənədlər imzalandı. Bu gün TANAP layihəsinə qoşulmaq istəyənlərin sayı artır. Avropa ölkələri bu layihəyə rəsmi olaraq dəstək verir. Əgər biz bu layihəni ortaya qoymasaydıq indi nə olacaqdı? Bunun adını da biz qoyduq, marşrutunu da biz seçdik. Əsas maliyyə yükünü də öz üzərimizə götürürük. Hazırda bizim orada 80 faiz payımız vardır. Ancaq bizə müraciətlər gəlir ki, o paydan bir az tərəfdaş kampaniyalara verək. Mən bunu istisna etmirəm. Yəni, yenə Azərbaycan öz təşəbbüsünü göstərdi və bu, bizə nə verəcək?

Bu, bizə imkan verəcək ki, 100 il bundan sonrakı dövrdə də Azərbaycan etibarlı enerji təminatçısı olsun. Ən azı yüz il. Bu, nə deməkdir, bəlkə də bu auditoriyada deməyə ehtiyac yoxdur. Bizim gücümüz artacaqdır. Maliyyə gücümüz, siyasi gücümüz, təsiretmə imkanlarımız genişlənəcəkdir və bizimlə daha da çox hesablaşacaqlar. Hər bir ölkə, hər bir insan bunu istəyir. Təbiidir, biz də bunu istəyirik. Biz bütün bunları öz zəhmətimiz hesabına əldə etmişik.

Bu gün Azərbaycan gənc dövlətdir. Ancaq baxın, artıq dünyada bizim nə qədər dostlarımız, tərəfdaşlarımız vardır. Biz enerji diplomatiyamızı aparırıq. Biz mədəniyyət diplomatiyamızı aparırıq. Baxın, xaricdə bizim nə qədər mədəni tədbirlərimiz keçirilir. Dünya paytaxtlarında Azərbaycanın mədəniyyətini, tarixini, incəsənətini təbliğ edirik. 20 illik müstəqilliklə əlaqədar bütün keçmiş sovet məkanında Azərbaycan yeganə ölkə idi ki, dünya paytaxtlarında böyük tədbirlər keçirmişdir. Bu, bizim təşəbbüsümüz idi və aparıcı ölkələrin paytaxtlarında böyük konsertlər, təqdimatlar, sərgilər keçirilmişdir. Bu sahə mütləq diqqət mərkəzində olmalıdır. Çünki bu sahə insanları daha çox birləşdirir və eyni zamanda, ölkə haqqında daha dolğun təsəvvür yaradır.

Biz gənc müstəqil ölkəyik. Bəzi ölkələrdə hesab edirlər ki, Azərbaycan 20 ildir dünya xəritəsində özünə yer tapıb. Bu, doğrudan da dünyanın siyasi xəritəsində belədir. Ancaq dünya xəritəsində biz əsrlər boyu varıq. Bizim qədim mədəniyyətimiz, tariximiz, incəsənətimiz milli sərvətimizdir. Biz, bu sərvəti təbliğ

etməliyik, dünyaya təqdim etməliyik. Səfirliklərin işi burada çox əhəmiyyətlidir. İndi səfirliklərdə mədəniyyət xidmətlərinin yaradılması işi başlamışdır. Bu da çox uğurlu təşəbbüsdür. Yenə də deyirəm ki, bu təşəbbüs ancaq Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüşdür. Yəni, bu yeniliklər, islahatlar, yeni baxışlar bizi qabağa aparır. Bu gün Azərbaycanda iqtisadi, siyasi sahələrdə, xarici siyasətlə bağlı elə vəziyyət yaranıb ki, bəzi hallarda mənə deyirlər, bəlkə bir az yavaşlayaq. Bəlkə bu qədər sürətlə getməyək. Çünki bu, Bakının, digər şəhərlərimizin gözəlliyi bəzilərini qıcıqlandırır. Çünki biz çox sürətlə qabağa gedirik. Bəlkə də burada məntiq var, qıcıqlandırmamaq. Ancaq mən özümdə fikirləşirəm, görün vəziyyət nəyə gətirib çıxarıb ki, Azərbaycan indi o qədər inkişaf edibdir ki, bizə deyirlər bir az yavaşlayın, çünki siz çox sürətlə gedəndə başqa ölkələrdə buna qısqançılıqla yanaşırlar.

Amma, eyni zamanda, mən tam əminəm ki, biz bir addım da yavaşlaya bilmərik. Biz irəliyə getməliyik. Çünki həllini gözləyən məsələlər çoxdur. Dünya dinamik şəkildə inkişaf edir və hətta bir ay, bir həftə də gözləmək olmaz. Biz xarici siyasətdə, iqtisadi sahədə, texnologiyalar sahəsində hadisələri qabaqlamalıyıq. Bax, bu gözəl Diplomatik Akademiyanın üstünlüklərindən biri də odur ki, burada ən müasir texnologiyalar tətbiq olunur. Gənclərimiz bu texnologiyalar əsasında təhsil alacaqlar. Yəni, yeni texnologiyalar, kosmik sənayenin inkişafı. Bəzilərinə təəccüblü gəlib ki, Azərbaycan kimi ölkədə kosmik sənaye necə ola bilər? Niyə də olmasın?! Bizim istedadlı kadrlarımız, maliyyə resurslarımız və gələcəyə baxışımız vardır. Ona görə biz bir addım da yavaşlamayacağıq. Biz irəliyə gedəcəyik, istədiyimizə nail olacağıq. Əminəm ki, suverenliyimizi bərpa edəcəyik və bir gün gələcək Azərbaycan bayrağı Şuşada və Xankəndidə dalğalanacaqdır. Sağ olun!

**M.V.LOMONOSOV ADINA MOSKVA DÖVLƏT UNİVERSİTETİNİN BAKI FİLİALININ
YENİ TƏDRİS KOMPLEKSİNİN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ
ÇIXIŞ**

Bakı şəhəri,

26 sentyabr 2012-ci il

-Əziz dostlar!

Hörmətli qonaqlar!

Bu gün ölkəmizin həyatında gözəl, əlamətdar gündür. Biz MDU-nun Bakı filialının yeni binasını açırıq. Bu gün bu yaraşlıq bina ilə tanış olarkən mən xəyalən dörd il əvvəl, MDU-nun Azərbaycanda filialının yaradılması haqqında Sərəncam imzaladığım vaxta qayıtdım. Əlbəttə ki, bu Sərəncam təsadüfi meydana gəlməmişdir. Bundan əvvəl Rusiya tərəfi ilə danışıqlar aparılmış və MDU-nun rəhbərliyinin fəal dəstəyi ilə biz belə mühüm qərar qəbul etmişik. Bu, Azərbaycanda təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi prosesində, habelə Rusiya ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli dostluq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi çərçivəsində, həqiqətən, əhəmiyyətli qərar idi.

Bakıda MDU-nun filialının yaradılması hüquqi cəhətdən 2008-ci ilin əvvəllərində sənədləşdirilmişdi. Lakin artıq bir il sonra, 2009-cu ildə filial fəaliyyətə başladı. Bina ayrıldı və yadımdadır, 2009-cu ildə biz hörmətli Viktor Antonoviç ilə birlikdə filialı açdıq. Orada çox gözəl şərait yaradılmasına baxmayaraq, artıq o vaxt yeni binanın tikilməsinin zəruriliyi ideyası meydana gəldi. Çünki MDU dünyanın aparıcı təhsil müəssisələrindən biridir və əlbəttə ki, bu cür təhsil müəssisəsinə müstəqil, ayrıca bina lazımdır. Mən şadam ki, uğurlu yer seçilmişdir. Bura şəhərin mərkəzindən çox uzaq deyildir. Lakin Azərbaycan paytaxtının sürətlə inkişafını və bizim infrastrukturunu təkmilləşdirmək planlarımızı nəzərə alsaq, mən əminəm ki, bir neçə ildən sonra bu yer daha çox məskunlaşacaqdır. Bizim burada, bu zonada tələbə şəhərciyi yaradılması ilə bağlı müəyyən planlarımız vardır. Başqa sözlə, gələcəkdə, yeni ali təhsil müəssisələri yaradılsa, yəqin ki, onlar burada yaradılacaqdır. Eyni zamanda, bəzi ali məktəblərimizin bu zonaya köçürülməsi ilə bağlı ideyalar da vardır ki, şəhərimizin infrastrukturunun tərəqqisində məhz tədris-tələbə istiqamətini burada inkişaf etdirək. Mən çox şadam ki, qısa müddətdə filial ölkəmizdə böyük nüfuz qazanmışdır. Filialın rəhbərliyi MDU-nun rəhbərliyinin dəstəyi ilə sıfırdan başlayaraq artıq böyük nüfuz qazanmış və gənclərin can atdığı ali təhsil müəssisəsi yarada bilmişdir. Buradakı tədris prosesi, kadrların seçilməsi sistemi, əlbəttə ki, logistika infrastrukturunu və avadanlıq təhsil üçün gözəl şərait yaradır. Ən başlıcası isə hazırda biz MDU-nun Bakı filialının simasında Azərbaycanda dünya səviyyəli ali təhsil müəssisəsi görürük. Çünki artıq dediyim kimi, MDU dünyanın nüfuzlu təhsil müəssisələrindən biri, böyük ənənələrə malik universitet, Rusiyanın aparıcı təhsil ocağıdır. Əlbəttə ki, MDU-da tədrisin səviyyəsi onun filialının harada olmasından asılı olmayaraq qoruyub saxladığı standartdır. Bildiyimə görə MDU-nun Bakı filialında da təhsilin səviyyəsi çox yüksəkdir. Bu gözəl gündə, əvvələn, bir neçə il ərzində, əslində sıfırdan müasir təhsil müəssisəsi yaratmış MDU-nun rektoru, bizim böyük dostumuz Viktor Antonoviç Sadovniçiyə, universitetin Bakı filialının rektoru Nərgiz Paşayevaya, habelə bütün həm yerli, həm də moskvalı müəllimlərə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Artıq dediyim kimi, filial cəmi bir neçə ildir fəaliyyət göstərir. Bu il ilk buraxılışı olmuşdur. Lakin artıq bu gün biz nəticələri görürük. Düşünürəm ki, yaxın illərdə Azərbaycanda filialın məzunlarının fəaliyyətinin nəticələrini görəəcəyik.

Ölkəmiz fəal surətdə inkişaf edir. Ölkəmizin həyatının bütün sahələri dinamik inkişaf edir. İqtisadiyyat dünya miqyasında ən yüksək templərlə inkişaf edir. Əlbəttə, qarşımızda duran bütün vəzifələri gerçəkləşdirməyə nail olmaq üçün bizə ilk növbədə, peşəkarlar lazımdır. Bütün sahələrdə peşəkarlar lazımdır. Hansısa mühüm bir istiqamətə peşəkar kadr gələn kimi, biz o saat müsbət dinamika görürük. Çünki iş dərhal düzgün təşkil edilir və biz dərhal peşəkarlıq, öz işinə sədaqət görürük. Çünki müasir dünyada bunsuz hər hansı bir ölkənin müvəffəqiyyət qazanması çox çətin olardı. Müasir dünyada ölkələrin uğurunu biliklər, elm, texnologiyalar və təhsil müəyyən edir. Biz şadıq ki, bu gün Azərbaycanda yüksək savadlılıq səviyyəsini qoruyub saxlamağa nail olmuşuq. Savadlılığın səviyyəsi faktiki olaraq 100 faizdir. Biz təhsilin inkişafı üçün çox iş görür və bu sahəyə olduqca çox sərmayə yatırırıq. Son səkkiz ildə Azərbaycanda təhsil xərcləri altı dəfə artaraq 1,5 milyard manat səviyyəsinə çatmışdır. Bu da büdcəmizin bütün məxaric hissəsinin on faizindən bir qədər azdır. Yəni, Azərbaycanda təhsil xərcləri müdafiə xərcləri ilə birinci və ikinci yerləri bölüşür. Bu isə bizim üçün məhz düzgün tədris prosesinin nə qədər əhəmiyyətli olduğuna, Azərbaycan gənclərinin onlara həyatda lazım olan bilikləri əldə edə biləcəkləri belə bir tədris sisteminin yaradılmasının nə qədər əhəmiyyətli olduğuna dəlalət edir. Hər bir gənc vəzifə tutmağa və yaxşı biliklərə yiyələnməyə çalışsın və ya çalışmalıdır. Bazar iqtisadiyyatı, azad

rəqabət, açıq bazar və bütövlükdə dünyada rəqabət şəraitində fundamental biliklər olmadan həyatda öz yerini tapmaq bəzən çox çətin olur. Azərbaycanda şəxsiyyətin inkişafı, öz yolunu sərbəst seçmək üçün hər cür şərait yaradılmışdır. Buna görə də gənclər biliklərə yiyələnməyə can atmalıdır. Biliklər əldə etmək üçün isə yalnız istək kifayət deyildir. Tədris prosesi lazımi səviyyədə təşkil edilməmişdirsə, tədrisin səviyyəsi axsayırsa, tələbələr bilik qazanmağa nə qədər can atsalar da, nəticə əldə etmək çətin olacaqdır. Bax, MDU-nun Azərbaycandakı filialı çərçivəsində biz tədrisin səviyyəsinin yüksək olduğunu, habelə gənclərin biliklərə yiyələnməyə can atdıqlarını görürük.

Filial, onun fəaliyyəti tədrisən, mərhələ-mərhələ yaradılmış və inkişaf etmişdir. Əlbəttə, təkə infrastruktur və texniki tərəfi mərhələ-mərhələ inkişaf etməmişdir, - dediyim kimi, biz bu gün gözəl bir binanı açırıq, - həm də fakültələrin sayı ilbəl artır. Bu da bizim ümumi istəyimiz idi. Biz bu gün də Viktor Antonoviçlə bu məsələni müzakirə etdik, qısa fikir mübadiləsi apardıq. Bir daha demək istəyirəm ki, biz imkan daxilində fakültələrin sayının artırılmasında maraqlıyıq. Çünki birgə əməyimizin nəticəsi olan indi gördüklərimiz böyük nikbinlik doğurur. Əlbəttə, fakültələrin sayının məhz ölkəmizin inkişafı üçün daha mühüm maraq kəsb edən istiqamətlər üzrə artırılması prioritet olmalıdır.

Əminəm ki, MDU-nun filialının yaradılması Azərbaycanda elmin inkişafına yeni təkan verəcəkdir. Biz buna da böyük əhəmiyyət veririk. Mən Elmlər Akademiyasının illik toplantısında elmi ictimaiyyətlə son görüşümdə də Azərbaycan elmi qarşısında duran vəzifələr üzərində kifayət qədər ətraflı dayandım. Biz ölkəmizin elmi potensialını hər vaxtlə inkişaf etdirməliyik. Əlbəttə ki, biz bütün məsələlərdə müasir cəmiyyətin və müasir dünyanın reallıqlarına əsaslanırıq. Biz realistik. Əlbəttə ki, hansısa ciddi elmi tədqiqatlarda Azərbaycanın model qanunvericisi olacağını gözləmək sadələvhlük və vaxtı qabaqlamaq olardı. Amma bizim mütləq həll etməli olduğumuz məsələ dinamik inkişaf edən istiqamətlərdə qabaqcıl elmi təcrübəni mümkün qədər tez mənimsəməkdir. Bu barədə mənim tərəfimdən müvafiq göstərişlər verilib. Müasir texnologiyalarsız heç bir ölkənin inkişafı mümkün deyildir. Bu gün XXI əsrdə, XXI əsrin əvvəlində bu, artıq müasir həyatın reallığına çevrilib. Elmi araşdırmalarda liderlik edən ölkələr dünyanın siyasi xəritəsində liderlik edəcəklər. Ona görə də, biz çox güclü intellektual potensial yaratmalıyıq. Məsələn, biz bütün məktəblərin kompyuterləşdirilməsi prosesini yekunlaşdırırıq. İndi 30 şagirdə bir kompyuter düşür. Amma 7-8 il əvvəl 2 min şagirdə bir kompyuter düşürdü. Biz, hətta Azərbaycanın ən ucqar regionlarında da internetə maneəsiz çıxış imkanı yaradıırıq. İndi Azərbaycanda internet istifadəçilərinin sayı artıq 65 faizi ötüb. Azərbaycanda internet azaddır.

Biz kosmik sənaye yaradıırıq. Bəziləri düşünə bilər ki, Azərbaycan buna hələ tam hazır deyildir. Ancaq biz kosmik sənaye yaradıırıq, ilk süni peykimizi buraxırıq. Gələcəkdə də bu istiqamətdə işimizi davam etdirəcəyik. İnkişafın çox mühüm istiqaməti olan informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi üzrə reytingdə biz regionumuzda lider mövqə tuturuq. Yəni, elmin inkişafı cəmiyyətin inkişafı deməkdir. Ölkənin intellektual potensialının inkişafı ölkənin gələcəyidir. Bizim vəzifəmiz ölkəmizdə müşahidə edilən dinamik iqtisadi artımı, dünya arenasında mövqələrimizin möhkəmləndirilməsini çox böyük intellektual potensialla gücləndirməkdən ibarətdir. Bunun üçün bütün imkanlar vardır. İlk növbədə, ənənələr mövcuddur. Azərbaycanda sovet dövründə elm çox güclü inkişaf etmişdir. Biz görkəmli alimlərimizlə fəxr edirik. Sonra, təbii ki, tənəzzül oldu. Ancaq bu tənəzzül yalnız bizdə deyil, bütün postsovet məkanında baş verdi. Keçmiş SSRİ-nin praktiki olaraq, bütün ölkələrində çox ağır iqtisadi durum yaranmışdı. Elmi və pedaqoji elita ağır vəziyyətdə idi. Biz hamımız cəmiyyətdə elmi ziyalıların nüfuzunun təəssüf ki, aşağı düşdüyü o çətin illəri xatırlayırıq. O zaman sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan insanlar, təəssüf ki, sosial statuslarına görə ziyalılardan daha üstün vəziyyətdə idilər. Bunun həm obyektiv, həm də subyektiv səbəbləri var idi. Ancaq Azərbaycanın iqtisadi potensialı möhkəmləndikcə elmə də, təhsilə də daha çox vəsait ayrılır. Elmi işçinin, müəllimin hörmət və nüfuzunu artırmaq bizim siyasətin vacib vəzifəsidir. Biz buna doğru gedirik. Çox iş görülüb.

Moskva Dövlət Universitetinin Azərbaycandakı filialı kimi belə müasir elm mərkəzlərinin yaradılması, həmçinin düzgün istiqamətə doğru addımdır. Biz gələcəkdə də təhsilin inkişafına sərmayə qoyacağıq. Biz məsələni kompleks şəkildə nəzərdən keçiririk - məktəblərin tikintisi və məktəbəqədər təhsil. Son illərdə Azərbaycanda 2200, bəlkə daha çox məktəb binası inşa edilib. Məktəblər təmir olunur. Gələcə ilin sonuna qədər Bakıda təchizatına və təmirinə görə bu səviyyədə olmasa da, hər halda yüksək səviyyədə olmayan bir məktəb də qalmayacaq. Əlbəttə ki, ali təhsil, bir daha demək istəyirəm ki, bizim diqqət mərkəzimizdə olan sahədir. Bu, sosial sferadır, iqtisadi sferadır, cəmiyyətimizin əxlaqi-mənəvi əsaslarının formalaşdığı sferadır. Bunlar əlbəttə ki, ailədə yaranır. Amma istər məktəb, istərsə də ali təhsil müəssisəsinin bu məsələdə rolu böyükdür. Cəmiyyətimizin möhkəm dayağı əxlaqi-mənəvi meyarlardır. Bizim cəmiyyətimiz bu dəyərlərə əsaslanır. Biz bunları həm iqtisadi potensialla, həm fəal xarici siyasi fəaliyyətimizlə, həm də intellektual potensialla möhkəmləndirməliyik. Bunsuz heç bir ölkənin uğurlu inkişafı mümkün deyildir. Böyük təbii resurslara,

şaxələndirilmiş infrastruktur şəbəkəsinə malik ola bilərsən, ancaq dinamika olmasa, ildən-ilə tərəqqiyə, yeni texnologiyaları təkmilləşdirməyə və inkişaf etdirməyə cəhd olmasa bu inkişaf, sadəcə, ləngiyəcək, dayanacaqdır. Bu cür ölkələrin vəziyyəti çox ağır olacaqdır.

Cəmiyyətin intellektual inkişafı həm də cəmiyyətin sabitliyidir. Əgər cəmiyyət yüksək intellektual səviyyədədirsə, savadlıdırsa kənardan gətirilən heç bir qüsurlu təzahürlər və meyillər heç vaxt onu sarsıda bilməz. Müasir dünyada, xüsusən də, kifayət qədər inkişaf etməmiş ölkələrdə, bir çox problemlər məhz təhsilin çatışmazlığı ilə əlaqəlidir. Bir çox müharibələr, bir çox münaqişələr, bir çox iğtişaşlar məhz təhsilin səviyyəsinin son dərəcə aşağı olması ilə bağlıdır. Bunu statistikada, hətta savadlılıq səviyyəsinə görə aydın görmək olar. Savadlılıq səviyyəsinin yüksək və aşağı olduğu ölkələrdə onların iqtisadi və intellektual potensialına baxsaq hər şey aydın olacaq: savadlılıq səviyyəsi ölkənin inkişaf səviyyəsinə və bu ölkələrdə baş verən proseslərə tam müvafiqdir. Odur ki, bizim üçün təhsilin yüksək səviyyəsi, Azərbaycan xalqının intellektual potensialının yüksək səviyyəsi ekstremizmə, populizmə, yalan vədlərə, kənardan təzyiqlərə qarşı peyvənddir. Cəmiyyət nə qədər çox savadlı və erudisiyalı olsa, o, bir o qədər də özünü təmin edən, daha ləyaqətli və hər cür gözlənilməz hallardan sığortalanmış olacaqdır. Ona görə də, bu məsələlərin hamısı bir-biri ilə sıx bağlıdır.

Çıxışımı yekunlaşdıraraq, demək istərdim ki, son nəticədə bu proseslərin mərkəzində insan, vətəndaş durur. Çox fəal sosial siyasətin həyata keçirildiyi Azərbaycanda bizim bütün planlarımızın, ideyalarımızın və nailiyyətlərimizin mərkəzində insan dayanır. Təsəffüf deyil ki, bir neçə il əvvəl mən “qara qızıl”ı insan kapitalına çevirək” şüarını irəli sürmüşdüm. Düşünürəm ki, biz bu istiqamətdə istəyimizə nail ola biləcəyik. Yəni ki, bu proses davam edir, bütün planlarımızın, sərmayələrin, ideyaların mərkəzində insan, Azərbaycan vətəndaşı, onun hüquqları, azadlıqları, rifahı, təhlükəsizliyi durur.

Əminəm ki, Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialı bundan sonra da ən yüksək tələblərə cavab verəcək, inkişaf edəcək, tələbələrin və fakültələrin sayı artacaq və biz hamımız sizin yeni uğurlarınıza sevinəcəyik. Sizi bir daha təbrik edirəm, hamınıza uğurlar arzulayıram.

BAKIDA İKİNCİ BEYNƏLXALQ HUMANİTAR FORUMUN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ NİTQ

*Bakı şəhəri,
4 oktyabr 2012-ci il*

Hörmətli xanımlar və cənablar!
Əziz qonaqlar, əziz dostlar!

Mən sizin hamınızı ürəkdən salımlayıram. Bu gün İkinci Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu öz işinə başlayır. Forumla gəlmiş bütün qonaqlar bizim əziz qonaqlarımızdır. Əminəm ki, bu gün və sabah keçiriləcək görüşlər, aparılacaq diskussiyalar çox dəyərli olacaq, yeni fikirlər ortaya çıxacaq və beləliklə, humanitar sahədə əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açılacaqdır.

Mən çox şadam ki, Birinci Forumdan keçən dövr ərzində biz bu müsbət meyilləri daha da gücləndirə bildiyimiz. İkinci Forumun təşkili əslində onu göstərir ki, Birinci Forum çox uğurlu keçmişdir. Əminəm ki, bundan sonra üçüncü, dördüncü, beşinci forumlar keçiriləcəkdir və artıq bu gözəl ənənə yaranmaqdadır. Buna doğrudan da böyük ehtiyac vardır. Çünki Birinci Forumun yekunları, qəbul edilmiş qərarlar, Bəyannamə, əslində, hamımızın gələcəyə olan baxışlarını ifadə edir. Bu baxışlar ondan ibarətdir ki, biz çalışmalıyıq bütün dünya xalqları bir yerdə olsunlar. Biz çalışmalıyıq ki, qarşılıqlı anlaşma meyilləri güclənsin, dini, milli zəmində qarşıdurmalara yol verilməsin. Əksinə, əməkdaşlıq meyilləri daha da gücləndirilməlidir. Ümid edirəm ki, İkinci Forumun yekunları da müsbət olacaqdır. Beləliklə, dünya miqyasında humanitar məsələlərlə bağlı yeni bir format yaranmaqdadır.

Bakıda Humanitar Forumun keçirilməsi təsadüfi deyildir. Azərbaycan əsrlər boyu mədəniyyətlərin qovuşduğu bir diyar olmuşdur. Əsrlər boyu müxtəlif xalqların, dinlərin nümayəndələri Azərbaycanda bir ailə kimi, sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamışlar. Bu müsbət meyillər bu gün də davam edir. Mən əminəm ki, bu meyillər gələcəkdə daha da gücləndiriləcək və Azərbaycan uğurla inkişafını davam edəcəkdir.

2008-ci ildə Bakı prosesi başlamışdır. Bakı prosesi 2008-ci ildə Bakıda keçirilmiş Avropa Şurası mədəniyyət nazirlərinin toplantısında İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının nümayəndələrinin iştirakı ilə başlamışdır. Bu müsbət təcrübə artıq ona gətirib çıxardı ki, Bakı prosesi başlandı. Ondan sonrakı dövrdə digər beynəlxalq tədbirlər keçirilmişdir və nəhayət, Beynəlxalq Bakı Forumu artıq bir forum kimi formalaşmış və indi bu proses uğurla davam edir.

Azərbaycanda multikulturalizm sahəsində əldə edilmiş təcrübə hesab edirəm ki, hamımız üçün çox maraqlıdır. Multikulturalizm Forumun mövzularından biridir. Əminəm ki, bu mövzu ilə bağlı çox dəyərli fikirlər səslənəcək, diskussiyalar aparılacaqdır. Multikulturalizmin müsbət gələcəyi haqqında fikirlər çox vacibdir və lazımdır. Azərbaycanın təcrübəsi hesab edirəm ki, əslində, multikulturalizm ideyalarının təbliği üçün çox dəyərli və qiymətli. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, multikulturalizm bizim həyat tərzimizdir. Nisbətən yeni anlayış olmasına baxmayaraq, multikulturalizm əsrlər boyu xalqımıza xas olan bir anlayışdır. Əsrlər boyu müxtəlif dinlərin, millətlərin nümayəndələri Azərbaycanda bir ailə kimi yaşamışlar. Azərbaycanda heç vaxt dini, yaxud da ki, milli zəmində qarşıdurma, anlaşılmazlıq olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır. Multikulturalizmlə bağlı son illər ərzində dünyada müxtəlif fikirlər vardır. Bəziləri hesab edir ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, onun gələcəyi yoxdur. Biz isə hesab edirik ki, onun bu günü və gələcəyi vardır. Hamımız çalışmalıyıq ki, multikulturalizm meyillərini gücləndirmək üçün öz səylərimizi qoyaq. Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun məqsədlərindən biri də məhz multikulturalizm meyillərinin gücləndirilməsidir.

Multikulturalizmin alternativini yoxdur. Mən bu barədə keçən Forumda da fikirlərimi bildirmişəm. Bir daha tam əminliklə deyə bilərəm ki, multikulturalizm gələcək inkişaf üçün ən məqbul variantdır. Çünki multikulturalizmin alternativini özünü təcrid. XXI əsrdə qloballaşan dünyada hesab etmirəm ki, hər hansı bir dövlət öz gələcəyini özünü təcrid prinsipləri əsasında qurmağa cəhd etsin. Ona görə, Forumda səslənəcək fikirlər, xüsusilə bu mövzu ilə bağlı fikirlər hesab edirəm ki, bizim ümumi işimizə dəyərli töhfə olacaqdır. Biz çalışmalıyıq ki, bütün dünya xalqları bir-biri ilə əməkdaşlıq etsinlər, qarşılıqlı anlaşma güclənsin, qarşıdurmaya yol verilməsin. Bəzi hallarda təxribat xarakterli addımlar, bəyanatlar, hərəkətlər qeyri-adekvat reaksiya ilə üzləşir və beləliklə qarşıdurma, qarşılıqlı etimadsızlıq meyilləri güclənir. Biz bunu bölgəmizdə də, digər bölgələrdə də görürük. Ona görə, hesab edirəm ki, həm siyasətçilərin, həm ictimai xadimlərin, vətəndaş cəmiyyəti və media nümayəndələrinin məsuliyyəti ondan ibarətdir ki, müsbət meyilləri, müsbət təcrübəni işıqlandırmaq lazımdır. Biz fəaliyyətimizi bu müsbət təcrübə əsasında qurmalıyıq. Hesab edirəm ki, əgər bax bu

yanaşma üstünlük təşkil edərsə, o zaman dünya daha da əmniyyətli olacaqdır və xalqlararası əlaqələr müsbət, sağlam zəmində qurulacaqdır.

Dediyim bütün bu məsələləri uğurla həll etmək üçün əlbəttə ki, cəmiyyətlərdə, xüsusilə inkişaf etməmiş ölkələrdə təhsilin səviyyəsi mühüm rol oynayır. Biz Azərbaycanda bu sahəyə böyük diqqət göstəririk. Azərbaycanda savadsızlıq yoxdur, intellektual elita formalaşır, elmin, təhsilin inkişafı sürətlə gedir. Təhsil hər bir cəmiyyəti irəliyə aparan amildir. İntellektual potensial bu gün və xüsusilə gələcəkdə hər bir ölkənin inkişafını müəyyən edəcəkdir. Ölkələr var ki, zəngin təbii resurslara malikdir. Ancaq intellektual səviyyə aşağı olduğu üçün o ölkələr dayanıqlı inkişafa nail ola bilməzlər. Ona görə biz Azərbaycanda təbii resurslarımızı, ilk növbədə, intellektual potensiala çevirmək üçün proqramlar tərtib etmişik və vaxtilə bəyan etdiyimiz prinsip – “qara qızılı insan kapitalına çevirmək” prinsipi bu gün artıq işləyir. Azərbaycanda gənc, istedadlı intellektual təbəqə formalaşır. Biz görürük ki, müasir yanaşma olduğu halda dərhal inkişaf da olur, tərəqqiyə meyillər də göstərilir. Təhsilin səviyyəsi yüksək olan ölkələrdə xoşagəlməz hallar da nadir hallarda olur və mübarizə sivil qaydalarla aparılır. Biz indi görürük ki, dünyanın müxtəlif yerlərində narazılıq halları artmaqdadır. Bəzi hallarda bu narazılıq çox qabarıq şəkildə özünü göstərir – toqquşmalarla, davalarla, qan tökmə ilə nəticələnir. Təhsilin, ümumi mədəniyyətin səviyyəsi yüksək olan yerlərdə isə bu, sülh xarakteri daşıyır. Biz çalışmalıyıq ki, - hər halda biz Azərbaycanda buna çalışırıq, - mədəni, sivil mübarizə yolları üstünlük təşkil etsin. Bu, bizim üçün lazımdır, bölgə üçün lazımdır. Çünki biz bu bölgədə yaşayırıq, biz adada yaşamırıq. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda bütün işlər müsbət istiqamətdə inkişaf edir, - həm iqtisadi sahədə, siyasi islahatların aparılması sahəsində, humanitar sahədə, - yenə də biz əlbəttə ki, bu bölgədə yaşayırıq və bölgələrin problemləri bizim üçün də çox vacibdir. Çalışmalıyıq ki, xoşagəlməz meyillərin qarşısı maksimum dərəcədə alınsın və istənilən etiraz dalğaları sivil qaydalarla aparılsın. Bilirəm ki, təhsil Forumun mövzularından biri olacaqdır və bu sahəyə əlbəttə ki, xüsusi diqqət göstərilməlidir.

Azərbaycan nisbətən gənc müstəqil dövlətdir. Müstəqilliyimizin cəmi 21 yaşı vardır. Ancaq Azərbaycan çox zəngin mədəni irsə malik olan bir ölkədir. Bizim mədəni irsimiz dövlət tərəfindən lazımınca qorunur, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qorunur. Uzun illər başqa ölkələrin tərkibində yaşamağımıza baxmayaraq, biz milli xüsusiyyətlərimizi, mənliliyimizi qoruya bilməmişik, milli identifikasiyamızı itirməmişik – və bunun başlıca səbəbi mədəniyyətdir.

Bizim ədəbiyyatımız, incəsənətimiz, musiqimiz, ana dilimiz, milli dəyərlərimiz vardır. Bizim milli dəyərlərimiz ümumbəşəri milli dəyərlər əsasında qurulubdur. Hesab edirəm ki, qloballaşan dünyada xüsusilə gənc nəsil üçün milli mədəni dəyərlər xüsusi rol oynayır və oynamalıdır. Hər halda biz Azərbaycanda buna böyük əhəmiyyət veririk və onu da qeyd etməliyəm ki, başqa mədəniyyətə, dinə, tarixə olan hörmət öz mədəniyyətinə, tarixinə, öz dininə olan hörmətdən başlamalıdır. Eyni zamanda, Vətənə bağlı olmayan, vətənpərvərlik hisslərindən kənar olan insanlar başqa mədəniyyətlərin nümayəndələrini də lazımı səviyyədə qəbul edə bilməzlər. Onlar, eyni zamanda, bəzi hallarda başqa mədəniyyətlərə qarşı olan, hörmətsizliyi də, əslində öz mədəniyyətinə olan hörmətsizlik əsasında qururlar. Ona görə də qloballaşan dünyada bu məsələlərə xüsusi diqqət göstərilməlidir. Çünki biz bu gün sürətli elmi-texniki tərəqqi dövründə yaşayırıq. Yeni texnologiyalar, internet və digər texnologiyalar, əlbəttə, bizim üçün çox vacibdir və Azərbaycan bu sahədə böyük uğurlara nail ola bilibdir. Azərbaycanda internet tam azaddır və internet istifadəçilərinin sayı artıq 65 faizə çatmışdır. Ancaq bununla bərabər, biz çox istəyirik ki, gənc nəsil milli ruhda, vətənpərvərlik ruhunda, öz tarixinə, mədəniyyətinə hörmət ruhunda böyüsün, tərbiyə alsın. Beləliklə, hesab edirəm ki, dünya üçün də və dünyada gedən proseslər üçün də bu, müsbət rol oynayacaqdır.

Humanitar sahədə digər istiqamətlər də böyük əhəmiyyət daşıyır. Bəzi hallarda, misal üçün, idmanla bağlı məsələlərə biz sadəcə olaraq bir idman yarışını kimi baxırıq. Ancaq o da həqiqətdir ki, dünyada Olimpiya oyunları kimi ikinci belə mötəbər tədbir tapmaq çətindir ki, insanları bu qədər birləşdirsin. Olimpiya oyunları bütün xalqları, bütün insanları birləşdirir. Bu, həm rəqabətdir, həm yarışdır, həm də dostluq və qarşılıqlı anlaşma rəmzidir. Bəzi hallarda bir-biri ilə düşmənçilik edən ölkələrin nümayəndələri döyüş meydanında yarışirlar, bir-birinin əlini sıxır və bir-birini qələbə ilə təbrik edirlər. Əfsuslar olsun ki, biz bunu yalnız Olimpiya oyunları zamanı görə bilirik. Beləliklə, idman amili mədəniyyətlərarası dialoqun gücləndirilməsində də çox mühüm rol oynayır və biz Azərbaycanda bu sahəyə böyük diqqət göstəririk. İdmanda əksər hallarda mübarizə qaydalar əsasında aparılır və bu, yəqin ki, idmanı siyasətdən fərqləndirən əsas amildir.

Siyasətçilərin məsuliyyəti haqqında da bir neçə kəlmə demək istəyirəm. Hesab edirəm ki, dünyada gedən ağırlıq, yəni, narahatlıq doğuran proseslərin təməlinə siyasətçilərin məsuliyyətsizliyi dayanır. Bu məsuliyyətsizlik müxtəlif formalarda özünü büruzə verir. Bəzi siyasətçilərin tərribat xarakterli bəyanatlarının o qədər də yüksək savadı olmayan insanları hansısa aqressiv yollara təhrik etməsi halları artıq müşahidə olunur. Digər tərəfdən, siyasətçilərin qeyri-real vədləri, populist çıxışları və real iqtisadi əsaslara söykənməyən sosial

təşəbbüslər cəmiyyətlərdə haqlı narazılığa səbəb olur. Maliyyə və iqtisadi böhranın yəqin ki, əsas səbəblərindən biri də məhz budur. Qeyri-real vədlərin verilməsi, populist vədlər və ifrat dərəcədə borclanma meyilləri əslində maliyyə və iqtisadi böhranı şərtləndirən amillərdən biridir.

Humanitar sahədə də siyasətçilərin məsuliyyəti çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Çünki internet dövründə, qloballaşan dünyada dünyanın istənilən yerində deyilən hər bir söz dərhal əks-səda doğurur. Ona görə, siyasətçilər daha da məsuliyyətli olmalı, bu məsuliyyəti dərk etməlidirlər. Belə olan halda dünyada gərginliyin hərərəti kəskin şəkildə aşağı düşəcəkdir.

Humanitar məsələlərdən danışırkən, əlbəttə, bizi ən çox narahat edən problem haqqında da bir neçə kəlmə söz demək istəyirəm. Azərbaycan artıq 20 ildir ki, humanitar fəlakətlə üzləşibdir. İyirmi ildir ki, beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış Azərbaycanın əzəli torpağı olan Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında yerləşən 7 bölgə erməni işğalının altındadır. Bu işğal davam edir. Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdır. Bütün azərbaycanlılar Dağlıq Qarabağdan və ətraf bölgələrdən qovulmuşdur. Hazırda dünyada adambaşına düşən qaçqınların ən yüksək sayı məhz Azərbaycandır. Bir milyondan artıq qaçqın və köçkün soydaşımız var ki, onlar bu gün öz doğma torpağına qayıda bilmirlər. Çünki Ermənistanın işğalçı siyasəti bu gün də davam edir.

Xalqımız böyük faciələr yaşadı. Xocalı soyqırımını törədildi, günahsız insanlar, onların içində qadınlar, uşaqlar vəhşicəsinə qətlə yetirildi, dini, mədəni abidələrimiz ermənilər tərəfindən dağıdıldı. Yəni, həm xalqımıza, həm mədəniyyətimizə qarşı soyqırımını, bu vəhşiliyi törədənlər hələ ki, dünya birliyi tərəfindən adekvat qınaqla üzləşməyiblər. Düzdür, beynəlxalq təşkilatlar və dünyanın aparıcı beynəlxalq təşkilatları Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı kifayət qədər çox qərarlar, qətnamələr qəbul etmişlər. Ancaq əfsuslar olsun ki, bu qərarların, qətnamələrin icra mexanizmi yoxdur. Belə olan halda beynəlxalq təşkilatların qərarlarına həm hörmət azalır, həm inam itir.

BMT Təhlükəsizlik Şurası 20 il bundan əvvəl erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılmasına dair 4 qətnamə qəbul etmişdir. Onların heç biri icra edilmir. Bütün digər mötəbər beynəlxalq təşkilatlar, Avropa Şurası, Avropa Parlamenti, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, NATO və başqa təşkilatlar da oxşar qətnamələr qəbul etmişlər. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü dünya birliyi tərəfindən tanınır. Ancaq münaqişə hələ ki, öz həllini tapmır. Bunun başlıca səbəbi isə Ermənistanın mövcud status-kvonun uzadılmasına olan marağıdır. Ancaq onlar anlamalıdır ki, status-kvo daim dəyişməz olaraq qala bilməz, mütləq dəyişdiriləcək və biz istəyirik ki, tezliklə olsun, sülh yolu ilə olsun. Çünki biz bölgə çərçivəsində artıq sabitləşdirici rolunu oynamağa başlamışıq və əlbəttə çalışırıq ki, bölgədə sabitlik pozulmasın. Amma digər tərəfdən, bu işgalla da barışmaq mümkün deyildir.

Ona görə hesab edirəm ki, münaqişənin həllinin vaxtı çatıbdır. Ermənistan beynəlxalq hüquq normalarına tam şəkildə riayət etməli, beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinə tabe olmalı və işğal edilmiş torpaqlardan qeyd-şərtsiz çıxmalıdır. O təqdirdə bölgədə əsl sülh və əməkdaşlıq yarana bilər.

Bu problemə baxmayaraq, ölkəmiz müstəqillik dövründə böyük və uğurlu yol keçmişdir. Azərbaycanda aparılan siyasi islahatlar bu gün azad cəmiyyətin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Azərbaycanda bütün azadlıqlar vardır, siyasi islahatlar, demokratiyanın inkişafı uğurla davam edir. Eyni zamanda, iqtisadi sahədə islahatlar siyasi islahatları daha da gücləndirir. Çünki siyasi islahatları iqtisadi əsaslar olmadan aparmaq bəzi hallarda uğursuzluğa gətirib çıxarır və biz tarixdən bunu bilirik. Ona görə, Azərbaycanda iqtisadi və siyasi islahatlar paralel şəkildə aparılır. İqtisadi sahədə, - və nəzərə alsaq ki, bu forumun mövzularından biri də iqtisadi məsələlərdir, - son illər ərzində biz böyük uğurlara nail ola bilmişik. Bir neçə rəqəmi sizin diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Azərbaycan son bir neçə il ərzində dünya miqyasında iqtisadi cəhətdən ən sürətlə inkişaf edən ölkə olmuşdur. Son 7-8 il ərzində iqtisadiyyatımız 3 dəfə artmışdır. Yoxsulluq səviyyəsində yaşayanların sayı 49 faizdən 7 faizə düşmüşdür. Biz çalışacağıq ki, ondan da aşağı düşsün. İşsizlik problemi demək olar ki, köklü şəkildə həll edilmişdir. Əlbəttə ki, hələ işsizlər vardır. Ancaq onların sayı 5,4 faizdir. Azərbaycanın xarici borcu ümumi daxili məhsulun cəmi 7 faizini təşkil edir. Bu da onu göstərir ki, biz iqtisadi islahatlarımızı, təşəbbüslərimizi aparmaqla, irəli sürməklə fəaliyyətimizi daxili resurslar üzərində qurmuşuq. Çox borc götürməmişik. Ona görə də biz xarici borcu istənilən vaxt tam şəkildə ödəyə bilərik. Bu göstəriciyə görə, hesab edirəm ki, Azərbaycan dünya miqyasında ən qabaqçıl yerlərdədir.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində atılan addımlar bəhrəsini verir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan neft və qaz ehtiyatları ilə zəngin olan bir ölkədir. Ancaq bu ilin 6 ayının göstəriciləri onu deyir ki, qeyri-neft iqtisadiyyatımız 10 faizdən çox inkişaf edib. Yəni, şaxələndirmə prosesi artıq reallıqdır. Gələcəkdə uzunmüddətli, dayanıqlı iqtisadi inkişafa nail olmaq üçün bütün imkanlar vardır. İlk növbədə, siyasi iradə vardır. Ondan sonra artıq güclü maliyyə vəziyyəti mövcuddur.

Bizim tərəfimizdən irəli sürülmüş enerji və nəqliyyat layihələri nəinki Azərbaycan və bölgə üçün, Avropa üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Yəni, biz gələcəyimizi indidən proqnozlaşdırma biləriki və görə biləriki ki, 5 ildən, 10 ildən sonra Azərbaycan necə inkişaf edəcəkdir. Mən bütün bu islahatları aparan bir şəxs kimi heç bir çətinlik görmürəm. Mən əminəm ki, iqtisadi sahədə inkişaf dayanıqlı və sürətli olacaqdır.

Sosial məsələlərin həllinə gəldikdə, insanların rifah halı yaxşılaşır və yoxsulluğun azaldılması buna dəlalət edir. Sosial ədalət prinsipləri Azərbaycanda əsas rol oynayır, bazar iqtisadiyyatı prinsipləri inkişafımız üçün əsas alətdir və hazırda özəl sektorun ümumi daxili məhsuldakı payı 83 faizdir. Yəni, biz 21 illik müstəqillik dövründə nəinki keçid mərhələsini başa vurmuşuq, planlı iqtisadiyyatdan bazar iqtisadiyyatına keçə, eyni zamanda, aparılan islahatlarla neft-qaz amilindən iqtisadi inkişafımızın və vətəndaşlarımızın gələcək asılılığını maksimum dərəcədə azalda bilmişik.

Növbəti illərdə elmi-texniki tərəqqi, yüksək texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı bizim kifayət qədər geniş planlarımız vardır. Gələcəyə baxışlarımız da çox aydındır. Müasir, müstəqil Azərbaycan dövləti bir neçə prinsip üzərində qurulmuşdur. Bunların arasında güclü dövlət anlayışı çox mühüm yer tutur. Çünki müstəqillikdən məhrum edilmiş, əsrlər boyu başqa dövlətlərin tərkibində yaşamış xalq üçün dövlətçilik əsasları müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Dövlətçilik əsaslarının möhkəmləndirilməsi işində əlavə tədbirlər görülməlidir. Güclü dövlət bizim ümummilli fikrimizdir, ümummilli ideyamızdır. Bununla bərabər, daxili resurslarımıza istinad etməyimiz də bizə uğur qazandırdı. Yenə də deyirəm ki, bütün bu uğurları biz böyük borc almadan daxili imkanlar hesabına əldə edə bilmişik. Yəni, bu anlayış da bizim üçün çox önəmlidir. Biz milli mənəvi və dini dəyərlərə bağlı olan xalqıq və dəyərlərimizi yüksək qiymətləndiririk. Eyni zamanda, Azərbaycan dünyəvi dövlətdir. Cəmiyyətin və dövlətin dünyəvi əsasları kifayət qədər güclüdür. Hesab edirəm ki, növbəti illərdə bu istiqamətdə proseslər ancaq müsbət istiqamətdə davam edəcəkdir.

Bayaq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan əsrlər boyu ictimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, müxtəlif dinlərin, xalqların vətəni olmuşdur və bu gün də belədir. Azərbaycanda bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar, heç bir ayrı-seçkilik qoyulmur və qoyula da bilməz. Yəni, bu da müasir Azərbaycanı təcəssüm etdirən amillərdən biridir. Onu deyə bilərəm ki, bu sahədəki təcrübəmiz artıq başqa ölkələrdə də maraqlı doğurur.

Sosial ədalət prinsipləri mütləq möhkəmləndirilməlidir. Dünyada gedən xoşagəlməz halların əsas səbəbi əslində sosial ədalətsizlikdir. İqtisadi islahatlar, eyni zamanda, güclü sosial siyasətlə tamamlanmalıdır. Əgər bu olmasa, köklü iqtisadi islahatlar insanlara əziyyət gətirə bilər. Biz ona nail ola bilmişik ki, sosial sahədə də çox ciddi proqramlarımız vardır və bu proqramlar icra edilir. İnsanların rifah halının yaxşılaşdırılması onu göstərir ki, bu sahədə də addımlar uğurlu istiqamətdə atılmışdır.

Əlbəttə, bizim bütün işlərimizin təməlinə və mərkəzinə insan amili dayanır. Hesab edirəm ki, bu, hər bir dövlət üçün ən vacib yanaşmadır. Çünki hər şey insan üçün edilir. Onun azadlığı, təhlükəsizliyi, sağlamlığı, işlə təmin edilməsi, rahat yaşaması dövlətin başlıca qayğısıdır. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə də böyük addımlar atılmış, uğurlar əldə edilmişdir. Azərbaycan vətəndaşları azad cəmiyyətdə yaşayırlar. Onlar bütün azadlıqlara malikdirlər və öz dövlətinin gücünü artırmaq üçün çalışırlar.

Cəmiyyətdə, ümumiyyətlə, çox müsbət ab-hava, quruculuq, yaradıcılıq və inkişaf ab-havası vardır. Bütün bu müsbət meyilləri gücləndirmək üçün əlbəttə ki, beynəlxalq əməkdaşlığa böyük ehtiyac vardır. Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqun gücləndirilməsində öz rolunu oynayır. Bu rol əminəm ki, gələcəkdə yalnız artacaqdır. Bunun təbii səbəbləri vardır, çünki biz qitələrin arasında yerləşirik. Siyasi səbəbləri vardır, çünki bu, bizim siyasi əqidəmizdir və tarixi əsasları vardır. Azərbaycan həm Avropa Şurasının, həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüdür. Dünyada bir neçə ölkə vardır ki, hər iki təşkilatın üzvüdür. Avropadan Azərbaycana baxdıqda bəzi hallarda avropalılara Azərbaycan Asiya ölkəsi kimi təqdim olunur. Asiya tərəfindən Azərbaycana baxanda Avropa ölkəsi kimi təqdim edilir. Yəni, deyə bilərəm ki, Azərbaycanda bu sintez - mədəniyyətlərin sintezi mövcuddur. Demək olar ki, bu, bizim milli mənlüyümüzü şərtləndirən amillərdən biridir.

Təbii coğrafi körpü olmaqla bərabər, biz humanitar sahədə də körpü rolunu oynamağa çalışırıq. Forumun əsas məqsədi ondan ibarətdir.

Bir daha demək istəyirəm ki, birinci Forumun yekunları, keçən il aparılan diskussiyalar bizi doğrudan da böyük dərəcədə ruhlandırdı. Əminəm ki, bu Forumun nəticələri də müsbət olacaqdır. Bütün qonaqlar burada öz dəyərli fikirlərini bildirəcəklər. Bu Forumda tanınmış siyasi, ictimai xadimlər, Nobel mükafatı laureatları, media nümayəndələri, alimlər iştirak edirlər. Yəni, dünyanın 60-dan çox ölkəsindən nümayəndələr vardır. Deyə bilərəm ki, dünyanın intellektual elitası bu gün və sabah Bakıda öz dəyərli fikirlərini bildirəcəkdir.

Mən bir daha sizi, əziz qonaqlar, səmimiyyətlə salamlayıram. Mən bilirəm ki, qonaqlarımızın bəziləri ilk dəfə Azərbaycana səfər edirlər. Əminəm ki, bu səfər, eyni zamanda, ölkəmizlə tanışlıq üçün gözəl imkan

olacaqdır və siz öz təəssüratlarınızı qəlbinizdə saxlayacaqsınız. Mən bilirəm ki, Bakıya bir dəfə gələn hər bir qonaq şəhərimizə yenə qayıtmaq istəyir.

Bir daha sizi salamlayıram və Forumun işinə uğurlar arzulayıram.

Sağ olun!

**SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA
ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İSLAM KƏRİMOVLA BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
12 oktyabr 2012-ci il*

- Hörmətli İslam Abduqəniyeviç!
Hörmətli qonaqlar!
Əziz dostlar!

Hörmətli cənab Prezident, Sizi Azərbaycan torpağında salamlamağa şadam. Biz Sizin səfərinizə çox böyük əhəmiyyət veririk və əminəm ki, bu səfərin çox yaxşı nəticələri olacaqdır.

Ölkələrimiz arasında münasibətlər çox dinamik, effektiv və səmərəli inkişaf edir. Sizin gözəl ölkənizə rəsmi səfərlərimi xatırlayıram və Sizin tərəfinizdən mənə, mənim nümayəndə heyətimin üzvlərinə göstərilən qonaqpərvərlik mənim üçün çox qiymətlidir. Qarşılıqlı səfərlər bütün istiqamətlər üzrə ikitərəfli münasibətlərin fəal inkişafına şərait yaradır. Onlar bütün sahələrdə münasibətlərin inkişafına güclü təkan verir və dövlətlərimiz arasında yaranan münasibətlər bizi çox sevindirir. Müstəqillik əldə edəndən sonra keçən 21 il ərzində ölkələrimiz arasında həqiqətən dostluq, qardaşlıq, strateji tərəfdaşlıq münasibətləri yaranmışdır.

Biz beynəlxalq təşkilatlarda da bir sıra istiqamətlər üzrə fəal qarşılıqlı əlaqə saxlayırıq. Bu, mənim üçün çox xoşdur. Biz iştirak etdiyimiz bütün beynəlxalq qurumlarda, ilk növbədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatında, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında, digər təşkilatlarda bir-birimizi həmişə dəstəkləyirik. Keçən il Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasına seçilər zamanı Özbəkistandan aldığımız fəal dəstəyə görə çox minnətdarıq. Ölkəmizə qardaşcasına münasibətin daha bir təzahürü olan bu dəstək bizə çox lazım, bizim üçün çox qiymətli idi. Biz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi məsələsində Özbəkistanın prinsipial mövqeyinə görə də çox təşəkkür edirik. 2008-ci ildə BMT-nin Baş Məclisində Azərbaycanın irəli sürdüyü qətnamənin Özbəkistan tərəfindən dəstəklənməsi də Azərbaycan xalqı tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Biz də bütün beynəlxalq təşkilatlarda qardaş Özbəkistanı həmişə dəstəkləmişik və dəstəkləyəcəyik. Başqa sözlə desək, beynəlxalq arenada bu cür fəal qarşılıqlı əlaqələr, dünya siyasəti məsələlərinə dair mütəmadi fikir mübadiləsi, habelə bizim bu gün apardığımız fikir mübadiləsi də ölkələrimiz və xalqlarımız arasında əlaqələrin çox möhkəm və səmimi olmasına dəlalət edir.

Əlbəttə, ölkələrimiz arasında münasibətlərin zəngin tarixi vardır. Xalqlarımız arasında dostluq, əməkdaşlıq, qarşılıqlı dəstək münasibətləri çoxəsrlik tarixə malikdir. Biz münasibətlərimizi bu zəmin üzərində qururuq. Bu gün biz qarşılıqlı iqtisadi fəaliyyət məsələlərini, regional problemləri də ətraflı müzakirə etdik. Təbii ki, bizim regionların öz spesifikasiyası ilə yanaşı, ortaq cəhətləri də çoxdur. Mənim fikrimcə, Özbəkistanın və Azərbaycanın riskləri minimuma endirmək, əməkdaşlıq və qarşılıqlı anlaşma ab-havasını möhkəmlətmək siyasəti ölkələrimizin yerləşdiyi regionlardakı dövlətlər arasında geniş əks-səda doğurur, habelə vəziyyətin sabitləşməsi məsələsində mühüm rol oynayır. Bu gün həm Özbəkistan, həm də Azərbaycan öz regionlarında sabitləşdirici rol oynayır. İndiki mərhələdə, bizim regionlarda potensial risklərin artdığı vaxtda bu rol xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də bizim ölkələrin yerləşdiyi regionlarda hadisələrin proqnozlaşdırıla bilməsi, çox cəhətdən ölkələrimiz arasında qarşılıqlı əlaqələrdən, fəal siyasi məsləhətləşmələr aparılmasından asılıdır. Biz də öz tərəfimizdən regionda etimad tədbirlərini möhkəmlətmək, daha yaxşı qarşılıqlı anlaşmaya şərait yaratmaq və mövcud problemləri tənzimləmək üçün bundan sonra da əlimizdən gələni etməyə çalışacağıq. Kommunikasiya layihələri sahəsində irəli sürdüyümüz təşəbbüslər də böyük əhəmiyyətə malikdir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsinin reallaşması yeni, əvvəlkindən xeyli qısa, iqtisadi baxımdan səmərəli nəqliyyat arteriyaları yaratmağa imkan verən nəqliyyat və kommunikasiya layihələri üçün tamamilə yeni şərait yaradır. Həmçinin bu proseslər həmin layihələrə cəlb edilmiş ölkələr arasında qarşılıqlı anlaşma və əməkdaşlıq üçün daha yaxşı şərait yaradacaqdır. Əslində biz Özbəkistanla birlikdə yeni magistral, yeni İpək Yolu tikirik. Bu yol qitələri birləşdirəcək, böyük nəqliyyat potensialını, bu potensialın ölkələrimiz üçün reallaşmasını uzun illər ərzində təmin edəcək, bizim regionda etimad tədbirlərini möhkəmlətməyə şərait yaradacaqdır. Biz müştərək investisiya layihələrini nəzərdən keçirməyə hazırıq. Zənnimcə, bunun üçün yaxşı imkanlar vardır. Həm Özbəkistan, həm də Azərbaycan çox böyük iqtisadi və maliyyə potensialına, böyük texniki imkanlara malik olan ölkələrdir. Hökumətlərarası Komissiyanın bu günlərdə keçirilmiş iclası da, mənim fikrimcə, iqtisadi əlaqələrin inkişaf yollarını müəyyən etmişdir. Hesab edirəm ki, ölkələrimiz arasında təəssüf ki, hələlik lazımı səviyyədə olmayan əmtəə dövriyyəsinin həcmünün artırılmasına dair müştərək layihələrin həyata keçirilməsində bizim istehsalçıları dəstəkləməliyik.

Bu gün biz elm, mədəniyyət, təhsil sahələrində, humanitar sahədə əməkdaşlıqla bağlı məsələlərlə yanaşı, həm də daha geniş planda, dünyada bu münasibətlərin necə qurulmalı olması məsələsini, humanitar əməkdaşlıq proseslərində bizim ölkələrin rolu və yeri məsələlərinə konseptual yanaşmanı da hərtərəfli, çox geniş müzakirə etdik. Bizim ortaq fikrimiz belədir ki, biz öz ölkələrimizdə milli mədəni irsimizi qoruyub saxlamalı və möhkəmlətməliyik. Gənclər milli ruhda, öz dəyərlərinə, xalqlarımızın çoxəsrlik tarixi ərzində formalaşmış dəyərlərə sədaqət ruhunda tərbiyə edilməlidir.

Sonda demək istərdim ki, müzakirə edilən mövzular və fikir mübadiləsi mövqelərimizin oxşarlığını, deyərdim ki, regional siyasət, dünya siyasəti məsələlərinə mövqeyimizin identikliyi və ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlığı möhkəmlətmək əzmində olduğumuzu göstərdi.

Hörmətli İslam Abduqəniyeviç, ölkəmizə səfər etmək dəvətini qəbul etdiyinizə görə Sizə bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Sizə və xalqınıza xoşbəxtlik və firavanlıq arzulayıram.

Sağ olun.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İSLAM KƏRİMOVUN
ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ
ÇIXIŞ**

*Bakı şəhəri,
12 oktyabr 2012-ci il*

- Hörmətli İslam Abduqəniyeviç!
Hörmətli qonaqlar!
Əziz dostlar!

İslam Abduqəniyeviç, Sizi bir daha Azərbaycanda salamlamaq istəyirəm. Dəvətimi qəbul edib rəsmi səfərə gəldiyinizə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Biz bu səfərə böyük əhəmiyyət veririk. Əminəm ki, bu səfər ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə daha güclü təkan verəcəkdir. Xalqlarımızı ümumi tarix, çoxəsrlik dostluq və qarşılıqlı dəstək, qarşılıqlı rəğbət birləşdirir. Biz artıq bu möhkəm əsas üzərində dostluğumuzu və əməkdaşlığımızı qurmuşuq.

Münasibətlərimizin dərin kökləri Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında bugünkü inkişafımız üçün münbit mənbədir. Müstəqil dövlətlər kimi ölkələrimiz uğurla inkişaf edir, öz regionlarında aparıcı rol oynayır. Bu prosesləri təhlil edərkən görürük ki, münasibətlərimizin bünövrəsini İslam Abduqəniyeviç, Siz və Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyev qoymuşdur. Məhz Sizin müdrikliliyiniz, dostluğunuz, uzaqqörənliyi və siyasi məharətiniz Özbəkistan ilə Azərbaycan arasında bugünkü gerçəklikləri yaradır. Biz bu ənənələrə sadıq və mən öz tərəfimdən əlaqələrimizi inkişaf etdirmək və möhkəmləndirmək, qarşılıqlı fəaliyyət zonasını genişləndirmək üçün əlimdən gələni edirəm. Bu gün keçirilən ikitərəfli görüşlər və dünya siyasəti üzrə aparılan danışıqlar münasibətlərimizin strateji xarakterini təsdiq edir.

Ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ilə Özbəkistanın beynəlxalq təşkilatlarda bir-birinə qarşılıqlı dəstək verdiyini dedi. Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında iqtisadi, nəqliyyat infrastrukturunu və digər sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşməsi üçün yaxşı potensialın olduğunu, bunun Avropa ilə Asiya arasında əlaqələrin genişlənməsinə də xidmət etdiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Özbəkistanın Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı tutduğu ədalətli mövqeyə toxunaraq dedi:

- Biz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması məsələsində şəxsən Sizə və Özbəkistan xalqına prinsipial mövqeyə görə minnətdarıq. Azərbaycanda bunu bilirlər və yüksək qiymətləndirirlər. Münaqişənin ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında həll olunması ilə bağlı Sizin dəstəyiniz Azərbaycanda çox müsbət qəbul olunur. Bu cür münasibətlər ədalətlidir, beynəlxalq hüququn normalarına əsaslanır, həmçinin bu münasibət qardaşlığın sübutudur. Mən əminəm ki, bu münaqişənin ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında nizamlanmasının geniş beynəlxalq dairələr tərəfindən dəstəklənməsi Azərbaycan ərazilərində işğala son qoyulmasının və sülhün bərpa edilməsinin başlanğıcı olacaqdır.

Prezident İlham Əliyev İslam Kərimovun rəhbərliyi altında Özbəkistanın siyasi, iqtisadi, sənaye, ölkənin ixrac imkanlarının artırılması və digər sahələrdə əsaslı inkişaf yolu keçdiyini, böyük uğurlar qazandığını vurğuladı. Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında münasibətlərin möhkəmlənməsində xalqlarımızın milli mədəni dəyərlərimizə söykənən əlaqələrinin mühüm rol oynadığını vurğulayaraq bildirdi: - Biz, həmçinin çox bəyənirik ki, Özbəkistanın müasir inkişafı milli mədəni dəyərlərə əsaslanır. Siz bu gün bu barədə çox dəqiq və aydın danışdınız. Mən əvvəlki görüşlərimizi də xatırlayıram, biz həmişə bu mövzuya toxunmuşuq. Ölkələrimizin və xalqlarımızın dünya xəritəsində rolu və yeri barədə söhbət açmışıq. Məhz bizim milli ənənələrimizin qorunması, möhkəmləndirilməsi, bu ənənələrin gənc nəslə çatdırılması və xalqlarımızın mədəni dəyərlərinin qorunması məsələsini tam qarşılıqlı anlaşma ruhunda müzakirə etmişik.

**HEYDƏR ƏLİYEV MƏRKƏZİNDƏ İQTİSADI ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATININ (İƏT)
XII ZİRVƏ TOPLANTISINDA
NİTQ**

*Bakı şəhəri,
16 oktyabr 2012-ci il*

- Hörmətli xanımlar və cənablar!
Hörmətli nümayəndə heyətlərinin başçıları!
Əziz qonaqlar, əziz dostlar!

Mən sizin hamınızı Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram. Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Məni zirvə görüşünün sədri seçdiyiniz üçün sizə minnətdaram. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Azərbaycan ECO-nun sədri kimi əlindən gələni edəcək ki, təşkilat daha da inkişaf etsin, konkret layihələr üzərində işləsin və təşkilata üzv olan ölkələr arasında dostluq, qardaşlıq əlaqələri daha da genişlənsin.

Fürsətdən istifadə edərək, son iki il ərzində təşkilata sədrlik etmiş Türkiyə Respublikasına və onun rəhbərliyinə uğurlu fəaliyyət üçün minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Bizim zirvə görüşümüz çox əlamətdar tarix ərəfəsində baş verir. 1992-ci ilin noyabrında ECO-ya yeni 7 üzv daxil olmuşdur. Onlardan biri də Azərbaycan idi. Demək olar ki, o vaxtdan bu günə qədər təşkilatın yeni dövrü başlamışdır. Azərbaycan öz tərəfindən bütün dövrlərdə ECO təşkilatının fəaliyyətinə böyük önəm vermişdir və biz hesab edirik ki, ECO-nun uğurlu fəaliyyəti bütün üzv ölkələrin marağındadır. Çünki bizi həm ortaq tarix, həm də iqtisadi və siyasi maraqlar birləşdirir.

Ortaq tarixə gəldikdə, deyə bilərəm ki, xalqlarımız əsrlər boyu bir yerdə olmuş, yaşamış, yaratmışlar, bir-birinə daim dayaq olmuşlar. Təşkilatımızın bu tarixi irs üzərində formalaşması hesab edirəm ki, çox əlamətdar hadisədir. Bizi ənənələrimiz, dinimiz – müqəddəs İslam dini birləşdirir və biz çalışırıq ki, İslam mədəniyyətinin təbliği üçün öz səylərimizi göstərək. 2009-cu ildə Bakı şəhəri “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” elan edilmişdi və biz bu şərəfli missiyanı uğurla yerinə yetirdik. 2018-ci ildə isə Azərbaycanın digər qədim şəhəri – Naxçıvan şəhəri “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” olacaqdır. Bu, islam dünyasının bizə olan böyük etimadının və hörmətinin əlamətidir. Biz öz növbəmizdə dünyada islam həmrəyliyinin gücləndirilməsi üçün səylərimizi göstəririk. Bəzi ölkələrdə islamofobiya meyillərinin gücləndirilməsi bizi çox narahat edir, İslam müqəddəslərinin təhqir olunması bizi haqlı olaraq hiddətləndirir. Biz öz növbəmizdə islamı sülh, qardaşlıq, mərhəmət dini kimi dünyaya daha da geniş şəkildə təqdim etməliyik. Hesab edirəm ki, təşkilatımızın istiqamətlərindən biri də bu olmalıdır.

Təşkilata üzv olan ölkələr arasında siyasi əlaqələr də yüksək səviyyədədir. Biz beynəlxalq təşkilatlarda bir-birimizə qarşılıqlı surətdə dəstəkləyirik. Keçən il təşkilata üzv olan ölkələrin fəal iştirakı və dəstəyi ilə Azərbaycan BMT Təhsükəsizlik Şurasına üzv seçilmişdir. Bu fürsətdən istifadə edərək, bizi dəstəkləyən bütün qardaş ölkələri qeyd edirəm, onlara minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Azərbaycan da öz növbəsində ECO-ya üzv olan ölkələrin milli maraqlarının müdafiəsi üçün bütün beynəlxalq arenalarda fəal iştirak edir. Qarşılıqlı dəstək və qarşılıqlı anlaşma əlbəttə ki, təşkilatımızı da gücləndirəcəkdir. Eyni zamanda, bizim üçün ən ağırlıq problem olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı ECO-ya üzv olan ölkələrin mövqeyini yüksək qiymətləndiririk və bu mövqe bu gün müzakirə ediləcək sənədlərin tərkibinə salınıb. Bildiyiniz kimi, uzun illərdir ki, ölkəmizin beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış ərazi bütövlüyü pozulub, Ermənistan Azərbaycana qarşı hərbi təcavüz etmişdir. Bu təcavüz və işğal nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi ermənilərin işğalı altındadır, 1 milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma Vətəmində qaçqın-köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Bizə qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdır. 1992-ci ildə ermənilər tərəfindən Xocalı soyqırımı törədilmişdir ki, yüzlərlə günahsız insan, - onların arasında qadın, uşaq, yaşlı insanlar vardır, - qətlə yetirilmişdir. Dünyada Xocalı soyqırımını soyqırımı kimi tanıyan artıq 3 ölkə vardır. Onlardan biri bizim qardaş ölkəmiz, ECO-ya üzv olan Pakistandır və fürsətdən istifadə edərək, Pakistan xalqına və onun rəhbərliyinə bu ədalətli mövqeyə görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqlar mövzusu olmayıb və ola da bilməz. BMT Təhlükəsizlik Şurası münaqişənin həlli ilə bağlı 4 qətnamə qəbul etmişdir və o qətnamələrdə erməni silahlı qüvvələrinin işğal edilmiş torpaqlardan qeyd-şərtsiz çıxarılması nəzərdə tutulurdu. Əfsuslar olsun ki, bu qətnamələr yerinə yetirilmir. Ancaq biz əminik ki, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü, suverenliyini bərpa edəcək və işğaldan əziyyət çəkən bütün soydaşlarımız doğma dədə-baba torpağına, əzəli torpağına qayıdacaqlar.

Bir daha bu fürsətdən istifadə edərək, bizim haqlı mövqeyimizi dəstəkləyən bütün üzv ölkələrə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Əlbəttə, bu işğal və ədalətsizlik bizim iqtisadiyyatımıza da çox böyük

zərbə vurmuşdur. Ancaq buna baxmayaraq, Azərbaycan iqtisadiyyatı son illər ərzində yüksələn xətlə inkişaf edir. Son 8-9 il ərzində ümumi daxili məhsul 3 dəfə artmışdır, sənaye istehsalı da təxminən 3 dəfə - yəni 300 faiz artmışdır. Yoxsulluqla mübarizədə böyük uğurlar qazanılmışdır. Bu illər ərzində yoxsulluq 49 faizdən 7 faizə düşmüşdür, işsizlik 5,3 faiz, xarici borcumuz ümumi daxili məhsulun cəmi 7 faizini təşkil edir. Beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytinglərini artırırıblar. Baxmayaraq ki, Avropada maliyyə və iqtisadi böhran hələ ki, davam edir, Azərbaycanın kredit reytingləri aparıcı reyting agentlikləri tərəfindən artırılmışdır. Rəqabətqabiliyyətliliyinə görə Azərbaycan dünya miqyasında layiqli yerlərdədir. İqtisadi islahatlar bizə imkan verir ki, iqtisadiyyatımızı şaxələndirək və iqtisadiyyatın bütün sahələri inkişaf etsin, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar.

ECO-ya üzv olan ölkələrlə bizim ticarət dövriyyəmiz artır. Bu, çox sevindirici haldır. 2011-ci ildə bu ticarət dövriyyəsi 38 faiz, 2012-ci ilin 9 ayında 20 faiz artmışdır. Yəni, bu, onu göstərir ki, təşkilata üzv olan ölkələrlə bizim çox səmərəli iqtisadi əlaqələrimiz vardır. Bu da təbiidir, çünki bizim siyasi əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədədir və iqtisadi sektor əlbəttə ki, bu səviyyəyə uyğun olmalıdır. Mən əminəm ki, bu zirvə görüşünün yekunları və qəbul ediləcək qərarlar aramızda olan ticarət dövriyyəsinin artırılmasına daha da böyük təkan verəcəkdir və beləliklə, biz bir-birimizi iqtisadi yollarla, iqtisadi amillərlə daha da çox dəstəkləyəcəyik. İki il bundan əvvəl ECO-nun İstanbulda keçirilən zirvə görüşündə Azərbaycan söz vermişdi və öhdəlik götürmüşdü ki, ECO Bankının səhmdarına çevriləcəkdir, ECO Bankına üzv olacaqdır. Məmnuniyyət hissi ilə deyə bilərəm ki, bu, artıq reallıqdır. Azərbaycan ECO Bankının səhmdarıdır və öz tərəfindən üzv olan ölkələrdə həyata keçirilən vacib infrastruktur və iqtisadi layihələrdə fəal iştirak etmək əzmindədir. Həm bank vasitəsilə, eyni zamanda, investor kimi. Hazırda Azərbaycan öz investisiyalarını ölkənin hüdudlarından kənara qoymağa başlamışdır. Bu investisiyalar milyardlarla dollar səviyyəsindədir. Biz yeni bazarlara çıxmaq üçün araşdırma işləri aparırıq. Əlbəttə ki, investisiyanın qoyuluşu üçün biz ilk növbədə özümüzdə dost, qardaş bildiyimiz ölkələrə üz tuturuq. Hesab edirəm ki, zirvə görüşü çərçivəsində və ondan sonra nümayəndə heyətlərinin, iqtisadiyyat nazirlərinin birgə fəaliyyəti nəticəsində qarşılıqlı investisiyaların istiqaməti və həcmi haqqında daha da geniş müzakirə aparıla bilər. Biz bunun tərəfdarıyıq.

Eyni zamanda, Azərbaycan region üçün vacib olan çox mühüm infrastruktur layihələrini icra edir. Onların arasında əlbəttə ki, enerji infrastrukturunun yaradılması layihələri ön plandadır. Bizim təşəbbüsümüzlə son illər ərzində şaxələndirilmiş neft-qaz kəmərləri şəbəkəsi yaradılmışdır ki, hazırda enerji resurslarımızı müxtəlif istiqamətlər üzrə dünya bazarlarına çıxarır. Çox şadam ki, bu təşəbbüslər region ölkələrinin marağındadır və regionda yerləşən ölkələr də bu təşəbbüsləri dəstəkləyirlər. Enerji sahəsində fəaliyyətimiz əlbəttə ki, milli maraqlarımızı təmin edir, eyni zamanda, enerji təhlükəsizliyi məsələlərini də gücləndirir və bu sahədə yeni imkanlar açılır.

Nəqliyyat sektorunda təşəbbüslərimiz və fəaliyyətimiz hesab edirəm ki, ümumi maraqlarımıza xidmət edir. Azərbaycan Şimal-Cənub və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin fəaliyyəti üçün praktiki tədbirlər görür. Bizim coğrafi vəziyyətimiz elədir ki, Azərbaycan təkcə coğrafi vəziyyətinə görə nəqliyyat sahəsində regional mərkəzə çevrilə bilər. Bizim investisiyalarımız - yeni yaradılan dəniz limanları, dəmir yolu xətləri, avtomobil yolları, hava nəqliyyatının təkmilləşdirilməsi layihələri, əlbəttə ki, Bakını nəqliyyat mərkəzinə çevirmək üçün gözəl imkanlar yaradır. Bu yaxınlarda tikintisi başa çatacaq Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu isə öz növbəsində, ECO-ya üzv olan bütün ölkələrin xidmətində olacaqdır. Çünki bu dəmir yolu təkcə Azərbaycanı Türkiyə ilə birləşdirmir. Bu yol əslində qitələri birləşdirir və əgər ECO-ya üzv olan ölkələrin xəritəsinə, bizim təşkilatımızın xəritəsinə baxsaq, görürük ki, bu yol hamımız üçün çox səmərəli, çox əhəmiyyətli olacaqdır. Bu, strateji layihədir, geosiyasi və geoiqtisadi vəziyyəti böyük dərəcədə yaxşılaşdıracaq bir layihədir. Mən çox şadam ki, bu layihə artıq yaxın zamanlarda reallaşacaqdır.

Bir sözlə, əziz qonaqlar, bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan ECO-nun fəaliyyətinə çox böyük önəm verir. ECO-nun fəaliyyəti bu günə qədər çox uğurlu idi. Bu təşkilat dünya miqyasında öz layiqli yerini tuta bilmişdir. Təşkilata üzv olan ölkələrin böyük iqtisadi potensialının mövcudluğu bizi daha da gücləndirir. Əminəm ki, növbəti mərhələlərdə konkret layihələr üzərində işləməyimiz təşkilatı daha da gücləndirəcək və iqtisadi, siyasi, mədəniyyət sahələrində təşəbbüslərimiz ancaq və ancaq qarşılıqlı etimadın gücləndirilməsinə xidmət göstərəcəkdir.

Mən bir daha sizin hamınızı Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram. Əminəm ki, ECO-nun Bakı zirvə görüşü uğurlu olacaq və zirvənin nəticələri təşkilatı daha da gücləndirəcəkdir.

X X X

Zirvə toplantısının yekununda çıxış edən Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

-Hörmətli nümayəndə heyətlərinin başçıları!

Hörmətli dostlar!

Mən sizin hamınızı bir daha Azərbaycanda salamlayıram və zirvə toplantısının nəticələrindən dərin razılığımı bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XII zirvə toplantısı təşkilatımızın çox vacib nailiyyətlərini xüsusi olaraq qeyd etdi. Giriş nitqimdə dediyim kimi, ECO-ya üzv olan yeddi dövlət iyirmi ildir sürətlə inkişaf edən ölkəyə çevrilmiş və ümumi məqsədlərimizin həyata keçməsinə töhfə verir. Mən firsətdən istifadə edərək, təşkilatımızı təsis edən dövlətlərə təşəkkür etmək istəyirəm. Onların müdriyyəti, yaradıcılıq baxışları təşkilatımızı qarşılıqlı inamın, qarşılıqlı dəstəyin və fəal siyasi dialoqun olduğu bugünkü vəziyyətə gətirib çıxarmışdır.

Təşkilatımız əsasən iqtisadi gündəliyə üstünlük verir. Lakin bu gün dünyamız iqtisadi siyasəti geosiyasi vəziyyətdən ayıra bilməyəcək dərəcədə mürəkkəbdir. Hamımız öz ölkələrimizi inkişaf etdirmək istəyirik. Üzv ölkələr getdikcə regionda daha çox önəmli rol oynayırlar. Həmrəyliyimiz, ümumi səylərimiz, əlbəttə ki, bizi yeni inkişafa, yeni uğurlara, xalqlarımızın rifahına gətirəcəkdir. Biz güclü iqtisadiyyat olmadan real müstəqilliyə nail ola bilməyəcəyik. Möhkəm iqtisadi bünövrə, ciddi iqtisadi islahatlar olmadan XXI əsrdə insanlarımız üçün yaxşı yaşayış şəraiti yarada bilməyimiz çox çətin ola bilər. Təşkilatımızın əsas məqsədlərindən biri ölkələrimizdə olan iqtisadi inkişafı stimullaşdırmaqdır. Çox böyük qürur hissi duyuruq ki, biz artıq ECO Bankının üzvüyük. Bu maliyyə institutundan istifadə edərək biz ümumi inkişafımızda öz rolumuzu oynayacağıq.

Azərbaycan üçün iqtisadi transformasiya artıq reallıqdır. Bu gün ölkəmiz çox güclü iqtisadi əsaslarla inkişaf edən ölkədir. Özəl sektorun ümumi daxili məhsulda payı 80 faizdən artıqdır. Gələcək illərdə, əlbəttə, iqtisadi islahatlarımız davam edəcəkdir. Üzv dövlətlərin dəstəyi inkişafımıza, təkmilləşməyə, sürətlə irəliləməyə daha yaxşı kömək edəcəkdir. Hesab edirəm ki, bugünkü müzakirələr bizim ümumi kursumuza töhfə verəcəkdir. Bu gün üzv ölkələr bir daha həmrəylik nümayiş etdirdilər. Dövlət və hökumət başçıları, nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri təşkilatımızın gələcək inkişafı, regional məsələlərlə bağlı çox dəyərli fikirlər söylədilər, dünya məsələlərinə, narahatlıq doğuran problemlərə toxundular. Mən çox şadam və nümayəndə heyətlərinin başçılarına dünyada, regionda, ölkələrimizdə baş verən proseslərlə bağlı dəyərli fikirlərinə, ideyalarına görə təşəkkürümü bildirmək istədim. Çünki biz dünyanın bir hissəsiyik. Bizim birliyimiz nə qədər sıx olsa, maraqlarımız da bir o qədər güclü şəkildə müdafiə olunacaqdır.

Bir daha üzv dövlətlərə iştirak etdiyimiz bütün beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycana ümumi maraqlar, ümumi etimad əsasında göstərdikləri dəstəyə görə təşəkkürümü bildirmək istədim. Xalqlarımızın çox böyük tarixi, zəngin mədəniyyəti, ənənələri vardır. Bu gün biz təşkilatımızı dünyaya bir-birini dəstəkləyən, beynəlxalq aləmdə siyasi iradə nümayiş etdirən, ümummilli maraqları müdafiə edən ölkələrin daxil olduğu bir təşkilat kimi təqdim edirik. Şübhəsiz, biz bir-birimizə birlikdə daha çox kömək edə bilərik, nəinki ayrı-ayrılıqda. Təşkilatımızın artıq böyük tarixi, ənənələri, dünya siyasi xəritəsində rolu vardır. Əminəm ki, növbəti illər ərzində də biz hamımız ECO-nun gələcək inkişafına töhfələrimizi verəcəyik.

Növbəti illər ərzində Azərbaycan təşkilatın sədri olaraq dəyərlərimizi daha çox təbliğ etmək, tərəfdaşlığımızı gücləndirmək və qarşılıqlı ticarət səviyyəsini artırmaq məsələsində qurumun işinə töhfə vermək üçün əlindən gələni edəcəkdir.

Hörmətli dostlar, bir daha sizi ölkəmizdə görməyə çox şadam. Ümidvaram ki, burada olduğunuz qısa müddət sizin üçün çox xoş keçəcəkdir. Ümidvaram ki, sizinlə gələcəkdə də görüşəcəyik. Beləliklə, zirvə toplantısının gündəliyi sona çatdı. İcazənizlə, ECO-nun XII zirvə toplantısını bağlı elan edirəm.

**SƏNƏDLƏRİN İMZALANMASI MƏRASİMİNDƏN SONRA BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN
RƏYASƏT HEYƏTİNİN SƏDRİ BAKİR İZETBEQOVIÇLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANAT**

*Bakı şəhəri,
18 oktyabr 2012-ci il*

Cənab Sədr!
Əziz qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Bosniya və Herseqovinadan olan dostlarımızı, cənab Sədrin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini Azərbaycanda salamlamaqdan şadam. Bu, tarixi səfərdir. Bu, bizim münasibətlərimizin tarixində ilk yüksək səviyyəli səfərdir. Əlaqələrimizin böyük potensialı, böyük gələcəyi vardır. Ümid edirəm ki, səfər ikitərəfli münasibətlərin inkişafında mühüm mərhələ olacaqdır. Həmçinin əməkdaşlığımızın tarixi kökləri vardır. Qırx il əvvəl Sarayevə ilə Bakı arasında saziş imzalandı və onlar qardaşlaşmış şəhərlər oldu. Düşünürəm ki, biz hazırda bu tarixi əlaqələri bərpa edirik. Əlbəttə ki, yeni mərhələdə - iki müstəqil dövlət səviyyəsində.

Bu gün biz ikitərəfli gündəliyimizdə olan məsələlərə dair geniş müzakirə apardıq. Şübhəsiz ki, siyasi dialoq genişlənir. Biz Bosniya və Herseqovinaya BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməyimizlə bağlı göstərdiyi dəstəyə görə minnətdarıq. Biz də öz tərəfimizdən Sizin ölkənizi beynəlxalq təşkilatlarda, beynəlxalq forumlarda dəstəkləyirik.

Eyni zamanda, biz iqtisadi əməkdaşlığın perspektivlərini də geniş müzakirə etdik. Tamamilə əminik ki, əməkdaşlığımızın bu sahəsinin çox parlaq gələcəyi vardır. Çünki biz indi iqtisadi sahədə daha fəal işləyəcəyik və işgüzar dairələrin qarşılıqlı fəaliyyətini və sərmayə imkanlarını tam həcmdə müəyyən edəcəyik. Əminəm ki, bizim icra etdiyimiz birgə layihələr xalqlarımızın və ölkələrimizin rifahına xidmət edəcəkdir. Azərbaycan ölkədən kənar da çox fəal sərmayələr yatırır. Dost ölkələrə sərmayə qoyuluşları, şübhəsiz, yüksək dəyərləndirilir. Buna görə də, düşünürəm ki, bu səfər iqtisadi əlaqələrin inkişafına yeni təkan verəcəkdir. Biz bir-birimizi daha da yaxşı tanıyacağıq. Biz indi elə bir dövrdəyik ki, bir-birimizi kəşf edirik.

Bu gün, həmçinin regional vəziyyəti müzakirə etdik. Əlbəttə ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli bizim üçün əsas məsələdir. Uzun illərdir ki, bizim ölkə Ermənistanın işğalından əziyyət çəkir. Bu, bir milyon azərbaycanlının doğma torpaqlarından sürgün edilməsi ilə nəticələnib. Biz etnik təmizləmə, işğal ilə üzləşdik. İyirmi ildən artıqdır ki, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazisinin 20 faizi ermənilərin işğalı altındadır. Beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurası və Baş Məclisi erməni hərbi birləşmələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz və təxirə salınmadan çıxarılması ilə bağlı bir çox qətnamə qəbul edib. Təəssüf ki, bu qətnamələr hələ də icra olunmur. Bu münaqişənin beynəlxalq hüquq və ərazi bütövlüyü çərçivəsində tez bir zamanda həlli bütün ölkələr üçün əlverişli olacaqdır.

Bizim ölkələrin bir çox oxşarlıqları vardır. Hər iki ölkə başqa bir dövlətin tərkibində yaşayıb. Müstəqilliyimizin əldə edilməsi bir sıra ciddi çağırışlar, problemlər və ölkələrimizə qarşı təcavüz ilə müşayiət olunub. Biz təcavüz, işğal və dağıntılardan əziyyət çəkmişik. Bu, həmçinin bizi birləşdirən cəhətdir. Həm keçmişin xoş xatirələri, həm də 20 il əvvəl baş verənlər bizi birləşdirir. Buna görə də biz bir-birimizi çox yaxşı başa düşürük. Biz bir-birimizin problemlərini başa düşürük, bir-birimizin ağrısını duyuruq. Ölkələrimiz arasında fəal əməkdaşlıq vətəndaş cəmiyyətlərimizdən gələn təbii çağırışdır. Qeyd etdiyim kimi, biz bir-birimizi yenidən kəşf etməkdəyik. Əminəm ki, biz regional əməkdaşlığın nümunəsi olacaq tərəfdaşlıq quracağıq. Bu gün Xəzər və Balkan regionları bir-birinə daha da yaxınlaşmaqdadır. Biz yeni infrastruktur layihələri, yeni boru kəmərləri, regionları bir-birinə daha da sıx bağlayacaq dəmir yolu layihələri gerçəkləşdiririk. Azərbaycan bu regional əməkdaşlığın inkişafında çox maraqlıdır.

Bu gün biz cənab Sədr ilə enerji, xüsusən də təbii qaz sahəsində əməkdaşlığın imkanlarını müzakirə etdik. Azərbaycanın böyük ehtiyatları və potensialı vardır. Biz mühüm boru kəmərləri layihələri icra edirik. Bir sözlə, əminəm ki, Bosniya və Herseqovina Sədrinin səfəri əlaqələrimizin tarixində ən mühüm səhifələrdən biri olacaq, əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açacaqdır. Nəticədə bizim ölkələr daha da yaxın olacaq və gələcəkdə biz mühüm işlər görəcəyik. Bir daha, cənab Sədr, Azərbaycana "Xoş gəlmisiniz!" deyirəm. Sizə ölkəmizdə vaxtınızı xoş keçirməyinizi arzu edirəm.

**BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT HEYƏTİNİN SƏDRİ
BAKİR İZETBEQOVIÇİN ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ ZİYAFƏTDƏ
ÇIXIŞ**

*Bakı şəhəri,
18 oktyabr 2012-ci il*

-Cənab Sədr!
Birinci xanım!
Hörmətli qonaqlar!

Sizi ölkəmizdə bir daha salamlamaq istərdim. Çox şadam ki, Siz ölkəmizdə səfərdəsiniz. Sizin bu gün və sabah çox gərgin səfər programınız vardır. Əminəm ki, ölkəmizlə daha da yaxından tanışlıq, insanlarla ünsiyyət Azərbaycan haqqında Sizde maraqlı təəssürat yaradacaqdır.

Bu gün görüşümüz zamanı da qeyd etdiyim kimi, biz ölkələrimiz arasında daha sıx və səmimi əlaqələri yenidən qurmalıyıq. Sarayevo və Bakı arasında qardaşlaşmış şəhərlər razılaşmasından 40 il sonra Bosniya və Herseqovinanın Sədri münasibətlərimizin tarixində ölkəmizə ilk dəfə rəsmi səfər edib. Əminəm ki, ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin inkişafı uğurla davam etdiriləcəkdir. Amma bu səfər hər zaman tarixdə yüksək səviyyəli nümayəndə heyətinin ilk rəsmi səfəri kimi qalacaqdır.

Bu gün apardığımız müzakirələr və imzaladığımız sənədlər ikitərəfli münasibətlərin inkişafına çox yaxşı zəmin yaradır. Əminəm ki, hökumətlərimiz arasında daha çox razılaşmalara nail olmaq üçün bundan sonra da qanunvericilik formatı ilə bağlı fəal iş aparmalıyıq. Bu, bizim əməkdaşlığımız üçün vacibdir. Lakin eyni zamanda, bizim bütün səviyyələrdə daha çox təmaslara ehtiyacımız vardır: siyasi, işgüzar, ictimai və mədəniyyət xadimləri səviyyəsində. Biz tammiqyaslı əməkdaşlığa nail ola bilərik. Biz indiyə qədər siyasi əlaqələr, beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı dəstək və eləcə də iqtisadi əməkdaşlığın yaxşı perspektivləri üçün çox möhkəm zəmin yaratmışıq. Lakin əminəm ki, qarşıdakı illərdə əlaqələrimiz daha da genişlənəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Bir daha qeyd edirəm ki, bu gün tarixi bir gündür. Mən Sizinlə görüşməyimə çox şadam. Əminəm ki, ölkəmizə səfərinizi unutmayacaqsınız. Bir daha Azərbaycana “Xoş gəlmisiniz!” deyirəm.

**BAKIDA “BAKUTEL-2012” XVIII AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ
TELEKOMMUNİKASIYA VƏ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI SƏRGİSİNDƏ
BEYNƏLXALQ JURNALİST BENCAMİN RAHRA
MÜSAHİBƏ**

*Bakı şəhəri,
6 noyabr 2012-ci il*

- Sizi yenidən görmək çox xoşdur. Qarşıdakı illərdə yeni yataqların istismara verilməsi və daha çox kəmərlərin tikilməsi ilə Azərbaycan Avropanın mühüm enerji təchizatçısına çevriləcəkdir. Buna baxmayaraq, hökumət əsas diqqəti iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə yönəlib. “Azərbaycan – gələcək yüksək texnologiyalar mərkəzi” – Siz ölkənizi belə görürsünüz?

- Tamamilə doğrudur. Biz bunları planlaşdırırıq. Belə ki, bizim son illərdə əldə etdiyimiz uğurlar, iqtisadi yüksəliş göstərir ki, ölkəmizdə qeyri-energetika sektoru sürətlə inkişaf edir. Bu il enerji sektorunda bir qədər azalmaya baxmayaraq, qeyri-energetika sektorunun inkişaf göstəricisi 10 faizdən çox təşkil edib. Bu, bir daha onu göstərir ki, neft və qazdan əldə edilən gəlirlərdən iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi üçün məqsədyönlü şəkildə istifadə olunması özünü doğruldur. Əlbəttə ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi bizim üçün prioritet sahələrdən biridir. Çünki bu sahə inkişaf, biznes, təhsil, şəffaflıq, gələcəyə aparıcı yol deməkdir.

Mən çox məmnunam ki, hər il ölkəmizdə “BakuTel” sərgisi və eyni zamanda, bu gün Bakıda VII İnternet İdarəçilik Forumu keçirilir ki, bütün bunlar da Azərbaycanda bu sahədə görülmüş işləri əks etdirir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi böyük potensiala malikdir. Bizim bu sahəyə dəstək göstərilməsi ilə bağlı dövlət siyasətimiz vardır. Eyni zamanda, özəl sektor da bu sahədə çox fəal iştirak edir. Biz informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsinin inkişafına görə bölgədə artıq aparıcı ölkəyə çevrilmişik və gələcəkdə də bu mövqeyimizi saxlamaq və İKT bazarında qlobal oyunçulardan birinə çevrilmək əzmindəyik.

- Azərbaycan mobil telefon istifadəçilərinin sayına görə ən yüksək göstəricilərdən birinə malikdir. Son 20 il ərzində internetin bütün dünyanı bir araya gətirməsi kibercinayətkarlıq, terrorizm, hakerlik risklərini artırır. Bəzi ekspertlər iddia edirlər ki, din, su və ərazi məsələlərindən sonra müharibələrə səbəb olacaq növbəti amil internet ola bilər. Azərbaycan internetdən fayda və təhlükələr arasında necə balans yarada bilər ki, əhəlinin internetdən istifadəsində məhdudiyətlər qoyulmasında ittiham olunmasın?

- Bilirsiniz, inkişafımızın hazırkı mərhələsində məqsədimiz internet istifadəçilərimizin dünya informasiyasını əldə etmək imkanlarını artırmaqdan ibarətdir. Azərbaycanda internetdən istifadə tam azaddır. Hazırda internet istifadəçilərinin sayı 65 faizdən çoxdur. İndi biz Azərbaycanın hər bir kəndinin belə genişzolaqlı internet xidməti ilə təmin edilməsi üçün yeni sistem yaradıırıq. Buna görə də informasiyanın sərbəst əldə olunması bizim əsas məqsədimizdir. Hazırda kibertəhlükəsizlik, azadlıqlar, qanun və bu kimi məsələlərin tənzimlənməsi bizim gündəliyimizdədir. Bakıdakı İnternet Forumunun müzakirə mövzularından biri də məhz azadlıqlar - ifadə azadlığı, informasiya azadlığı, insanların şəxsi azadlıqları, eyni zamanda, təhlükəsizlik və hüquqi baza arasında balansı müəyyən etmək olacaqdır. Düşünürəm ki, bu Forumdakı müzakirələr bununla bağlı bəzi yeni ideyalar yaradacaq və əlbəttə ki, biz bu yeni ideyalardan faydalanacağıq. Həmçinin, biz dünyadakı aparıcı ölkələrin bununla bağlı təcrübəsini də öyrənəcəyik. Onlar bu problemlərin həllini necə görürlər, dünyanın aparıcı demokratik dövlətləri bu məsələləri necə həll edəcəklər? Bütün bunlar bizim üçün çox önəmlidir.

- Ölkənizin əldə etdiyi uğurlar, – bunu başqa sözlə, Xəzərdə Silikon Sahillərin yaradılması da adlandırmaq olar, – Qərb və xarici investitorlara hansı imkanları təklif edir?

- Biz beynəlxalq sərmayədarlar üçün açıyıq. Azərbaycanda çox yaxşı investisiya mühiti var və adambaşına düşən birbaşa xarici investisiyanın həcminə görə ölkəmiz keçmiş sovet məkanında ən yüksək yerdədir. Biz neft və qaz sektoru, İKT, infrastruktur, tikinti sahələrinə investisiya qoyuluşunda daha çox maraqlıyıq. Şahidi olduğunuz kimi, hazırda Bakıda turizm infrastrukturuna investisiyalar qoyuluşunda böyük canlanma vardır. Demək olar ki, hər ay yeni beşulduzlu otellər açılır. Biz xarici şirkətlərin ölkəmizdə turizm sahəsinə investisiya qoymalarını alqışlayırıq. Biz, eyni zamanda, xarici investisiyaların stimullaşdırılması üçün də işlər görürük. Bizim hökumətimiz dövlət büdcəsi hesabına İKT sektorunda çox mühüm investisiya layihələrini maliyyələşdirir. Məqsəd yalnız hüquqi-normativ baza yaratmaq deyil, eyni zamanda, özəl sektorun da bu infrastruktur layihələrində iştirakını təmin etməkdir. “BakuTel”də iştirak edən dünya şirkətlərinin sayının artması da Azərbaycan bazarının cəlbedici olmasının yaxşı göstəricisidir. Azərbaycan İKT-nin inkişafına görə artıq regionda lider dövlətə çevrilib və əlbəttə ki, bu mövqe gələcəkdə daha da güclənəcəkdir.

- Sizin qarşınıza qoyduğunuz məqsədlər nədən ibarətdir? Növbəti illərdə nə qədər investisiya cəlb etməyi nəzərdə tutursunuz?

- Bilirsiniz, rəqəmlərlə bağlı konkret nəşə demək çətindir. Bizim strateji yanaşmamız bundan ibarətdir ki, İKT sektoru neft və qaz sektorundan sonra biznes mühiti, gəlir əldə edilməsi baxımından ikinci sektor olmalıdır. Bilirsiniz ki, neft və qaz ehtiyatları tükənən sərvətdir. İKT sektoru isə sonsuz inkişaf potensialına malikdir. Ona görə də bu sahə qarşıdakı 20 ildə iqtisadiyyatımızın aparıcı, bəlkə də ən əsas sahələrindən biri ola bilər. Bu baxımdan biz bu sahəyə özəl fondlardan milyardlarla ABŞ dolları məbləğində investisiya cəlb olunacağına ümid edirik və dövlətimiz yerli şirkətlərlə birgə prosesdə iştirak edəcəkdir.

- Sizə uğurlar arzulayırıq. Minnətdaram.

- Təşəkkür edirəm.

**SİNQAPUR RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ TONİ TANIN ADINDAN BU ÖLKƏDƏ
DÖVLƏT SƏFƏRİNDƏ OLAN AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİNİN
ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ NAHARDA
NİTQ**

*Sinqapur şəhəri,
21 noyabr 2012-ci il*

- Zati-aliləri cənab Prezident!
Əziz dostlar!

Cənab Prezident, hər şeydən öncə, mənə və nümayəndə heyətimin üzvlərinə göstərdiyiniz səmimi qonaqpərvərliyə və gözəl ölkənizə səfərə dəvət etdiyinizə görə Sizə minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Dünəndən bəri ölkənizin müstəqillik illərində əldə etdiyi inkişaf və tərəqqi mənə böyük təəssürat bağışlayır. Bu gün Sinqapur inkişaf, sosial müdafiə, investisiya imkanları və beynəlxalq aləmə açıq olmaq baxımından dünyada lider ölkələrdən biridir.

Xalqlarımız və ölkələrimiz arasında bir çox bənzərliklər vardır. Azərbaycan da inkişaf etməkdə olan müstəqil ölkədir. Bizim üçün müstəqillik illərində keçid dövrü güclü dövlətçilik, eyni zamanda, bazar iqtisadiyyatı və yaxşı investisiya imkanları deməkdir. Ölkənizin nümunəsi yenicə müstəqil olan ölkələr üçün olduqca cəlbedicidir. Buna görə də ölkələrimiz arasındakı əməkdaşlıq təbii olaraq sürətlə və uğurla inkişaf edir. Digər bənzərlik isə Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, ölkələrimizin çoxmədəniyyətli olmasıdır. Bu, ölkələrimizin əldə etdiyi ən böyük müsbət keyfiyyətlərdən biridir. Müxtəlif etnik və dini qrupların nümayəndələrinin sülh şəraitində birgə yaşaması ənənələri regionda həqiqətən olduqca xüsusi bir mühit yaradır. Sinqapur kimi Azərbaycan da multikulturalizm prinsiplərinə yüksək dəyər verir. Buna görə də bizim cəmiyyətlərimiz bütün insanlara öz iradələrini ifadə etməyə, eləcə də sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamağa imkanlar yaradır. Təbiidir ki, ölkələrimiz arasındakı münasibətlər olduqca uğurla inkişaf edir və mən deyərdim ki, siyasi əlaqələr çox güclüdür. Mənim ölkənizə ilk dövlət səfərim siyasi əlaqələrimizin bir təzahürüdür. Biz bir çox sahələrdə və müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində fəal şəkildə işləyir və əməkdaşlıq edirik. Keçən ilin oktyabrında Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi zamanı bizə verdiyi dəstəyə, həmçinin Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin sammiti zamanı Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ərazi bütövlüyü prinsipləri əsasında həlli ilə bağlı qəbul edilən qətnaməyə səs verdiyinizə görə ölkənizə təşəkkür edirəm. Biz bu siyasi dəstək əlamətlərinə görə Sizə təşəkkür edirik. Biz də öz növbəmizdə bütün beynəlxalq təşkilatlarda Sinqapuru dəstəkləməyə davam edəcəyik.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi regional təhlükəsizlik və sabitliyə ən böyük təhlükədir. Əfsuslar olsun ki, müstəqilliyimiz Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğal olunması, azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və 1 milyon soydaşımızın öz doğma şəhər və kəndlərindən qovulması, öz vətəninə qaçqın və məcburi köçkünə çevrilməsi ilə nəticələnən bu münaqişə ilə qeyd olundu. Beynəlxalq ictimaiyyət bu münaqişənin həlli ilə bağlı öz yanaşmasını ifadə edib və bu münaqişə ərazi bütövlüyü və beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında həllini tapmalıdır. BMT Təhlükəsizlik Şurası Ermənistan qoşunlarının Azərbaycan ərazilərindən dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən 4 qətnamə qəbul edib. Əfsuslar olsun ki, bu qətnamələr yerinə yetirilmir. Buna görə də Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin sammiti zamanı Sinqapurun yekdil dəstəyi ədalətə və beynəlxalq hüquqa dəstək əlaməti idi. Ona görə də düşünürəm ki, biz gələcəkdə fəal şəkildə əməkdaşlıq etməyi və siyasi əlaqələrimizi gücləndirməyi davam etdirəcəyik. Cənab Prezident, bu imkandan istifadə edərək mən dialoqumuzu davam etdirmək üçün Sizi bir daha münasib bildiyiniz vaxtda Azərbaycana dövlət səfərinə dəvət edirəm. Bu gün biz həm də iqtisadi əməkdaşlıq perspektivlərini müzakirə etdik. Siz çıxışınızda bu əməkdaşlığın müsbət nümunələrini qeyd etdiniz. Bizim, həqiqətən də yaxşı nümunələrimiz vardır. “SOCAR” və “Keppel” arasındakı əməkdaşlığın artıq uzun tarixi və ənənələri mövcuddur. İndi isə bu əməkdaşlıq yeni sahələri əhatə edərək uğurla inkişaf edir. Azərbaycanda tərsanə inşası bizə regiondakı bütün dövlətlərin faydalana biləcəyi güclü Xəzər donanmasını yaratmağa imkan verəcəkdir. Biz qədim İpək Yolu üzərində yerləşirik. Azərbaycan ilə Avropa arasında dəmir yolu xəttinin inşası və bunun Xəzər dənizi vasitəsilə Asiya regionunu birləşdirməsi, yüklərin daşınması üçün əlavə gəmilərin alınması - bütün bunlar bizim regionun inkişafına töhfəmiz olacaqdır. Düşünürəm ki, tarixi İpək Yolunun bərpası bu regionda yerləşən bütün ölkələr üçün çox vacibdir.

Biz, həmçinin iqtisadi əlaqələri genişləndirməyi və bu sahədə qarşılıqlı faydalı biznes əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi üçün digər imkanları da araşdırmağı düşünürük. Fikrimcə, ölkələrimizin biznes dairələri bir araya gəlməli və müxtəlif istiqamətlərdə məsələləri müzakirə etməlidirlər. Azərbaycan inkişaf edir, cənab

Prezident, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, ümumi daxili məhsulun artımı çox sürətlə gedir və son 9 ildə bu, 300 faiz təşkil edib. Daha çox Sinqapur şirkətlərini həm investor, həm də podratçı qismində Azərbaycana işləməyə dəvət etmək üçün çoxlu imkanlar vardır. Biz də öz növbəmizdə investisiya planlarımızla bağlı yeni imkanları nəzərdən keçiririk. Sizin ölkəniz bunun üçün ən əlverişli məkanlardan biridir. Çünki müstəqillik illərində Siz çox güclü iqtisadiyyat qurmağa nail olmusunuz. Qeyd etdiyim kimi, müxtəlif mədəniyyətlərə malik cəmiyyət, siyasi baxımdan sabit vəziyyət. Ona görə də indi Sinqapur artıq bütün dünya üçün çox məna kəsb edir. Sizin transformasiyanız və uğurunuz əvvəldə qeyd etdiyim kimi, transformasiyaya, eləcə də bu potensialdan öz xalqları və qonşuları üçün istifadə etməyə ehtiyacı olan bir çox ölkələr üçün yaxşı nümunədir. Bizim, həmçinin humanitar, mədəni mübadilə və təhsil sahələrində əməkdaşlıqla bağlı böyük planlarımız vardır.

Şadam ki, gənc azərbaycanlılar sizin universitetlərinizdə təhsil alırlar və ümid edirəm ki, Azərbaycandan bir çox insanlar sizin ölkənizə təhsil almağa və müxtəlif sahələrdə yaxşı mütəxəssis olmağa gələcəklər.

Cənab Prezident, mən bir daha Sizə səmimi qonaqpərvərliyə və dəvətinizə görə təşəkkürümü bildirmək istərdim. Dünən axşam və bu gün gördüklərimin məndə necə yüksək təəssürat yaratdığını bir daha qeyd etmək istərdim. Sizi və xalqınızı bu böyük uğura görə təbrik etmək istəyirəm. Sizə və Sinqapur xalqına ən xoş arzularımı çatdırır, yeni nailiyyətlər diləyirəm.

**“ROSSİYA-24” TELEKANALININ APARICISI EVELİNA ZAKAMSKAYAYA
MÜSAHİBƏ**

*Bakı şəhəri,
22 dekabr 2012-ci il*

- Salam, cənab Prezident!
- Salam!

- Sağ olun ki, bu gün bizi burada, Bakıda qəbul edirsiniz. Cənab Prezident, biz ilə yekun vururuq. Başa çatmaqda olan ildə Azərbaycanın həyatını hansı hadisələr müəyyən etmişdir? Bu il Azərbaycan üçün necə keçmişdir?

- Bütövlükdə il uğurlu olmuşdur. Biz ölkənin qarşısında qoyduğumuz bütün məsələləri həll edə bilmişik və ümumiyyətlə, gələcəyə də nikbin baxırıq. Çünki həm iqtisadi, həm sosial, həm də xarici siyasət sahəsində istədiklərimizə nail olmuşuq. Əlbəttə, iqtisadiyyat hər şeyin əsasıdır. Biz şadıq ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı öz inkişafını davam etdirmişdir. Bizə xüsusilə xoşdur ki, iqtisadiyyatı şaxələndirməyə, ümumiyyətlə desək, neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmağa nail olmuşuq və qeyri-neft iqtisadiyyatı təxminən 10 faiz artmışdır. İnflyasiya bir faiz civarındadır. Əhalinin real gəlirləri 10 faizdən çox artmışdır. Yəni, burada əhalinin rifahının artması da göz qabağındadır. İşsizlik daha da azalaraq təxminən 5,2 faizə, yoxsulluq 6 faizə düşmüşdür. Azərbaycan iqtisadiyyatına təqribən 22 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur və bunun çox hissəsi daxili investisiyalardır. Bu da onu göstərir ki, yerli şirkətlər üçün biznes mühiti onlara artıq Azərbaycanda da fəal sərmayə qoymaq imkanı verir.

- Bu gün qeyri-xammal sektorunun hansı istiqamətləri Azərbaycan iqtisadiyyatının artımını təmin edir?

- Bizim üçün bu istiqamətdə prioritet sahə iqtisadiyyatımızın rəqabət qabiliyyətinin təmin edilməsi və işsizliyin azaldılmasıdır. Buna görə də biz bu proseslərə iki mövqedən yanaşırıq. Kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatın çox böyük potensiala malik olan nəhəng sektorudur. Kənd təsərrüfatının inkişafı həm də gələcəkdə məşğulluğun təmin edilməsi deməkdir. Bu sahədə ixrac potensialı kifayət qədər böyükdür. Əsas qida məhsulları üzrə biz bir ildən, maksimum iki ildən sonra özümüzü tam təmin edəcəyik. Bundan sonra isə artıq xarici bazarlara çıxış prosesi başlanacaqdır.

Texnoloji istiqamətlərin inkişafı baxımından bizim üçün prioritet sahə, əlbəttə, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektorudur. Əgər bütün işlər plan üzrə getsə, o cümlədən hava şəraiti imkan versə, fevral ayında biz Azərbaycanın ilk telekommunikasiya peykinə buraxacağıq, bunun üçün bütün hazırlıq işlərini tamamlamışıq. Biz artıq kosmik sənaye yaratmışıq və bu istiqamətdə çox fəal irəliləyirik. Bundan əlavə, əlbəttə, genişmiqyaslı sənayeləşmə proqramını həyata keçiririk. Yaxın vaxtlarda texnoparkların yaradılması üçün olduqca güzəştli vergitutma paketi qəbul ediləcəkdir. Hesab edirik ki, orta və kiçik sahibkarlıqla yanaşı, böyük sənaye komplekslərinin də inkişaf etdirilməsi gələcəkdə neft-qaz sektorundan asılılığı tamamilə aradan qaldırmağa imkan verəcəkdir.

- Siz bu hədəfləri hansı dövr üçün müəyyən edirsiniz? Bu, neçə ildən sonra mümkün olacaqdır və bu asılılıq necə azaldılacaqdır?

- “Azərbaycanın inkişafı-2020” proqramı qəbul edilmişdir. Biz hazırda həyata keçirdiyimiz bütün planları iyirminci ilə qədər tamamilə reallaşdırmaq niyyətindəyik. Bütövlükdə son 10 ildən az müddətdə biz iqtisadiyyatın həcmi üç dəfə artırmağa nail olmuşuq. Ümumi daxili məhsul 300 faiz artmışdır. Qarşıdakı 10 ildə biz ÜDM-in ikiqat artırılmasını planlaşdırırıq. Bu, əsasən qeyri-neft sektorunun hesabına həyata keçiriləcəkdir.

- Azərbaycan şirkətləri, Azərbaycan iqtisadiyyatı xarici bazarlara çıxmağı planlaşdırırmı?

- İntestisiyalar baxımından biz hazırda çox böyük bir sərmayə layihəsi – Türkiyədə neft-kimya və neft emalı kompleksi layihəsini həyata keçiririk. Bu kompleks bizə təxminən 17 milyard dollar sırf Azərbaycan investisiyaları hesabına başa gələcəkdir. Gürcüstanda, Ukraynada da fəal sərmayə qoyuruq, İsveçrədə, Rumıniyada sərmayə qoymağa başlamışıq, lap yaxın vaxtlarda isə Rusiyada investisiya proqramlarına başlamışıq. Belə ki, Rusiyada iri investisiya layihələri – daşınmaz əmlaka və Rusiyanın ən iri kommertiya strukturlarının səhmlərinə sərmayə qoyacağıq. Azərbaycan şirkətləri Rusiyada kənd təsərrüfatı məhsullarının emalına da sərmayə qoymağa başlamışlar, artıq ilk layihələr vardır. Belə ki, xarici investisiyalarımızın spektrini genişləndiririk və siz tamamilə haqlı olaraq qeyd etdiniz ki, bu, zəruridir. Ona görə ki, bu gün Azərbaycan bazarı bizim dövlət investisiyaları üçün bir qədər azlıq edir.

- **Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin, iqtisadi münasibətlərin bugünkü vəziyyətini Siz qısaca necə ifadə edərdiniz? Xatırlayıram ki, iki ay bundan əvvəl ölkələrimiz azad ticarət haqqında saziş imzalanmasının 20 illiyini qeyd etmişlər. Bu, bizim müstəqil ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlər yaradıldıqdan sonra imzalanmış ilk diplomatik, hüquqi sənəd idi.**

- Elədir. Bütövlükdə bizim münasibətlər çox dinamik, müsbət inkişaf edir. Biz həllini tələb edən bütün məsələləri həll etmişik. Sonuncu bu cür mühüm məsələ dövlət sərhədi haqqında müqavilə idi. Əlbəttə, bu, qonşu ölkələr arasında, istənilən qonşu ölkələr arasında, xüsusən vaxtilə vahid dövlətin tərkib hissələri olmuş ölkələr arasında çox mühüm sənəddir. Bundan əlavə, siyasi məsləhətləşmələr sahəsində biz daim bütün səviyyələrdə dialoq aparırıq. Münasibətlərimiz tərəfdaş münasibətləridir. Hər iki tərəf onları strateji tərəfdaşların münasibətləri kimi səciyyələndirir. Yəni, bu ifadə münasibətlərin bütün kompleksini əhatə edir. İqtisadi sahədə əmtəə dövriyyəsinin strukturu da yaxşılaşır. Azərbaycana idxalın həcminə görə Rusiya birinci yerdədir. Yəni, biz ən çox Rusiyadan mal idxal edirik. Əlbəttə, Rusiya ilk növbədə, bizim kənd təsərrüfatı məhsulları üçün çox mühüm bazardır. Humanitar sahədə çox işlər görülür. Məsələn, bu il Moskva Dövlət Universitetinin filialının artıq yeni binasının açılmasını qeyd edərdim.

- **Üç il bundan əvvəl Sizinlə görüşdə regional inteqrasiya proseslərini, postsovet məkanında inteqrasiya proseslərini şərh edərək demişdiniz ki, bu təcrübəni diqqətlə öyrənmək və müşahidə etmək lazımdır. Bu təcrübə Sizin üçün cəlbedici olmuşdurmu?**

- Biz mümkün qədər çox sayda ölkə ilə fəal qarşılıqlı əlaqə yaratmaq əzmindəyik. Məsələn, son dövrün mühüm məqamlarından biri kimi Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatı təşkilatına daxil olmasını qeyd etmək istərdim. Hesab edirəm ki, bu, çox vacib, lazımlı, vaxtında atılmış və əlamətdar addımdır. Bununla biz ilk növbədə, özümüzün dünya üçün açıq olmağımızı vurğulayırıq, çünki həmin təşkilatda çoxlu sayda ölkələr birləşir. Digər tərəfdən, biz dünyadakı gələcək proseslərdə Azərbaycanın mövqeyini vurğulayırıq. İqtisadi inteqrasiyaya gəlinə, biz, əlbəttə, ilk növbədə məqsədəuyğunluqdan çıxış edirik. Bu inteqrasiyanın bizə əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyini gördüyümüz yerlərdə biz, əlbəttə, fəal iştirak edirik. İnteqrasiyanın bizə ya heç nə gətirməyəcəyini, ya da bizi hətta geri çəkə biləcəyini gördüyümüz yerlərdə biz yetərincə təmkinli mövqe tuturuq. Nümunə kimi deyə bilərəm ki, Azərbaycan indiyə qədər Dünya Ticarət Təşkilatının üzvü olmamışdır, hərçənd bizi oraya çox fəal dəvət edirlər. Lakin biz hər şeyi “lehinə” və “əleyhinə” götür-qoy edirik. Əlbəttə, “lehinə” olan məqamlar da çoxdur, biz hamımız bunu çox gözəl bilirik, hesab etmişik ki, bizim iqtisadiyyatın inkişafının indiki mərhələsində bu, bizim kənd təsərrüfatına, fermerlərə, xüsusi sahibkarlığa və yerli istehsala ziyan vurur.

- **Elə düşünməyin ki, mən təbliğat aparıram, lakin məsələn, Gömrük İttifaqı və ya Vahid İqtisadi Məkan sizə nə ilə ziyan vura bilər?**

- Məsələ ondadır ki, bunun nə ilə ziyan vura biləcəyini düşünmək lazımdır. Lakin biz bunu əsas götürürük ki, bu bizə nə kimi kömək edə bilər. Bax burada, açığını deyirəm, biz hələlik özümüz üçün elə bir səmərə görməmişik. Digər tərəfdən, bizim ölkənin iqtisadi vəziyyəti yetərincə sabitdir. Kifayət qədər valyuta ehtiyatlarımız var, iqtisadiyyatımız şaxələndirilmişdir, ölkəmiz tamamilə özünü təmin etmək iqtidarındadır, zəngin təbii yataqlar, şaxələnmiş neft-qaz kəmərləri şəbəkəsi, əlverişli coğrafi mövqe, nəqliyyat logistikası vardır. Bu yerdə rusların yaxşı bir məsələ yada düşür: “Yaxşıdan yaxşısını axtarmağa dəyməz”. Buna görə də əgər biz nəyisə daha yaxşı etmək üçün həqiqətən real perspektivlər olduğunu görsək, əlbəttə, istənilən birliyə daxil olacağıq və bu mənada bizdə heç bir tabu yoxdur.

- **Amma hələlik “qoşulmama” – Sizin mövqeyinizdir, eləmi?**

- Ümumiyyətlə, elədir.

- **Siz Rusiya ilə əməkdaşlığın formalarından biri, əməkdaşlığın mühüm istiqamətlərindən biri kimi onunla siyasi məsləhətləşmələri xatırlatdınız. Rusiya Dağlıq Qarabağ məsələsinin tənzimlənməsində müstəsna dərəcədə maraqlıdır, ən yaxın qonşular arasında sülh və əmin-amanlıq olmasında müstəsna dərəcədə maraqlıdır. Lakin bu mövzuda diskussiya əvvəlki kimi gərgin olaraq qalır. Siz bu məsələdə ilin yekunlarını necə qiymətləndirirsiniz?**

- Mən bu ilin yekunlarını mənfi yekunlar kimi qiymətləndirirəm. Ona görə ki, uzun illər ərzində danışıqlar prosesi bu il durğunluq mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Bizim fikrimizə, bunun əsas səbəbi məhz ondan ibarətdir ki, erməni tərəfi status-kvo vəziyyətini bütün vasitələrlə saxlamaq istəyir. Onlar münaqişənin tənzimlənməsini istəmirlər, çünki tənzimləmə işğalın ləğv edilməsini nəzərdə tutur. Bu gün təkə Dağlıq Qarabağ deyil, həm də heç vaxt Dağlıq Qarabağ vilayətinin tərkibində olmamış yeddi rayon da işğal altındadır. Həmin rayonlarda erməni əhalisi yaşamamış, azərbaycanlı əhali yaşamışdır. Yəni, onlar hamısı oradan qovulmuşdur. Bu gün Ermənistanın həmin əraziləri işğal etməsinə haqq qazandırması getdikcə mürəkkəbləşir. Buna görə də status-kvonun dəyişməsi münaqişənin tənzimlənməsi üçün əsas ilkin şərtidir.

Müsbət məqamlara gəldikdə, - həmişə, hətta çıxılmaz vəziyyətdə də nə isə yaxşı məqamlar axtarmağa çalışmaq lazımdır, - mən Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin – Rusiya, Fransa və ABŞ-ın rəhbərlərinin status-kvononun qəbul edilməz olması barədə bəyanatlarını qeyd etmək istərdim. Status-kvonu dəyişmək üçün Azərbaycan ərazilərinin işğaldan azad edilməsinə başlamaq zəruridir. Bu proses başlayan kimi, əminəm, danışıqlar prosesinə yeni təkan veriləcəkdir. Ermənistanın hər şeyi olduğu kimi saxlamaq və danışıqlar prosesində indiki vəziyyətə görə məsuliyyəti Azərbaycanın üstünə yıxmaq cəhdlərinə isə haqq qazandırmmaq olmaz. Təbliğət baxımından onlar bəlkə də, hələlik hər şeyə görə bizi təqsirləndirə bilərlər. Lakin məsələnin mahiyyətinə baxsaq, hesab edirəm ki, Azərbaycanın mövqeyi həmişə ardıcıl, prinsipial olmuş və beynəlxalq hüququn prinsip və normalarına əsaslanmışdır. Yeri gəlmişkən, 2008-ci ildə Ermənistan özü Moskvada bizimlə və Rusiya tərəfi ilə birlikdə Mayndorf bəyannaməsini imzalamışdır. Məhz həmin sənəddə yazılmışdır ki, qərar beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinə və qərarlarına əsaslanmalıdır. Bu cür qətnamələr və qərarlar isə istənilən qədərdir. BMT Təhlükəsizlik Şurası erməni işğalçı qüvvələrinin bizim ərazidən çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmişdir. Bütün sənədlərdə Helsinki Yekun Aktına da istinadlar vardır. Helsinki Aktında xalqların təyini-müqəddərat hüququ ərazi bütövlüyünün pozulması demək deyildir. Helsinki Aktının sənədlərini diqqətlə oxusaq, xalqların təyini-müqəddəratını məhz ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həyata keçirmək nəzərdə tutulur.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bütün dünya tərəfindən tanınmışdır. Dağlıq Qarabağ həm tarixən, həm də hüquqi və siyasi baxımdan Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. 2009-cu ilin sonunda Minsk qrupunun həmsədrləri tərəfindən təklif edilən formul Azərbaycan tərəfindən qəbul olunmuş və Ermənistan tərəfindən rədd edilmişdir. Sonrakı danışıqlar prosesində bu dəqiq formulun şəklini dəyişən məqamlar baş vermişdir. Nəticədə bu vəziyyət erməni tərəfinə spekulasiya etməyə imkan vermişdir: guya Azərbaycan nədəncə imtina etmişdir. Bu, həqiqətə əslə uyğun deyildir. Biz nizamlamada ən çox marağı olan tərəfik. Ona görə ki, bizim ərazilərimiz işğal altındadır və bizim qaçqınlar doğma evlərinə qayıda bilmədiklərinə görə əziyyət çəkirlər.

- Əgər, Sizin dediyiniz kimi, qarşı tərəf sadəcə hər şeyi olduğu kimi saxlamaq istəyirsə, danışıqlar üçün Siz daha nə qədər vaxt müəyyən edirsiniz?

- Hələlik biz ümid edirik ki, vasitəçilik funksiyasını öz üzərinə götürmüş ölkələr bu prosesdə daha fəal iştirak edəcəklər və təhlükəsizlik tədbirlərinin təmin edilməsi prosesində deyil, məhz tənzimləmə prosesində iştirak edəcəklər. Axı, təhlükəsizlik tədbirlərinin əlavə təminatı danışıqlar prosesinə ziyan vura bilər. Çox vaxt bizi onda təqsirləndirməyə çalışırlar ki, Azərbaycan etimad tədbirlərinin möhkəmlənməsini istəmir, Azərbaycan təmas xəttində möhkəm atəşkəs rejimi yaradılmasını istəmir. Lakin əvvələn, atəşkəs rejimi iki tərəfdən pozulur. Digər tərəfdən, danışıqlar prosesinin mahiyyətini təşkil edən işğala son qoyulması məsələsi həll edilmədən, bu yolda irəliləyiş olmadan hər hansı başqa tədbirləri o qədər vacib təsəvvür etmirik. Əsas məsələ budur ki, vasitəçilər danışıqlar prosesinin mahiyyəti sahəsində fəal iş aparsınlar. Bunun nə qədər davam edəcəyini zaman göstərir. Mən hər hansı proqnozlar verməyə çətinlik çəkirəm. Lakin hesab edirəm ki, bu status-kvo vəziyyəti bizim üçün nə qədər ağır olsa da, Ermənistan üçün eyni dərəcədə təhlükəlidir. Ona görə ki, əgər onlar regionda qüvvələrin tarazlığı və ümumiyyətlə, regionda vəziyyət baxımından heç olmasa, ortamüddətli perspektivi, məsələn, Azərbaycanın güclənməsi perspektivini götür-qoy etsələr, aydın olar ki, 5-10 ildən sonra onların vəziyyəti indikindən daha ağır olacaqdır. Azərbaycanla düşmənçilik etmək və bizim torpaqlarımızı işğal altında saxlamaq onlar üçün çətin və müəyyən dərəcədə təhlükəli olacaqdır. Əgər onlar hazırda Dağlıq Qarabağda yaşayan adamların bundan sonra da təhlükəsiz şəraitdə yaşamasını istəyirlərsə, işğalçı qüvvələrin bizim ərazidən çıxarılması prosesini başlamalıdırlar.

- Cənab Prezident, təklif edirəm ki, bir qədər də yalnız sülh yolu ilə, incikliksiz həll edilən mübahisələr barədə danışaq. Mən idmanı nəzərdə tuturam. Əvvələn, Azərbaycanı təbrik etmək istərdim: London Olimpiadasında Siz, mənim fikrimcə, tarixdə ən yaxşı nəticə göstərdiniz – 10 medal. Güləşçilər Azərbaycan üçün, yeri gəlmişkən, elə Rusiya üçün də medalların əsas təchizatçıları oldular. Bu gün idmançılar üçün hansı şərait yaradılır və Siz Qış Olimpiadasına necə hazırlaşırsınız?

- Əlbəttə, Qış Olimpiadasına ümidlərimiz çox deyil. Biz hələ qış idmanı növlərini inkişaf etdirməliyik. Axı hər halda Azərbaycan cənub ölkəsidir. Lakin London Olimpiadasının nəticələri, əlbəttə, bizi sevindirir, ruhlandırır və bu nəticələr çoxillik gərgin işlə təmin edilmişdir. Biz həqiqətən tarixi uğur qazanmış, ümumi komanda hesabında 30-cu yeri və Avropada 15-ci yeri tutmuşuq. Lakin bu il, lap yaxın vaxtlarda daha bir mühüm, mən deyərdim ki, tarixi qərar qəbul edilmişdir – ilk Avropa Olimpiya Oyunlarının Bakıda keçirilməsi haqqında qərar. Bildiyiniz kimi, indiyə qədər heç vaxt Avropa Olimpiya Oyunları keçirilməmişdir. Düzdür, Olimpiya Oyunlarının təməli Avropada qoyulmuş və baron de Kuberten tərəfindən Avropada bərpa edilmişdir. Lakin nədənsə, başqa qitə oyunlarından fərqli olaraq Avropa Oyunları heç vaxt keçirilməmişdir. Bu oyunların keçirilməsi haqqında qərar qəbul ediləndə mən çox şad oldum ki, Avropa idman ailəsi bu oyunların Bakıda

keçirilməsinə böyük üstünlüklə səs vermişdir. Odur ki, biz hazırlışıq. Böyük oyunlardan fərqli olaraq Avropa Oyunlarına hazırlaşmaq üçün cəmi iki il vaxtımız var. Böyük oyunlara 6-7 il hazırlışıqlar, lakin biz 2015-ci ildə birinci Avropa Olimpiya Oyunlarını keçirmək ümidindəyik. Bununla biz həm də, ümumiyyətlə desək, idman nailiyyətləri və olimpiya hərəkatının inkişafı mərkəzinə çevriləcəyik.

- Mən onu əlavə etmək istərdim ki, bu, Azərbaycanı Avropanın bir hissəsi kimi tanımaq deməkdir, çox cəhətdən siyasi əhəmiyyətli qərardır.

- Əlbəttə, elədir. Siz tamamilə haqlısınız, bu, Azərbaycanı Avropanın bir hissəsi kimi tanımaq deməkdir. Ona görə ki, yəqin siz də bilirsiniz, indiyə qədər Azərbaycanın Avropanın bir hissəsi olub-olmaması barədə diskussiyalar Avropada, o cümlədən Azərbaycanda da davam edir. Bizim coğrafi mövqeyimiz elədir ki, bu barədə iki fikir ola bilər və prinsip etibarilə hər iki fikir məqbuldur. Biz həm Avropa Şurası Təşkilatının, həm də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının iştirakçısıyıq. Ona görə ki, biz bu qitələrin qovuşduğu məkanda yerləşirik və düşünürəm ki, bu qərar olduqca ölçülüb-biçilmiş, müdrik, düzgün qərardır. Yeri gəlmişkən, fürsətdən istifadə edib, bizim namizədliyimizi fəal dəstəklədiyinə görə Rusiya Olimpiya Komitəsinə təşəkkür etmək istərdim. Bu dəstək təkcə bizim namizədliyimizin lehinə səs verməkdə deyil, həm də çox fəal mənəvi dəstəkdə ifadə olunmuşdur. Buna görə biz rusiyalı dostlarımıza çox təşəkkür edirik.

- Bu ona görədir ki, Rusiyada Azərbaycana qonaq gəlməyi çox istəyirlər.

- Mən düşünürəm ki, bu məhz sizinlə danışdığımız məsələlərə görə belədir. Bizim ölkələrimiz arasında münasibətlər həqiqətən çox müsbət istiqamətdə inkişaf edir və onların çox möhkəm təməli vardır.

- Sizə uğurlar arzulayıram. Çox sağ olun. Bilirəm ki, bizdə, Rusiyada qarşıdan gələn doğum günü münasibətilə təbrik etmək qəbul olunmamışdır. Lakin biz Sizinlə hər gün görüşmədiyimizə görə, hər halda özümə rəva görürəm ki, Sizi təbrik edim, şəxsən Sizə və ailənizə ən xoş arzularımı bildirim.

- Sağ olun. Çox sağ olun. Mən də fürsətdən istifadə edərək bütün rusiyalıları qarşıdan gələn Yeni il münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Hamınıza xoşbəxtlik, cansağlığı, firavanlıq arzulayıram.